

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 12.09.2002
KOM(2002) 490 endelig

**ÅRSBERETNING 2001 FRA KOMMISSIONEN
TIL RÅDET OG EUROPA-PARLAMENTET**

**OM EU's UDVIKLINGSPOLITIK OG GENNEMFØRELSEN AF BISTANDEN TIL
TREDJELANDE**

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD ved styrelsen for EuropeAid Samarbejdskontoret.....	4
Indledning.....	6
1. Reform af forvaltningen af bistanden til tredjelande, et udfordringernes år	8
1.1. Reformprocessen.....	8
1.2. Bedre programmering.....	9
1.3. Evaluering.....	11
1.4. resultatorienteret overvågning og resultatorienterede udviklingsprojekter	12
1.5. Dekoncentration af projektforvaltningen til Kommissionens delegationer.....	13
1.6. Sammenhæng, koordination og komplementaritet	15
2. FREMSKRIDT MED REALISERING AF UDVIKLINGSMÅLENE	20
2.1. Millennium-udviklingsmålene	20
2.2. Fattigdomsbekæmpelse.....	25
2.3. Måling Af Resultater Ved Hjælp Af Indikatorer	27
2.4. Sektormåretning I Programmeringsprocessen	29
2.5. politisk initiativer i eu-prioriterede områder.....	31
2.6. integrering af de tværgående temaer	38
3. Implementering: Horisontale instrumenter.....	46
3.1. Det europæisk initiativ for demokrati og menneskerettigheder.....	46
3.2. Fødevarer sikkerhed.....	51
3.3. Sundhed: Fattigdomsbetingede sygdomme og reproduktiv sundhed.....	56
3.4. NARKOTIKABEKÆMPELSE	58
3.5. SAMMENKOBLING AF NØDHJÆLP, REHABILITERING OG UDVIKLING ..	59
3.6. MILJØ.....	62
3.7. PARTNERSKAB MED NGO'ERNE	64
4. Gennemførelse : Regionerne.....	68
4.1. REGIONER, DER ER OMFATTET AF DEN EKSTERNE BISTAND	68
4.2. SYDØSTEUROPA: BALKANLANDENE	70
4.3. Østeuropa, Kaukasus og Centralasien	94
4.4. DET SYDLIGE MIDDELHAVSOMRÅDE MELLEMØSTEN	111

4.5.	Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS).....	131
4.6.	Asien.....	167
4.7.	Latinamerika	192
5.	Featureartikel: Resultatorienteret udviklingsapproach.....	217
5.1.	Landepræstationer og projektpræstationer.....	217
5.2.	Overvågning af resultater: Landepræstationer	218
5.3.	Projekresultater: Resultatorienteret overvågning.....	227
5.4.	Konklusion :.....	233
6.	Finansielle tabeller	234
7.	BILAG	241
7.1.	Harmonisering af kontrakt- og finansieringsprocedurerne.....	241
7.2.	Bistand til tredjelande og "RAL"	242
7.3.	Evaluering	249
7.4.	Revisionsarbejdet i 2001.....	253
7.5.	Innovation	254
7.6.	Forbindelserne med andre internationale organisationer.....	255
7.7.	Gennemsigtighed og synlighed.....	256
7.8.	EU-bistand, der ikke er omfattet af denne beretning.....	257

Forord

I 2001 fandt der en gennemgribende reform af forvaltningen af EU's eksterne bistand sted for at få øget tempoet i udbetalingerne og forbedret kvaliteten, indvirkningen og synligheden af projekter og programmer i hele verden.

Den 1. januar 2001 oprettedes EuropeAid Samarbejdskontoret, hvorved ansvaret for forvaltningen af hele projektforløbet - fra identifikation til evaluering - blev bragt sammen i en enkelt organisation, mens ansvaret for programmeringen blev konsolideret inden for GD Udvikling og GD Relex. Der blev oprettet en ny tværtjenstlig kvalitetsstøttegruppe, som skulle være med til at forbedre programmeringen, og Kommissionen fremlagde 112 nye landestrategidokumenter, hvor der blev skabt sammenhængende flerårige rammer for forbindelserne med tredjelande.

Som det er uundgåeligt for en reform af disse dimensioner, vil det tage tid, inden den fulde effekt opnås. Der er dog allerede nogle positive resultater, for eksempel i form af bedre budgetgennemførelse. På det seneste møde i OECD's Komité for Udviklingsbistand (DAC) blev disse bestræbelser fremhævet: "Det Europæiske Fællesskab har i væsentlig grad forbedret sine udviklingspolitikker og -strategier siden den sidste revision i 1998 ...". Denne udtalelse fremgår af referatet af DAC-mødet. Kommissionen opfordres endvidere til at følge reformtempoet op.

Hvad angår udviklingspolitik har EF gjort betydelige fremskridt og sat øget fokus på fattigdommen i sine programmer samt truffet konkrete foranstaltninger for at nå millennium-udviklingsmålene. Dette betød, at der blev vedtaget et ambitiøst handlingsprogram for EU's udviklingspolitik. Inden for denne dagsorden vedtog Kommissionen også en vidtrækkende handlingsplan om bekæmpelse af fattigdomsrelaterede sygdomme i udviklingslandene.

Der blev også opnået en større sammenhæng mellem udviklingspolitik og andre politikker. Det Europæiske Råd i Göteborg blev enigt om en strategi, hvor miljø og bæredygtig udvikling skal integreres i EU's udviklingspolitik. Og med indledningen af en ny handelsrunde i Doha blev der lagt yderligere vægt på forbindelsen mellem handel og udvikling.

I årsberetningen fra 2001 er såvel Rådets som Europa-Parlamentets ønsker blevet tilgodeset, idet den er mere uddybende, baseret på solide data og resultatorienteret. Det er et positivt skridt i den rigtige retning, og det vil blive yderligere udbygget fremover.

I beretningen er der oplysninger om gennemførte programmer og vurderinger af resultaterne på stedet: lige fra fremme af menneskerettigheder på Balkan til vandforvaltning i Asien; fra sundhed i Afrika til almen og faglig uddannelse i Latinamerika; fra hurtig mobilisering i Afghanistan til institutionsopbygning i Rusland.

Som noget nyt indeholder denne årsberetning en temaartikel. Kommissionen bevæger sig som de fleste andre donorer i stigende grad mod en mere resultatorienteret udviklingsbistand. Under temaet beskrives det igangværende arbejde, og det angives "hvor vi er" med hensyn til at finde effektive og pålidelige metoder til måling af den virkning, som vor udviklingsbistand har.

Der er stadig enorme udfordringer at tage fat på. Men målsætningerne er klare - at forbedre resultatet af EU-bistanden og at bidrage til sikkerhed og fremgang for alle.

Chris Patten Kommissionsmedlem med ansvar for eksterne forbindelser

Formand for bestyrelsen for EuropeAid Samarbejdskontoret

Poul Nielson Kommissionsmedlem med ansvar for udvikling

Administrativ leder af bestyrelsen for EuropeAid Samarbejdskontoret

Günter Verheugen Kommissionsmedlem med ansvar for udvidelsen

Medlem af bestyrelsen for EuropeAid Samarbejdskontoret

Pascal Lamy Kommissionsmedlem med ansvar for handel

Medlem af bestyrelsen for EuropeAid Samarbejdskontoret

Pedro Solbes Mira Kommissionsmedlem med ansvar for økonomi og finanser

Medlem af bestyrelsen for EuropeAid Samarbejdskontoret

INDLEDNING

I denne beretning sammenfattes det første år af EuropeAid Samarbejdskontorets gennemførelse af EF's eksterne bistandsaktiviteter¹. Den dækker et bredt område, fra generelle fremskridt mod millennium-udviklingsmålene til individuelle eksempler på, hvordan penge fra EF er blevet brugt, og hvad der er opnået. EU er den største donor af ekstern bistand i verden, og EF's andel udgør omtrent 10% af al offentlig udviklingsbistand i verden. Ifølge denne beretning har EF i 2001 indgået forpligtelser for 9,7 mia. EUR og udbetalt 7,7 mia. EUR.

Reformen af forvaltningen af ekstern bistand er helt afgørende for resultaterne af disse aktiviteter. Selve beretningen er et vigtigt udslag af reformen, idet den giver større gennemsigtighed og ansvarlighed. I beretningen gøres der samlet rede for alle geografiske og horisontale programmer, og den erstatter derfor en hel række tidligere programspecifikke rapporter.

De fremskridt, der er gjort på prioriterede områder i forbindelse med reformen - bedre programmering, samling af hele projektføløbet under et tag og større ansvar til delegationerne på stedet - er der gjort nærmere rede for i kapitel 1. Reformprocessen blev lanceret i maj 2000, og der er stadig lang vej igen, inden målene kan nås, men der er allerede sket tydelige forbedringer. For eksempel har der for første gang siden 1990 været et fald i de udestående forpligtelser.

I første afsnit understreges det også, hvor stor betydning det har, at der er sammenhæng, koordinering og komplementaritet i de EF-politikker, som skal fremme udvikling, fattigdomsreduktion og integration i verdensøkonomien. Hvad angår sammenhæng er spørgsmålet at finde den rigtige blanding af politikker for hver region og hvert land under anvendelse af udviklingsbistand, humanitær bistand, den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, handelsrelateret teknisk bistand, menneskerettigheder, miljø osv. Der er fundet bedre programmeringsværktøjer, som kan give en sammenhængende overordnet ramme. Koordinering med andre donorer og bedre komplementaritet i politikker og aktiviteter er også af væsentlig betydning for en effektiv ekstern bistand. I beretningen beskrives det, hvilke foranstaltninger EF har truffet på dette område sammen med medlemsstater, FN, Bretton Woods-institutionerne og andre donorer.

Med millennium-udviklingsmålene, der blev vedtaget af det internationale samfund i september 2000, er der fastlagt en fælles ramme, hvor man kan fokusere indsatsen og måle de fremskridt, der gøres på udviklingsområdet. I kapitel 2 i beretningen gives en oversigt over de globale fremskridt, der er gjort i retning af disse mål, og der gøres rede for EF's eksterne bistandsaktiviteter inden for disse rammer. Der fokuseres på EF's særligt prioriterede områder som sundhed og uddannelse og på aktiviteter, der skal sikre, at fælles temaer som menneskerettigheder og miljø blive indarbejdet i alle projekter og programmer.

---

¹ Bistand til kandidatlandene er ikke omfattet af denne beretning. For nærmere oplysninger om Phare-, Ispa- og Sapard-programmer henvises til årsberetningerne, som er offentliggjort under følgende adresser:

<http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare/publist.htm>

http://www.inforegio.cec.eu.int/wbpro/ispa/ispa_en.htm

<http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/sapard.htm>

For humanitær hjælp henvises til ECHO's årsberetning på:

<http://europa.eu.int/comm/echo/en/publicat/publications.htm>

De instrumenter, der skal sikre, at horisontale politiske prioriteter som fødevarer sikkerhed og narkotikabekæmpelse samt de tidligere nævnte prioriteter kommer til at indgå i aktiviteterne på disse områder, er beskrevet i kapitel 3. Der er gjort nærmere rede for individuelle projekter, der er gennemført i 2001, samt for budgettildelinger og prioritering for den enkelte region.

EF's regionale programmer er beskrevet i kapitel 4. Aktiviteterne på Balkan, i Østeuropa og Centralasien, Middelhavsområdet, landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet, Asien og Latinamerika er beskrevet under fælles tematiske overskrifter, der afspejler udviklingsprioriteterne for EF's bistand. Det betyder, at det er let at foretage en sammenligning mellem regionerne af for eksempel udviklingen i landdistrikter eller transport. Også ECHO's aktiviteter samt EIB-lån bliver behandlet i dette kapitel.

I kapitel 5 gennemgås en mulig resultatorienteret tilgang til udvikling. Ud fra landestrategidokumenter og indikatorer undersøges det, hvilke kriterier der kan benyttes til overvågning af landenes præstationer. Der er ligeledes beskrevet et pilotforsøg med et resultatorienteret overvågningssystem for udviklingsprojekter.

I kapitel 6 er der vist et fuldstændigt sæt af finansielle tabeller. De er delt op i de kategorier, som er fastlagt af OECD's Komité for Udviklingsbistand.

Endelig gives der i bilagene en detaljeret oversigt over aktiviteter, der har at gøre med reformen af forvaltningen af EF's eksterne bistand. Det fremgår heraf, hvilke fremskridt der er gjort med hensyn til harmonisering af finansielle procedurer, såvel internt som sammen med andre institutioner. Der gøres også nærmere rede for, hvad der er gjort i 2001 for at nedbringe ophobningen af uindfrie forpligtelser, revision, aktiviteterne i EuropeAid's Innovationskontor, forbindelser med andre organisationer og gennemsigtighed og synlighed.

Det er Kommissionens opgave at sørge for, at reformen bliver gennemført, at den får lov til at slå rod, og at målene opfyldes. I beretningen gøres der rede for, hvilke foranstaltninger der er truffet i 2001 med henblik herpå.

1. REFORM AF FORVALTNINGEN AF BISTANDEN TIL TREDJELANDE, ET UDFORDRINGERNES ÅR

I dette kapitel redegøres der for fremskridtene i 2001 med den reform af forvaltningen af EU's bistand til tredjelande, der blev indledt i maj 2000. Processen for forvaltningsreform er et naturligt udgangspunkt for årsberetningen, da den berører alle aspekter af EU's bistand til tredjelande, som beskrives i nærmere enkeltheder i de følgende kapitler. Reformen af EU's udviklingspolitik, der blev lanceret i november 2000 og forløber side og side med forvaltningsreformer, omtales i kapitel 2.

1.1. Reformprocessen

Da den nuværende Kommission tiltrådte i september 1999, stod den over for en alarmerende situation med hensyn til gennemførelsen af bistand til tredjelande. EF-programmers relevans og kvalitet var genstand for stigende udtalt kritik, og Kommissionens image og troværdighed var stærkt faldende set med modtagerstaternes og medlemsstaternes øjne og hos partnerne blandt de multilaterale institutioner.

Den 16. maj 2000 lancerede Kommissionen et program for reform af forvaltningen af den eksterne bistand² med følgende hovedmål:

- at forbedre projekternes og programmernes kvalitet
- at sikre en hurtigere gennemførelse
- at sikre, at procedurerne for den finansielle, tekniske og kontraktmæssige forvaltning følger de højeste internationale standarder og
- at øge virkningerne og synligheden af Den Europæiske Unions (EU's) bistand til tredjelande.

Sammen med reformprocessen har man søgt at opnå **et bedre forhold mellem politiske prioriteter og budgettildelinger**. På Rådets uformelle samling (almindelige anliggender) i Evian den 2.-3. september 2000 og Rådets samling (almindelige anliggender) den 9. oktober 2000 understregede EU-udenrigsministrene, at sammenhængen i EU's eksterne indsats måtte styrkes. På Rådets samling (almindelige anliggender) i januar 2001 pegede de endvidere på, at EU's mål skulle omsættes til konkrete tilsagn, og at samvirket mellem EU's og medlemsstaternes indsats skulle forbedres for at gøre EU's aktion i tredjelande mere effektiv.

Der er indkredset en række nøgleinstrumenter til at realisere reformmålene. Der blev i 2001 udarbejdet og godkendt nye planlægnings- og programmeringsredskaber for EU's udviklingssamarbejde, særlig landstrategidokumenter. De ER det vigtigste strategiske forvaltningsinstrument i EU's bistand (se punkt 1.2 i dette kapitel). Forvaltningen af evalueringer er blevet forbedret. Blandt andre ting kan nævnes, at

---

² SEK(2000) 814 af 16. maj 2000 – Meddelelse fra 'Relex'-kommissærerne: Chris Patten (eksterne forbindelser), Poul Nielson (udvikling), Günter Verheugen (udvidelse), Pascal Lamy (handel) og Pedro Solbes Mira (økonomiske og monetære anliggender).

evalueringerne er blevet mere upartiske, og at resultaterne af dem automatisk bringes ind i beslutningsprocessen tillige med udformningen og gennemførelsen af projekter og programmer (punkt 1.3). Udvikling af et resultatorienteret overvågningssystem for projekter og programmer forudsætter bedre evalueringer (punkt 1.4). Det er et første men meget vigtigt skridt i reformen. Kommissionen har også givet sig i kast med en proces for delegering af projekt- og programforvaltningen til Kommissionens delegationer (punkt 1.5). 18 af de 21 delegationer, der var udvalgt til at deltage i første fase, er nu dekoncentreret. Forberedelserne til anden fase (26 delegationer) er godt i gang, og de fleste af dem burde kunne fungere på en dekoncentreret måde i begyndelsen af andet halvår 2002. Endelig beskrives det i punkt 1.6, hvordan Kommissionen har grebet udfordringen med bedre sammenhæng, koordination og komplementaritet an. Disse anliggender står i meget nær forbindelse med processen med landestrategidokumenterne.

1.2. Bedre programmering

1.2.1. Landestrategidokumenter/regionale strategidokumenter

Programmeringen sker på basis af prioriteterne i landestrategidokumenterne/de regionale strategidokumenter (LSD/RSD), som lægger en 'strategisk ramme' for EU's samarbejdsprioriteter i et givet land eller en given region³. Det er første gang, at Kommissionen har lagt en sammenhængende ramme for sine forbindelser med tredjelande, som omfatter både udviklingsbistand og andre essentielle relevante EU-politikker ('policy mix').

I 2001 påbegyndte Kommissionen processen med udarbejdelse af landestrategidokumenter/regionale strategidokumenter for partnerne i alle regioner, der er omfattet af de forskellige forordninger: for AVS (Afrika, Vestindien og Stillehavet), ALA (Asien og Latinamerika), CARDS (Balkan), MEDA (Middelhavsområdet), TACIS (Østeuropa og Centralasien). Strategierne er udformet i samarbejde med de nationale regeringer, medlemsstaterne, andre bilaterale donorer og så vidt muligt med repræsentanter for civilsamfundet⁴. Over 110 landestrategier eller regionale strategier er allerede færdige eller langt fremme i forberedelsesprocessen. Man skønner, at alt arbejde vil være færdiggjort inden udgangen af 2002, hvor det vil blive offentliggjort på følgende netsteder
http://europa.eu.int/comm/external_relations/sp/index.htm
http://europa.eu.int/comm/development/strat_papers/index_fr.htm

1.2.2. iQSG

Som led i reformprocessen blev der i januar 2001 nedsat en tværtjenstlig kvalitetsstøttegruppe (inter-service Quality Support Group (iQSG)). Dens hovedopgave er at vurdere udkastene til landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter og de vejledende programmer for at sikre en konsekvent høj kvalitet. iQSG intervenserer på et relativ tidligt stadium i programmeringsprocessen for at få de bedste resultater. Hidtil er der screenet over 110 programmeringsdokumenter. iQSG har også udarbejdet retningslinjer til implementeringen af den fælles ramme for landestrategidokumenterne og afholdt fire

---

³ SEK(2000) 814, SEK(2000) 1049 af 15. juni 2000 og Rådets konklusioner (udvikling) af 10. November 2000. <http://www.consilium.eu.int/Newsroom/newmain.asp?lang=1>

⁴ Høring af civilsamfundet er en pligt i henhold til artikel 2 i Cotonou-aftalen.

uddannelsesseminarer vedrørende programmering. Endelig har iQSG oprettet et netsted på Kommissionens Intranet til at forbedre den interne kommunikation mellem alle, der er involveret i programmeringsprocessen.

Den egentlige målestok for iQSG-vurderingen har været den fælles ramme for landerstrategidokumenterne, som Rådet har vedtaget. iQSG har foruden at kommentere form, stil, præsentation og generel læseværdighed bestræbt sig på at fokusere på to centrale aspekter:

- kvaliteten af vurderingen af udviklingspotentialet, behovene og hindringerne i udviklingsprocessen
- sammenhængen mellem analysen og den foreslåede EU-responsstrategi med undersøgelse af, hvorvidt EU-interventionerne svarer overens med udviklingsudfordringer på mellemlang sigt
- fokus på fattigdom i den foreslåede strategi samt sammenhæng med andre EU-policy-mål
- koncentrationsfokus/-grad; omfanget af komplementaritet mellem EU-bistanden og andre donorer, særlig EU-medlemsstaternes
- bistandsbetingelser
- definitionen af indikatorer til at overvåge landenes resultater med hensyn til økonomisk vækst og fattigdomslempelse
- spørgsmålet om all ekstern bistand fra Kommissionen til det pågældende land er omfattet (sammenhæng mellem landetildelingen og de horisontale budgetposter)
- tilgodeseelse af sammenhæng mellem udviklingspolitik og andre EU-politikker af relevans for partnerlandet/-regionen ('policy mix').

Kommissionen mener, at der med iQSG's konstateringer er gjort et stort skridt i kvalitetshenseende i EU-programmeringen af bistanden til tredjelande. iQSG fandt, at de dokumenter, den havde gennemgået, i almindelighed svarede overens med kravene i rammen for LSD. Redaktørerne af dokumenterne fik udpeget de vigtigste svagheder, således at de kunne foretage de nødvendige ændringer.

Der kan stadig foretages yderligere forbedringer af programmeringen. Med dette in mente vil Kommissionen foretage en analyse af LSD-processen og forelægge sine resultater i en rapport til Rådet (udvikling) i november 2002. Rapporten kommer også til at indeholde forslag til en yderligere forbedring af programmeringsprocessen forud for den næste revision af landestrategidokumenterne.

1.2.3. Sammenlægning af projektcyklussen og oprettelse af EuropeAid samarbejdskontoret

Den 1. januar 2001 overtog de geografiske generaldirektorater (GD for eksterne forbindelser og GD for udvikling) ansvaret for programmering og strategi, medens det nye EuropeAid samarbejdskontor (EuropeAid) fik ansvaret for resten af projektcyklussen (fra identifikation af projekter til efterfølgende evaluering). Denne omorganisation affødte en tilsvarende flytning af personale og ansvarsopgaver. Der

blev underskrevet en tværtjenstlig aftale i juni 2001, hvorved det klarlægges, hvilken rolle og hvilke ansvarsopgaver der tillægges de tre generaldirektorater, der er mest involveret i forvaltningen af bistanden til tredjelande.

1.2.4. Forbedring af finansforvaltning og resultater

De første virkninger af forvaltningsreformprocessen, hvad angår procedurer og finansforvaltning og resultater, blev tydelige i løbet af 2001. Heriblandt kan nævnes:

- en forbedring af budgetgennemførelse i almindelighed med en stigning i betalingerne på 20% sammenlignet med 2000
- budgetforpligtelsesprofilen viste en mere jævn fordeling over regnskabsåret (52% af budgettet blev gennemført i sidste kvartal sammenlignet med et gennemsnit på 68% i perioden 1998-2000)
- for første gang siden 1990 var der en nedgang i de udestående forpligtelser, der endnu skulle indfries. Nedgangen var på 3%. Antallet af betalingsår til at afvikle de uindfrie forpligtelser faldt fra 4,12 år ved udgangen af 2000 til 3,66 år ved udgangen af 2001
- en indskrænkning af antallet af individuelle budgetposter (14%) sammenlignet med 2000
- indførelsen af nye, forenklede kontraktindgåelsesprocedurer (med et antal procedurer nedsat fra 46 til 8) er blevet fremskyndet med en praktisk vejledning og
- arbejdsopgaverne for 48 tekniske bistandskontorer, der blev opløst i 2001, er blevet internaliseret.

1.3. Evaluering

Evalueringen af bistanden til tredjelande styrkes som led i reformen og integreres bedre i beslutningsprocessen. Der er også sikret upartiskhed i evalueringsfunktionen som ønsket af OECD/DAC. Evalueringstjenesten, som foretager tematiske, sektorielle og 'geografiske' evalueringer (lande og regioner), og de operationelle tjenester og policy-tjenesterne, der har ansvaret for at vurdere dem og tage de nødvendige skridt til at efterkomme resultaterne og henstillingerne, holdes klart adskilt.

1.3.1. Evalueringsprogrammet for 2001

Evalueringsenhedens arbejdsprogram for 2001 blev vedtaget af EuropeAid samarbejdskontorets bestyrelse på denne første møde i februar 2001. Foruden den sædvanlige policy-analyse af større sektorer, tværgående emner, instrumenter og landeprogrammer blev også selve programmeringsprocessen og 'policy mix' behandlet. Ved årets udgang var der færdiggjort 17 evalueringer, medens andre 8 endnu var i gang. I 2001-programmet er evalueringerne samlet omkring fire emner. Der findes en komplet beskrivelse i kapitel 7 - bilag - punkt 7.3.

1.4. resultatorienteret overvågning og resultatorienterede udviklingsprojekter

Både landeindikatorerne og overvågningen af projektresultaterne bidrager til vurderingen af resultaterne af EU's udviklingsamarbejde.

Deres roller er komplementære, og den lære, der drages af begge, skal kunne benyttes i policy-udformningen på alle planer. Der findes nærmere oplysninger om de to fremgangsmåder i kapitel 5.

Kommissionen går efterhånden i retning af en resultatorienteret udviklingsbistand, og et vigtigt skridt er desuden at foretage en første afprøvning af et system for regelmæssig **overvågning af, hvilke resultater der opnås med projekter**, dvs. udkomme og eventuelle **virksomheder for modtagerne**.

I 2000 udformede Kommissionen et forbedret resultatorienteret overvågningsystem for ALA/MED/AVS- og Balkanregionen, som bygger på Kommissionens system for forvaltning af projektcyklussen. Systemet blev afprøvet og forbedret i løbet af 2001.

Hovedformålet er at indsamle resultatorienterede oplysninger om projekter i felten og indberette om fremskridt. Systemet giver et **overblik over projekters fremskridt i retning af resultater** for både delegationerne og Aidco-kontoret. Det er ikke primært rettet mod projektmyndighederne, hvis daglige forvaltning kræver mere detaljeret information, selvom det naturligvis kan benyttes af dem såvel som partnerministerierne og -regeringerne.

Systemet involverer kortvarige besøg i felten af erfarne **eksterne** eksperter, som udfylder halvstandardiserede pointblade og anslår projekternes og programmernes **nyttevirkning, gennemslagskraft, virksomheder, relevans og sandsynlige bæredygtighed**. For at sikre konsekvens i systemet defineres hvert af de fem kriterier omhyggeligt efter den gældende metode og opdeles derefter i deres komponenter, som eksperten skal overveje nøje, inden han giver sin vurdering. De eksterne eksperter har forskellig sektorspecifik og geografisk viden og erfaringer. De arbejder i passende små grupper; deres arbejde bygger på analyse af dokumentation og interviews med repræsentanter for alle aktører i et givet projekt, herunder de endelige modtagere. Nøgledata, såsom projektbudgettet, noteres, men der foretages ingen revision eller indgående finansiell overvågning. Rapporterne, udtalelser fra task managers og grundlæggende projektdokumentation registreres i den centrale database, som bliver et centralt forvaltnings- og informationsredskab.

Der føres tilsyn med igangværende projekter (mindst seks måneder gennemførelsestid og med endnu seks måneders varighed) af en vis størrelse (ca. 1 mio. EUR). Ved udgangen af 2001 var der ført tilsyn med ca. 500 projekter til en samlet værdi af 4,7 mia. EUR i Latinamerika, Asien, Afrika, Vestindien, Stillehavet og i MED-regionen og på Balkan.

Kapitel 5 giver et første indblik i projektresultaterne fra udformning til afprøvningsfase.

1.5. Dekoncentration af projektforvaltningen til Kommissionens delegationer

Dekoncentrationen til Kommissionens delegationer af forvaltningen af bistanden til tredjelande er et nøgleelement i reformen af forvaltningen af bistanden til tredjelande. Princippet er, at hvad der bedre kan forvaltes og besluttet på stedet i det pågældende land, skal sker dér og ikke i Bruxelles.

Kommissionen har sat sig en yderst stram tidsplan. Målet er at dekoncentrationen skal gælde alle delegationer inden udgangen af 2003 i tre på hinanden følgende faser: 21 delegationer i 2001, endnu 26 i 2002 og de resterende 31 AVS-delegationer i 2003.

1.5.1. Fremskridt siden 2001

Det ambitiøse mål for 2001 - nemlig dekoncentration af 21 delegationer⁵ - berørte alle geografiske områder og dermed programmer af meget forskellig art. For at realisere dette mål måtte Kommissionens tjenestegrene sideløbende hermed arbejde på at udvikle konceptet, med tekniske forberedelser og logistisk planlægning. Dette komplicerede forehavende skulle lanceres samtidig med, at andre elementer i reformprocessen blev bragt på plads både inden for Relex (oprettelse af EuropeAid samarbejdskontoret, integration af projektcyklussen osv.) og mere generelt i Kommissionen (finansiel og administrativ reform). Desuden var de finansielle ressourcer, der kunne tilvejebringes til denne første fase i dekoncentrationen, ret beskedne, særlig i henseende til nye tjenestemandstillinger (begrænset til 40). Dette forhold vil bedre sig i 2002: der vil være 114 stillinger til rådighed til at lancere anden fase og konsolidere første fase, hvor det er nødvendigt.

1.5.2. Forberedelser til dekoncentration

I første kvartal 2001 blev der fastlagt et harmoniseret koncept for dekoncentrationen for alle geografiske programmer. Det skete efter følgende principper:

- med tiden skal dekoncentrationen berøre alle programmer
- dekoncentrationen skal berøre alle faser i projektcyklussen

⁵

De 21 delegationer i første fase er:

Europa: Kroatien, Rusland

Middelhavsområdet: Egypten, Marokko, Tunesien, Tyrkiet

ASIEN : Indonesien, Thailand, Indien, Kina

Latinamerika: Nicaragua, Bolivia, Argentina, Mexico, Brasilien

Afrika/AVS: Sydafrika, Senegal, Côte d'Ivoire, Kenya, Mali, Den Dominikanske Republik

- dekoncentration forudsætter betydelige ekstra ressourcer (menneskelige og materielle)
- hovedkvarterets rolle skal udvikle sig i retning af koordination, kvalitetskontrol, ledelseskontrol, teknisk støtte og forbedring af arbejdsmetoder.

På det praktiske plan medfører dekoncentrationen følgende ændringer for delegationerne:

- et mere aktivt bidrag til programmeringen, skønt det endelige ansvar fortsat skal ligge hos GD for eksterne forbindelser og for udvikling alt efter det geografiske område
- direkte ansvar for identifikation og forundersøgelse med metodemæssig og teknisk støtte fra EuropeAid samarbejdskontoret, som også skal have ansvaret for den endelige kvalitetskontrol af finansieringsforslagene og for at vedtage dem i beslutningsprocessen (forvaltningsudvalgsprocedure osv.)
- direkte ansvar for kontrakt- og finansforvaltning under streng overholdelse af procedurerne, hvilket kræver sikker adgang til hovedkvarterets systemer for finans- og regnskabsforvaltning
- direkte ansvar for den tekniske gennemførelse, hvilket kræver teknisk ekspertise på stedet og mulighed for at søge mere specialiseret rådgivning i hovedkvarteret.

Mellem april og december 2001 omfattede den praktiske forberedelsesproces afprøvning af sikre edb-forbindelser, tilpasning af informationssystemet for dekoncentreret forvaltning, udarbejdelse eller ajourføring af procedurehåndbøger, udstikning af retningslinjer for finansielle kredsløb, udarbejdelse af et specifikt uddannelsesprogram og tilvejebringelse af finansieringsmidler til dekoncentrationen af de 21 delegationer i første fase.

1.5.3. Dekoncentration til de 21 delegationer i første fase

Arbejdet med at forberede selve de 21 delegationer på dekoncentration begyndte i begyndelsen af 2001. I juli 2001 havde alle delegationschefer været igennem en høring med Relex-generaldirektoraterne for at aftale, hvilke yderligere ressourcer der var nødvendige, og for at fastlægge en handlingsplan til at tilvejebringe dem. Resultatet som helhed af denne proces - og de deraf følgende udfordringer for Kommissionens tjenestegrene - kan sammenfattes som følger:

- der skulle udvælges, ansættes og uddannes 307 ekstra personalemedlemmer (tjenestemænd og andre ansatte) inden deres udstationering på de 21 delegationer
- 18 af de 21 delegationer skulle enten flytte kontor eller leje ekstra kontorlokaler
- der skulle installeres sikre edb-forbindelser i 19 af de 21 delegationer for at give dem adgang til Kommissionens regnskabs- og forvaltningsinformationssystem.

Fremskridtene med dette arbejde ved udgangen af 2001 var ret tilfredsstillende. Flertallet af de 21 delegationer var klar til at operere på en dekoncentreret måde fra januar 2002 i tide til det nye regnskabsår.

1.5.4. *Forberedelser til anden fase*

Listen over de 26 delegationer⁶, der skal dekoncentreres i 2002, blev vedtaget i september 2001. Afghanistan blev føjet til listen senere med henblik på hurtig dekoncentration, så snart de lokale forhold tillader det.

Forberedelsesarbejdet blev indledt straks derefter. Der vil i høj grad blive trukket på erfaringerne med første fase. Det forventes, at dekoncentrationen for det første hold kandidater vil være gennemført i september 2002 (under forudsætning af, at problemerne med kontorlokaler løses).

1.6. **Sammenhæng, koordination og komplementaritet**

1.6.1. *Forbedring af policy-sammenhængen*

At garantere sammenhæng mellem målene for EU's udviklingspolitik og dens politik og mål på andre områder er en operationel prioritet såvel som en retlig forpligtelse for Kommissionen.

Det Europæiske Fællesskab har bilaterale associerings- og samarbejdsaftaler med de fleste lande i Afrika, Asien, Latinamerika, såvel som i Middelhavsområdet og på Vestbalkan, hvoraf størstedelen er udviklingslande. EU har etableret en lang række politikker til at fremme udvikling, fattigdomsløst og integration i verdensøkonomien. Det sker på forskellig måde fra land til land og region til region. De specifikke mål og områder for samvirke med EU afhænger af en række faktorer, som har med det berørte land at gøre: nationalindkomst, fattigdomsfrekvens, politisk udvikling, handelsstrukturer, geografisk beliggenhed i nærheden af Den Europæiske Union osv.

Udfordringen for EU er at finde frem til den rette blanding af politikker for hver region og hvert land. Det brede udvalg af politikker, som EU har til rådighed, giver den en enestående mulighed for at anvende en blanding af samarbejdsinstrumenter med den rette nyttevirkning og gennemslagskraft, herunder udviklingsbistand, fiskeriaftaler, handelsinstrumenter, politisk dialog og udenrigspolitiske instrumenter. Disse forskellige instrumenter skal anvendes på et mere sammenhængende måde på basis af landestrategidokumenterne. Alle Kommissionens tjenestegrene hører ved udarbejdelsen af et landestrategidokument foruden partnerlandet selv. LSD skal indeholde et afsnit med en beskrivelse af de forskellige EU-politikker, som påvirker partnerlandet, og en analyse af det relevante policy-mix.

Nedenfor gives der to konkrete eksempler på, hvordan spørgsmålet om sammenhæng er blevet behandlet i praksis inden for fiskeri og fødevarehjælp/fødevaresikkerhed. Følgende kapitel (kapitel 2) giver andre eksempler.

---

⁶ De 26 delegationer i anden fase er:
Europa: Albanien, Georgien, Kasakhstan, Ukraine.
Middelhavsområdet: Algeriet, Vestbredden /Gazaområdet, Jordan, Libanon, Syrien.
Asien: Bangladesh, Filippinerne, Pakistan, Vietnam.
Latinamerika: Colombia, Peru, Uruguay, Chile, Venezuela.
AVS: Burkina Faso, Benin, Cameroun, Etiopien, Madagaskar, Niger, Republikken Guinea, Tanzania.

1.6.1.1. Fiskeri

I sin meddelelse om fiskeri og fattigdomslempelse⁷ og under processen med udformningen af både Rådets og Parlamentets konklusioner har Kommissionen været yderst opmærksom på spørgsmålet om sammenhæng og komplementaritet på fiskeriområdet. De centrale mål i denne forbindelse var:

- at forbedre konsekvensen og sammenhængen mellem Fællesskabets udviklingspolitik og andre fælles politikker, der påvirker fiskerisektoren
- at tilskynde til sammenkobling af foranstaltninger, der støttes af EU, og medlemsstaternes gennem en fælles holdning til emnerne og strategierne til at behandle dem.

Dette arbejde, der er gjort i nært samarbejde med Kommissionens tjenestegrene med ansvar for fiskeri og udvikling, har bevirket en større sammenhæng mellem EU's udviklingspolitik på den ene side og den fælles fiskeripolitik på den anden side. De drivende elementer heri har været:

- EU's udviklingspolitik, som har medvirket til, at fiskerianliggender i stigende grad medtages i landestrategidokumenter og regionale strategidokumenter
- den fælles fiskeripolitik, som i stigende grad vil blive rettet mod bæredygtig udvikling, både hjemme og i Unionens internationale forbindelser i fiskerisektoren.

1.6.1.2. Fødevarerhjælp/fødevarerikkerhed

I september 2001 udsendte Kommissionen en meddelelse om evalueringen og den fremtidige orientering af Rådets forordning (EF) nr. 1292/96 om fødevarerhjælpspolitik og fødevarerhjælpsforvaltning og om særlige aktioner til støtte for fødevarerikkerheden⁸. Med denne meddelelse har Kommissionen gjort store fremskridt med spørgsmålet om sammenhæng.

Der er dermed sikret større intern sammenhæng i anvendelsen af fødevarerhjælp i forbindelse med den humanitære bistand og den fælles landbrugspolitik.

- Fødevarerhjælpen i naturalier, der leveres i henhold til forordningen om fødevarerhjælp/fødevarerikkerhed og hovedsagelig kanaliseres gennem direkte statslige programmer, EuroAid/ngo'er og WFP, vil blive mobiliseret i) som supplement til ECHO's indsats som nødhjælp i tilfælde af større og langvarige kriser, ii) som et bidrag til strategiske reserver og sikkerhedsnet og iii) til sammenkobling af nødhjælp, rehabilitering og udvikling.
- Fødevarerhjælpen i naturalier er blevet klart adskilt fra afviklingen af overskud af landbrugsprodukter og er blevet et redskab i udviklingsbistanden.

Hvad angår den eksterne sammenhæng har Kommissionens tjenestegrene gjort betydelige fremskridt med inden for rammerne af den internationale

---

⁷ Kommissionens meddelelse om fiskeri og fattigdomslempelse (KOM (2000) 724 af 8.11.2000).

⁸ KOM (2001) 473 af 5.9.2001, ændret den 12.9.2001 KOM (2001) 473/2.

fødevarerhælpskonvention og WTO-forhandlingerne for at nå frem til strammere regler og større gennemsigtighed i leveringen af fødevarerhjælp til udviklingslandene:

- Fødevarerhjælp bør leveres som gavebistand. Den bør dog begrænses til katastrofesituationer eller humanitære interventioner, til sammenkobling af nødhjælp, rehabilitering og udvikling og som et element i sikkerhedsnetstrategier for særlig udsatte befolkningsgrupper
- For at respektere forbrugsmønstret og undgå markedsfordrejning bør fødevarerhjælpen kun ydes på anmodning af modtagerlandene, som opgiver deres særlige behov, og
- Donorerne bør så vidt muligt opkøbe hjælpen lokalt eller i regionen.

1.6.2. *Koordination og komplementaritet*

Øget koordination og komplementaritet er vigtige elementer, der kan gøre EU's bistand til tredjelande mere effektiv. På det mest grundlæggende niveau betyder koordinationen, at man er mere bevidst om, hvad andre, der er involveret i en given sektor eller land eller region, foretager sig, hvorved der åbnes mulighed for et mere effektivt samarbejde. Koordination er vigtig for at undgå overlapninger eller inkonsekvens mellem aktører, der søger at realisere fælles mål. Komplementariteten begynder med koordinationen, men går også videre: det indebærer, at hver af aktørerne skal rette deres bistand mod en indsats, der har den største nyttevirkning i betragtning af, hvad andre gør, for således at opnå den største synergi.

Begge koncepter har EU's fulde opbakning. På det politiske plan er de fælles rammer for EU's og andre instansers interventioner på udviklingsområdet Millenniumudviklingsmålene. I gennemførelsehenseende integrerer EU sin egen bistand på landeplan i bredere rammer, hvor det er muligt. Fremgangsmåden med strategidokumenter for fattigdomslempelse (PRSP), som har EU's fulde støtte (se kapitel 2), er udformet specielt med henblik på at fremme koordinationen og komplementariteten mellem donorerens indsats i lavindkomstlande. EU's nye programmeringsstilgang, som også omfatter landestrategidokumenter og en struktureret dialog med modtagerne (f.eks. AVS), er af grundlæggende betydning for at sikre en større koordination og komplementaritet. EU's beslutning om at fokusere sin udviklingsindsats i almindelighed på seks prioriterede områder, hvor valget i hvert land bygger på nationale prioriteter og hvad andre gør, er et yderligere bevis på tilslutningen til disse principper. I senere kapitler drøftes specifikke ændringer i EU's policy-tilgang og fremgangsmåde i individuelle sektorer og regioner. I dette afsnit gives der nogle eksempler på, hvad der er opnået fra midten i 2001.

1.6.2.1. Mellem medlemsstaterne og Kommissionen

Rådets og Kommissionens retningslinjer for en bedre operationel koordination mellem EU og medlemsstaterne i alle lande, der modtager bistand fra Unionen, blev vedtaget under en orienterende debat i Rådet i 2001⁹. Forbedringerne af programmeringen af EU-bistanden, som omtalt overfor, burde hjælpe hertil. Foruden konsultationerne om landestrategidokumenter har fælles sektorretningslinjer for

---

⁹ Rådets samling (almindelige anliggender) den 22.-23. januar 2001.

medlemsstaterne og Kommissionen også vist sig at være nyttige (Kommissionen er i færd med at udarbejde sektorretningslinjer for hvert af de seks prioriterede indsatsområder; retningslinjerne for transport er allerede vedtaget).

Denne indsats er begyndt at give resultater. Kommissionen afholder med regelmæssige mellemrum møder med medlemsstaternes generaldirektører for udvikling. Disse møder er forum for udveksling af synspunkter om bedste praksis, fælles problemer, aktuelle vanskeligheder og nye tilgange. Med henblik på de større internationale konferencer i 2002 om finansiering af udvikling (Monterrey) og om bæredygtig udvikling (Johannesburg) blev der lagt særlig vægt på koordination i internationale organisationer. Der er gjort en tilsvarende indsats for at fremme en større inddragelse af Kommissionen i OECD/DAC.

Medlemsstaternes mandat til Kommissionen om at udarbejde en rapport til forberedelse af Monterrey-konferencen var et positivt tegn på den tillid, der efterhånden er opbygget. På sin samling i november 2001 anmodede Rådet (udvikling) Kommissionen om at klarlægge en række spørgsmål og i dialog med medlemsstaterne at udforske, hvilke initiativer disse kunne gennemføre. Rådet fremhævede særlig spørgsmålet om at øge bistandsmængden for at nå FN-målet med 0,7% af bruttonationalindkomsten i offentlig udviklingsbistand (ODA) efter en specifik tidsplan. Foruden bistandens størrelse blev også bistandens nyttevirkning nævnt sammen med afbinding af bistanden, globale offentlige goder og nyskabende finansieringskilder. Kommissionens rapport skulle forelægges på Rådets samling (almindelige anliggender) i februar 2002. Den sammenfattede mulige positive initiativer som resultat af drøftelserne mellem Kommissionen og medlemsstaterne og behandlede spørgsmålet om, hvordan den finansielle kløft mellem det aktuelle ODA-niveau og den nødvendige mængde til at opfylde målene i Millenniumerklæringen kunne udfyldes. Rapporten og medlemsstaternes indsats har hjulpet til at sikre et positivt EU-bidrag til konferencen om finansiering af udvikling.

1.6.2.2. Med andre donorer

Kommissionen har iværksat flere initiativer sammen med andre donorer inden for rammerne af de fælles topmøder USA, Canada og Japan med særlig sigte på området omkring De Store Søer og Afghanistan. Desuden har der fundet flere møder sted på højt niveau for at forbedre samarbejdet med Norge. Kommissionen undersøger pilotmodeller for en styrkelse af samarbejdet med andre donorer yderligere. Et første initiativ har været at modtage tjenestemænd fra Japan i Kommissionen. Harmonisering af donorprocedurer er et nøgleelement i forbedring af koordinationen, gennemslagskraften og modtagerlandets ejerskab. Kommissionen har sonderet terrænet i denne henseende med medlemsstaterne og DAC. Der gøres en lignende indsats over for FN gennem forhandlinger om generelle rammeaftaler og omarbejdning af finansforordningen.

1.6.2.3. Med FN

Kommissionen har for at styrke sin koordination med De Forenede Nationer og for at fremme komplementariteten ført en alsidig policy-dialog og forhandlinger om forbedring af den generelle rammeaftale mellem EU og FN. Det er sket på møder med bl.a. UNHCR, ILO, UNDP, UNICEF, UN-NADAFF, FAO, WHO, WFP, IFAD

og UNESCO. I 2001 vedtog Kommissionen en meddelelse med titlen "Opbygning af et effektivt partnerskab med FN inden for udvikling og humanitære anliggender"¹⁰. Den generelle tilgang (forbedring af samarbejdet mellem EU og FN) vandt tilslutning på Rådets samling (udvikling) den 31. maj 2001. Den nye fremgangsmåde vil føre til et større engagement fra EU's side i tidligere led i policy-dialoger og til et mere effektivt, gennemsigtigt, forudsigeligt og lettere kontrollerbart operationelt partnerskab med FN-organer, -fonde og -programmer. Til opfølgning af denne meddelelse har Kommissionen foretaget en bred analyse af FN-organernes, -fondenes og -programmernes grundlæggende mandat og kapacitet. På dette grundlag vil Kommissionen i dialog med medlemsstaterne og hvor der består en merværdi inden for i fællesskab vedtagne politiske mål foreslå at styrke samarbejdet med FN-organerne på basis af et strategisk partnerskab. Arbejdsfordelingen mellem donorer vil derfor blive baseret på udvælgelseskriterier for grundlæggende mandater og fokus på komparative fordele, merværdi og komplementaritet.

1.6.2.4. Med Bretton Woods-institutionerne

Der har været intensive kontakter med IMF og Verdensbanken inden for rammerne af PRSP-processen, både på personale- og ledelsesplan. En PRSP-gruppe fra EU aflagde besøg i Washington i januar til opfølgning af PRSP-mødet med IMF og Verdensbanken i Bruxelles i september året før. På mødet blev koordinationen i forbindelse med PRSP uddybet, navnlig med en aftale om samfinansiering af PRSC¹¹ i nogle pilotlande og en styrkelse af samarbejdet om støtte til offentlig finansforvaltning. Der skete også fremskridt med hensyn til et fælles syn på betydningen af resultatbaseret betingethed. Planerne med hensyn til offentlig finansforvaltning har udmøntet sig i PEFA-programmet (Public Expenditure and Financial Accountability), der støttes af Verdensbanken, EU og DFID og til dels finansieres med et EU-bidrag på 1,9 mio. EUR til en trustfond. Samfinansieringen af PRSC var på den anden side endnu ikke en realitet ved årets udgang. Det skyldes i hovedsagen, at der kun var tre lande (heraf 2 AVS-stater), der havde modtaget en PRSC, og at samarbejdet på stedet til tider ikke var som forventet. I mellemtiden er EU blevet involveret i fælles budgetstøtte sammen med andre donorer, hvilket til en vis grad begrænser fremtidige muligheder for PRSC-samfinansiering med Banken. Der fandt flere kontakter sted på højt niveau i 2001, bl.a. besøg af Verdensbankens præsident James Wolfenstein i Kommissionen i november. EU er blevet den største bidragsyder til den af Verdensbanken forvaltede trustfond gennem sin deltagelse i HICP-initiativet. Der var løbende gennem året en lang række kontakter mellem Banken og Kommissionen, særlig med berøring til sektorkoordination og særlige initiativer, såsom det årelange engagement i det særlige partnerskab for Afrika (SPA).

---

¹⁰ Kommissionens meddelelse "Opbygning af et effektivt partnerskab med FN inden for udvikling og humanitære anliggender" (KOM (2001) 231 af 2.5.2001).

¹¹ Poverty Reduction Support Credit, Verdensbankens nye programbaserede låneinstrument til PRSP-lande.

2. FREMSKRIDT MED REALISERING AF UDVIKLINGSMÅLENE

Milleniumerklæringen, som blev vedtaget af i alt 147 stats- og regeringsoverhoveder og 189 lande på millenniumtopmødet i september 2000, var en historisk aftale, som former den aktuelle indsats i det internationale udviklingssamarbejde, herunder EU's indsats. Udviklingsmålene i milleniumerklæringen, som fik deres form i FN's "vejkort" - for gennemførelsen af erklæringen - udgør et fælles rammesæt for fokusering på og måling af fremskridtene i udviklingsprocessen. Disse mål, som opstod som resultat af aftalerne og resolutionerne på FN's konferencer over det seneste årti, herunder de internationale udviklingsmål fra 1990'erne, er også blevet blåstemplet af de fleste af de store multilaterale organisationer. De har derfor en legitimitet, der er uden sidestykke.

Dette kapitel forklarer, hvordan EU samarbejder med andre om at nå millennium-udviklingsmål samt indholdet af de specifikke målsætninger i den nye EU-udviklingspolitik, der blev opnået enighed om i november 2000. Man er nået frem til enighed om et system for at følge med i fremskridtene med hensyn til realiseringen af disse udviklingsmål, selv om der stadig mangler at blive gjort en gennemgribende indsats for at forbedre den statistiske kapacitet i udviklingslandene. De foreliggende data viser tydeligt, at der er uensartede fremskridt mellem regionerne og mellem de forskellige mål (afsnit 2.1.) Det primære mål med EU's egen udviklingspolitik, som der blev opnået aftale om i november 2000, er udryddelse af fattigdommen (afsnit 2.2). For at hjælpe med overvågningen af sit bidrag til udviklingsmålene og andre politiske målsætninger er EU i færd med at udvikle et system af indikatorer for overvågning af et lands resultater (afsnit 2.3). Det overvåger også tildelingen af ressourcer fra EU's udviklingsprogrammer til lavindkomstlande og til prioriterede sektorer (afsnit 2.4). For at skabe øget virkning målretter EU sin bistand mod seks prioriterede områder (afsnit 2.5). Ud over disse kerneområder er der en række spørgsmål af generel art, der integreres i udviklingsaktiviteterne, nemlig menneskerettigheder, ligestilling mellem kønnene, miljø og konfliktforebyggelse (afsnit 2.6).

2.1. Millennium-udviklingsmålene

De statistiske data om fremskridtene i retning af realisering af millennium-udviklingsmålene¹² er sparsomme, selv om der er ved at ske en forbedring. Globalt set er der en række organisationer, der følger med i fremskridtene, især FN, Verdensbanken og OECD's Komité for Udviklingsbistand (DAC). Kommissionen støtter sammen med andre donorer bestræbelserne på at forbedre den statistiske kapacitet i mange udviklingslande og -regioner.

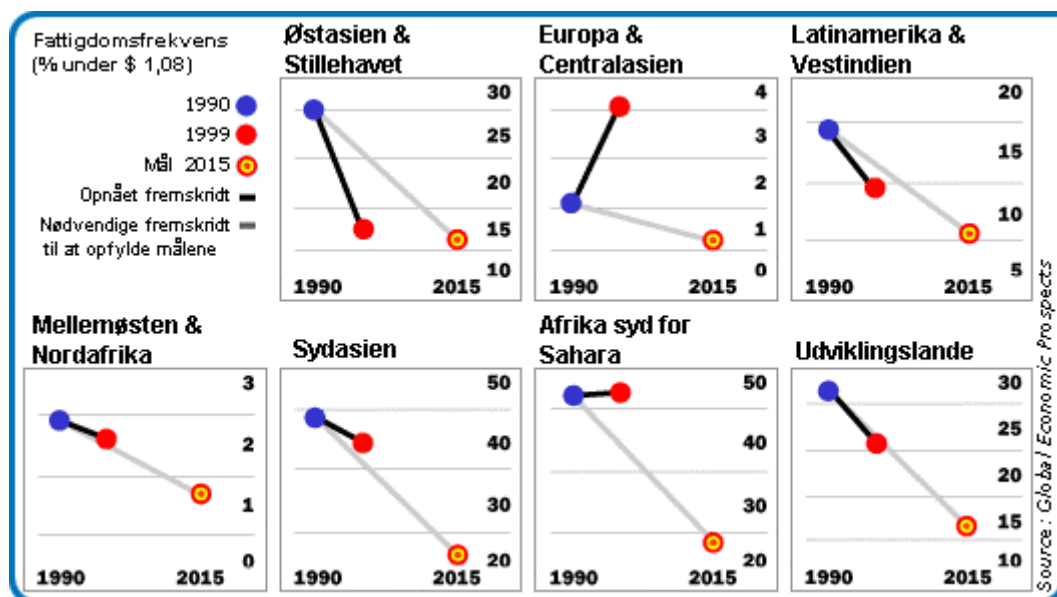
De foreliggende data viser, at der stadig er et langt stykke vej, før det internationale samfund opfylder millennium-udviklingsmålene. Udsigterne varierer efter region og opstillede mål. Fremskridtene i landene syd for Sahara halter bagefter resten af verden.

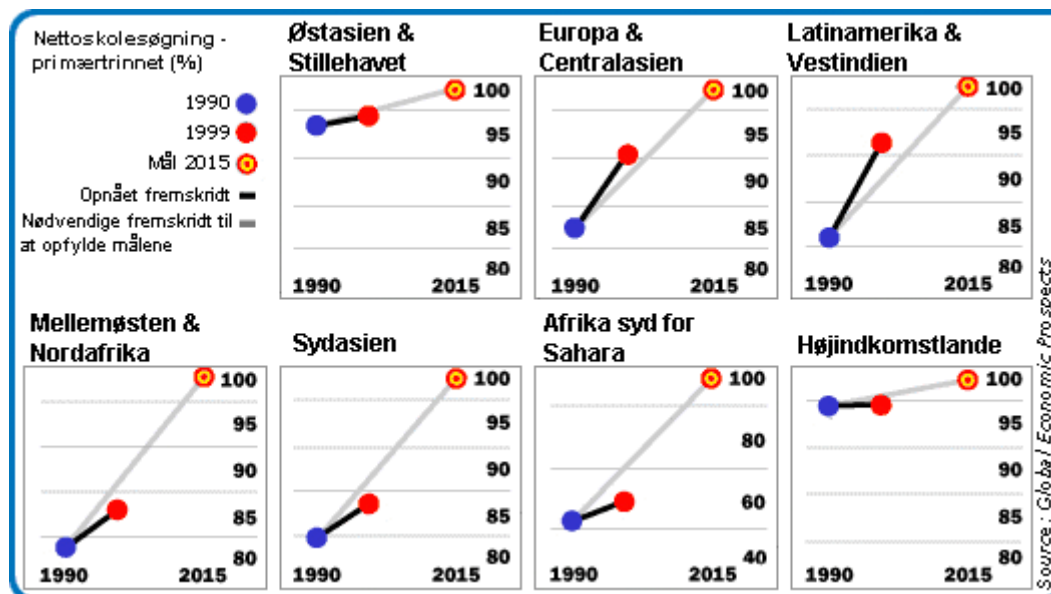
¹² Se: <http://www.developmentgoals.org>

Fremskridt med realisering af udviklingsmålene

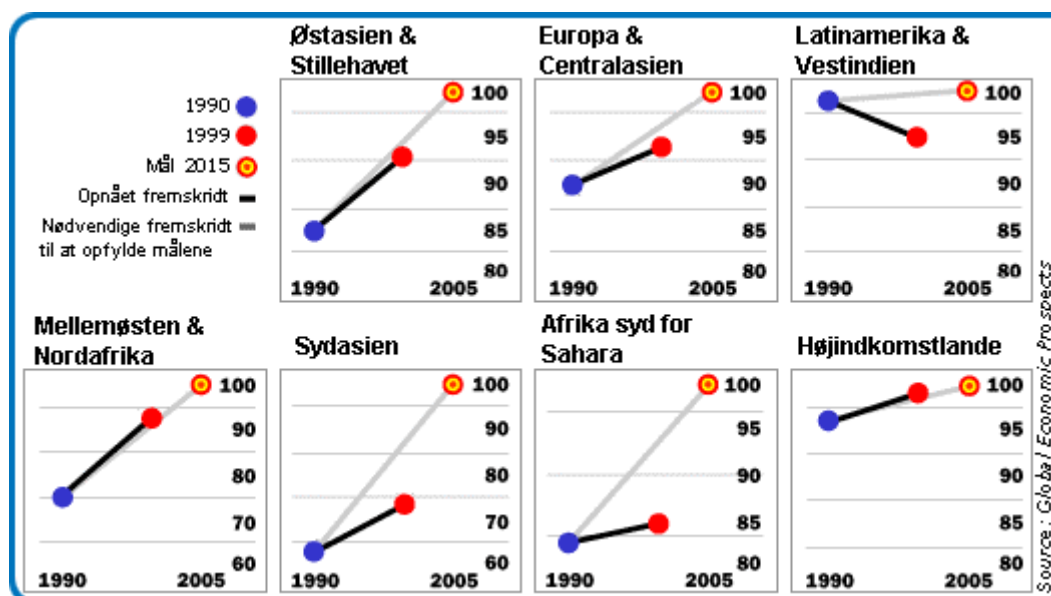
FATTIGDOM

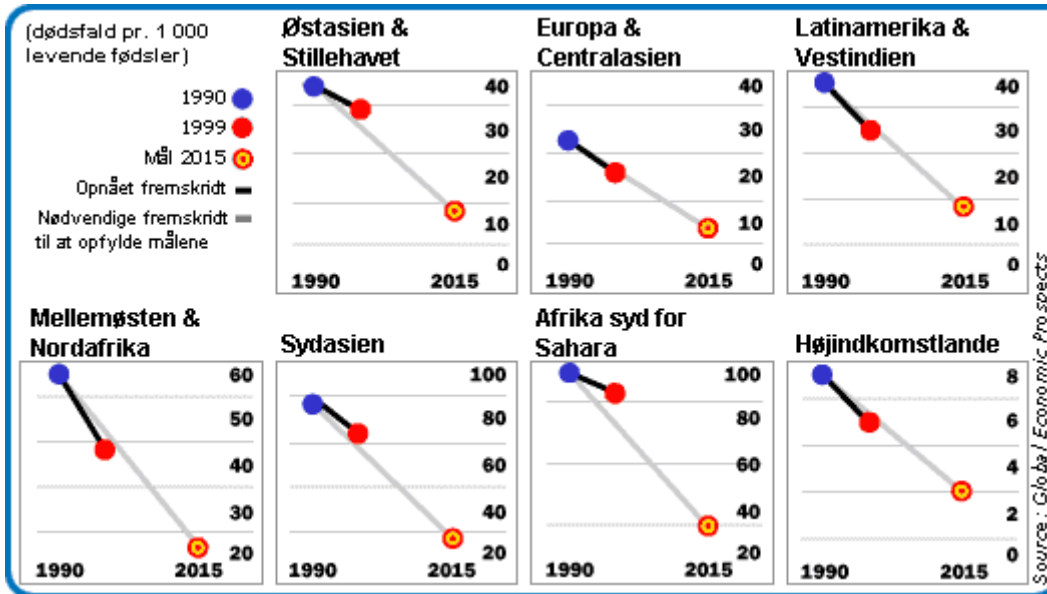
UDDANNELSE

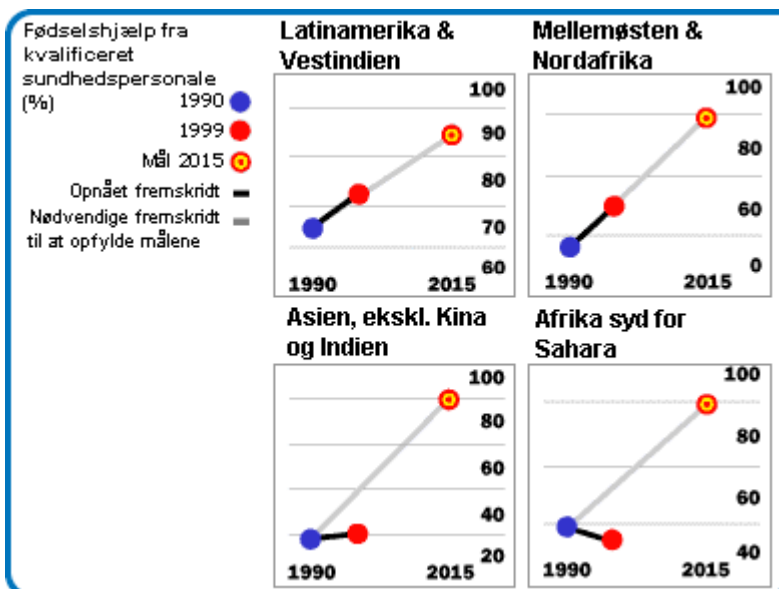
LIGESTILLING

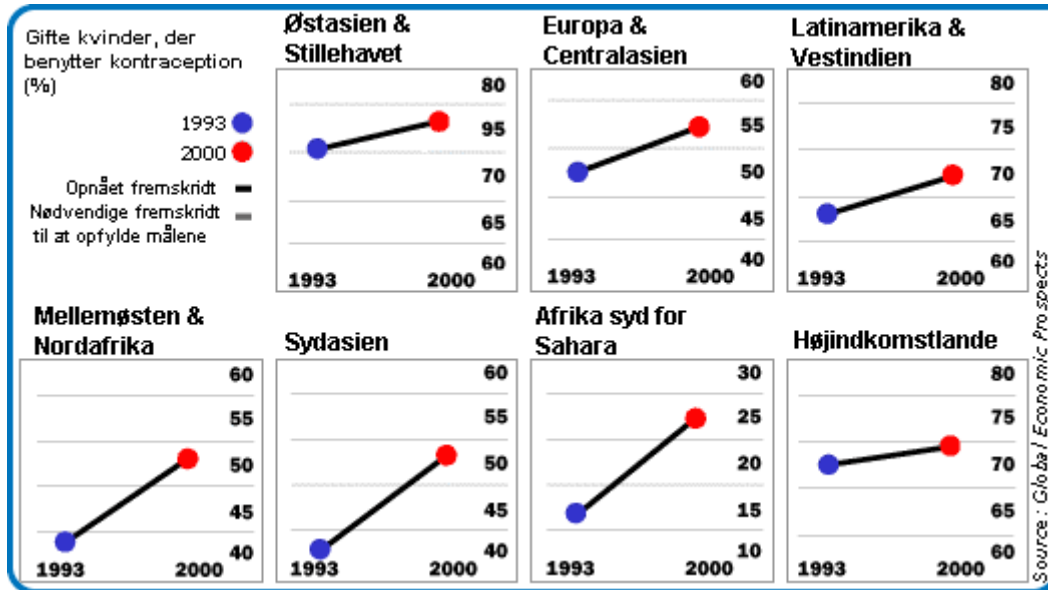
BØRNEDØDELIGHED

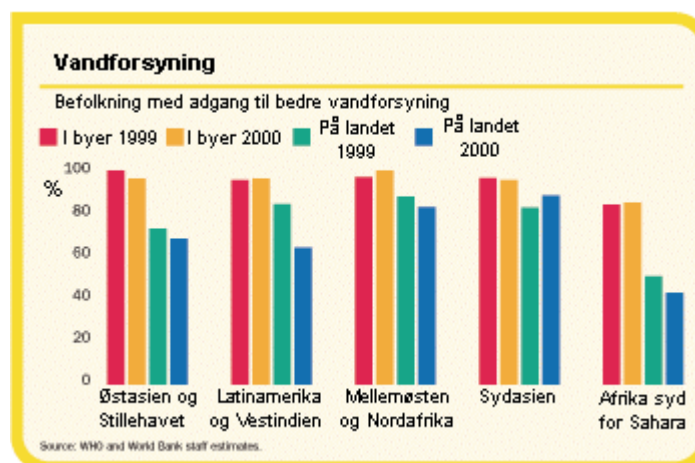
MØDRES SUNDHED

AIDS

MILJØ

Kilde: Verdensbanken

Der er gjort fremskridt med bekæmpelsen af den ekstreme fattigdom, især i Asien. Men der er ved at opstå en stor diskrepans mellem landene syd for Sahara og det meste af resten af verden. Fattigdomstallene for Østeuropa og Centralsien er relativt beskedne, men er steget stærkt.

Der sker en forbedring af tallet for indskrivningen i primærskolerne, selv om der stadig mangler meget i Mellemøsten og Nordafrika, Sydasien og Afrika syd for Sahara.

I Sydasien og i Afrika syd for Sahara sker der kun langsomme fremskridt, når det drejer sig om ligestilling mellem kønnene i forbindelse med indskrivning i skolerne. Dette faldende forholdstal for antallet af piger og drenge i Latinamerika er beklageligt.

Der sker en bedring af børnedødeligheden, selv om det ikke sker hurtigt nok i alle tilfælde til at nå målet for 2015. Også her giver Afrika syd for Sahara anledning til særlig bekymring.

Svigtende sundhedspleje i forbindelse med moderskab i landene syd for Sahara synes at være grunden hertil.

Adgangen til rent vand og sanitære faciliteter er stadig et problem i mange lande, især i landområder.

2.2. Fattigdomsbekæmpelse

Rådets og Europa-Kommissionens erklæring EU's udviklingspolitik fra november 2000¹³ defineres hovedmålsætningen i EU's udviklingspolitik som bekæmpelse og i sidste ende udryddelse af fattigdommen. Som led i denne målsætning skal der ydes støtte til bæredygtig økonomisk, social og miljømæssig udvikling, arbejdes for en gradvis integrering af udviklingslandene i verdensøkonomien og gøres en helhjertet indsats for at bekæmpe uligheden.

I et arbejdsdokument udarbejdet af Kommissionen i juli 2001¹⁴ opregnes de elementer, der er nødvendige for at gå i gang med realiseringen af EU's udviklingspolitiske målsætning om fattigdomsbekæmpelse. Dette arbejdsprogram gennemføres gradvist. I punkterne ndf. fremhæves hovedelementerne for 2001.

¹³ <http://www.consilium.eu.int/Newsroom/newmain.asp?lang=1>

¹⁴ SEC(2001) 1317 af 26.7.2001.

2.2.1. *Tildeling af finansielle ressourcer*

EU's tilgang til allokering af støtte sker ud fra en erkendelse af, at man må være særlig opmærksom på situationen i de mindst udviklede og andre lavindkomstlande¹⁵. EU tager også hensyn til den indsats, der gøres af partnerlandenes regeringer selv med henblik på at mindske fattigdommen, både med hensyn til deres præstationer og deres absorptionskapacitet. Blandt mellemindkomstlandene bør opmærksomheden efter opfattelsen i EU's fælles erklæring om udviklingspolitikken rettes mod de lande, som både har en fortsat høj andel af "fattige" og som er 100% engageret i at gennemføre sammenhængende fattigdomsstrategier.

Allokeringen af udviklingsmidler fra EU til lavindkomstlande eller fattige befolkninger varierer alt efter region.

AVS-landene: Næsten 90% af midlerne fra Den Europæiske Udviklingsfond (EUF) er øremærket til de mindst udviklede lande eller andre lavindkomstlande.

Mellemamerika, Andes-regionen og Paraguay: To tredjedele af EU-støtten til denne region er målrettet mod de fattigste segmenter af land- og bybefolkningen.

Asien: EU's programmer for udviklings samarbejde med Asien har siden begyndelsen været fokuseret på de fattigste lande i regionen og på de "fattigste grupper" i disse landes befolkninger. I de sidste fem år er 80% i gennemsnit af EU's bistand gået til de fattigste lande. 32% er gået til de mindst udviklede lande (især Bangladesh, Bhutan, Cambodja, Laos, Maldiverne og Nepal). De øvrige 48% er gået til andre lavindkomstlande, dvs. Indien, Indonesien, Pakistan og Vietnam.

2.2.2. *Fattigdomsfokus i landestrategidokumenter*

De konkrete politiske reformer og programmer til at bekæmpe fattigdommen i forskellige lande vil være afhængige af de særlige omstændigheder i landet selv. Vedvarende økonomisk vækst - selv om dette ikke i sig selv er nok - er en nødvendig forudsætning for bekæmpelse af fattigdommen, som det bemærkes i erklæringen fra november 2000. Mange lande har allerede gennemgået omfattende ændringer, såsom overgang fra kommunisme til demokratiske markedsøkonomier eller fra militære til civile demokratiske styreform. I Øst- og Centralasien har EU koncentreret sig om at støtte denne overgangsproces, hovedsagelig gennem opbygning af institutioner, som skønnes at være det mest effektive middel mod fattigdom i regionen. Omvendt anses freds- og stabilitetsskabende foranstaltninger i Balkan-regionen for at være de mest effektive instrumenter. I Nordafrika og i Middelhavsområdet er støtten specielt rettet mod styrkelse af kapaciteten i regionen til at blive integreret i verdensøkonomien gennem støtte til økonomisk og social udvikling.

---

¹⁵ Der er for tiden 49 mindst udviklede lande (LDC), der udpeges som sådanne af FN på grundlag af lav BNP pr. indbygger, svage menneskelige ressourcer og en lav grad af økonomisk diversificering. "Lavindkomstland" dækker en bred gruppe af lande, der defineres udelukkende på grund af indkomst (Verdensbankens klassificering er baseret på indkomster pr. indbygger på under 700\$ i 2000).

2.2.3. *Processen i forbindelse med strategidokumentet for fattigdomsbekæmpelse (PRSP-processen)*

Det er EU's helt klare opfattelse, at partnerlandenes ejerskab af strategierne for bæredygtig udvikling og fattigdomsbekæmpelse er nøglen til en succesrig udviklingspolitik. I overensstemmelse hermed bestræber Kommissionen sig på at integrere sin støtte, som det er skitseret i landestrategidokumenterne, i en større helhed. For lavindkomstlandene er den centrale ramme strategidokumentet om fattigdomsbekæmpelse (PRSP) og den proces, der følger med dette. Kommissionens bestræbelser er blevet vanskeliggjort på grund af mangelen på fuldt gennemførte PRSP'er: Kun 8 lande havde udarbejdet fulde PRSP'er ved udgangen af 2001. Når landestrategidokumenterne ajourføres, kan de tilpasses, så de afspejler fremskridtene i det pågældende land med hensyn til udarbejdelse af et fuldt PRSP.

Benyttelse af en PRSP-tilgang giver store muligheder for at øge effektiviteten i den globale udviklingsindsats. Kommissionen har bidraget væsentligt til udviklingen af denne tilgang, både gennem sin egen strategiske refokusering (herunder et skift i retning af direkte bidrag til partnerlandenes budgetter, hvis de nødvendige betingelser er opfyldt) og gennem sit bidrag til den internationale politiske udvikling. Dette bidrag styrkes yderligere ved Kommissionens rolle som medformand for Den Tekniske Gruppe vedrørende Det Strategiske Partnerskab for Afrika¹⁶ og som leder af det i Burkina Faso baserede pilotprojekt med henblik på reform af betingelserne for partnerlandene, der skal udløse ydelse af makroøkonomisk støtte.

Hvis PRSP'erne imidlertid skal blive en effektiv ramme for bistand til tredjelande, skal de have stærkere resultatindikatorer. Dette bør omfatte et centralt sæt af indikatorer, der måles årligt, og for hvilket landenes regeringer holder sig selv ansvarlige over for deres borgere, og på grundlag af hvilke Kommissionen (og andre eksterne partnere) kan måle fremskridtene. Kommissionen har spillet en førende rolle i det internationale arbejde på at udvikle redskaber til sådan resultatovervågning og sigter mod at integrere relevante indikatorer udledt af PRSP'erne i CSP-overvågningsprocessen.

2.3. **Måling Af Resultater Ved Hjælp Af Indikatorer**

Kommissionen måler resultater ved hjælp af indikatorer på to tydeligt adskilte, men komplementære detailniveauer:

- Måling af et lands resultater udtrykt i økonomisk vækst, øget levestandard og formindskelse af fattigdommen på kort, mellemlang og lang sigt. Dette indikatorniveau er baseret på det mest relevante af de indikatorer, der er forbundet med millennium-udviklingsmålene, evt. suppleret med et begrænset antal supplerende indikatorer.
- En mere detaljeret måling af landets sektorpolitikker i de sektorer, der får støtte.

De to niveauer, der er skitseret ovenfor, udgør faktisk to komplementære detailgrader, som behøver at blive analyseret på en sammenhængende måde.

---

¹⁶ En uformel gruppe af donorer under ledelse af Verdensbanken, se: http://www1.worldbank.org/prsp/newsletter/Feb_2001/Our_Partners__Perspectives/Strategic_Partnership_for_Afri/strategic_partnership_for_afri.html

På det første niveau bør et begrænset sæt af indikatorer i alle de lande, hvor Kommissionen arbejder, overvåges for at have et samlet overblik over fremskridtene i retning af millennium-udviklingsmålene. Dette begrænsede sæt bør baseres på de mest relevante af de 48 indikatorer, der er forbundet med udviklingsmålene plus - for at kunne rapportere årligt om landenes fremskridt - et mindre antal målbare nøgleindikatorer. Disse supplerende indikatorer skulle så omfatte input-indikatorer (som ikke er en del af MDG-overvågningsrammerne), f.eks. indikatorer til at måle den finansielle støtte til specifikke sektorer fra både regering og donorer. Det ville også omfatte tidstro resultatindikatorer. De skitserede retningslinjer for definition af udviklingsindikatorer¹⁷ synes at vise, at dette sæt indikatorer, når det først er vedtaget, bør optræde systematisk i alle landestrategidokumenter.

Systematisk overvågning af en bred vifte af indikatorer, inklusive årligt målbare indikatorer og input-indikatorer på landeniveau, vil gøre det muligt for Kommissionen at holde øje med udviklingen i sektorer, selv hvor den ikke aktivt spiller med. Herved skabes der et informativt grundlag for de beslutninger, der træffes i forbindelse med gennemgangen af landestrategidokumenterne.

På sektorniveau, i CPS-prioriterede sektorer, vil en bredere vifte af indikatorer blive overvåget. Disse indikatorer bør være en del af et mere omfattende sæt af indikatorer, der overvåges af de relevante nationale ministerier. Kommissionen vil arbejde sammen med andre donorer og partnerlande for at finde frem til et begrænset sæt af "indikatorer for god praksis" til at overvåge sektorresultaterne. Denne indikative liste skulle så tjene som ramme for en mere effektiv og sammenhængende national drøftelse af sektorovervågning. Politiske retningslinjer og regulerende foranstaltninger fra regeringens side bør også overvåges, selv om de ikke så let kan måles med generaliserede kvantitative indikatorer.

I alle tilfælde er indikatorer, der overvåges af Kommissionen, baseret på de nationale processer, der finder sted i det relevante land (PRSP'er for de lande, der er omfattet af dem). Dette giver mulighed for gensidig indflydelse og erfaringsudveksling og frembyder en velkommen lejlighed til at drøfte politiske spørgsmål og øge regeringernes indenlandske ansvarlighed.

Inden for rammerne af programmeringen opstilles der retningslinjer til at støtte programlæggerne i deres arbejde på at indføre udviklingsindikatorer i landestrategidokumenterne. Da de fleste donorer stadig befinder sig på et tidligt stadi i arbejdet med udviklingsindikatorer, har Kommissionen valgt at inddrage EU's medlemslande, OECD's Komité for Udviklingsbistand (DAC) og andre donorer i udarbejdelsen af disse retningslinjer.

En fælles arbejdsgruppe mellem EU's medlemslande, OECD-DAC og forskellige tjenestegrene i Kommissionen begynder sit arbejde i marts 2002. Målsætningen for denne arbejdsgruppe er at undersøge mulighederne for, at donorerne følger en sammenhængende strategi, dvs. at de bl.a. anvender fællesprincipper og typologi i deres overvågningskrav for at mindske den byrde, der pålægges modtagerlandene. Grundlaget for dette arbejde er de skitserede retningslinjer for definitionen af udviklingsindikatorerne¹⁸, som er udarbejdet af Kommissionen. Dette er

---

¹⁷

Se: http://www.europa.eu.int/comm/development/sector/poverty_reduction/infopack_ann1.pdf

¹⁸

Se: http://www.europa.eu.int/comm/development/sector/poverty_reduction/infopack_ann1.pdf

"igangværende arbejde", og resultaterne heraf vil gradvist blive indarbejdet i Kommissionens programlægning og revisionsproces. EU's medlemslande og OECD-DAC har helhjertet sluttet op om dette.

2.4. Sektormålretning I Programmeringsprocessen

Som led i sine bestræbelser for at forbedre virkningen af EU's udviklingsbistand har Kommissionen gjort en konsekvent indsats siden 2000 for at fokusere EU's bistand på kerneområder, som er vigtige for fattigdomsbekæmpelsen, og hvor en indsats fra EU's side har en nyttevirkning. EU's nye udviklingspolitik, som der blev opnået enighed om i november 2000, fremhævede seks prioriterede områder: handel og udvikling, regionalt samarbejde og regional integration, støtte til makroøkonomisk politik og rimelig adgang til de sociale ydelser, transport, fødevarerikkerhed og bæredygtig udvikling i landdistrikterne, og opbygning af institutionel kapacitet, fremme af god regeringsførelse og retsstatsforhold.

Under dette punkt skitseres de vigtigste områder for programlagte interventioner som afspejlet i de landestrategidokumenter, som formelt er godkendt eller tæt på at være endeligt udarbejdet. Den sektorale opdeling er baseret på OECD-DAC's klassificeringssystem. Der kan stadig forekomme ændringer i den sektorale opdeling efter den endelige udarbejdelse af de landestrategidokumenter, der for tiden er under udarbejdelse og efter analyse af udkastene til de dokumenter, der stadig skal udarbejdes. Det er imidlertid usandsynligt, at det generelle billede vil blive ændret væsentligt.

En detaljeret gennemgang af EU's tilgang i hver region findes i kapitel 4.

2.4.1. Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet (AVS)

Den flerårige programmering for AVS-landene dækker den 9. Europæiske Udviklingsfond (EUF), som bliver operationel, når først Cotonou-aftalen træder i kraft¹⁹ (hvilket forventes at ske i begyndelsen af 2003) for (normalt) en femårsperiode.

De landestrategidokumenter, der hidtil har været behandlet, fokuserer på transport og makroøkonomisk støtte (til strategier til fattigdomsbekæmpelse), herunder budgetfinansiering af PRSP'er med vægt på sundhed og uddannelse. Transport tegner sig for omkring 31% og makroøkonomisk støtte for 21% af de programmerede ressourcer. De andre større prioriteringer er: direkte tilskud til uddannelse og sundhed (10,4%), vandforsyning og sanitære forhold (7,1%), fødevarerikkerhed og udvikling i landdistrikterne (7,1%), og institutionel støtte og kapacitetsopbygning med regeringen og det civile samfund for øje (10,8%). Ressourcer, der er øremærket til minesektoren (5,3%) vedrører "Sysmin-overførslen"²⁰.

---

¹⁹ For at træde i kraft skal aftalen ratificeres af mindst to tredjedele af AVS-landene, af alle EU-landene og godkendes af EU (Cotonou-aftalens artikel 93, stk. 2). Pr. 18. januar havde 36 AVS-lande, fire EU-lande og EU afsluttet denne proces.

²⁰ (SYSMIN: Ordning til stabilisering af eksportindtægter fra mineprodukter - disse midler allokeres til støtte for traditionelle industrier.) Dette er "Sysmin-overførslen" fra 8. EUF, der er bestemt til at finansiere det udpegede udviklingsprogram efter en anmodning om støtte under Lomé-konventionens Sysmin-program, men for hvilket der ikke kunne træffes nogen finansieringsafgørelse før den 31. december 2000.

Kort fortalt fokuserer 27% af de disponible programmerede ressourcer for perioden 2002-2006 på sociale ydelser og infrastruktur som defineret af OECD-DAC. Ved siden af dette procenttal er 21% af ressourcerne programmeret til strukturtilpasningsstøtte, der ofte er knyttet til resultaterne i den sociale sektor.

2.4.2. *Middelhavsområdet*

Den flerårige programmering, der er afsluttet for MEDA-regionen²¹, dækker perioden 2002-2004.

Programmeringen har resulteret i en generelt høj koncentration i social infrastruktur og serviceydelser. Der er bevilget gennemsnitligt 47,8% til social infrastruktur og til makroøkonomisk støtte, der er knyttet til resultaterne i den sociale sektor. Andre prioriteringer omfatter miljø (5%), handel og turisme (7%) og transport (7%).

2.4.3. *Latinamerika*

Den flerårige finansielle programmering for denne region dækker perioden 2002-2006.

Hovedområderne for den programmerede intervention er de sociale sektorer (herunder uddannelse, sundhed og vandforsyning samt sanitære forhold - 23%), regering og det civile samfund (18%) og handel og turisme (15%). Valget af sektorer afspejler de specifikke behov i regionen, dvs. direkte interventioner for at forbedre de sociale serviceydelser for de fattigste grupper, støtte til opbygning af bæredygtige institutioner til fremme af god regeringsførelse og vækst kombineret med fremme af handel og turisme til at lette den yderligere integrering i verdensøkonomien.

2.4.4. *Asien*

Den flerårige finansielle programmering for denne region dækker perioden 2002-2004.

Programmeringen afspejler en stærk fokus på direkte fattigdomsbekæmpelse. Der lægges særlig vægt på uddannelse, sundhed og vand samt sanitære forhold (43%), handel og turisme (9%), miljø (4%) og støtte til ngo'er (5%).

2.4.5. *Østeuropa og Centralasien*

Den flerårige finansielle planlægning for denne region dækker perioden 2002-2004.

Der er programmeret TACIS-finansiering²² på komplementære områder. Hvert nationalt program eller multilande-program fokuserer på højst tre af følgende områder: institutionel, retlig og administrativ reform, den private sektor og økonomisk udvikling, konsekvensen af ændringerne i samfundet, infrastrukturen, miljøbeskyttelse, økonomien i landdistrikter, og nuklear sikkerhed. Denne

---

²¹ MEDA dækker støtte til reformen af de økonomiske og sociale strukturer inden for rammerne af Euro-Middelhavspartnerskabet, der omfatter Marokko, Algeriet, Tunesien (Maghreb). Egypten, Israel, Jordan, Den Palæstinensiske Myndighed, Libanon, Syrien (Machrak), Tyrkiet, Cypern og Malta.

²² TACIS: Programmet for faglig bistand til Samfundet af Uafhængige Stater, omfattende Armenien, Aserbajdsjan, Belarus (Hviderusland), Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Mongoliet, Rusland, Tadsjikistan, Turkmenistan, Ukraine og Usbekistan.

selektivitet skal øge effektiviteten. De vigtigste interventionsområder er: energi 24,4%, regering og det civile samfund 21,1% samt udvikling af den private sektor 16,3%.

2.4.6. *Balkanlandene*

Den flerårige finansielle planlægning for denne region dækker perioden 2002-2004.

EU er langt den største donor til de vestlige Balkanlande som helhed i kraft af programmer som PHARE²³ i Østeuropa, OBNOVA²⁴ for det tidligere Jugoslavien og Balkanlandene og CARDS²⁵ i Balkanlandene. I de kommende år vil EU's bistand fokusere på opbygning af institutioner og det civile samfund (42%), uddannelse, vand, sanitære forhold og andre sociale serviceydelser (20%) samt udvikling af den private sektor (11%).

2.5. **politisk initiativer i eu-prioriterede områder**

2.5.1. *Handel og udvikling*

Liberalisering af handel og investeringer inden for sunde og gennemsigtige økonomiske og indenrigspolitiske rammer spiller en vigtig rolle i arbejdet på at fremme den økonomiske vækst og udvikling.

EU er forpligtet til at arbejde for en jævn og gradvis integrering af udviklingslandene i verdensøkonomien ved at integrere handelen i udviklingslandenes strategier og ved at arbejde for at skabe regionale og indenrigspolitiske rammer, der kan føre til vækst og social udvikling. EU er den største importør af landbrugsprodukter fra alle udviklingslande og generelt deres største handelspartner.

EU har i WTO været en fremtrædende fortaler for en ny runde af multilaterale handelsforhandlinger, der er koncentreret om udviklingslandenes behov og interesser. I de prioriteringer, der blev aftalt på WTO-ministermødet i Doha i november 2001²⁶ ("Doha-udviklingsagendaen"), blev der fastlagt faste rammer for at styrke forbindelsen mellem handel og udvikling i det multilaterale handelssystem. Integreringen af udviklingslandene i verdenshandelssystemet og den globale økonomi er kerneprioriteringen i Doha-erklæringen. Der tages heri hensyn til udviklingslandenes bekymringer, som de er kommet til udtryk hos AVS-gruppen²⁷, som mener, at der er et presserende behov for, at AVS-landene integreres i det multilaterale handelssystem, og at udviklingsspørgsmål i den forbindelse bør være det centrale i alle WTO's fremtidige arbejdsprogrammer.

Bilateralt tilbyder EU udviklingslandene en række præferencehandelsordninger. En række af disse blev drøftet eller ændret i løbet af 2001. EU har indgået eller

---

²³ PHARE: Polen og Ungarn: støtte til økonomisk omstrukturering (nu udvidet til at omfatte Bulgarien, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien og Tjekkiet).

²⁴ OBNOVA: Program for omstrukturering i Bosnien, Kroatien, Montenegro og FYROM.

²⁵ CARDS: EU-bistand til genopbygning, udvikling og stabilisering i de vestlige Balkanlande (Bosnien og Hercegovina, Kroatien, Forbundsrepublikken Jugoslavien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Albanien).

²⁶ Se: http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

²⁷ Erklæring fremsat af AVS- landenes ministre med ansvar for handel på den 4. WTO-ministerkonference den 7. november 2001.

forhandler i dag om præferencehandelsordninger med Middelhavslandene, Sydafrika, MERCOSUR, Chile, Golfsamarbejdsrådet og er ved at undersøge muligheden for forhandlinger med andre. Som led i Cotonou-aftalen (for AVS-landene) tilbyder EU også allerede vidtrækkende ikke-gensidige handelspræferencer. Forberedelserne til de kommende forhandlinger om økonomiske partnerskabsaftaler med AVS-subregioner (som skal gå i gang i september 2002), begyndte for alvor i løbet af 2001. Udviklingslandene drager også fordel af unilaterale handelspræferencer i forbindelse med den generelle præferenceordning, som blev yderligere forbedret fra den 1. januar 2002.

I februar 2001 indvilligede EU i at indrømme told- og kvotefri adgang for alle produkter med oprindelse i de mindst udviklede lande (LDC), undtagen hvad angår våben og ammunition: "Alt undtagen våben-initiativet"²⁸. Dette fik virkning fra marts 2001. Hermed afskaffede EU alle resterende toldafgifter på landbrugsvarer. Selv de tre mest følsomme produkter - ris, sukker og bananer - var omfattet, selv om disse gradvis liberaliseres over de næste fire til otte år. De begunstigede i forbindelse med denne liberalisering er de 48 mindst udviklede lande, der allerede er omfattet af EU's generelle præferenceordning²⁹.

Vil man sikre sig, at udviklingslandene - og især de mindst udviklede lande - drager nytte af de øgede muligheder og velfærdsgevinster, som det multilaterale handelssystem genererer³⁰, skal man være klar til at gå ind med meget målrettet teknisk bistand og kapacitetsopbygningsprogrammer. Ud over de handelspræferencer, som EU indrømmer over for udviklingslandene (se ndf.), tilbydes der desuden handelsrelateret teknisk bistand og kapacitetsopbyggende foranstaltninger til støtte for udviklingslandene i deres bestræbelser på at styrke deres retlige, regulatoriske og institutionelle kapacitet. Landestrategidokumenterne udgør de generelle rammer for alle EU's interventioner. Kommissionen arbejder også sammen med EU-landene, andre bilaterale donorer og multilaterale institutioner om at fremme koordineringen og komplementariteten i forbindelse med den handelsrelaterede tekniske bistand. Dette gøres inden for rammerne af de relevante multilaterale fonde såsom Doha-udviklingsagendaens globale trustfond og den integrerede rammetrustfond for de mindre udviklede lande.

2.5.2. *Regional integration og samarbejde*

EU går kraftigt ind for regionalt samarbejde, som skaber bedre forståelse og politiske og økonomiske forbindelser mellem nabolande. Denne proces kan konsolidere freden, forhindre konflikter og fremme integreringen af udviklingslandene i verdensøkonomien og herved forbedre udsigterne til vækst og bæredygtig udvikling.

Den politiske kontekst for EU's støtte til regional integration og samarbejde udviklede sig gennem 2001 og vil fortsat gøre dette. Dette skyldtes i særlig grad behovet for at sikre konsekvens mellem de eksterne udviklingsmønstre - såsom WTO's Doha-udviklingsagenda, som blev iværksat i 2001 og - for AVS-landenes

---

²⁸ Forordning (EF) 416/2001 af 28. februar 2001, EFT L 60 af 1.3.2001; <http://Europa.eu.int/eur-lex>

²⁹ Se fortegnelsen over mindst udviklede lande i bilag IV til forordning (EF) 2820/98 af 21. december 1998, EFT L 357 af 30.12.1998. Imidlertid er alle GSP-præferencer i Myanmars favør blevet suspenderet, og dette gælder også for "Alt undtagen våben".

³⁰ WTO-ministererklæringen af 14. november 2001, afsnit 2.

vedkommende - forberedelserne til gennemførelsen af Cotonou-aftalen og de forhandlinger, der skal igangsættes i 2002 om de økonomiske partnerskabsaftaler.

2.5.3. *Makroøkonomisk politik og ligelig adgang til sociale serviceydelser (sundhed, uddannelse)*

Der er voksende internationale konsensus om, at det fra et effektivitetssynspunkt kan være en fordel at gå væk fra enkeltstående projekter og i stedet yde direkte bidrag til partnerlandenes budgetter (budgetstøtte), så snart forholdene i et land gør det muligt. Desuden bør denne budgetstøtte knyttes til nationale strategier for fattigdomsbekæmpelse, såsom PRSP'er, hvor sådanne findes. Dette skulle føre til en højere grad af "landeejerskab", formindskede transaktionsomkostninger, ensartet planlægnings- og ressourceallokering samt styrket komplementaritet og fleksibilitet.

Sådan budgetstøtte ydes kun, hvor den kan forventes at være effektiv. Dette kræver, at landet fører en stabil og bæredygtig makroøkonomisk politik. En forsigtig skatte- og pengepolitik er af central betydning for fattigdomsbekæmpelsen sammen med strukturændringer, der skaber plads til vækst genereret af den private sektor. Alle programmer for budgetstøtte er forbundet med fortsat førelse af en sund makroøkonomisk politik, som måles via et aftalt IMF-program.

Europa-Kommissionen har spillet en førende rolle i opnåelsen af resultater, der er baseret på mekanismer for makroøkonomisk budgetstøtte, som styrker landeejerskabet og skaber incitament for regeringerne til at overvåge fremskridtene under anvendelse af fattigdomsindikatorer og indikatorer for offentlig finansiel forvaltning. Af 24 AVS-programmer for makroøkonomisk støtte i 2000 og 2001 omfattede de 12 en fuldt ud resultatbaseret tilgang, 6 var knyttet til en vurdering på grundlag af positive resultater og til fremskridt med hensyn til offentlig finansiel forvaltning, og 6 var knyttet til andre (procesbaserede) indikatorer.

I alle AVS-landene er budgetstøtte knyttet til de resultater, der opnås i forbindelse med løsning af forskellige aspekter af fattigdomsbekæmpelsen i millennium-udviklingsmålene. En sådan budgetstøtte giver derfor et stærkt incitament for regeringen til at sørge for effektive grundlæggende serviceydelser. Den giver også regeringerne yderligere ressourcer til at bevilge midler til dette mål. Hvis de valgte indikatorer (som primært er fokuseret på grundlæggende sociale serviceydelser såsom sundhed og uddannelse) skal anvendes i den årlige præstationsstyring, skal de måles årligt og skal kunne overvåges inden for disse rammer, dvs. kunne gennemgå en hurtig udvikling. I 2001 blev der brugt 270,31 mio. EUR til makroøkonomisk støtte til AVS-landene.

I MED-landene er budgetstøtten en lejlighed til dialog med partnerlandet om sociale anliggender og fattigdomslindring. Dialogen vedrører ofte større sektorprogrammer, f.eks. uddannelse og sundhed i Tunesien og vand og uddannelse i Marokko. I disse programmer er grunden til, at der fokuseres på uddannelse, sundhed eller vand, ønsket om at bidrage til større reformer i disse sektorer for at forbedre kvaliteten og dækningen af grundlæggende serviceydelser, samtidig med at der sikres en sund offentlig finansforvaltning. Disse sektorprogrammer, der er målrettet mod sociale sektorer, komplementeres af mere traditionelle projekter (uddannelse i Egypten) eller

sociale fonde³¹ (i Egypten og - under forberedelse - i Algeriet, Jordan og Libanon). Som et resultat heraf er en større del af den samlede MEDA-finansiering helliget sociale sektorer³².

Vandforvaltning

Vandforvaltning skal ses som et tværsektorielt spørgsmål, der skal integreres i de fleste af de udviklingspolitiske tiltag, der har tilknytning til fattigdomsbekæmpelsen. Den er særlig vigtig for menneskelig udvikling samt sundhed og uddannelse. Der blev udarbejdet en meddelelse fra Kommissionen i 2001 om vandforvaltning i udviklingslandene. En af målsætningerne i denne meddelelse var at få afklaret, hvor og hvorledes politiske initiativer omkring vand og udvikling integreres i Europa-Kommissionens udviklingsprioriteter. Den centrale del af dokumentet formulerer en række vigtige politiske retningslinjer og aktioner med henblik på den videre udvikling. Inden for de generelle rammer for den integrerede forvaltning af vandressourcerne er fokus på vandforsyning og sanitet, grænseoverskridende vandressourceforvaltning samt tværsektoriel samordning og integrering af de forskellige former for vandanvendelse. Meddelelsen, der bygger på resultaterne af ferskvandskonferencen i Bonn i december 2001, var et skridt fremad i udviklingen af et EU-initiativ, som bliver et vigtigt punkt på dagsordenen for verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg i august/september 2002.

Uddannelse

Programlægnings retningslinjer om uddannelse er blevet mere fokuseret på fattigdomsbekæmpelse. Programmeringen i udviklingslandene har været koncentreret om "Uddannelse til alle" (almen uddannelse) og erhvervsuddannelse gennem makroøkonomisk støtte og programstøtte. Der er omhyggeligt taget hensyn til kønsspørgsmål, også ved øget fokus på primæruddannelsen og resultatindikatorer.

Kommissionen har tilrettelagt to møder med EU-landenes uddannelseseksperter om sektortilgange, fattigdomsfokus og Kommissionens meddelelse om almen og faglig uddannelse som led i fattigdomsbekæmpelse i udviklingslandene, som skal vedtages 2002.

Kommissionen har øvet indflydelse på den internationale dagsorden for uddannelse i 2001 ved bidrag til to større FN-arrangementer: FN's konference om de mindst udviklede lande og FN's Generalforsamlings særlige session om børn (21. maj til 7. juni 2002).

Kommissionen har deltaget aktivt i opfølgningen til Dakar-konferencen om uddannelse for alle og i det arbejde, der gøres af de højtstående embedsmænds G8-taskforce om uddannelse, for at fremskynde gennemførelsen af Dakar-handlingsplanen om uddannelse for alle. Hovedemnerne i dette forum har været:

- øget mobilisering og koordinering blandt donorerne for at opfylde millennium-udviklingsmålene inden for uddannelse,

---

³¹ Sociale fonde benyttes til at støtte lokale udviklingsplaner, f.eks. mikrofinansiering.

³² De sociale sektorer omfatter: sundhed, uddannelse, træning, beskæftigelse, det civile samfund, kønsspørgsmål, menneskerettigheder, lokal udvikling, social beskyttelse, de sociale følger af industriel omstrukturering.

- større logisk konsekvens mellem disse mål og landestrategierne og strategierne for fattigdomsbekæmpelse,
- forbedret koordinering på alle interaktionsniveauer med nationale regeringer gennem en adfærdskodeks for finansieringsagenturer og partnerlande, og
- behovet for at skyde midler til for at dække finansieringsunderskuddet for de lande, der har tilsluttet sig Dakar-målene.

2.5.4. Sundheds-, AIDS- og befolkningspolitik

Hvad angår sundheds-, AIDS- og befolkningspolitikken er der i forbindelse med programmeringen vedtaget retningslinjer for fattigdomsbekæmpelse, integrering af kønsaspektet og millennium-udviklingsmålene for sundhed.

Kommissionen har deltaget aktivt i opfølgningen af den forpligtelse, som G8 indgik på sit topmøde i 2000 om at øge støtten til indsatsen mod overførbare sygdomme i udviklingslandene³³. EU-handlingsprogrammet vedrørende overførbare sygdomme blev vedtaget i februar, godkendt af Rådet (almindelige anliggender) i maj og af Europa-Parlamentet i oktober 2001³⁴. De afgørelser, der er truffet om prioriterede aktioner, førte til konsekvente holdninger fra EU's side som forberedelse til større internationale begivenheder. Disse omfattede FN's Generalforsamlings særlige session om HIV/AIDS, konferencen om de mindst udviklede lande, EU/USA-topmødet i Gøteborg, G8-topmødet i Genua, EU/Canada-topmødet, opfølgningen til Cairo-handlingsplanen, Doha-erklæringen om handelsrelateret intellektuel ejendomsret og offentlig sundhed og overgangsprocessen til etableringen af den globale fond til bekæmpelse af HIV/AIDS, malaria og tuberkulose.

Kommissionen forberedte retsgrundlaget for sin involvering i den globale fond og deltog desuden aktivt i den arbejdsgruppe, der blev nedsat til at oprette fonden. Den udarbejdede også to forslag til revision af retsgrundlagene for to særlige EU-budgetposter: en om fattigdomsbetingede sygdomme og en om reproduktiv og seksuel sundhed og rettigheder. Desuden har Kommissionen udarbejdet en ny meddelelse om sundhed og fattigdom. Det er første gang, der har været et enkelt sæt EU-politiske rammer, som skal være retningsgivende for fremtidig støtte til sundhed, AIDS-, befolkningspolitik og fattigdomsbekæmpelse som led i EU's bistand som helhed til udviklingslandene.

Kommissionen har organiseret to møder med sundhedseksperter fra medlemsstaterne, det ene om en europæisk tilgang til den globale fond, og det andet om sundheds- og fattigdomspolitik samt programmering. Kommissionen præsenterede et første udkast til sin meddelelse om sundhed, AIDS, befolkning og fattigdom i udviklingslandene, som planlægges vedtaget i 2002 på det andet af de to møder.

---

³³ Se: <http://www.g7.utoronto.ca/g7/summit/2000okinawa/finalcom.htm>
³⁴ KOM(2001) 96 af 21.2.2001.

2.5.5. *Transport*

I maj 2001 vedtog Rådet på grundlag af Kommissionens meddelelse fra juli 2000 om "fremme af bæredygtig transport i forbindelse med udviklingssamarbejdet"³⁵ en "resolution om fremme af bæredygtig transport i udviklingssamarbejdet"³⁶. Disse to dokumenter udgør sammen en stærk og klar politisk platform for EU's interventioner i denne sektor.

Strategien for at nå udviklingsmålene er baseret på princippet om, at transport bør være økonomisk overkommelig og imødekomme interessenternes behov. Den bør være sikker og effektiv og have en minimal negativ indvirkning på miljøet. Det er en omfattende strategi i den forstand, at den gælder for alle former for transport og hermed forbundne serviceydelser, der tages i brug i forbindelse med transport af personer og varer.

EU's tilgang til udviklingssamarbejde i transportsektoren er baseret på erkendelsen af, at effektive transportsystemer i by- og landområder er af væsentlig betydning for fattigdomsbekæmpelsen, ved at man fremmer den økonomiske og sociale udvikling og adgangen til sociale serviceydelser. De er også vigtige for at fremme handelen og integreringen af udviklingslandene i verdensøkonomien. Støtten skal bistå udviklingspartnere i at formulere og gennemføre strategier for sektoren i samarbejde med alle interessenter, så man opfylder målsætningerne med hensyn til fattigdomsbekæmpelse og integration. Der skal være opstillet klare prioriteringer for sådanne strategier, og der skal være en sund balance mellem vedligeholdelse og investeringer, ligesom strategierne skal være økonomisk, finansielt og institutionelt bæredygtige og være miljømæssigt forsvarlige, yde høj sikkerhed og bygge på en social bevidsthed. Finansieringen af disse strategier sker generelt som led i sektorprogrammer. Dette letter overvågningen, forenkler sektorstyringen og fører til en mere gennemsigtig og forbedret allokering af ressourcerne.

Baseret på ovenstående principper og strategi er der opstillet retningslinjer for programmering af støtten til transportsektoren under den 9. EUF, og disse er sendt ud til alle Kommissionens delegationer i 2001. Disse omfattede retningslinjer for analyse af transportpolitikken, de problemer og spørgsmål, der opstår i forbindelse med strategigennemførelsen, og henstillinger om formulering af EU's transportpolitik.

Af de [44] AVS-landestrategidokumenter, der blev forelagt i 2001, foreslog 23 lande - næsten alle i Afrika - transport, transportinfrastruktur eller veje som prioriteret sektor, med en beløbsramme på i alt ca. 1,7 mia. EUR. Landestrategidokumenterne for disse 23 lande har alle baseret deres forslag for EU's strategi på området på retningslinjerne for programmering. Hovedområderne for EU's sektorstøtte i forbindelse med disse landestrategidokumenter er udvikling af sektorstrategier, vejvedligeholdelse (efterslæb og periodisk), kapacitetsopbygning i både den offentlige sektor og den private sektor (indenlandsk kontraktindgåelse) og opgradering af veje, med særlig fokus på centrale regionale transportforbindelser mellem lande.

---

³⁵ KOM(2000) 422 af 6.7.2000.

³⁶ Rådets resolution 9985/01 i forbindelse med det 2352. møde i Rådet (udvikling) den 31.05.2001.

Den politiske og strategiske koordinering med EU-landene, Verdensbanken og andre donorer udgør et væsentligt element i EU's støtte til transport, så man sikrer sammenhæng og komplementaritet i EU's interventioner. I 2001 havde Kommissionen drøftelser med EU-landenes gruppe af transporteksperter om ovennævnte retningslinjer for programmeringen og indledte også en dialog om indikatorer for overvågning af transportsektorens præstationer og dens bidrag til udviklingssamarbejdet.

Der føres også en politisk og strategisk dialog gennem Sub Saharan Africa Transport Policy Programme (SSATP) - som er forum for UNECA, Verdensbanken, Europa-Kommissionen, adskillige medlemsstater, Norge og omkring 30 afrikanske lande. I 2001 blev der gennemført en ny ledelsesstruktur for at øge afrikansk ejerskab, styrke programforvaltningen og skabe en lille SSATP-bestyrelse (Kommissionen repræsenterer donorerne). Der blev også foretaget en programgennemgang. Disse ændringer har øget den afrikanske tillid og donorerens vilje til at støtte programmet, hvilket skulle understøtte effekten på landeniveau og sikre donorfinansiering på mellemlang sigt.

2.5.6. *Fødevarer sikkerhed og bæredygtig udvikling i landdistrikterne,*

Efter en ekstern evaluering af Kommissionens fødevarer sikkerheds-/fødevarerhjælpspolitik i 1999 blev der taget et vigtigt skridt i 2001 til yderligere at integrere disse spørgsmål i Kommissionen udviklingsmålsætninger og -politik. I en meddelelse til Rådet og Parlamentet³⁷ om de fremtidige retningslinjer for Rådets forordning (EF) 1292/96 er der en detaljeret definition af:

- forordningens rolle og dens sammenhæng med andre af Kommissionens politikker og instrumenter,
- de specifikke målsætninger i og anvendelser af de forskellige instrumenter i forordningen, og
- de foranstaltninger, der er nødvendige for at forbedre effektiviteten og kvaliteten af programstyringen på alle trin i programmerings- og projektcyklussen.

Med omkring 70% af verdens fattige boende i landområder har der i 2001 været lagt vægt på at revurdere EU's politikker og strategier i forbindelse med udvikling i landområder og udnyttelse af naturressourcer (landbrug, kvægdrift, fiskeri og skovdrift) for at sikre, at de yder et effektivt bidrag til målsætningen om fattigdomsbekæmpelse. Desuden er der formuleret en kommissionsstrategi for støtte til landbrugsforskning på nationalt, regionalt og globalt niveau. Dette arbejde, som udføres med bredt funderet deltagelse fra de relevante tjenestegrene i Kommissionen og med aktiv støtte fra medlemsstaterne, udgør grundlaget for meddelelsen til Rådet og Parlamentet om bekæmpelse af fattigdommen i landområder, som blev udarbejdet i løbet af 2001 og forelægges i 2002.

For begge områder - fødevarer sikkerhed og udvikling i landområder (herunder de vigtigste naturressourcesektorer) - er der opstillet og udsendt operationelle retningslinjer for programmering. Der er også gjort bestræbelser på at sikre

---

³⁷

KOM(2001) 1 af 11.1.2001.

integrationen af naturressourcespørgsmålet i den regionale programlægning. Selv om landestrategidokumenterne indeholder en god analyse af fødevarer sikkerheden og problemerne i landområderne, indgår disse problemer imidlertid til tider ikke i programmeringsperspektivet.

2.5.7. *Opbygning af den institutionelle kapacitet.*

Der er gjort bestræbelser på at integrere spørgsmål omkring den institutionelle udvikling og regeringsførelse i landestrategidokumenterne. Det flerårige programmeringsarbejde, der blev afsluttet i løbet af 2001, har givet høj prioritet til programmer, der støtter en styrkelse af regeringerne og civilsamfundet (se punkt 2.4.).

Landestrategidokumenterne for AVS-landene fremhæver dette område som et stort problem i de fleste af lande, der hidtil er blevet analyseret. Følgelig er opbygning af den institutionelle kapacitet blevet valgt enten som en prioriteret sektor for EU-støtte eller behandles som tværgående tema.

TACIS-programmet, som støtter overgangen til demokrati og markedsøkonomi i de nye uafhængige stater, har været fokuseret på opbygning af institutioner siden programmets indførelse. Medens AVS, MEDA, Asien og Latinamerika og CARDS (Balkanlandene) udnytter 4-21% af de disponible ressourcer på dette område, tegner TACIS-programmerne sig for mere end 40%.

Der er gjort en betydelig indsats for at yde politisk rådgivning, f.eks. inden for handelspolitik, udarbejdelse af lovgivning, støtte grænseforvaltning, reformer af økonomiens regulatoriske rammer, finansielle sektorer/virksomhedsledelse/omstrukturering af virksomheder og af offentlige institutioner. Programmet vil fremover gå over til at omfatte f.eks. støtte til retfærdige og effektive retssystemer, bæredygtige sociale systemer og kommunale serviceydelser. Ud fra en erkendelse af, at overgangen vil være en længere proces end oprindeligt forventet, sker der en ændring i programmet fra kortfristet rådgivning til mere langsigtede partnerskaber mellem organisationer. Der foretages også i dag en skarpere skelnen mellem landene i regionen, så der tages hensyn til deres forskellige udviklingsgrader.

Der er skabt et internt netværk for at udvikle et sæt praktiske redskaber til at forbedre kvaliteten i udførelsen og gennemførelsen af EU's programmer og projekter på dette område.

2.6. **integrering af de tværgående temaer**

Kommissionen erkender, at EU på hvert trin i gennemførelsen af sine aktiviteter på de seks prioriterede områder også er nødt til at integrere tværgående temaer. De fire tværgående temaer, der fremhæves i EU's udviklingspolitik, er:

- fremme af menneskerettighederne,
- ligestilling mellem mænd og kvinder,
- miljøet og

- konfliktforebyggelse.

Hovedudviklingen på hvert af disse områder er skitseret ndf. Fremskridtene med gennemførelsen af specifikke horisontale instrumenter behandles i næste kapitel.

2.6.1. *Menneskerettigheder*

Europa-Kommissionen fremsatte sin først politiske erklæring om menneskerettigheder siden 1995, da den i maj 2001 udsendte sin meddelelse om hvordan Den Europæiske Union kan medvirke til at fremme menneskerettigheder og demokratisering i tredjelande³⁸. Det erkendes i dokumentet, at en af Kommissionens roller er at fremme sammenhængen, konsekvensen og gennemsigtigheden og forhindre forskelsbehandling i EU's udenrigspolitik som helhed. En anden rolle er at fremme civilsamfundets engagement i EU's aktiviteter på dette område.

Denne meddelelse fremhæver tre områder, hvor Kommissionen kan øge nytteværdien:

- Fremme af sammenhængende og konsekvente politikker til støtte for menneskerettigheder og demokratisering. Dette gælder både for sammenhæng i de enkelte EU-politikker og mellem dem indbyrdes og mellem disse politikker og EU's indsats, især den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Den relaterer også til fremme af en sammenhængende og komplementær indsats fra EU's og medlemsstaternes side.
- Større prioritering af menneskerettigheder og demokratisering i EU's relationer med tredjelande og en mere proaktiv tilgang, især ved anvendelse af de muligheder, der findes i forbindelse med politisk dialog, handel og bistand til tredjelande. Større prioritering af menneskerettigheder og demokratisering i EU's relationer med tredjelande og en mere proaktiv tilgang, især ved anvendelse af de muligheder, findes i forbindelse med politisk dialog, handel og bistand til tredjelande.
- Der skal anlægges en mere strategisk tilgang til det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR), og programmer og projekter skal matches med EU's forpligtelser med hensyn til menneskerettigheder og demokrati. For at maksimere virkningen fremhæver meddelelsen fire temaer, som EIDHR vil fokusere på, ligesom man vil koncentrere sig om visse fokuslande.

Kommissionens meddelelse blev hilst velkommen af Rådet (generelle anliggender) i juni 2001, hvor den blev betegnet som et værdifuldt bidrag til en styrket sammenhæng og konsekvens i EU's politik på dette område.

På grundlag af denne meddelelse blev der gennemført følgende aktiviteter i 2001:

- a) Styrkelse af dialogen med tredjelande:

Europa-Kommissionen deltog i de to møderækker i menneskerettighedsdialogen mellem EU og Kina, som Kina holdt i Stockholm og Beijing i oktober 2001. Kommissionen tilrettelagde også i samarbejde med formandskabet to

³⁸

KOM(2001) 252 af 8.5.2001.

menneskerettighedsseminarer inden for rammerne af denne dialog i Beijing i maj 2001 (dødsstraffen og retten til uddannelse) og i Bruxelles i december 2001 (kampen mod tortur og retten til uddannelse). Kommissionen deltog også i den politiske dialog med Nordkorea og sendte en menneskerettighedsekspert som deltager i EU-delegationen til Pyongyang i oktober 2001.

EU's tilgang til menneskerettighedsdialogen med lande uden for EU blev formaliseret i de retningslinjer, der blev vedtaget af Rådet den 13. december 2001³⁹. Disse retningslinjer søger at styrke sammenhængen og konsekvensen i EU's tilgang til menneskerettighedsdialogen og at gøre det lettere at bruge dette instrument ved at definere de betingelser, hvorunder det kan anvendes og gøres effektivt.

b) Multilaterale fora

Verdenskonferencen mod racisme, racediskrimination, fremmedhad og hermed beslægtet intolerance fandt sted i Durban, Sydafrika, fra den 31. august til den 8. september 2001. Verdenskonferencen sigtede mod at fokusere på handlingsorienterede og praktiske skridt til at udrydde racismen, herunder forebyggelse, uddannelse, beskyttelse og tilvejebringelse af midler til dette formål. Kommissionen forberedte et bidrag til verdenskonferencen i en meddelelse vedtaget den 1. juni 2001⁴⁰. Dette dokument giver et rids af de foranstaltninger, der allerede er taget i EU til at bekæmpe racismen, og påviser, hvad der kan opnås af en gruppe af stater, der skrider til fælles handling på regionalt niveau. EU's budget (det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder) bidrog med 3,7 mio. EUR til verdenskonferencen for at opmuntre til deltagelse fra ngo'er og de mindst udviklede lande i de regionale forberedende arrangementer og selve verdenskonferencen. Finansieringen blev kanaliseret gennem Højkommissariatet for Menneskerettigheder og Europarådet.

Kommissionen bidrog aktivt til den 57. møderække i Menneskerettighedskommissionen i Genève og den 56. Tredje Komité under FN's Generalforsamling i New York, der dækker sociale, humanitære og kulturelle anliggender.

c) Valgovervågning

Med hensyn til valgovervågning vedtog Rådet en række konklusioner om Kommissionens meddelelse om bistand til valghandlinger og valgovervågning den 31. maj 2001⁴¹ og hilste Kommissionens dokument velkomment som et vigtigt bidrag til en sammenhængende EU-politik på dette område. Rådet udtalte, at valgstøtte var et vigtigt element i EU's generelle bidrag til demokratisering og bæredygtig udvikling i lande uden for EU. Der blev også i dokumentet skitseret specifikke mekanismer for samarbejde blandt EU-institutionerne med hensyn til valgovervågning. Europa-Parlamentet sluttede også op bag Kommissionens nye tilgang til valgovervågning i sin beslutning af 14. marts 2001. Der blev foretaget otte valgovervågninger i 2001: Guyana, Peru, Østtimor, Nicaragua, Bangladesh, Sri Lanka og Zambia. Missioner med henblik på behovsvurdering blev gennemført i Nicaragua, Togo, Cambodja, Colombia, Congo Brazzaville, Bangladesh og Østtimor.

---

³⁹ Se: http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/doc/ghd12_01.htm

⁴⁰ KOM(2001) 291 af 1.6.2001.

⁴¹ KOM(2000) 191 af 11.4.2000.

d) Programlægning af finansieringen

Den tilgang, der redegøres for i dokumentet, blev gennemført i praksis i programmeringsdokumentet 2002-2004 om det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR), som blev vedtaget af Kommissionen den 20. december 2001. I lyse af disse krav udgør dette programmeringsdokument en "svarstrategi", som skal øge virkningen af EIDHR, og det undersøger, på hvilken måde bistanden bedst kan ydes. Dette gøres ved at arbejde målrettet med et begrænset antal tematiske prioriteringer og 29 "fokuslande".

e) Dialog med ikke-statslige organisationer (ngo'er)

Dialogen med de ikke-statslige organisationer er kommet i stand især med udgangspunkt i konferencen i Bruxelles den 28. og 29. maj 2001 om menneskerettighedernes og demokratiseringens rolle i konfliktforebyggelse og -løsning og i det årlige menneskerettighedsforum i Bruxelles den 21./22. november 2001. Forummet fokuserede på statslige og ikke-statslige aktørers rolle og ansvar, på de midler, der skal gennemføre menneskerettighedspolitikken på bilateralt og multilateralt niveau, om typer, vilkår, målsætninger og evaluering af menneskerettighedsdialogerne og om evaluering af konferencerapporten⁴² og af de hidtil afholdte menneskerettighedsfora.

2.6.2. Ligestilling mellem kønnene

Integrering af ligestillingen mellem kønnene i EU's udviklingssamarbejde er et centralt element i forfølgelsen af målsætningen om bæredygtig udvikling og er derfor en prioritet for Kommissionen. Dette har udgangspunkt i det tilsagn om integrering, som EU og partnerlandene gav på den fjerde verdenskonference om kvinder i Beijing i 1995 og den senere opfølgning til Beijing-erklæringen og -handlingsplanen⁴³.

I 2001 var hovedopgaven at få handlingsprogrammet for generel hensyntagen til kønsaspektet i Fællesskabets udviklingssamarbejde fra juni 2001⁴⁴, som blev afsluttet og vedtaget af Rådet den 8. november 2001. For at bekæmpe det velkendte fænomen "policy evaporation", dvs. at man lukker hullet mellem den erklærede politik og gennemførelsen heraf, foreslås det i handlingsprogrammet, at der opbygges intern kapacitet gennem uddannelse, klarlægning af roller og ansvar, opstilling af metoder og indikatorer samt overvågningssystemer til at følge gennemførelsen på nærmere hold.

Programmet har valgt en tresidet strategi for at nå disse målsætninger med en tidsramme på fem år (2001-2006):

- at integrere kønsaspektet på landeniveau
- at integrere kønsaspektet i alle seks prioriterede områder for EU's udviklingspolitik og

---

⁴² Se: http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/conf/cp05_01.htm

⁴³ Se: http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/beijingquesen.pdf

⁴⁴ KOM(2001) 295 af 21.6.2001.

- at opbygge kønskompetence på alle relevante niveauer (hovedkvarter og delegationer) for at støtte disse processer:

De EU-budgetposter, der indeholder bevillinger til kønsspørgsmålet⁴⁵, har været et centralt instrument i forbindelse med indførelsen af integrationskonceptet. Disse midler har vist sig at være både katalytiske og strategiske. Målet er at opbygge kapacitet i de sociale sektorer med civilsamfundets hjælp i partnerlandene.

En evaluering af Rådets forordning fra 1998⁴⁶ om integrering af kønsaspektet i udviklingssamarbejdet og de finansielle rammer herfor B7-6110 og B7-6220 er igangsat og vil blive afsluttet i 2002.

Der blev foretaget en gennemgang af 40 landestrategidokumenter for at vurdere, i hvilket omfang der i programmeringsprocessen var taget hensyn til integrering af kønsaspektet i udviklingssamarbejdet. Det konstateredes, at:

- kønsspørgsmålet blev nævnt som et "tværgående tema", men det var vanskeligt at spore nogen henvisninger til integrering af ligestilling mellem kønnene;
- fokus lå på kvinder og kvindernes situation, og analysen af mænds og drenges situation manglede; og
- kønsspørgsmålet blev nævnt i forbindelse med uddannelse, sundhed og menneskerettigheder, mens de sektorer, der modtog langt de fleste midler fra EU (transport og makroøkonomisk støtte) var "kønsblinde".

Der skal iværksættes yderligere overvågning og metodologisk arbejde for at forbedre situationen.

2.6.3. *Miljø*

Miljødelæggelserne er fortsat omfattende og underminerer udsigterne til langfristet økonomisk og social udvikling og modsvarer ofte de kortfristede gevinster i fattigdomsbekæmpelsen. Miljøforringelser, herunder udtømmning af naturressourcerne, fortsætter med uformindsket hast i udviklingslandene. Jorderosion og jordforringelse, tab af skove, levesteder og biologisk mangfoldighed, nedfiskning af fiskebestande og forurening udgør alvorlige trusler for en bæredygtig udvikling i de fleste lande. Desuden er udviklingslandene sandsynligvis særlig sårbare over for virkningerne af den globale klimaændring trods deres lille relative bidrag til dette fænomen.

I betragtning heraf har Kommissionen - i partnerskab med FN's udviklingsprogram, Verdensbanken og UK Department for International Development - indledt en proces, der skal kaste lys over forbindelserne mellem fattigdom og miljø og de måder, hvorpå fattigdommen kan mindskes og væksten opretholdes. Et ideoplæg, der betragtes som "igangværende arbejde", vil blive genstand for bredere drøftelser i forbindelse med FN's verdenstopmøde om bæredygtig udvikling i Johannesburg i 2002.

---

⁴⁵ B7-6110 og for 2001 B7 6220 beløbende sig til 2,2 mio. EUR.

⁴⁶ Rådets forordning (EF) nr. 2836/98.

En af de store præstationer i 2001 var formuleringen af EU's strategi for integrering af miljøet i EU's økonomiske og udviklingspolitiske samarbejde⁴⁷. Denne lagde vægt på forbindelserne mellem fattigdomsbekæmpelse og miljøet og søgte at integrere miljøet i de seks prioriterede områder i EU's udviklingsstrategi. Et af de vigtige aspekter af denne strategi var tilsagnet om udarbejdelse af en manual for miljøintegrering, hvoraf der blev udfærdiget et udkast i 2001. Desuden blev der i 2001 afholdt en række miljøuddannelseskurser for ansatte i Kommissionen og lokale interessenter.

En af faktorer, der virker hæmmende på Kommissionens aktiviteter på dette område, er den manglende opmærksomhed fra visse udviklingslandes side med hensyn til beskyttelse af deres nationale miljø. Dette har gjort det vanskeligt for Kommissionen at sikre, at der vies dette spørgsmål tilstrækkelig opmærksomhed i programmeringsdialogen. En af de måder, hvorpå Kommissionen forsøger at styrke miljødialogen med udviklingslandene, er at promovere specifikke muligheder. Uheldigvis har dette hidtil ikke skabt opmuntrende resultater. Kommissionen har også fokuseret på de politiske tilsagn på højt niveau om at styrke indsatsen på dette område i partnerlandene.

I 2001 ydede Kommissionen betydelige bidrage til en række multilaterale miljøaftaler. Den vedtog fire handlingsplaner for biodiversitet, herunder en handlingsplan for biodiversitet: økonomisk samarbejde og udviklingssamarbejde⁴⁸. Kommissionen spillede en central rolle med at sikre et heldigt udfald af forhandlingerne i forbindelse med FN's konvention om bekæmpelse af ørkendannelse⁴⁹ (som udsendte et centralt dokument med henblik på forberedelserne til verdensstopmødet om bæredygtig udvikling) og med Bonn- og Marrakech-aftalerne (Kyoto-protokollen), som indeholdt punkter af særlig relevans for udviklingslandene (mekanisme for bæredygtig udvikling og teknologioverførsel).

2.6.4. *Konfliktforebyggelse.*

Konfliktforebyggelse har haft en høj placering på den politiske dagsorden i EU siden 2001. Der har været en ret frugtbar debat, og der har været foreslået og gennemført aktioner for yderligere at udvikle EU's kapacitet på dette område. Kommissionen i april 2001 en meddelelse om konfliktforebyggelse⁵⁰. Denne meddelelse indførte en ny strategi på området og fremsatte nogle vigtige henstillinger med henblik på fremtidig indsats. Der er allerede konkrete synlige resultater.

Hvad angår integrering af konfliktforebyggelse i EU's politikker og instrumenter, er landestrategidokumenterne taget op til fornyet behandling fra et konfliktforebyggelsessynspunkt. Dette betyder, at risikofaktorer er blevet systematisk kontrolleret under udarbejdelsesprocessen for disse dokumenter. Til dette formål anvendte Kommissionens geografiske tjenestegrene konfliktindikatorer, som blev udviklet i løbet af 2001 i samarbejde med netværket for konfliktforebyggelse. Med disse indikatorer ser man på sådanne spørgsmål som bl.a. balancen mellem den politiske og den økonomiske magt, kontrollen med sikkerhedsstyrkerne, regeringen

---

⁴⁷ SEC(2001) 609 af 10.04.2001.

⁴⁸ KOM (2001) 162 af 27.03.2001

⁴⁹ Se: www.unccd.org

⁵⁰ KOM(2001) 211 af 11.04.2001.

etniske sammensætning (for etnisk delte lande) og den potentielle forringelse af de miljømæssige ressourcer.

På grundlag af denne konfliktanalyse har det været muligt i landestrategidokumenterne at rette mere opmærksomhed mod de underliggende konfliktårsager, som bistanden til tredjelande eller andre EU-instrumenter er målrettet mod. I programmeringsfasen er det Kommissionens hensigt at lægge mere vægt på en styrkelse af retsstatsprincipperne, støtte til demokratiske institutioner, udvikling af civilsamfundet og reform af sikkerhedssektoren. Denne tilgang er af kritisk betydning både for at skaffe konflikten ud af verden og forhindre, at den genopstår. Det er også i overensstemmelse med Kommissionens fornyede vægt på opbygning af institutioner som led i EU's udenrigspolitiske prioriteringer.

I efterkonfliktuelle situationer er fredsskabende initiativer af væsentlig betydning for at sikre en varig fred. Hvor det har været muligt i den pågældende situation, er Kommissionen begyndt at gå mere aktivt ind rehabiliteringsaktiviteter samt i traditionel demobiliserings-, afvæbnings- og reintegrationsprogrammer (DAR). Et godt eksempel er den støtte, Europa-Kommissionen gav i 2001 til multidonor-trustfonden for DAR i Sierra Leone.

Kommissionen deltager aktivt i mange internationale initiativer til at løse "tværgående" spørgsmål, som kan skabe spændinger eller konflikter. F.eks. spillede Kommissionen i 2001 en meget mere aktiv rolle i Kimberley-processen, der tager sigte på at skabe en international kontrolordning for import og eksport af rådiamanter. Efter den politiske aftale, der blev nået i Gaborone i november 2001 mellem deltagerne i den proces, er Kommissionen nu ved at igangsætte det forberedende arbejde med henblik på fuld gennemførelse af EU's kontrolordning i løbet af 2002.

I meddelelsen er der fremsat konkrete henstillinger om at øge EU's kapacitet til at reagere hurtigt på begyndende konflikter, især for at forbedre de eksisterende ordninger for tidlig varsel og FUSP-instrumenter såsom politisk dialog eller anvendelse af EU's særlige repræsentanter. På EU-niveau er Kommissionen i færd med at reformere sine instrumenter for at sikre en hurtig EU-reaktion i krise- eller begyndende krisesituationer. Der blev taget et vigtigt skridt i år med indførelsen af en hurtig udrykningsordning⁵¹, der giver mulighed for hurtige initiativer ved fredsskabelse, genopbygning og udvikling. Ordningen er nu fuldt operationel og anvendes især i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, i Afghanistan og i Congo til hurtigt at gøre en skare af foranstaltninger virksomme i en konfliktsituation, hvor disse tidligere var underkastet langt mere langsommelige procedurer.

---

⁵¹ Rådets forordning (EF) 381/2001 af 26. februar 2001.

Konfliktforebyggelse er for stor en opgave for en enkelt organisation. Internationalt samarbejde er af væsentlig betydning. Kun ved effektiv koordinering med internationale partnere kan der opnås reelle fremskridt. Efter Kofi Annans besøg i Bruxelles i maj 2001, og efter at Rådet (almindelige anliggender) havde vedtaget de nye rammer for samarbejde med FN om konfliktforebyggelse og krisestyring⁵², er der sket en betydelig styrkelse af kontakterne mellem EU og FN. F.eks. blev der i sommeren 2001 sendt en evalueringsmission til Området omkring De Store Søer for at forberede en eventuel indsats med henblik på afvæbning, demobilisering og reintegrering. Man er i færd med at undersøge lignende rammer for samarbejde med andre organisationer, der er aktive inden for konfliktforebyggelse, såsom Organisationen for Sikkerhed og Fred i Europa.

---

⁵² Konklusionerne af Rådets samling (almindelige anliggender) den 11. juni 2001.

3. IMPLEMENTERING: HORISONTALE INSTRUMENTER

EU har udviklet en række instrumenter, der skal supplere de aktioner, der er omfattet af de eksisterende geografiske programmer. Der er vedtaget specifikke budgetposter og retsgrundlag til gennemførelse af disse såkaldte horisontale politikker. I dette kapitel beskrives, hvilke aktiviteter der er gennemført i 2001 på følgende områder:

- Menneskerettigheder og demokrati
- Fødevarerikkerhed
- Sundhed, specielt fattigdomsbetinget sygdom samt reproduktiv sundhed
- Narkotika
- Nødhjælp, rehabilitering og udvikling
- Miljø
- Partnerskab med ngo'er

3.1. Det europæisk initiativ for demokrati og menneskerettigheder

Via budgettets kapitel B-7-70, "det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder" (EIDHR) ydes der bistand til foranstaltninger til fremme af menneskerettigheder, demokratisering og konfliktforebyggelse. Foranstaltningerne skal hovedsagelig gennemføres i partnerskab med ngo'er og andre internationale organisationer. Rådets forordninger (EF) nr. 975/1999⁵³ og 976/1999⁵⁴ udgør retsgrundlaget.

EIDHR supplerer de EU-programmer, der gennemføres med de pågældende regeringer (EUF, TACIS, ALA, MEDA, CARDS, PHARE osv.), og fungerer desuden som en form for "risikokapitalfond for menneskerettigheder", der gør det muligt at iværksætte initiativer i form af pilotprojekter eller forsøg. EIDHR kan desuden anvendes uden samtykke fra regeringen i modtagerlandet, eller når de vigtigste relevante EU-programmer af andre grunde ikke kan anvendes, f.eks. fordi de er blevet midlertidigt suspenderet. I visse regioner er EIDHR det eneste retsgrundlag for bestemte foranstaltninger, f.eks. støtte til politiske og borgerlige rettigheder, valgovervågning eller initiativer til konfliktløsning.

---

⁵³ Rådets forordning (EF) nr. 975/1999 af 29. april 1999 om kravene til gennemførelsen af udviklingssamarbejdsaktioner, der bidrager til de generelle mål om udvikling og befæstelse af demokratiet og af retsstaten samt respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder.

⁵⁴ Rådets forordning (EF) nr. 976/1999 af 29. april 1999 om kravene til gennemførelsen af andre fællesskabsaktioner end udviklingssamarbejdsaktioner, der inden for rammerne af Fællesskabets samarbejdspolitik bidrager til at opnå de generelle mål om udvikling og befæstelse af demokratiet og af retsstaten samt respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder i tredjelande.

Prioriteterne for EIDHR for 2001⁵⁵ er fastsat af Kommissionen og er koncentreret om et begrænset antal tematiske sektorer pr. region. Initiativet indskrives sig også i Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet af 8. maj 2001 om, hvordan den Europæiske Union kan medvirke til at fremme menneskerettigheder og demokratisering i tredjelande⁵⁶, og som bl.a. tager sigte på at udvikle en mere strategisk tilgang til initiativet.

Der blev i 2001 bevilget 110 mio. EUR til støtte for foranstaltninger på områderne menneskerettigheder, demokratisering og konfliktforebyggelse.

I lighed med tidligere år blev EU's strategi på de pågældende områder gennemført ved hjælp af tre forskellige projektyper:

Projekter udvalgt ved forslagsindkaldelse: som følge af to offentlige udbud er der blevet tildelt støtte til 93 projekter, efter at Udvalget for Menneskerettigheder og Demokrati (nedsat ved Rådets forordninger (EF) nr. 975 og 976/1999) er blevet underrettet eller konsulteret. Der blev i alt tildelt 59 mio. EUR til de udvalgte projekter.

Målrettede projekter: denne metode anvendes systematisk ved projekter udarbejdet i samråd med internationale eller regionale organisationer, som f.eks. FN's særlige organer, Højkommissariatet for Menneskerettigheder, Europarådet samt OSCE og ODIHR. De udvælges af Europa-Kommissionen med henblik på at opfylde specifikke mål, der ikke kan realiseres ved forslagsindkaldelse. Der var afsat 36 mio. EUR til denne type projekter.

Mikroprojekter gør det muligt at finansiere demokratiseringsaktiviteter med mindre budgetter (mellem 3 000 og 50 000 EUR). Formålet er at udvide støtten til initiativer fra de lokale civilsamfund. Projekterne forvaltes direkte af Kommissionens delegationer og udvælges ved lokale forslagsindkaldelser.

I 2001 blev der udvalgt mikroprojekter til i alt 12 mio. EUR i landene i Sydøsteuropa (Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Forbundsrepublikken Jugoslavien og FYROM), i De Nye Uafhængige Stater (Armenien, Belarus, Georgien, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Rusland, Tadsjikistan og Ukraine), i Latinamerika (Colombia og Mexico), det sydlige og sydøstlige Asien (Cambodja, Indonesien, Nepal og Pakistan), Vestafrika (Nigeria og Côte d'Ivoire), Centralafrika (Den Demokratiske Republik Congo), Sudan, Mellemøsten (Israel, Vestbredden og Gaza-striben), Haiti, Tyrkiet og Zimbabwe.

3.1.1. *De højtprioriterede områder*

På grundlag af det programmeringsdokument⁵⁷, som Kommissionen vedtog for 2001, blev der afsat 6 mio. EUR til fremme og beskyttelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, (beskyttelse af civile, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, beskyttelse af mindretal, etniske grupper og

---

⁵⁵ Priorities and Guidelines for the implementation of the 2001 European Initiative for Democracy&Human Rights (EIDHR) Bruxelles, 6. juni 2001-SEC(2001)891, http://europa.eu.Int/comm/external_relations/human_rights/doc/sec01_891.pdf

⁵⁶ KOM(2001) 252 endelig.

⁵⁷ http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/doc/sec01_891.pdf

oprindelige folk, støtte til institutioner, herunder ngo'er, der beskæftiger sig med beskyttelse, fremme og forsvar af menneskerettighederne, rehabiliteringscentre for torturofre, undervisning, uddannelse og bevidstgørelse på området menneskerettigheder, ligestilling mellem mænd og kvinder og bekæmpelse af racisme og fremmedhad samt menings-, ytrings- og trosfrihed).

Der blev afsat 35 mio. EUR til at støtte demokratiseringsprocessen og styrke retsstaten, herunder sikre retsmyndighedernes uafhængighed, indføre adskillelse mellem den lovgivende, den dømmende og den udøvende magt, fremme pluralisme og styrke den offentlige forvaltning, osv.

17 mio. EUR er blevet afsat til at støtte forebyggelsen af konflikter og genetablering af fred i samfundet. Disse projekter vil blive iværksat i Latinamerika (Colombia, hvor EU permanent har støttet initiativer til en fredelig løsning på konflikten i landet, samt Guatemala), i Kaukasus-området, i det tidligere Jugoslavien, i Slovenien og Albanien, i Afrika (Sudan, Kenya, Den Demokratiske Republik Congo, Rwanda og Somalia), i Israel og Palestina samt i Aghanistan og Pakistan. Disse projekter vil bidrage til at realisere målene i Kommissionens meddelelse om konfliktforebyggelse af 11. april 2001⁵⁸.

Der er ydet 3 mio. EUR til arbejdet i de internationale krigsforbryderdomstole og oprettelsen af Den Internationale Straffedomstol. De aktioner, der iværksættes inden for rammerne af initiativet, vil indgå som et led i gennemførelsen af Rådets fælles holdning af 11. juni 2001 vedrørende Den Internationale Straffedomstol⁵⁹. Kommissionen har bl.a. støttet oprettelsen af straffedomstolen gennem regionale ong-netværk og ved teknisk bistand til gennemførelsen af lovgivningen og det tekniske samarbejde. For så vidt angår krigsforbryderdomstolene for det tidligere Jugoslavien og Rwanda har Kommissionen ydet støtte til indsamling af bevismateriale (undersøgelsesmissioner, transport af vidner, exhumering osv.).

5,95 mio. EUR er blevet tildelt til rehabiliteringscentre for torturofre i tredjelande, og 6 mio. EUR er blevet afsat til rehabiliteringscentre for torturofre og deres familier oprettet inden for EU. Disse initiativer bidrager til gennemførelsen af retningslinjerne for EU's politik over for tredjelande med hensyn til tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, som blev vedtaget af Rådet (almindelige anliggender) i april 2001.

Man har arbejdet på at sikre, at spørgsmålet om ligestilling mellem mænd og kvinder integreres ved gennemførelsen af EIDHR ved systematisk at analysere indvirkningerne af de udvalgte projekter på dette problem.

---

⁵⁸ KOM(2001) 211 endelig.

⁵⁹ EFT L 155 af 12.6.2001, s. 19.

Prioriterede områder for EIDHR i 2001

Område	Beløb (mio. EUR)
Undervisning, uddannelse og oplysning vedrørende menneskerettighederne	2,600
Bekæmpelse af racisme og fremmedhad samt beskyttelse af mindretal og oprindelige folk	6,000
Menings-, ytrings- og trosfrihed samt retten til at udtrykke sig på sit modersmål	0,420
Styrkelse af respekten for børns rettigheder ⁶⁰	1,100
Afskaffelse af dødsstraf	0,880
Fremme af pluralisme i det politiske liv og i det civile samfund	4,400
Fremme af god regeringsførelse, særlig ved at støtte gennemsigtighed i forvaltningen samt forebyggelse og bekæmpelse af korruption	1,770
Fremme af befolkningens deltagelse i beslutningsprocessen, især mænd og kvinders lige deltagelse i det civile samfund og det økonomiske og politiske liv	4,340
Fremme af respekten for menneskerettighederne og demokratiet med henblik på at forebygge konflikter og genindføre fred i samfundet	17,000
Støtte til overgangen til demokrati og overvågning af valgprocessen	9,960
Støtte til bekæmpelse af tortur og rehabilitering af torturofre ⁶¹	5,950

På området undervisning, uddannelse og oplysning på menneskerettighedsområdet er der via EIDHR bevilget 2,6 mio. EUR til universitetsprogrammer om menneskerettigheder og demokrati. Der er således blevet oprettet tre nye regionale mastergrader i Sydøsteuropa, Sydafrika og på Malta, som giver de studerende i disse

⁶⁰ Der er endvidere bevilget 1 mio. EUR fra budgetpost B7-626 "bekæmpelse af sexturisme i tredjelande" til en international kampagne mod børnesexturisme.

⁶¹ Der er endvidere bevilget støtte til 7 centre inden for EU til et samlet beløb på 6 000 000 EUR fra budgetpost B5-813 (som dækker oprettelse og drift af rehabiliteringscentre for torturofre og deres familier samt til andre organisationer, der tilbyder praktisk hjælp til ofre for krænkelse af menneskerettighederne).

tre regioner mulighed for at specialisere sig på menneskerettighedsområdet. Disse universitetsgrader er oprettet efter samme mønster som den europæiske kandidatgrad i menneskerettigheder og demokratisering, som blev indført i 1997.

Kommissionens aktiviteter til støtte for overgangen til demokrati og overvågning af valgprocessen er baseret på dens meddelelse om EU-bistand til valghandlinger og valgovervågning fra april 2000⁶² og Rådets konklusioner af 31. maj 2001⁶³. Begge disse dokumenter insisterer på, at observatørdelegationerne er etableret og opholder sig på stedet før, under og efter valgdagen.

I 2001 finansierede EIDHR udsendelse af EU-valgobservatører på anmodning af de berørte regeringer i Bangladesh, Cambodja, Nicaragua, Østtimor, Zambia og Sri Lanka. Et projekt i Pakistan, hvor der vil blive afholdt valg i 2002, sigter på at genoprette befolkningens tillid til institutionerne og valgprocessen og derved vække den politiske bevidsthed i offentligheden og øge valgdeltagelsen. Der er endvidere bevilget over 1,6 mio. EUR til projektet "European Network for Electoral and Democracy Support" til konsolidering af det europæiske netværk, der blev oprettet som resultat af EUEOP-projektet (European Union Electoral Observation Project).

Gennemførelsen af EIDHR-budgettet i 2001
% af den samlede tildeling til EIDHR
(pr. region)

Region	mio. EUR	% af den samlede tildeling
Landene i Central- og Østeuropa & NUS	18,454	16,51
AVS	19,049	17,05
Latinamerika	9,100	8,14
MEDA	9,516	8,52
Asien	11,101	9,93
Hele verden (inkl. torturofre)	23,530	21,06
EU	6,000	5,37
Mikroprojekter	12,000	10,74
Teknisk bistand	3,000	2,68
I ALT	111,750	100

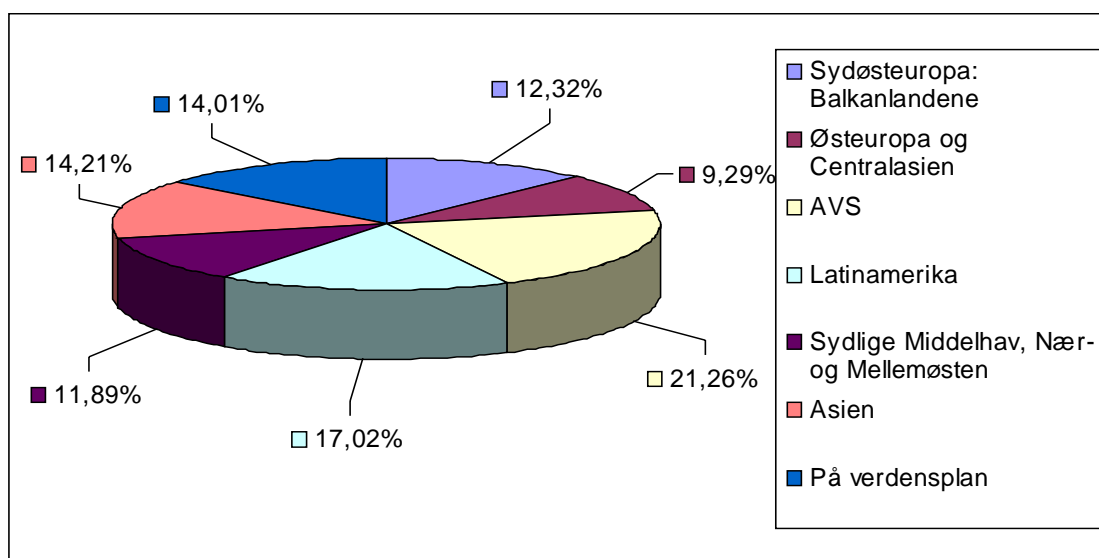
⁶² http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/eu_election_ass_observ/index.htm
KOM(2000) 191 endelig af 11.4.2000.

⁶³ 2352. møde i Rådet (udvikling), Bruxelles, den 31. maj 2001.

EIDHR-FORPLIGTELSE 2001

Tildelte beløb til projekter (pr. region)

Region	Beløb i euro	% af totalen
Sydøsteuropa: Balkanlandene	11 155 302	12,32
Østeuropa og Centralasien	8 409 661	9,29
AVS	19 242 726	21,26
Latinamerika	15 408 732	17,02
Sydlig Middelhav, Nær- og Mellemøsten	10 762 574	11,89
Asien	12 862 460	14,21
På verdensplan	12 681 214	14,01
I ALT	90 522 669	100

3.2. Fødevarerikkerhed

3.2.1. Resultaterne i 2001

Budgettet for fødevarerhjælp og fødevarerikkerhed androg i 2001 454 mio. EUR. Formålet med dette EU-program var at sikre, at kravet om fødevarerikkerhed blev integreret i den globale udviklingsstrategi for de modtagerlande, for hvilke der er etableret en landestrategi (Country Strategy Paper) og en fattigdomsbekæmpelsesstrategi (Poverty Reduction Strategy Paper). Programmet søgte også at styrke de nationale samarbejdspartneres (myndighederne og civilsamfundets) overtagelse af ejerskabet til de forskellige programmer og politikker.

3.2.2. Fordeling efter de forskellige former for intervention

Prioriteringen af direkte støtte blev bekræftet i 2001 og Kommissionen lægger stadig større vægt på fødevarerikkerhedsstrategien. I 2001 var der på Kommissionens fødevarerprogram afsat 201,8 mio. EUR til direkte støtte til regeringerne i form af finansiel bistand og støtteaktioner, heraf 74 mio. til budgetstøtte.

Der var afsat 25,2 mio. EUR til teknisk bistand på stedet, opfølgings- og kontrolmissioner, finansiering af det europæiske netværk for fødevarerikkerhed (RESAL), overvågning af fødevarerhjelpen og justering af indkøbspriserne på fødevarer.

Der er gjort en stor indsats for at følge anbefalingerne i den samlede evaluering af de aktioner, der er blevet gennemført over tre år ved EU's fødevarerikkerhedspolitik. Prioriteterne er blevet udvalgt med optimal udnyttelse af de eksisterende analytiske kapaciteter ved hjælp af RESAL. Hjælp i form af naturalier har været forbeholdt særligt sårbare befolkningsgrupper i kriseområder og alvorlige fødevarerikkerhedssituationer. Den fungerer som et sikkerhedsnet og er et supplement til nødhjælpsaktionerne.

Tildelingerne til ngo'er er sket i form af aktioner til støtte for fødevarerikkerheden (kontant støtte) ved direkte kontrahering mellem Kommissionen og ngo'erne til et samlet beløb på 60 mio. EUR, mens støtte i form af naturalier, redskaber og såsæd via EuronAid repræsenterede 76 mio. EUR. For at sikre størst mulig kohærens og effektivitet er ngo-projekterne blevet integreret i de nationale fødevarerikkerhedsstrategier i modtagerlandene.

Programmeringen er foretaget i samråd med ECHO i de lande, hvor ECHO også intervenserer.

3.2.3. *Modtagerlandene*

De berettigede lande er opført på listen i bilaget til forordning (EF) nr. 1292/96 og er opdelt i grupper: Lande, der modtager strukturel støtte, og lande, der befinder sig i eller efter en krisesituation. Den første gruppe omfatter de mindst udviklede lande (LDC), hvor der er lavindkomst, fødevarerunderskud og høj fødevarerikkerhed, men hvor regeringerne alle har vist vilje til at udvikle en sammenhængende og langsigtet fødevarerikkerhedspolitik. Den anden gruppe omfatter lande, der befinder sig i eller efter en krisesituation (sammenkobling af nødhjælp, rehabilitering og udvikling (LRRD)). De modtager mere konjunkturbetingede støtteforanstaltninger, der er centreret om levering af fødevarerhjelpe suppleret med finansiel og teknisk bistand, der skal modvirke risikoen for hungersnød eller genopbygge landenes økonomiske og sociale strukturer efter politiske kriser eller etniske konflikter.

I 2001 bestod den første gruppe af 21 lande: Albanien, Burkina Faso, Kap Verde, Mauretanien, Niger, Etiopien, Eritrea, Madagaskar, Mozambique, Malawi, Yemen, Bangladesh, Georgien, Armenien, Aserbajdsjan, Kirgisistan, Moldova, Nicaragua, Honduras, Peru og Bolivia. Den anden gruppe omfattede 18 lande: Afghanistan, Cambodja, Indien, Pakistan, Laos, Liberia, Sierra Leone, Nordkorea, Somalia, Sudan, Den Demokratiske Republik Congo, Rwanda, Angola, Ecuador, Palæstina, Tadsjikistan, Montenegro og Haiti.

Ved at koncentrere aktionerne om et begrænset antal lande søger man at opnå, at EU's bistand når en vis kritisk masse i hvert enkelt land og derved øge bistandens indvirkning på fødevarerikkerheden.

3.2.4. *Forbindelser med de andre donorer*

EU's program for fødevarer sikkerhed hviler på fire væsentlige principper:

- programmets interventioner koordineres med interventionerne fra andre donorer, først og fremmest EU-medlemsstaterne
- der udarbejdes i fællesskab en sammenhængende ramme for hjælpen i modtagerlandet
- programmets gennemførelse støttes ved fortsat refleksion og analyse
- interventionerne er koncentrerer om et begrænset antal modtagerlande.

3.2.5. *Koordinering med medlemsstaterne*

På alle niveauer i programgennemførelsen søger man at opnå kohærens og sammenhæng mellem EU's og medlemsstaternes interventioner. Kohærens er allerede sikret på udarbejdelsesstadiet, idet medlemsstaterne inden for rammerne af EU-institutionerne fastlægger de strategiske retningslinjer for programmet og dets finansiering. Denne kohærens styrkes yderligere ved adfærdskodeksen for fødevarerhjælp, der er oprettet for EU-medlemsstaterne og Europa-Kommissionen.

I modtagerlandene foregår koordineringen særskilt i hvert enkelt tilfælde, alt efter hvor mange donorer der er impliceret og de pågældende programmers karakter. I Mozambique arbejder Kommissionen f.eks. i nært samarbejde med flere medlemsstater om Proagri (et sektorprogram til kapacitetsstyrkelse i landbrugsministerie).

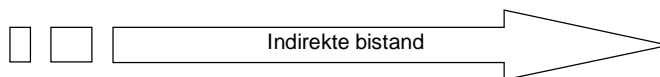
3.2.6. *Den transatlantiske dialog*

I 1995 indledte Europa-Kommissionen og USAID (US Agency for International Development) en ny fase i det transatlantiske initiativ med henblik på at udbygge samarbejdet på forskellige områder. På fødevarer sikkerhedsområdet er denne dialog kommet til konkret udtryk i pilotforsøg i syv lande: Bangladesh, Bolivia, Etiopien, Haiti, Kirgisistan, Malawi og Mozambique. Der er således blevet udarbejdet en fælles system til analyse af fødevarerhjælpen. Den omfatter de tildelte midler, fælles evaluering af behov og udarbejdelsen af en målstrategi, anerkendelse af betydningen af fødevarer sikkerhed på længere sigt og evaluering (frekvens, kriterier, opståede problemer og fælles evaluering).

I Haiti er dette system blevet anvendt til at evaluere fødevarerprogrammerne fra EU og USA. I Kirgisistan har koordineringen mellem EuropeAid og USAID gjort det muligt at harmonisere de respektive interventioner fra de to donorer og mindske de perverse virkninger af den amerikanske bistand på de lokale markeder. I Bangladesh har systemet ført til en fælles evaluering af virkningerne af programmerne for indkomstsikring i de udsatte grupper af befolkningen.

2001 - TILDELINGER PR. GENNEMFØRELSESPARTNER

Partner	Mio. EUR
Direkte	180,24
Indirekte	250,94
Andre	22,81
I alt	453,99

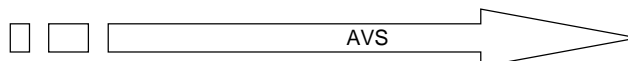
Indirekte	Mio. EUR
WFP	98,00
Euronaid (NGO)	76,00
NGO	60,00
UNRWA	15,00
FAO	1,94
I alt	250,94

LANDELISTE

Land	Beløb
Angola	28.425.191
Etiopien	25.386.971
Georgien	25.000.000
Nordkorea	24.569.523
Bangladesh	24.500.000
Afghanistan	20.548.177
Malawi	18.000.000
Eritrea	17.342.773
Mozambique	14.800.000
Sudan	13.653.576
Sierra Leone	13.389.602
Yemen	12.000.000
Burkina Faso	11.532.345
Armenien	10.000.000
Kirgisistan	10.000.000
Somalia	9.451.499
Honduras	6.696.996
Ecuador	6.000.000
Cambodje	5.707.110
Tadsjikistan	5.662.583
Peru	5.000.000
Mali	4.740.391
Gaza	3.792.572
RD Congo	3.445.775
Jordan	3.119.151
Libanon	2.894.354
Niger	2.612.492
Vestbredden	2.609.162
Syrien	2.584.760
El Salvador	2.210.685
Bolivia	2.145.901
Haiti	2.000.000
Zambia	1.602.071
Liberia	1.258.665
Laos	1.060.764
Indien	999.724
Nicaragua	891.312
Guatemala	447.350

2001 - GEOGRAFISK FORDELING AF TILDELINGERNE

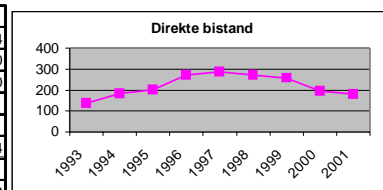
Geografisk område	Mio.EUR
AVS	167,64
Asien	77,39
Latinamerika	23,39
NIS	50,66
Europa	0,00
Middelhavet og	27,00
Andre	22,81
Atv. fordele	85,10
I alt	453,99

AVS	Mio.EUR
Østafrika	65,83
Sydl. Afrika	62,83
Centralafrika	6,06
Vestafrika	30,92
Indiske Ocean	0,00
Vestindien	2,00
I alt	167,64

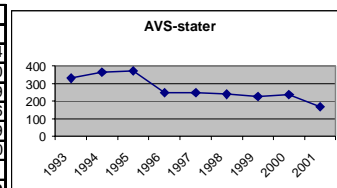
FORDELING PR. PROGRAMGENNEMFØRELSESPARTNER 1993 - 2001

Bistandstype (mio. EUR)	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Direkte bistand	137,41	183,18	202,16	272,15	287,28	271,91	258,55	196,06	180,24
NGO	160,13	154,51	214,38	106,51	87,21	113,59	85,00	108,05	136,00
WFP	158,47	144,16	137,54	111,45	123,87	141,47	104,14	90,00	98,00
UNHCR	15,66	10,55	12,74	-	-	-	-	-	-
IRCC	20,96	20,27	23,04	-	10,57	9,21	-	-	-
Andre organisationer	38,14	21,23	13,63	13,40	11,91	12,29	25,50	15,60	16,94
Andet (AT, prisjust.)	43,23	55,20	42,81	56,65	15,60	29,88	31,79	48,70	22,81
I ALT	574,00	589,10	646,30	560,16	536,44	578,35	504,97	458,41	453,99

GEOGRAFISK FORDELING AF TILDELINGERNE 1993-2001

Geografisk område (mio. EUR)	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Europa	-	-	-	-	10,76	0,22	26,90	11,00	-
AVS	329,97	365,34	371,61	248,22	248,02	239,09	226,97	236,83	167,64
Middelhavet og Mellemøsten	74,21	51,80	43,33	34,67	22,91	30,11	20,55	24,80	27,00
Asien	61,99	64,17	121,01	82,18	102,01	154,95	80,73	61,34	77,39
NIS	-	-	-	69,00	62,69	51,10	49,87	41,43	50,66
Latinamerika	55,63	49,91	67,54	69,44	61,57	72,98	55,56	34,31	23,39
Reserve og ikke fordelt	8,97	2,68	-	-	-	-	12,61	-	85,10
Andet (AT, prisjustering...)	43,23	55,20	42,81	56,65	15,60	31,04	31,79	48,70	22,81
I ALT	574,00	589,10	646,30	560,16	523,56	579,49	504,97	458,41	453,99

3.3. Sundhed: Fattigdomsbetingede sygdomme og reproduktiv sundhed

3.3.1. Problematikken og EU's svarstrategi

Det er et vigtigt led i EU's politik at forbedre sundhed og velvære for befolkningen i udviklingslandene, integrere udviklingslandene i verdensøkonomien og bekæmpe fattigdommen (artikel 179 og 177 i traktaten).

Kommissionen har i samarbejde med medlemsstaterne gradvis udarbejdet et kohærent sæt mål og principper, som anvendes ved udvælgelsen af aktiviteter og bevillingen af midler til problemerne i forbindelse med de større sygdomme og reproduktiv sundhed⁶⁴.

3.3.2. Mål

a) Fattigdomsbetingede sygdomme

- optimere nyttevirkningerne af de interventioner, tjenester og basisprodukter, der allerede er disponible til bekæmpelse af de større overførbare sygdomme, som rammer de fattigste befolkningsgrupper
- udvide adgangen til essentielle lægemidler
- øge forskning og udvikling bl.a. vedrørende vacciner, mikrobicider og innovative behandlingsmetoder

b) Reproduktiv sundhed

- sikre kvinders, mænds og unges ret til reproduktiv og seksuel sundhed
- give kvinder, mænd og unge adgang til et komplet udvalg af sikre og pålidelige behandlinger, sundhedsydelse og -produkter til sikring af reproduktiv og seksuel sundhed

64

http://europa.eu.int/comm/development/aids/html/policiesnf_fr.htm

- at reducere barselsdødeligheden, især i de lande og befolkningsgrupper, hvor den er højest

3.3.3. *Aktiviteter i 2001 og interventionsområder*

Der er i de senere år sat større fokus på sundhedsproblemerne i udviklingslandene, og specielt på de større såkaldte fattigdomsbetingede sygdomme.

Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet om et handlingsprogram for et hurtigt indgreb mod disse sygdomme blev vedtaget i maj 2001⁶⁵.

Man arbejder fortsat med udvælgelsen af de forslag, der indkom ved forslagsindkaldelsen fra januar 2000, som udløste bevillinger til den første serie forslag i 2000. 112 af de 295 oprindelig indkomne forslag er blevet behandlet.

Der er blevet udvalgt 16 projekter i 2001 til et budget på 20,7 mio. EUR, fordelt på følgende måde:

AIDS: 11 projekter til 15,2 mio. EUR og Befolkning: 5 projekter til 5,5 mio. EUR. Flere af projekterne (6) sigter på at behandle problemet med overførsel af HIV-smitte fra mor til barn. Andre projekter koncentrerer sig om forebyggelse af AIDS ved bedre behandlingstilbud til personer med seksuelt overførbare sygdomme (3), eller undervisnings- og uddannelsesprogrammer (3), mens 3 projekter drejede sig om mødresundhed.

Denne udbudsindkaldelse var en nyskabelse inden for disse budgetposter, idet den henvendte sig til et bredt udvalg af aktører: ngo'er, lokale og nationale myndigheder, forskningsinstitutter og lokale organisationer samt offentlige og private tjenester.

De aktioner, der blev iværksat i 2001, omfattede således gennemførelse og opfølgning af såvel aktiviteter lanceret i det indeværende år som aktiviteter fra de foregående år. I december 2001 blev således over 90 projekter fulgt op med et budget på ca. 100 mio. EUR.

3.3.4. *Fremtidsperspektiver: Kommissionen engagerer sig aktivt*

De retningslinjer, som Kommissionen i 2001 medvirkede til at opstille for en ny rådsforordning om bekæmpelse af visse sygdomme (HIV/AIDS, tuberkulose og malaria) og om reproduktiv sundhed, oprettelsen af en global fond til bekæmpelse af disse tre sygdomme samt Kommissionens meddelelse om sundhed og fattigdom⁶⁶, vil gøre det lettere at definere, hvilken funktion de tematiske budgetposter på sundhedsområdet skal opfylde.

De fremtidige prioriteter og foranstaltninger vil være centreret om fire punkter:

---

⁶⁵ KOM(2001) 96 af 21.02.2001 vedtaget af Rådet den 14.05.2001 på det 2346. møde i Rådet (almindelige anliggender).

⁶⁶ KOM(2002) 129 af 22.3.2002

- bedre kommunikation om de interventioner, der støttes via de forskellige budgetposter, med henblik på at styrke deres indvirkning på kvaliteten af de ydelser, der leveres til befolkningerne, og udviklingen af sundhedspolitikken
- en tilbundsående analyse af konteksten omkring interventionerne
- anvendelse af den indhøstede viden på stedet og overdragelse af denne viden til de lokale aktører
- etablering af en forbindelse mellem bekæmpelsen af de specifikke sygdomme, reproduktiv sundhed og støtte til udviklingen af sundhedssystemer.

3.4. NARKOTIKABEKÆMPELSE

Forebyggelse, behandling, social og faglig reintegration af stofmisbrugere, epidemiologiske undersøgelser, bekæmpelse af hvidvaskning af penge, etablering af ny lovgivning, osv. Spørgsmålene i forbindelse med handel og misbrug af narkotika kræver specifikke svar, der indgår i EU's globale narkotikastrategi.

3.4.1. *Aktiviteter i 2001*

I overensstemmelse med EU's handlingsplan er samarbejdet i EU artikuleret omkring tre hovedpunkter:

- ligevægt mellem foranstaltningerne til begrænsning af udbud og efterspørgsel
- fordeling af ansvaret mellem producentlande, transitlande og forbrugerlande
- integrering af narkotikakontrol i udviklingssamarbejdet.

Kommissionens indsats for at begrænse udbuddet af narkotika har været koncentreret om de to vigtigste forsyningsruter til EU. For at styrke virkningen af EU's indsats og forbedre koordineringen inden for EU har Kommissionen indført et system til informationsudveksling med medlemsstaterne.

Kommissionens indsats er ofte baseret på den ekspertise, der allerede findes hos de nationale myndigheder i medlemsstaterne, hvilket har bidraget til at udvikle forbindelser mellem modtagerlandene, der har vist sig yderst nyttige i betragtning af narkotikahandelens internationale karakter.

På **kokainruten** i **Latinamerika** har EU for nylig støttet Venezuelas regering med at oprette et nationalt narkotikaovervågningscenter (2 mio. EUR). I Colombia, hvor EU ønsker at spille en vigtig rolle i fredsprocessen, støtter EU en række alternative programmer (30 mio. EUR af en bevilling på i alt 105 mio. EUR). I **Caraibien** har EU bevilget 23 mio. EUR via budgetpost B7-6310 og EUF til handlingsplanen for Barbados med en samling programmer, der omfatter alle aspekter af narkotikabekæmpelse. Dette initiativ er resultatet af en fælles indsats fra de caraibiske lande, EU, USA og FN. EU's indsats sigter på at styrke bekæmpelsen af hvidvask af penge og handel med kokain ved skærpelse af den maritime kontrol og oprettelse af centrale koordineringsorganer sammensat af politiet, toldvæsenet og hæren.

På **heroinruten** er der blevet iværksat aktioner til at bekæmpe handelen i **Centralasien og Kaukasus**. En række programmer til begrænsning af efterspørgslen er også under forberedelse. EU er ved at udarbejde et nyt projekt centreret om Iran om forebygning af narkotikamisbrug samt uddannelse af dommere. Der ydes endvidere støtte til udbygningen af samarbejdet mellem visse lande i Centralasien, f.eks. **Iran, Pakistan og Tyrkiet**.

Med hensyn til at **begrænse efterspørgslen** støtter Kommissionen en global strategi, der sigter langt videre end afvænnning.

Kommissionen finansierer via budgetpost B7-6310 og andre (regionale) budgetposter en række programmer til støtte af udviklingen af ngo-netværk, og som søger at give narkotikamisbrugere et bredt udvalg af tilbud fra basale sundhedsydelse til hjælp til social, familiemæssig og erhvervslig reintegration, via afvænnning og mindskelse af risiciene ved narkotikamisbrug, bl.a. i forbindelse med stiknarkomani.

For at finde den mest hensigtsmæssige løsning på problemet søger Kommissionen også at forbedre sit **kendskab til narkotikasituationen i tredjelandene** ved at finansiere projekter til indsamling af data i de pågældende lande. Disse projekter giver især modtagerlandene bedre mulighed for at definere deres behov og gør dem bedre rustet til at deltage i projekterne.

EU finansierer endelig en række programmer til **bekæmpelse af hvidvask af penge**, hvor den slutter op om indsatsen fra OECD.

3.4.2. *Fremtidsperspektiver*

Kommissionen bekræfter i sin meddelelse af 8. juni 2001 om gennemførelsen af EU's narkotikahandlingsplan⁶⁷ vigtigheden af at støtte narkotikabekæmpelse i landene uden for EU. Med henblik herpå har Kommissionen besluttet at centrere programmeringen af sin narkotika-aktion om de lande, som gennemskæres af de to vigtigste forsyningsruter til EU. Kommissionen vil fortsat udvikle projekter, der skal styrke koordineringen mellem modtagerlandene indbyrdes og mellem disse lande og EU-medlemsstaterne.

3.5. SAMMENKOBLING AF NØDHJÆLP, REHABILITERING OG UDVIKLING

- Kommissionen vedtog i april 2001 en meddelelse om sammenkobling af nødhjælp, rehabilitering og udvikling og har siden iværksat en række aktioner til gennemførelse af dette politiske princip. Kommissionen arbejder i øjeblikket med at udarbejde yderligere retningslinjer og beslutninger på dette område, herunder:
  - omstrukturering af de budgetposter og forordninger, der skal anvendes til at sammenkoble nødhjælp og udvikling
  - fastlæggelse af retningslinjer for ECHO's udfasningsstrategier

---

⁶⁷ KOM(2001) 301 endelig af 8.6.2001

- etablering af en tidsplan for forbedringen af Kommissionens arbejdsmetoder med henblik på at sætte den i stand til at intervenere hurtigere.

I 2001 blev **ECHO's mandat og rolle** i forhold til de andre EU-instrumenter på området eksterne forbindelser klarere defineret, specielt hvad angår dets rolle i den såkaldte "gråzone" mellem nødhjælp, rehabilitering og udvikling. Som det blev understreget i **Kommissionens meddelelse om nødhjælp, rehabilitering og udvikling**⁶⁸, bør ECHO fokusere på sit hovedmandat, mens der må gøres en større indsats på udviklings samarbejdsområdet for at udfylde gråzonen fra den side. For at øge gennemskueligheden og forudsigeligheden udarbejdede ECHO i december 2001 et arbejdsdokument, som definerede de generelle kriterier for udfasning og overdragelse. Arbejdsdokumentet etablerede to etaper:

- 1) fastlæggelse af, hvordan man kan sikre en gradvis overgang fra humanitær bistand til rehabilitering og udvikling og
- 2) undersøgelse af, hvilke kontekstbestemte faktorer der vil influere på udfasningernes praktiske forløb.

3.5.1. *Vigtigste eksisterende instrumenter*

- Bistand til hjemstedsfordrevne:

Med det nye retsgrundlag⁶⁹, der blev vedtaget i 2001, er der åbnet mulighed for at programmere aktioner i Asien og Latinamerika indtil 2004.

Da den gældende konvention mellem EU og De Forenede Nationers Hjelpeorganisation for Palæstina-flygtninge (UNRWA)⁷⁰ endvidere snart udløber, har Kommissionen fået mandat af Rådet til at indgå en ny konvention af en varighed på fire år.

For så vidt angår AVS-landene er der ved artikel 255 i Lomé-IV-konventionen endvidere åbnet mulighed for at mobilisere ressourcer fra Den Europæiske Udviklingsfond til bistand til hjemstedsfordrevne fra disse lande.

- Rehabiliteringsforanstaltninger

EU's politik på dette område er fastsat i Rådets Forordning (EF) nr. 2258/96 af 22. november 1996 om rehabiliterings- og genopbygningsforanstaltninger til fordel for udviklingslandene (EFT L 306 af 28.11.1996). Foranstaltningerne i denne forordning "*... som er af begrænset varighed, (...) skal bidrage til at genetablere den økonomiske proces og den institutionelle kapacitet, som er nødvendig for at genoprette den sociale og politiske stabilitet i de berørte lande og imødekomme behovene hos alle de berørte befolkningsgrupper. Foranstaltningerne skal gradvis afløse den humanitære*

---

⁶⁸ Kommissionens meddelelse om sammenkobling af nødhjælp, rehabilitering og udvikling - en vurdering (KOM(2001) 153 endelig af 23.4.2001).

⁶⁹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2130/2001 af 29. oktober 2001 om foranstaltninger på området bistand til hjemstedsfordrevne i udviklingslandene i Asien og Latinamerika, EFT L 287 af 31.10.2001, s. 3.

⁷⁰ Konventionen mellem EU og UNRWA 1999-2001, EFT L 261 af 7.10.1999.

indsats og forberede en genoptagelse af den mellem- og langsigtede udviklingsbistand."

- Bekæmpelse af personelminer:

Skønt der findes en specifik budgetpost med bredt spektrum for aktioner på dette område, har der indtil for nylig ikke været noget specifikt retsgrundlag. Også på dette område vil vedtagelsen af et retsgrundlag⁷¹, der er gyldigt til 2009, gøre det muligt at gøre interventionerne mere sammenhængende ved en integrerende strategi på mellemlang sigt

- Samfinansiering med ngo'er:

Rådets forordning (EF) nr. 1658/98 af 17. juli 1998⁷² om samfinansiering med europæiske udviklings-ngo'er er et andet instrument, der åbner mulighed for at finansiere udviklingsaktioner til afløsning af nødhjælp.

3.5.2. *De vigtigste aktioner i 2001*

- Bistand til hjemstedsfordrevne:

EU fortsætter sine aktioner i Centralamerika, mens de nye forpligtelser på dette område hovedsagelig går til fordrevne befolkningsgrupper i Asien, som befinder sig i kritesituationer af længere varighed. Det drejer sig om grupper med oprindelse i Afghanistan, Burma/Myanmar, Sri Lanka og Filippinerne (Mindanao). De igangværende eller nye projekter dækker mange forskellige områder fra støtte til flygtninge i lejre, sædvanligvis iværksat af FN's Højkommissariat for Flygtninge (UNHCR), til aktioner, der iværksættes af internationale eller lokale ngo'er, der arbejder inden for uddannelse, sundhed, vandforsyning eller udvikling af landdistrikter. Hvor forholdene tillader det, lægges der vægt på at hjælpe grupperne tilbage til deres oprindelige hjemegn.

I betragtning af den forværrede situation i Mellemøsten har EU besluttet at øge sit bidrag til indsatsen fra De Forenede Nationers Hjælpeorganisation for Palæstina-flygtninge (UNRWA). Udover den årlige tildeling for 2001 på 42 mio. EUR et der bevilget supplerende støtte til et beløb på 15 mio. EUR til aktioner inden for uddannelse og primære sundhedsydelse for flygtninge i fire geografiske områder: Vestbredden og Gaza-striben, Libanon og Syrien.

For så vidt angår AVS-landene er der i medfør af artikel 255 i Lomé-konventionen blevet undertegnet en konvention på 25 mio. EUR med UNHCR med henblik på frivillig hjemsendelse af flygtninge fra Burundi, der i øjeblikket opholder sig i Tanzania.

- Rehabilitering:

Rehabiliteringsaktionerne finansieres over diverse budgetposter, der dækker de forskellige regioner i verden (Asien, Østtimor, Latinamerika, Middelhavsområdet,

---

⁷¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1724/2001 og 1725/2001 af 23. juli 2001 om aktion mod personelminer i udviklingslande, EFT L 234 af 1.9.2001.

⁷² EFT L 213 af 30.7.1998, s.1

De Nye Uafhængige Stater og AVS-landene). Der finansieres forskellige former for projekter på varierede områder, der rækker fra støtte til basisorganisationer i lokalsamfundene til mere omfattende projekter til genopbygning af infrastruktur.

Der er specielt grund til at nævne Østtimor, hvor EU har bakket op om et initiativ fra det internationale samfunds til *en trustfund for Østtimor*, som har medvirket til oprettelsen af en uafhængig stat. Det fredelig forløb af valget til den forfatningsgivende forsamling i september 2001 lover godt for resten af genopbygningsprocessen.

- Bekæmpelse af personelminer

Aktionerne på dette område er rettet mod de lande, der er hårdest ramt af dette alvorlige problem, og omfatter både minerydningsaktioner på stedet (Afghanistan, Balkanområdet, Angola, Mozambique, Somalia og Laos), oprettelse af informationssystemer (Balkan) og institutionsstøtte (Cambodja).

3.6. MILJØ

2001 var præget af intens aktivitet inden for naturbeskyttelse, skovbrug og bæredygtig forvaltning af naturressourcerne. Der blev implementeret 7 nye programmer/projekter til et samlet beløb på 55,1 mio. EUR og godkendt 4 nye programmer til i alt 26 mio. EUR.

Igangværende aktioner er blevet videreført, specielt ECOFAC-projektet i Congobækkenet og dermed forbundne aktiviteter, der koordineres af det nu styrkede regionale miljøkontor i Libreville. En række programmer, der i princippet skulle udløbe i slutningen af 2001, er blevet forlænget: Wildlife Tanzania, Wildlife vision Gabon, det regionale miljøprogram i Det Indiske Ocean. Det regionale program til bæredygtig forvaltning af naturressourcerne i Vestafrika (AGIR, Guinea, Guinea-Bissau, Mali, Senegal) er blevet forsinket på grund manglende intern konsistens, og der vil blive iværksat en samlet evaluering.

De vigtigste konkrete resultater i 2001 er udvidelsen af det samlede areal af Odzala Nationalpark (Republikken Congo) og Monte Alen Nationalpark (Ækvatorialguinea), der er blevet fem gange større, samt videreførelsen af den konstruktive dialog med tømmerselskaberne. Et andet vigtigt resultat er oprettelsen af et netværk af beskyttede områder i Centralafrika (RAPAC), hvor man har valgt en formand og afholdt de første bestyrelsesmøder. Det har haft en positiv indvirkning på RAPAC, at fem naturområder i Den Demokratiske Republik Congo fra Unesco's verdensarvsliste har ytret ønske om at tilslutte sig netværket, og at Zakouma Nationalpark i Tchad for nylig er blevet medlem.

Ved programmeringen af 9. EUF er der fra begyndelsen lagt særlig vægt på regionale programmer og nødvendigheden af at udpege et netværk af eksperter til regionale opgaver, som kan støtte EU's delegationer og Kommissionen med at implementere politikker og programmer på miljøområdet.

Vandforvaltning er af et tværsektorielt spørgsmål, der bør integreres i EU's fattigdomsrelaterede udviklingspolitik. (jf. kapitel 2.5.3).

Energi anses for at spille en vigtig tværsektoriel rolle til bekæmpelse af fattigdommen og realiseringen af de udviklingsmål, der blev fastsat på Millennium-topmødet. Strategien for støtte til bæredygtig energi understreger, at dette aspekt bør integreres i aktionerne i den sociale og økonomiske sektor (sundhed, uddannelse, virksomhedsudvikling) samt i miljøsektoren, og fremhæver de øvrige fordele ved at øge energieffektiviteten og anvendelsen af vedvarende energi. Den understreger også betydningen af institutionel kapacitetsopbygning og strategisk støtte i energisektoren, samt nødvendigheden af at udbygge partnerskaber mellem den private og den offentlige sektor og deltagelsen af civilsamfundet.

En arbejdsgruppe for vedvarende energi under Den Blandede Parlamentariske AVS-EF-forsamling har udarbejdet en resolution, der blev godkendt af forsamlingen i 2001, som anerkender energiudvalgenes rolle i kampen mod fattigdommen, og bl.a. anbefaler, at der iværksættes aktioner til oplysning og kapacitetsopbygning inden for vedvarende energi. For at bakke op om denne resolution og fremme integreringen af vedvarende energi i programmerne under 9. EUF blev der i juni 2001 i Den Dominikanske Republik afholdt en konference for de nationale anvisningsberettigede og de vigtigste involverede parter om bæredygtig energi på AVS-øerne, hvor man søgte at skabe øget opmærksomhed om spørgsmålet og lancere integreringen.

3.6.1. *Aktiviteter i 2001*

Formålet med de finansielle rammebeløb for udvikling og skovforvaltning er at:

- støtte globale og regionale initiativer, bl.a. inden for regionale miljøkonventioner (klimaændringer, biodiversitet, ørkendannelse) eller internationale aftaler
- på fleksibel måde udvælge de partnerlande (herunder mellemindkomstlande), som er strategisk vigtige i kampen mod den globale forringelse af miljøet, som f.eks. Mexico, Brasilien eller visse lande i Sydøstasien
- deltage i pilotprojekter.

I 2001 blev der indgået forpligtelser for 54 mio. EUR, hvoraf 13 mio. udgjorde i bevillinger, der var overført fra 2000 til 2001, fordi retsgrundlaget var blevet vedtaget for sendt (de nye forordninger er blevet vedtaget i november 2000).

Aktiviteterne i 2001 videreførte de aktiviteter, der var i gang i 2000. Det drejede sig hovedsageligt om forvaltning af 221 projekter, der var blevet vedtaget i 2000 eller tidligere, med følgende geografiske fordeling:

	<u>Miljø</u>	<u>Skove</u>
Afrika og Madagaskar:	49	46
Stillehavet:	-	2
AVS i alt:	6	-
Latinamerika og Caribien:	22	53
Asien:	8	16
Middelhavslændene:	4	-
Globalt:	6	9
I alt:	95	126

Hertil blev der føjet 29 projekter, der blev udvalgt ved en forslagsindkaldelse, som resulterede i omkring 640 ansøgninger om tilskud, samt fem andre målrettede projekter.

Forslagsindkaldelse	<u>Miljø</u>	<u>Skove</u>
Afrika og Madagaskar:	1	5
Latinamerika og Caribien:	5	11
Asien:	3	4
<i>Subtotal</i>	9	20
Uden forslagsindkaldelse		
Afrika og Madagaskar:	1	2
Latinamerika og Caribien:		1
Asien:	1	
<i>Subtotal:</i>	2	3
I alt:	11	23

3.7. PARTNERSKAB MED NGO'ERNE

Kommissionen samfinansierer med ngo'erne i Nord både aktioner i udviklingslandene og oplysningskampagner i EU-medlemslandene, men også aktioner til styrkelse af udviklings samarbejdet iværksat af civile aktører i Syd.

Der er indgået forpligtelser for hele 2001-budgettet, eller i alt 204 mio. EUR.

3.7.1. Samfinansiering med europæiske ngo'er⁷³

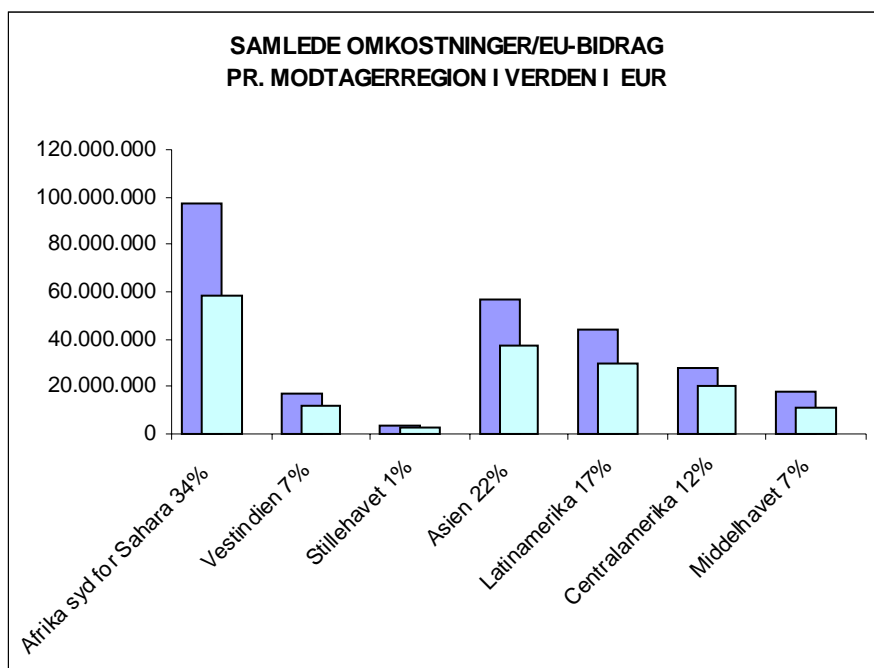
1759 projekter var under gennemførelse den 1. januar 2001, hvortil kom 293 projekter, der var blevet udvalgt i 2001 af de 1200 ansøgninger om samfinansiering, der indkom efter den første forslagsindkaldelse (offentliggjort i juni 2000).

I praksis

Disse aktioner er forbeholdt europæiske ngo'er, der er etableret og har hovedkvarter i en EU-medlemsstat. De gennemføres enten som et "projekt" på stedet i et "udviklingsland", eller i form af bloktilskud i tilfælde, hvor det er mere effektivt at gruppere flere mikroaktioner i en aktion. Man taler i så tilfælde om "kontrakter".

Kommissionens samfinansiering af denne type projekter og tematiske aktioner, der sigter på fattigdomsbekæmpelse i de mest sårbare lande, kan generelt vurderes til 176 mio. EUR om året.

⁷³ Budgetpost B7/6000, forordning (EF) nr. 1658/98.

De samlede omkostninger til de foreslåede aktioner er angivet med mørkt, Kommissionens reelle samfinansiering er angivet med lyst. Procenttallene angiver den faktiske finansiering pr. geografisk område.

Kommentar: Denne analyse pr. geografisk område svarer til fordelingen af de fattigste og mest udsatte befolkningsgrupper. Visse udsving skyldes exceptionelle aktioner f.eks. i Mozambique og Cuba i dette regnskabsår.

Oplysning om udviklingsspørgsmål

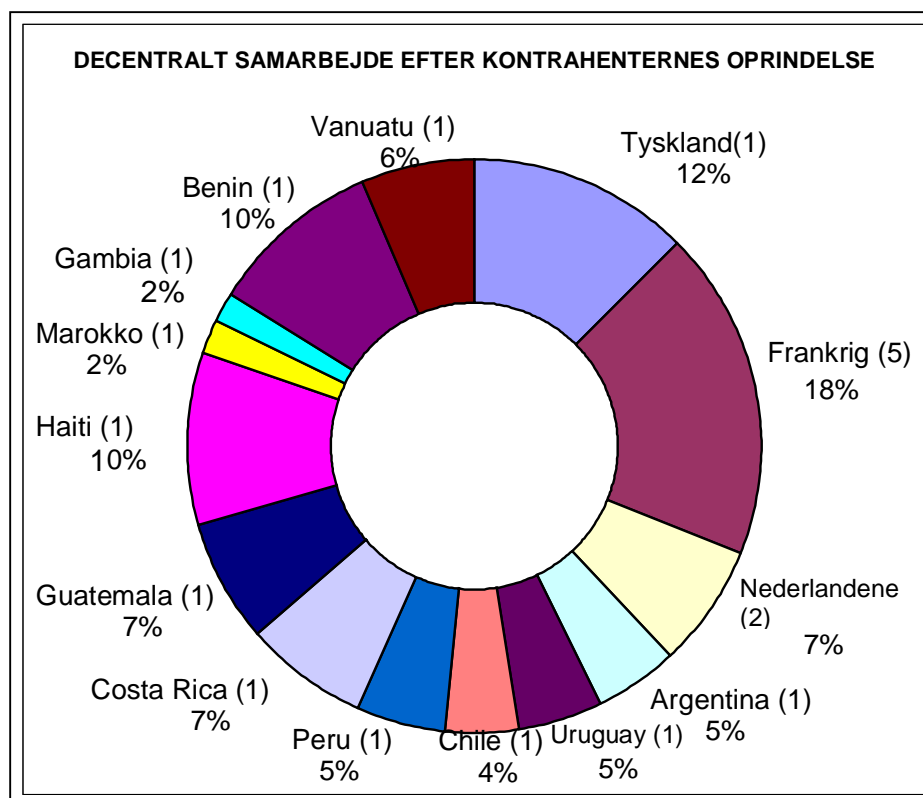
Ud over de ovennævnte aktioner foreslår de europæiske ngo'er ligeledes aktioner med sigte på at bevidstgøre den europæiske offentlighed om udviklingsspørgsmålene. I 2001 behandlede Kommissionen 132 ansøgninger og udvalgte 49 aktioner, der blev samfinansieret med i alt 19,3 mio. EUR.

Inden for rammerne af forslagsindkaldelsen i 2000 blev der desuden udvalgt og finansieret 21 aktioner ud af 61 aktioner, der var foreslået i 2000.

3.7.2. *Decentraliseret samarbejde*⁷⁴

På grundlag af de 74 ansøgninger, der blev indgivet i 2000 og 2001, blev der i 2001 tildelt 19 bevillinger til et samlet beløb på 5 mio. EUR.

⁷⁴ Budgetpost B7/6002, forordning (EF) nr. 1659/98.

3.7.3. Andre aktiviteter

- To nye forslagsindkaldelser⁷⁵ blev offentliggjort i slutningen af december 2001 i overensstemmelse med de af medlemsstaterne godkendte retningslinjer for regnskabsåret 2002-2003.
- Der er blevet udarbejdet en vejledning for samfinansiering⁷⁶, som vil gøre det lettere at forbehandle, gennemføre og evaluere aktionerne, og - som led i dekoncentrationsprocessen - vil sætte delegationerne i stand til bedre at varetage arbejdet med tilsyn, overvågning og kontrol.

Ved hjælp af anvendelsen af ny teknologi (internet) sikres brugerne hurtig og direkte adgang til alle relevante oplysninger til fremme af bekæmpelse af fattigdommen i udviklingslandene.

⁷⁵ <http://europa.eu.int/comm/europeaid/cgi/frame12.pl>

⁷⁶ vil i nær fremtid være disponibel på http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/ong_cd/index_fr.htm

Udarbejdelse af programaftaler

I overensstemmelse med Kommissionens rationaliseringspolitik i henhold til beslutningen af 16. maj 2000, på forslag af ngo'erne og i overensstemmelse med de eksisterende forordninger, bl.a. om forbedring af aktionernes kvalitet og kohærens på længere sigt, er der blevet offentliggjort en "indkaldelse af idéer til programaftaler" samtidig med forslagsindkaldelsen i 2000.

Der indkom 67 ansøgninger for et beløb på over 300 mio. EUR. Man er i øjeblikket ved at udarbejde en ny procedure til evaluering og udvælgelse af projekter til samfinansiering via dette pilotinstrument. Der er blevet udvalgt 15 forslag på i alt 83,5 mio. EUR til dette forsøg. En budgetramme på ca. 40 mio. EUR åbner mulighed for at samfinansiere de bedste programmer fra 2003.

Kommissionen har til hensigt at deltage i de seminarer, der organiseres af Civilsamfundet, for at evaluere lanceringen af dette pilotinstrument.

4. GENNEMFØRELSE : REGIONERNE

4.1. REGIONER, DER ER OMFATTET AF DEN EKSTERNE BISTAND

EU's bistand til tredjelande omfatter alle regioner i verden. Nedenfor vises efter en geografisk fordeling, med hvilke EU har partnerskabs- og samarbejdsaktiviteter. Af læsevenlighedshensyn vises alle lande i hver region på disse sider. Underregioner er angivet, hvor det er relevant.

Balkan

Albanien, Bosnien-Hercegovina (BiH), Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien (FYROM), Forbundsrepublikken Jugoslavien (FRJ).

Partnerstater i Østeuropa og Centralasien

Armenien, Aserbajdsjan, Belarus, Georgien, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Rusland, Tadsjikistan, Turkmenistan, Ukraine, Usbekistan og Mongoliet.

Det sydlige Middelhavsområde, Nær- og Mellemøsten

Algeriet, Cypern*, Egypten, Israel, Jordan, Libanon, Malta*, Marokko, den palæstinensiske myndighed, Syrien, Tunesien, Tyrkiet*

* Oprindeligt *Euromed-land*, nu *EU-kandidatlande*.

Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS)

Vestindien

Antigua og Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Cuba** Dominica, Den Dominikanske Republik, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, Saint Kitts og Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent og Grenadinerne, Surinam, Trinidad og Tobago.

** *Cuba blev optaget som nyt AVS-medlem i december 2000, men har ikke undertegnet Cotonou-aftalen.*

Stillehavet

Cookøerne, Fiji, Kiribati, Marshalløerne, Mikronesien, Nauru, Palau, Papua Ny Guinea, Samoa, Salomonøerne, Tonga, Tuvalu, Vanuatu.

Vestafrika

Benin, Kap Verde, Burkina Faso, Ghana, Guinea, Côte d'Ivoire, Liberia, Gambia, Guinea-Bissau, Mali, Mauretanien, Niger, Nigeria, Senegal, Sierra Leone, Togo.

Centralafrika

Cameroun, Den Centralafrikanske Republik, Tchad, Ækvatorialguinea, Gabon, Sao Tomé og Príncipe.

Østlige- og sydlige Afrika og Det Indiske Ocean

Angola, Botswana, Burundi, Comorerne, Congo (DRC), Djibouti, Eritrea, Etiopien, Kenya, Lesotho, Madagascar, Malawi, Mauritius, Mozambique, Namibia, Rwanda, Seychellerne, Sydafrika, Sudan, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe.

Asien

Asean

Brunei, Burma/Myanmar, Cambodja, Indonesien, Laos, Malaysia, Filippinerne, Singapore, Thailand, Vietnam.

Saarc

Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverne, Nepal, Pakistan, Sri Lanka.

Andre lande og regioner*

Afghanistan, Kina, Østtimor, Hongkong, Nordkorea, Macao*.

* Yemen, Iran og Golfstaterne behandles under Middelhavsafsnittet af denne beretning.

Latinamerika

Mellemamerika

Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua, Panama.

Andesgruppen

Bolivia, Colombia, Ecuador, Peru, Venezuela.

Mercosur

Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay.

Andre

Chile, Mexico.

4.2. SYDØSTEUROPA: BALKANLANDENE

Siden igangsættelsen i 1999 har stabiliserings- og associeringsprocessen været hovedhjørnestenen i EU's politik over for Vestbalkan. Med denne proces tilbydes landene i regionen en stadig nærmere associering med EU. De tre hovedinstrumenter i denne proces - aftaleforbindelser, autonome handelspræferencer og finansiel bistand - er udformet med henblik på at udstyre landene med midler til at opretholde stabile demokratiske institutioner, sikre overholdelse af retsstatsprincippet, støtte åbne, velstående økonomier og knytte stærke bånd mellem landene og EU samt anspore til regionalt samarbejde.

Processen er allerede begyndt at give de ønskede resultater. Landene bliver stabile, og der gennemføres politiske og økonomiske reformprogrammer baseret på EU-ret og -praksis i hele regionen. Der ligger dog mange udfordringer forude. Problemerne med svagheder i retsstaten og de demokratiske institutioner, korruption, fattigdom, social udstødelse og trusler om genoplussen af ekstremistisk nationalisme findes stadig. Den Europæiske Unions engagement i regionen er langsigtet, og den vil fortsætte med at støtte landene med at imødegå disse udfordringer og gøre fremskridt på vejen mod fuldstændig integration. CARDS-programmet er et af virkemidlerne i denne proces, idet dets formål er at hjælpe landene til at blive levedygtige, velfungerende stater side om side med, at de afstemmer deres retssystemer og økonomiske systemer efter EU's

4.2.1. INDLEDNING

I 2001 blev de tre grundsten for stabiliserings- og associeringsprocessen lagt, og man begyndte at se resultater for landene eller regionen som helhed.

Der blev undertegnet stabiliserings- og associeringsaftaler med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Kroatien i oktober 2001; der blev også undertegnet interimsaftaler samme år med de to lande for at sætte bestemmelserne om handel og handelsanliggender i stabiliserings- og associeringsaftalerne i kraft i 2001. Også i 2001 henstillede Kommissionen, at der blev indledt forhandlinger om en stabiliserings- og associeringsaftale mellem EU og Albanien. Bosnien-Hercegovina fortsatte arbejdet i den rådgivende taskforce og fremskridt med de 18 grundlæggende skridt, der er indkredset i køreplanen, og man håber at nå til en afslutning herpå i 2002. Med hensyn til Forbundsrepublikken Jugoslavien blev den rådgivende taskforce EU/FRJ lanceret i juli 2001, og den afholdt to møder i løbet af året op til det endelige møde og udarbejdelsen af en gennemførlighedsrapport i 2002.

Handelspræferencerne har, efter at EU ensidigt i november 2000 indrømmede næsten fuldstændig toldfri adgang til sine markeder for varer fra Balkan, allerede i høj grad stimuleret eksporten. Handelsordningen tjener som en katalysator for udviklingen af et net af frihandelsaftaler mellem landene i stabiliserings- og associeringsprocessen og i videre omfang. Albanien, Bosnien-Hercegovina, Bulgarien, Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Rumænien og Forbundsrepublikken Jugoslavien undertegnede den 27. juni 2001 i Bruxelles et aftalememorandum inden for rammerne af stabilitetspagten med sigte på at oprette et **net af frihandelsaftaler** i den sydøsteuropæiske region inden udgangen af 2002.

EU, som har bevilget en massiv finansiel bistand til regionen (over 5 mia. EUR siden 1991), har ændret på bistandens fokus i takt med udviklingen i regionens behov. Der blev vedtaget en ny forordning i 2000, som indeholder en mere strategisk tilgang til bistandsydelsen til landene i regionen, og som styrker målene for stabiliserings- og

associeringsprocessen. Bistanden vil i voksende grad blive rettet mod at støtte reformer og institutionsopbygning til at indfri forpligtelserne i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalerne. Der er afsat 4,65 mia. EUR til regionen for perioden 2000-2006.

Der blev gjort et kvalitativt skridt fremad i programmeringen af CARDS-bistanden med vedtagelsen i slutningen af 2001 af landestrategierne og den regionale strategi for 2002-2006. Disse programmer, der er udformet i nær konsultation med partnerlandene, medlemsstaterne, de relevante internationale finansieringsinstitutioner og andre donorer, fokuserer CARDS for 2002-2006 på centrale prioriterede områder for stabiliserings- og associeringsprocessen, som spænder fra væsentlige genopbygningsarbejder til indgreb til at opbygge de enkelte landes institutionelle kapacitet til at forstå, lovgive om og endelig gennemføre nøgleelementer i EU-retten og befæste retsstaten.

Denne forbedring i programmeringen er blevet fulgt op af en bedre gennemførelse. CARDS-bistanden leveres som helhed betragtet hurtigt og effektivt. Især Det Europæiske Agentur for Genopbygning har siden dets oprettelse i februar 2000 opvist imponerende resultater med at levere bistand hurtigt og effektivt på sit operationsfelt - indledningsvis Kosovo, men nu også Serbien og Montenegro samt Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, hvor Kommissionen i december 2001 udvidede dets mandat til størstedelen af EU-bistandsprogrammerne i regionen. Andetsteds i regionen er beslutningstagningen blevet uddelegeret til delegationerne på stedet, og personalet er blevet øget til at forbedre bistandsformidlingen.

I **Albanien** fortsatte man i 2001 med gennemførelsen af programmer, der var udarbejdet i de foregående år. For at sætte mere gang i stabiliserings- og associeringsprocessen skal Albanien garantere et stabilt politisk klima med velfungerende demokratiske institutioner, som kan sætte landet i stand til at nyfokusere på de nødvendige reformer og fremskynde deres gennemførelse.

Det er grunden til, at CARDS-tildelingen i 2001 på 37,5 mio. EUR er at betragte som et overgangså, hvorefter vægten på infrastrukturinvesteringer gradvis flyttes til projekter for institutionsopbygning. Projektgennemførelsen under CARDS 2001 skal begynde i efteråret 2002.

Bosnien-Hercegovina fortsatte med processen med fuldførelsen af køreplanen, som er et arbejdsprogram, der angiver de vigtigste reformer, som Bosnien-Hercegovina skal tage sig af. Bosnien-Hercegovina modtog en betydelig finansiel bistand i 2001 (CARDS: 105,23 mio. EUR) med hovedfokus på flygtninges tilbagevenden, retlige og indre anliggender og opbygning af institutionernes kapacitet.

I 2001 oplevede **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** sin mest alvorlige politiske og sikkerhedsmæssige krise nogensinde. Denne krise påvirkede i høj grad økonomien, de demokratiske institutioner og myndighedernes evne til at videreføre reformprocessen.

Med en aktiv politisk mæglingsindsats fra EU's særlige udsending lykkedes det den 13. august 2001 at få undertegnet en rammeaftale mellem parterne i konflikten. I henhold til denne rammeaftale skal EU koordinere det internationale samfunds støtte til gennemførelsen af aftalens bestemmelser i samarbejde med Stabiliserings- og Associeringsrådet. Det er afgørende, at denne aftale gennemføres i fuldt omfang,

hvis det skal lykkes at skabe den landsdækkende politiske enighed og stabilitet, som er en nødvendig forudsætning for den fremtidige reformindsats.

EU's proaktive engagement afspejles også i den ekstra bistand, der er ydet via forskellige andre EU-instrumenter. Akutte humanitære behov blev dækket af ECHO, og via det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder blev der ydet støtte til overvågningen af folketællingen. Den såkaldte "hurtige reaktionsmekanisme" (12,8 mio. EUR) og CARDS-nødhjælp (13,7 mio. EUR) fokuserede primært på rehabilitering og genopbygning for at lette flygtnings og fordrevnes tilbagevenden.

Ved udgangen af 2001 var ca. 430 huse, hvoraf mange var stærkt beskadigede, sat i stand eller under genopbygning. Reparation og genetablering af elnet, der forsyner ca. 150 000 personer med el, var færdig eller i fuld gang. Sikkerheden var fortsat et problem både for de ngo'er, der arbejdede med istandsættelse af boliger, og for Makedoniens elselskab, og i perioder måtte arbejdet indstilles og genoptages, når sikkerhedssituationen tillod det.

Den meget positive udvikling i forholdet mellem EU og **Kroatien** i 2001 udmøntedes i undertegnelsen af stabiliserings- og associeringsaftalen i oktober og i en væsentlig forøgelse af bistanden fra 18,3 mio. EUR i 2000 til 60 mio. EUR i 2001. Flygtningenes tilbagevenden var det vigtigste indsatsområde i 2000, og i 2001 blev programmet udvidet til at omfatte udvikling af menneskelige ressourcer, overholdelse af forpligtelserne i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen (navnlig vedrørende retlige og indre anliggender), styrkelse af den strategiske planlægningskapacitet og støtte til civilsamfundet.

Sideløbende hermed blev der i 2001 ydet over 550 mio. EUR i bistand til **Forbundsrepublikken Jugoslavien**⁷⁷. Bistanden blev fortsat anvendt til væsentlige reparationsarbejder og investeringer i fysisk infrastruktur og forsyningsnet, som tegnede sig for 60% af midlerne i 2001. Bistandsindsatsen bevægede sig gradvist i retning af støtte til langsigtet bæredygtig udvikling i en markedsorienteret økonomi (25% af midlerne, i hovedsagen rettet mod virksomhedsstøtte og samfundene i landdistrikter), indførelse af demokrati og overholdelse af menneskerettighederne og retsstatsprincipper (15% af midlerne).

I 2001 styrkede EU sine forbindelser med regionen og byggede videre på de resultater, der var opnået i 2000.

Det Europæiske Agentur for Genopbygning⁷⁸ er ansvarligt for forvaltningen af de vigtigste EU-bistandsprogrammer i Forbundsrepublikken Jugoslavien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. I 2001 fik agenturet overdraget forvaltningen af EU-midler på i alt ca. 525 mio. EUR og er nu med sine fire operationelle centre ansvarligt for en portefølje på over 1,6 mia. EUR. Der er indgået forpligtelser for 85% af de midler, agenturet administrerede ved udgangen af 2001, og 68% er kommet til udbetaling.

I 2001 hjalp agenturet med at stabilisere en nødsituation i Serbien ved at sikre tilstrækkelig elforsyning og levering af dieselolie, basisfødevarer og livsvigtige

---

⁷⁷

Inkl. Kosovo samt en del af budgettet for regionalt samarbejde. Humanitær hjælp er ikke medregnet.

⁷⁸

<http://www.ear.int>

forsyninger af lægemidler og medicinsk udstyr og gennemførte samtidig mindre infrastrukturprojekter i byer og på skoler i mange kommuner. I det nye program for 2001 har agenturet konsolideret sin indsats i energisektoren og sikrer fortsat forsyninger af livsvigtige lægemidler og medicinsk udstyr. Agenturet importerede frø og gødningsstoffer til landbruget for at sætte gang i økonomien i landdistrikterne. Det tilbød lån til at hjælpe små virksomheder i gang og iværksatte mindre programmer for at sikre pressefriheden og støtte civile genopbygningstiltag og miljøoprydning, navnlig i det sydlige Serbien.

I Kosovo arbejdede agenturet fortsat på at imødekomme de mest basale behov for fysisk rehabilitering, dvs. reparations- og anlægsarbejder på de vigtigste kraftværker og kulminer, genopbygning af ødelagte huse, veje og broer, sikring af en pålidelig vandforsyning og bortskaffelse af affald. Sideløbende hermed havde agenturet stort held med sine låneordninger til små og mellemstore virksomheder og mindre landbrugere og kunne sætte gang i produktiviteten i landbruget gennem levering af basale landbrugsinput. **Dets projekter retter sig også mod at indføre bedste praksis på længere sigt i Kosovo ved hjælp af teknisk bistand og opbygning af institutioner. Der blev iværksat mindre projekter til at fremhjælpe en fri og professionel presse og til at støtte mindre NGO-initiativer - særlig for kvinder og mindretal af enhver art.**

I Montenegro fremskyndede agenturet arbejdet med at få gennemført grundlæggende forbedringer i basisinfrastrukturen – bygning af veje, broer og skoler. Det satte gradvist mere skub i reformen af centraladministrationen og de lokale forvaltninger.

EU's samlede engagement i regionen bliver fortsat større. EU er involveret på alle niveauer: *strategisk* ved at åbne mulighed for potentielt medlemskab på lang sigt og langt tættere associering med EU til gengæld for reformer på kort sigt, *militært* ved at sende fredsbevarende tropper på 38 000 mand fra EU-medlemsstaterne, dvs. hovedparten af den samlede fredsbevarende styrke i regionen, *politisk* ved at spille en meget aktiv rolle i regionens anliggender, bl.a. med sin reaktion på kriserne i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og det sydlige Serbien eller med hjælp til at finde løsninger på følsomme politiske spørgsmål såsom forholdet mellem Serbien og Montenegro, *institutionelt* ved at arbejde for at få opbygget stærke institutioner på alle områder, så de vestlige Balkanlande bliver i stand til at klare deres egne anliggender, sikre borgernes rettigheder og bekæmpe organiseret kriminalitet, *økonomisk* ved at bistå med økonomiske reformer, yde omfattende budgetstøtte og frem for alt ved at tage det drastiske skridt at åbne hele EU-markedet for eksport fra Balkanlandene uden på indeværende tidspunkt at forlange nogen indrømmelser til gengæld, *finansiel* ved at bakke EU-politikken op med særdeles omfattende finansiel bistand over mange år. Bistanden til regionen er en af de højeste i verden udregnet pr. indbygger og på niveau med EU's bistand til kandidatlandene.

CARDS forpligtelser og betalinger i regionen 2001 (mio. EUR)

PROGRAMMER	FORPLIGTELSESR		BETALINGER	
	2001	2000	2001	2000
Bilaterale programmer				
Albanien	37,50	32,80	56,00	75,30
Bosnien-Hercegovina	118,70 (1)	97,30	143,20	191,50
Kroatien	60	18,30	14,50	11,50
Forbundsrep. Jugoslavien - Serbien/Montenegro	230,00	215,50	195,80	152,90
Forbundsrep. Jugoslavien - Kosovo	171,50	416,00 (2)	402,10	213,20
Den Tidl. Jugoslaviske Republik Makedonien	56,20 (3)	20,90	28,10	29,40
Regionalt samarbejde (4)				
Subtotal	768,18	800,80	968,70	673,80
Regionalt	20	16,70	1,70	- (5)
I alt bilateralt/regionalt	788,18	817,50	970,40	673,80
Andre budgetposter/BA-poster (ATA osv.)	8,00	3,00	1,30	2,50
TILSAMMEN	796,18	820,50	971,70	676,30

(1) Det samlede budget for 2001 er på 105,23 mio. EUR.

(2) Herunder 175 mio. EUR vedtaget efter Noteboom-proceduren ved udgangen af 2000.

(3) Programgennemførelsen startede, da de politiske betingelser var opfyldt ved udgangen af november 2001.

(4) Data vedrørende det regionale samarbejde er medtaget i tallene pr. land.

(5) Regionale data er medtaget i tallene pr. land.

Oversigt over forpligtelser/betalinger 1995-2001 (mio. EUR)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I alt
Forpligtelser generelt	440	581	584	462	988	1062		5550
Heraf								
CARDS (Obnova-Phare-Cards-budgetposter)								
Forpligtelser	81	320	330	305	455	843	1035	3369
Betalinger	73	298	254	146	237	624	618	2250
Forhold mellem betalinger og forpligtelser	91%	93%	77%	48%	52%	74%	60%	67%
Demokrati og menneskerettigheder								
Forpligtelser	3,60	6,80	14,00	6,80	9,72	10,40	11,68	63,00
Betalinger	3,20	6,25	10,90	6,26	4,08	3,01	0,35	34,05
Forhold mellem betalinger og forpligtelser	89%	92%	78%	92%	42%	29%	3%	54%

4.2.2. REGIONALT SAMARBEJDE

Løsning af de regionale problemer og styrkelse af det regionale samarbejde er hovedmålsætningen for den regionale strategi, der blev vedtaget i oktober 2001. Støttestøtten på 197 mio. EUR for perioden 2002-2004 er rettet mod at bevilge bistand på følgende områder:

- Integreret grænseadministration og -kontrol for bl.a. at bekæmpe grænseoverskridende kriminalitet, lette handelen på tværs af grænserne og stabilisere grænseregionerne.
- Styrkelse af den institutionelle kapacitet for at sikre retsstatsprincipperne og skabe øget kendskab til EU-politikker, standarder og lovgivning.
- Støtte til en demokratisk stabilisering for at underbygge respekten for demokratiske principper og i højere grad inddrage civilsamfundet i regionens udvikling.
- Støtte til planlægningen af, hvordan regionens transport-, energi- og miljøinfrastruktur kan integreres i de større europæiske net.

Disse områder er udvalgt, fordi de kan bidrage til samarbejdet mellem landene i regionen, eller fordi de byder på en større gennemslagskraft ved formidling på regionalt plan.

Ud over godkendelsen af de strategiske rammer lancerede EU i 2001 det regionale program til et beløb på 14 mio. EUR, som skal danne det centrale grundlag for det regionale samarbejde. Det vedrører aktiviteter inden for retlige og indre anliggender, særlig domstols- og politisamarbejde og uddannelse (4,2 mio. EUR); infrastrukturudvikling med ressourcer til en facilitet til forberedelse af infrastrukturprojekter til et beløb på 3 mio. EUR og til styrkelse af reformen af den offentlige forvaltning og det regionale samarbejde (6 mio. EUR), særlig inden for regnskabsvæsen, statistikker (med støtte fra Eurostat) og Det Europæiske Miljøagentur. Den ydede også støtte til nyhedsbureauet SENSE, til arbejdet i Den Internationale Straffedomstol for det tidligere Jugoslavien (0,3 mio. EUR) og til etablering af et regionalt netværk mellem universiteter (0,5 mio. EUR) som er et fælles EU-UNESCO-program. Programmets samlede resultat vil være mere velfungerende offentlige forvaltninger med større kapacitet, også med hensyn til regnskabsvæsen, særlig på prioriterede indsatsområder som offentlig tjeneste, administrativ organisation og kontrol, forvaltning af offentlige finanser, regnskabskontrol/revision, politisk og retslig kapacitet, offentlige indkøb og skatteforvaltning og internationale handelsaftaler.

EU har bidraget med 2,85 mio. EUR til CARDS 2001 (plus 950 000 EUR til Obnova 2000). Det ophører i 2003.

CARDS regionalt samarbejde – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

REGIONALT SAMARBEJDE	PROJEKTETS TITEL	FORPLIGTELSE
	Retlige og indre anliggender	4,2
	Udvikling af regional infrastruktur	3,0
	Styrkelse af den offentlige forvaltning	6,0
	Styrkelse af demokratiet	0,8
I ALT		14,0

4.2.3. TRANSPORT OG INFRASTRUKTUR, VAND OG ENERGI

Forud for det regionale program for 2001 blev der i januar 2001 vedtaget et regionalt program for infrastrukturundersøgelser for Balkan (6 mio. EUR).

I transportsektoren var det mest markante resultat i 2001 åbningen af hovedvejen mellem Vora og Sukth nær Tirana. Dermed er vejen ført igennem fra hovedstaden til Durres på kysten, og næsten hele dette vejstykke er finansieret af EU. I Durres blev halvdelen af færgeterminalkajen taget i brug, og arbejdet på anden halvdel blev indledt senere på året. I maj 2001 blev den 33 km lange hovedvej mellem Durres og Rroghozine åbnet, og det er netop på denne vejstrækning, den øst-vestgående og nord-sydgående korridor mødes.

I 2001 afsluttedes anden fase af EU-støtten til en række projekter for udvikling af lokalsamfundene. Der var da finansieret mindre infrastrukturprojekter for over 7 mio. EUR i byer og landsbyer i hele Albanien. I 2001 vedrørte disse projekter omkring 30 veje i landdistrikter og byområder, ca. 20 vandforsynings- og spildevandssystemer i landdistrikter, to broer, en skole og en lokal retsbygning. Alle projekter i tredje fase af programmet for udvikling af lokalsamfundene er koncentreret i Tirana, hvis indbyggertal er fordoblet i det seneste tiår. Der er planlagt yderligere mindre investeringer i udvikling af lokalsamfund inden for CARDS 2001. EU har allerede hjulpet lokalforvaltningen med at renovere facaderne på hovedgaderne med bidrag fra forretningsdrivende og beboere.

Udbedringen af ødelæggelserne efter konflikten omfatter reparation af national infrastruktur samt infrastruktur, der forbinder Bosnien med resten af Europa. Det største tekniske genopbygningsprojekt vedrørte Samac-broen, som blev genopbygget for 12,3 mio. EUR i EU-støtte.

Samac-broen

I 2001 færdiggjordes genopbygningen af Samac-broen på hovedvej E73, der forbinder Bosnien-Hercegovina og Kroatien. Det er et vigtigt forbindelsesled på den paneuropæiske korridor V, som i henhold til Balkan-stabilitetspagten er udvalgt til fremtidig udbygning. Broen blev sprængt i luften under konflikten i 1992 og kunne ikke længere benyttes af kørende trafik. Desuden ledte murbrokker i flodlejet strømmen mod den sydlige bred, hvilket forårsagede kraftig erosion. Denne ændring i vandføringen blev afhjulpet i forbindelse med de nye anlægsarbejder. Den genopbyggede bro er stort set udformet som den tidligere, men vejbanen er udvidet til 6,6 meter, så kørende trafik kan passere i begge retninger samtidig. Projektet blev udvidet til at omfatte jernbaneanlægsarbejder med henblik på nye spor over broen og tilslutninger til de eksisterende jernbanenet nord og syd for floden.

Der er fortsat ydet støtte til reformer inden for den civile luftfart dels på grund af de akutte behov i sektoren, dels på grund af det bosniske luftrums strategiske placering. Teknisk bistand (1 mio. EUR) skal bidrage til oprettelsen af en stærk og velfungerende luftfartsstyrelse, som kan varetage sine funktioner effektivt og føre tilsyn med sikkerhedskrav og -forpligtelser, når projektet er afsluttet.

Der blev ydet 3,8 mio. EUR til rehabilitering af energiinfrastruktur som et supplement til et projekt finansieret af EIB og EBRD. EU yder teknisk bistand til sammenkoblingen af kraftsystemerne i det sydøstlige Europa med systemerne i Central- og Vesteuropa ved den vigtige kraftstation i Ernestinovo i den kroatiske Donau-region.

Til dato har Det Europæiske Agentur for Genopbygning repareret 380 km hovedveje i Kosovo. Bistanden har også omfattet sikkerhedsforholdsregler såsom vejskilte og vejafmærkning, afstribning, autoværn på større vejstrækninger og to broer. Dermed er transportinfrastrukturen blev væsentligt forbedret i hele Kosovo, hvilket letter gods- og personbevægelserne. Der er tillige bevilget støtte til jernbanenettet i Kosovo (levering af materiel og reparation af spor). Der er også ydet støtte til transportministeriet (tidligere UNMIK's transportdepartement). Grænseovergangsstedet ved Blace mellem Kosovo og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er blevet moderniseret.

I Montenegro lægges vægten på at forbedre service og trafiksikkerheden på kystvejen mellem Petrovac og den kroatiske grænse og på hovedvejen mellem Podgorica og Cetinje. Transportinfrastrukturprogrammet for 2001-budgettet omfatter:

- bygning af en 8 km lang tredje vejbane fra Podgorica til Cetinje
- bygning af en 1,5 km lang tredje vejbane fra Petrovac til den kroatiske grænse
- rehabilitering af to yderligere jordskred på vejen fra Podgorica til den kroatiske grænse

sammen med modernisering af faciliteter på strækninger på samme to veje, som ikke indgår direkte i de andre to projekter. Projektet koncentrerer om 124 km vej med anlæg af skridsikker belægning på farlige steder, samt autoværn. Desuden er der tale om modernisering af advarselstavler og anden skiltning samt af vejkryds.

Transport og infrastruktur er afgørende elementer for udviklingen i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien i betragtning af dens geografiske placering som transitland. Der blev fortsat ydet støtte til denne sektor fra 2001-budgettet. Af de 13,5 mio. EUR, der var afsat til disse sektorer, blev der indgået forpligtelser for 11 mio. EUR til færdiggørelse af renoveringsarbejdet på E75-vejen, som er en del af korridor X i det transeuropæiske net af veje tværs over kontinentet. Der blev oprettet en mindre infrastrukturfond med en kapital på 2,5 mio. EUR, som skal finansiere renovering af kommunal infrastruktur.

For at afbøde konsekvenserne af den politiske og militære krise finansierede EU reparationen af eltransmissions- og -distributionssystemer, lokal infrastruktur og bygninger og huse i de tidligere konfliktområder. EU yder også kontant bistand til 6 500 familier, der huser flygtninge eller fordrevne.

Også i Forbundsrepublikken Jugoslavien er der ydet bistand til infrastruktur, energi, boliger og miljø - i alt over 297 mio. EUR i 2001. Siden juni 1999 er der bevilget 273 mio. EUR til forbedring af energiforsyningen i Kosovo. Der blev afsat 80 mio. EUR i 1999 og 2000 til at betale for import, nødreparation på Kosovos egne kraftværker og personalelønninger. I 2000 og 2001 gennemførte Det Europæiske Agentur for Genopbygning en større hovedreparation på B-kraftværket i Kosovo. Til dato er der brugt 121 mio. EUR på hovedreparationen. Side om side hermed er der bevilget 50 mio. EUR i EU-midler til en omfattende rehabilitering af kulminerne, der forsyner både B- og A-kraftværkerne i Kosovo. Der er også foretaget reparationer på Kosovos eltransmissionsnet og fjernvarmeanlæg.

Det serbiske energiprogram for 2001 sigtede på at hjælpe med at stabilisere og garantere indenlandsk energiforsyning ved:

- rehabilitering af 4 varme-elværker, plus reservedele til andre kulfyrede/vandkraftværker (37 mio. EUR)
- 42 projekter for hovedreparation af understationer og stærkstrømsledninger (24 mio. EUR)
- levering af udstyr og reservedele til to kulminer - Kolubara, Kostolac (17 mio. EUR).
- teknisk bistand til institutionsopbygning (2 mio. EUR).

Arbejdet blev påbegyndt i august 2001 og er nu fuldført med alt udstyr og andre leverancer.

Programmet støttede også den videre rehabilitering og vedligeholdelse inden for elproduktion og -distribution og i kulminer og yderligere elimport. Der blev afsat 15 mio. EUR til den serbiske energistøttefond, som er et joint venture med den amerikanske regering, som bidrog med 15 mio. USD gennem USAID. Fonden var en finansieringsordning til at hjælpe med elimport i Serbien. Den EU-finansierede import begyndte i begyndelsen af december og sluttede i januar 2002. Der blev også bevilget midler til forundersøgelser vedrørende oprettelse af et serbisk agentur for energieffektivitet og et serbisk energireguleringsagentur og en undersøgelse af nye foranstaltninger til at øge kulproduktionen i Kolubara-minen.

På basis af programmet "Energi for demokrati", som blev påbegyndt i november 2000, blev der leveret diesel- og fyringsolie til 60 kommunale varmesystemer (som dækker 80% af befolkningen), til skolers og hospitalers varmesystemer. Der blev også leveret til kraftværker og kulminer. Den samlede finansiering via programmet var på 45 mio. EUR. Programmet fortsatte gennem den koldeste tid i vinteren og blev afsluttet i april 2001. En stor del (70%) af Serbiens vinterbehov for el (2000-2001) blev importeret af EU til samlede omkostninger på 45 mio. EUR, og dette hjalp til at stabilisere elforsyningen. Der blev desuden leveret reservedele til 7 mio. EUR til at holde brunkulsproduktionen i Kolubara- og Kostolac-minerne i gang. Leverancerne begyndte i februar 2001 og sluttede i marts 2002. Der blev brugt endnu 7 mio. EUR på elimport i juli og august.

Ved udgangen af 2002 vil der på basis af Agenturets boligprogram være genopbygget 16 500 huse i Kosovo. Det vil sige en hjælp til over 120 000 personer.

Under 1999-programmet blev der genopbygget 3 540 huse. Derefter blev der genopbygget endnu 8 420 huse til omkostninger til 60 mio. EUR på basis af 2000-programmet. For 2001-programmets vedkommende er der tale om 3 630 huse. 80% af alle huse, som Agenturet genopbyggede i 2001, befandt sig i, hvad der benævnes kategori IV (totalskade) og resten i kategori III (alvorlig skade). Agenturet har også leveret teknisk bistand til bolig- og ejendomsdirektoratet og er i færd med at færdiggøre genopbygningen af fem kulla (traditionelle tårnformede stenhuse).

Agenturet er inddraget i et meget stort bygge- og anlægsprogram til at rehabilitere vandforsynings- og kloaksystemerne i byer i Kosovo og til at modernisere affaldsforvaltningen, så den bringes op til vestlig standard. Et program for støtte af essentiel offentlig forsyningsvirksomhed, som også omfatter forbedringer af vandforsyningen med hensyn til kvantitet og kvalitet (3,7 mio. EUR), bidrager til rehabilitering af vandværker, nødreparationer og indkøb af materiel såsom 35 køretøjer og 14 000 reservedele til de kommunale vandforsyningselskaber. Under 2000-programmet blev der afsat 10 mio. EUR til forbedring af vandforsynings- og kloaknettene. Herunder faldt også reparation af pumpestationer og spildevandsbehandlingsanlæg. I 2001 blev der lanceret et program for forbedring af forvaltningen af fast affald i Kosovo, og 19 deponier ud over Kosovo blev opgraderet. Anlægsarbejderne i 2001 omfattede også anlæggelse af seks regionale lossepladser.

Transport og infrastruktur – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

TRANSPORT OG INFRASTRUKTUR	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
	Kosovo	Transport	18
	Montenegro	Transport	7
	Bosnien-Hercegovina	Støtte til luftfartsstyrelsen	1
	Albanien	National transport	12,5
	Albanien	Transportinfrastruktur Pogradec-Kapsthice	7
	Albanien	Havnen i Durres	2,1
	Albanien	Grænseovergangen Kakavija-Gjirokaster	6,8
I ALT			54,4

Miljø

I *miljøsektoren* oprettede man i 2001 en afdeling i Tirana af det EU-finansierede regionale miljøcenter i Budapest. Det er ensbetydende med, at Albanien nu er inddraget i fastlæggelsen af miljøpolitikken på regionalt plan og kan få støtte fra de midler, der er til rådighed til at styrke kapaciteten vedrørende miljøforvaltning. Med henblik på iværksættelsen af omfattende anlægsarbejder på vandforsynings- og spildevandssystemerne i Vlore, Gjirokaster, Saranda og Lezhe har Ministeriet for Offentlige Arbejder og Turisme indledt de forberedende undersøgelser i samarbejde med EU-finansieret teknisk bistand.

Miljøet har også tidligere været et prioriteret indsatsområde for EU-bistanden, og der blev afsat 3,25 mio. EUR til forberedelsen af den nationale miljøhandlingsplan, forundersøgelser vedrørende bortskaffelse af fast affald samt udstyr til overvågningsstationer for luftkvaliteten i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien.

4.2.4. *UDVIKLING I LANDDISTRIKTER, LANDBRUG*

I Albanien vedrører EU-indsatsen i landbrugssektoren tre områder: fødevarekontrol, fiskeri og veterinærkontrol. Der blev i 2001 iværksat omfattende forberedende undersøgelser med henblik på levering af stærkt påkrævet udstyr til de centrale og regionale veterinærinstitutter og -laboratorier. Dette udstyr skal gøre det lettere for regeringen at udvikle de nødvendige markeds- og serviceinfrastrukturer til at kunne imødekomme behovene i en omstruktureret landbrugssektor.

I Bosnien-Hercegovina har landbruget traditionelt været en meget vigtig økonomisk sektor. EU har bistået veterinærtjenesterne med at sikre en bedre sundhedstilstand hos husdyrene og bedre opdrætningsmetoder for at skabe større tillid hos forbrugerne og øge samhandelen. Der er ydet teknisk bistand til oprettelsen af to avlscentre for svin af høj genetisk værdi. Ved udvælgelsen af avlsdyrene var man især opmærksom på deres evne til at tilpasse sig lokale forhold, og det gav gode resultater. Projektet omfatter nu to avlscentre (begge med ca. 50 dyr), to centre for kunstig insemination (med fem dyr hver) og to opfedningscentre for førstegenerationsavlssorner. Projektet har potentiale til at producere 1 800 ton svinekød.

Målet med landbrugsprogrammet for Serbien i 2001 var at støtte sektoren ved:

- import af i alt 48 700 tons gødningsstoffer af rumænsk oprindelse (36 700 tons NPK i august og september 2001 og 12 000 tons urinstof i januar 2002). Leveringen til de endelige brugere er afsluttet
- at vende tendensen til nedskæring af husdyrbestanden på grund af fodermangel gennem import af 42 000 tons majs til forarbejdning til foder. Importen fra Ungarn startede i septemebr 2001. Distributionen begyndte i marts 2002
- teknisk bistand i forbindelse med ændringer af prisfastsættelses- og afsætningspolitikken og de relevante administrative bestemmelser for levnedsmidler. Konsulentholdet begyndte arbejdet i januar 2002.

I Montenegro indgik Agenturet en kontrakt med en indkøbsgruppe til at indkøbe og fordele det mest moderne mejeriudstyr til udskiftning af forældet maskineri. Indkøbsgruppen vil bistå landbrugsministeriet i policy-anliggender og med at vurdere driftsplanerne for udvalgte virksomheder, som modtager udstyret.

Landbruget i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er sammen med transport de vigtigste økonomiske sektorer for landet og for dets handelsforbindelser med andre lande. EU-markedernes betydning for eksporten af landbrugsprodukter og forpligtelserne i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen nødvendiggør en række reformer af den veterinære og fytosanitære kontrol samt systemerne for mærkning af husdyr. Fra 2001-programmet blev der for at videreføre resultaterne fra igangværende programmer ydet teknisk bistand for 3 mio. EUR til kontrol af fødevarekvalitet, udstyr til udvidelse af kontrolkapaciteten på det veterinære og fyto-

sanitære område samt uddannelse og udstyr for at sikre, at systemet for mærkning af dyr dækker alle former for husdyr af væsentlig betydning.

**CARDS udvikling i landdistrikter, sikkerheden ved levnedsmidler –
Forpligtelser 2001 (mio. EUR)**

	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
CARDS	Albanien	Udvikling af lokalsamfund	10
CARDS	Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien	Opbygning af institutionel kapacitet - landbrug	3
CARDS	Kosovo	Landbrug	10
CARDS	Serbien	Landbrug	20
I ALT			43

4.2.5. *Institutionsopbygning*

I **Albanien** går størsteparten af EU-bistanden ligeledes til styrkelse af institutionerne. Der er behov for stærkere offentlige institutioner, hvis Albanien skal kunne udvikle tættere forbindelser med EU inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen. Af de 37,5 mio. EUR, Albanien fik tildelt i 2001, gik 23 mio. EUR til at forbedre landets kapacitet med hensyn til sikkerhed og offentlig orden, styrkelse af retsstatsprincipper, god forvaltningspraksis og respekt for menneskerettigheder, styrkelse af de offentlige finanser, forøgelse af told- og skatteindtægter, en øget indsats vedrørende standarder og certificering samt koordinering af bistanden.

Styrkelse af institutionerne er tillige med flygtningenes tilbagevenden det område, hvortil der anvendes flest EU-midler. I **Bosnien-Hercegovina** blev der alene i 2001 anvendt 31,26 mio. EUR på styrkelse af den institutionelle kapacitet (statslige institutioner og institutioner på underordnede niveauer) samt retlige og indre anliggender (uafhængig domskommission og grænseadministration og -kontrol).

Styrkelse af institutionerne er med 28,4 mio. EUR det vigtigste indsatsområde i 2001-programmet for bistanden til **Kroatien**; det dækker sektorer såsom omstrukturering af arbejdsmarkedet, tilpasning til EU-standarder, reform af retsvæsenet, asylpolitik, integreret grænseadministration og -kontrol, reform af den offentlige forvaltning, intellektuel ejendomsret, konkurrencepolitik, statistik, strategisk planlægningskapacitet og civilsamfundet.

Styrkelsen af institutionerne må differentieres i de forskellige dele af **Forbundsrepublikken Jugoslavien** (Serbien, Kosovo og Montenegro). Der blev i 2001 ydet i alt 59,8 mio. EUR til dette formål. I Serbien var der tale om et center for politisk og juridisk rådgivning med et specialhold af 12 internationale og lokale eksperter til at rådgive regeringen om centrale anliggender, f.eks. omstilling til markedsøkonomi, regulering, harmonisering af lovgivning med EU, tiltrædelse af verdenshandelsorganisationen. Finansieringsaftalen om finansiering af centret blev undertegnet i oktober 2001, og gruppen påbegyndte sit arbejde i december 2001.

I Kosovo er der udstationeret EU-eksperter i lokalforvaltning i kommunerne til at hjælpe med at opbygge institutioner. I 2000 blev der oprettet en kommune- og lokalinvesteringsfond til at finansiere mindre infrastrukture rehabiliteringsprojekter,

som foreslås af kommunerne rundt omkring i Kosovo. Som eksempel kan nævnes reparation af veje og gadebelysning og fortove. Agenturet støttede også OSCE ved tilrettelæggelsen af valget i Kosovo i november 2001.

Forvaltningspraksis vil blive forbedret i Montenegro med et projekt fra Agenturet til at forbedre flere institutioners beslutningskapacitet, såsom det statistiske kontors. Der vil blive leveret managementekspertise og tilrettelagt uddannelseskurser og studierejser i udlandet. Der skal som led i projektet desuden leveres teknisk bistand til hjælp med en reform af administrationen af kapitaludgifter i den offentlige sektor. Agenturet leverer også teknisk bistand til budgetkontoret, finansenheden, intern revision og IT-enheden i ministeriet. Der er desuden leveret IT-udstyr til 1 mio. EUR, og en ekspert i information og teknologi vil på længere sigt hjælpe til med datamatiseringen af ministeriet. Der leveres også teknisk ekspertise til støtte af en omstrukturering af finansministeriet.

Også i 2001 blev programmer vedrørende toldforvaltning og finansiering af civile overgangsforvaltninger administreret centralt, hvilket kan tilskrives disse programmets specifikke karakter. Samarbejdskontoret EuropeAid's Balkan-toldgruppe administrerede fortsat direkte den såkaldte "Customs Assistance Mission" i Kosovo (CAM-K) (5 mio. EUR) og er begyndt at yde tilsvarende bistand til Serbien (5 mio. EUR) og Montenegro (1,4 mio. EUR). Den såkaldte "Customs Assistance Mission" i Albanien (CAM-A) (2 mio. EUR) og kontoret for bistand til told- og skattevæsenet (CAFAO) (10,5 mio. EUR) blev videreført med held. Kommissionen fortsatte desuden med at yde støtte til driftsomkostningerne for interimadministrationen i Bosnien-Hercegovina og Kosovo. Der blev stillet 13,5 mio. EUR til rådighed for den høje repræsentants kontor og 11 mio. EUR for EU-søjlen i UNMIK, der er ansvarlig for genopbygningen og den økonomiske genopretning i Kosovo.

I Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er styrkelse af regeringsinstitutionerne prioriteret højt i reformindsatsen, og der ydes derfor fortsat EU-støtte hertil; i 2001 var 11,5 mio. EUR øremærket til dette formål. Støtten fokuserede primært på retlige og indre anliggender (reform af retsvæsenet, integreret grænseadministration og -kontrol og toldforvaltning), idet man byggede videre på programmer fra tidligere år. Desuden blev der ydet 1,7 mio. EUR til en reform af politiet for at bistå landet med at implementere fredsrammeaftalen.

Kontoret for bistand til told- og skattevæsenet (CAFAO)

Kontoret for bistand til told- og skattevæsenet (CAFAO) har siden 1996 assisteret statslige myndigheder og myndigheder på underordnede niveauer i Bosnien-Hercegovina med at implementere de bestemmelser i Dayton-fredsftalen, der vedrører told og skat. Der ydes bistand og rådgivning om alle aspekter af told- og skatteområdet: forvaltning, organisering, struktur, procedurer, juridiske spørgsmål, computersystemer, kontrol og efterforskning samt uddannelse. CAFAO betragtes normalt som et af de mere succesrige reformprogrammer i Bosnien-Hercegovina. Bistanden ydes i en kontekst præget af manglende konsekvens og skiftende politisk vilje til at gennemføre reformer, fortsat tilstedeværelse af etnisk baserede parallelle strukturer og udbredt korruption. Antallet af europæiske told- og skatteembedsmænd, der arbejder under programmet, har varieret fra 20 til 40, afhængigt af programmets behov og aktiviteterne. En af de mest åbenbare indikatorer for programmets succes er den vedvarende stigning i toldindtægterne, som i 2001 var tre gange så store som i 1996.

Tabellen viser eksempler på vigtige projekter om styrkelse af institutioner i 2001.

Styrkelse af institutioner – CARDS forpligtelser 2001 (mio. EUR)

INSTITUTION	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Toldmyndighederne	Albanien	Customs Assistance Mission (CAM-A)	2,0
Skattemyndighederne	Albanien	Indførelse af edb i skatteforvaltningen	2,0
Toldmyndighederne på Forbundsplan og toldmyndighederne i Republika Srpska	Bosnien-Hercegovina	Modernisering af toldforvaltningen	10,5
UNMIK's toldforvaltning	Kosovo	Modernisering af toldforvaltningen	5,0
Retlige og indre anliggender	Kroatien	Juridiske fakulteter	0,6
Styrkelse af institutioner	Kroatien	Støtte til Ministeriet for Europæisk Integration til tilnærmelse af lovgivningen	0,8
Skatte- og toldadministration	Serbien	Told- og skattekordinationskontoret i Serbien (CAFACO)	5,0
Skatte- og toldadministration	Montenegro	Told- og skattebistandsmission i Montenegro (CAFAM-M)	1,4
I ALT			27,3

4.2.6. DEN PRIVATE SEKTOR OG ØKONOMISK UDVIKLING

Som led i EU's politik med henblik på at lette omstillingen til en markedsorienteret økonomi blev der i 2001 ydet 36 mio. EUR til erhvervsudvikling. Denne strategi for økonomisk genopretning fokuserer fortsat på udvikling af den private sektor, lokal økonomisk udvikling og jobskabelse og etablering af et fælles økonomisk område på linje med EU. EU-bistanden tog fat på disse problemområder med 30 projekter med et samlet budget på næsten 90 mio. EUR.

I 2001 har man med EU-projekterne i Balkanlandene arbejdet på at styrke udviklingen af den indenlandske banksektor gennem opbygning af ledelseskapaleten i de indenlandske banker og oprettelse af en selvfinansierende bank for mikrovirksomheder. Også den indenlandske handel blev støttet med teknisk bistand med henblik på at fjerne interne handelshindringer, og samtidig gøres der fremskridt med hensyn til skatteharmonisering og etablering af velfungerende toldunioner.

CARDS-tildelingen til **Albanien** omfatter projekter inden for standarder og certificering tillige med udvikling af lokalsamfund med henblik på at stimulere lokaløkonomien gennem en forbedring af infrastruktur og lokal beskæftigelse.

Virksomhedsstøtteprogrammet for Serbien hjælper udvikling af små og mellemstore virksomheder (SMV'er) ved:

- en kreditlinje (indtil videre med et bidrag fra EU gennem Agenturet på 10 mio. EUR) i form af en revolverfond baseret i den jugoslaviske nationalbank, som videreudlånes til SMV'er gennem tre forretningsbanker, Eximbank, Novosadska Bank og Zepter Bank (andre banker vil snart slutte sig til). Disse banker har hidtil modtaget over 600 ansøgninger. Der er godkendt lån i 40 tilfælde til et samlet beløb på 4 mio. EUR
- bistand til ministeriet for privatisering, omstrukturering og udvikling af SMV'er
- oprettelse af og assistance til støttefaciliteter for SMV'er i form af erhvervsrådgivningscentre ("regionale virksomhedsagenturer") i 7 byer med underafdelinger i endnu 11 byer. De første agenturer åbnede i maj 2002
- oprettelse af et Euro Info Correspondence Centre i Beograd i april 2002.

Der er desuden bevilget 1 mio. EUR til teknisk bistand til de første stadier i omstruktureringen af statsvirksomheder. Arbejdet hermed begyndte i marts 2002 i tre virksomheder inden for transportkøretøjer og landbrugsmaskiner.

Det Europæiske Genopbygningsagentur spiller en central rolle i virksomhedsudviklingen i Kosovo. I 2000 oprettede Agenturet sammen med Verdensbanken en midlertidig kredithed, som yder lån til SMV'er. Den er den største udlånsinstitution i Kosovo. Foruden at støtte kreditheden yder Agenturet sammen med den tyske udviklingsbank KfW små lån til mikrovirksomheder gennem Den Europæiske Fond for Kosovo. Der blev oprettet tre regionale virksomhedsagenturer ved udgangen af 2001, og EU har også støttet oprettelsen af Kosovorådet for SMV-udvikling. Agenturet har også hjulpet til med at etablere Euro Info Correspondence Centre i Kosovo, som nu fungerer som Kosovos erhvervsforbindelse til resten af Europa. Der er også bevilget stor støtte til kollektivt ejede virksomheder (SOE) via programmet for industriudvikling. Med dette program ydes der teknisk bistand til SOE'er til at genoptage produktion og skabe jobs.

Som led i den samlede indsats for at genskabe erhvervsgrundlaget i Bosnien-Hercegovina finansierer EU en sanering og modernisering af ca. 45 mellemstore virksomheder inden for agroindustri, tekstiler og læder og yder samtidig støtte til regional erhvervsudvikling. Ud over de 4,2 mio. EUR til denne sanering og omstrukturering blev der i 2001 ydet 10 mio. EUR til revolverende fonde til udvikling af den private sektor.

Finansielle instrumenter til støtte for små og mellemstore virksomheder

Den Europæiske Fond for Bosnien-Hercegovina har ydet ca. 8,7 mio. EUR i lån til SMV, hvoraf 5 mio. EUR kommer fra EU. Andre bilaterale donorer, der deltager i Den Europæiske Fond for Bosnien-Hercegovina, er Østrig, Tyskland og Schweiz. Denne kreditlinje forvaltes af en bank i EU via en række medvirkende bosniske banker. Programmet er rettet mod SMV og iværksættere og omfatter investeringer i anlæg og udstyr samt driftskapital. Det er foreløbigt det eneste program i Bosnien-Hercegovina, som tilbyder langfristede lån. Der er i øjeblikket otte partnerbanker (seks i føderationen og to i Republika Srpska), som har bevilget over 123 lån, hvilket er udtryk for dette låneprograms dynamiske udvikling. EU kanaliserer desuden 9,5 mio. EUR til mikrolån gennem Banken for Mikrovirksomheder (hvis hovedaktionærer er EBRD og IFC), som til dato har udbetalt over 19 mio. EUR til mere end 3 400 lån. Der blev i 2001 disponeret for 30 operative projekter til et samlet beløb på 90 mio. EUR.

CARDS - Den private sektor og økonomisk udvikling – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
CARDS	Albanien	Standarder og certificering	2,0
CARDS	Regionalt	Regionalt projekt om statistik	2,5
CARDS	Kroatien	Industrielle standarder	3,0
I ALT			7,5

4.2.7. *SUNDHED OG UDDANNELSE*

4.2.7.1. Sundhed

Sundhedsområdet er ikke et prioriteret indsatsområde for EU-bistanden på Vestbalkan (til forskel fra den bilaterale bistand). CARDS-programmet omfattede dog i 2001 bistand på 31,5 mio. EUR til sundhedssektoren i Serbien. Der blev anvendt 26,5 mio. EUR til at sikre en bedre forsyning af livsvigtig medicin i hele Serbien og gennemføre reformer såsom udarbejdelse af behandlingsprotokoller og rationalisering og omstrukturering af lægemiddelindustrien. 5 mio. EUR gik til sundhedsreformer i Serbien med henblik på at forbedre kvaliteten af en række basissundhedstjenester på hospitaler og sundhedscentre, hvor istandsættelser og renoveringsarbejder var stærkt påkrævet, og der manglede vigtigt udstyr. Reformen af sundhedsvæsenet i Kosovo fik 14 mio. EUR fordelt på et lokalt teknisk bistandshold til at assistere UNMIK-forvaltningen for sundhed og social velfærd, et projekt finansieret af Verdensbanken med henblik på indførelse af et socialsikringsystem samt levering af det mest nødvendige læge- og edb-udstyr.

4.2.7.2. Uddannelse

Der blev ydet 2,5 mio. EUR til reformer inden for de højere uddannelser i **Albanien**, så landet fortsat kunne deltage i Tempus-programmet. Hovedformålet med dette program er at fremme reformer af de højere uddannelsesinstitutioner og den akademiske undervisning ved hjælp af "fælles europæiske projekter", som kan bidrage til den langsigtede udvikling og fornyelse af partnerlandets højere uddannelser gennem samarbejdsaktiviteter mellem højere uddannelsesinstitutioner i EU og partnerlandet.

Uddannelsesreformen i **Bosnien-Hercegovina** fokuserer på erhvervsuddannelse, efteruddannelse og højere uddannelse. Det første program for erhvervsuddannelse og efteruddannelse resulterede i en grønbog, der blev vedtaget af de 40 vigtigste aktører med ansvar for uddannelsesområdet i Bosnien-Hercegovina. I 2001 blev denne grønbog fulgt op med en hvidbog, hvori der redegøres for en godkendt plan for lovgivningen på uddannelsesområdet i hele Bosnien-Hercegovina og nogle rammer for gennemførelsen af de mere konkrete elementer i reformerne af systemet på landsplan, herunder en fælles overordnet plan for erhvervsuddannelse. Reformen af de højere uddannelser er en nødvendig forudsætning for Bosnien-Hercegovinas deltagelse i Tempus-programmet; EU ydede 3 mio. EUR til dette formål i 2001.

Reformer af erhvervsuddannelser og efteruddannelse og højere uddannelser skal hjælpe **Kroatien** med at få nedbragt arbejdsløsheden, som er et af landets største

sociale problemer. EU yder støtte til reformer af erhvervsuddannelse og efteruddannelse med henblik på at få indført et moderne og fleksibelt system for erhvervsuddannelser og efteruddannelse af den fornødne kvalitet, som imødekommer arbejdsmarkedets og samfundets behov og hænger godt sammen med skolesystemet på primærtrinnet og sekundærtrinnet og de højere uddannelsessystemer med hovedvægten på en decentral forvaltning og udarbejdelse af planer for samlede reformer af undervisningens indhold og læreruddannelsen. Reformen af de højere uddannelsesinstitutioner og den akademiske undervisning støttes via Kroatiens deltagelse i Tempus-programmet (4 mio. EUR).

Forbundsrepublikken Jugoslavien, herunder Kosovo, har modtaget 4,9 mio. EUR til deltagelse i TEMPUS-programmet. Desuden blev der i 2001 ydet 1 mio. EUR til en reform af erhvervsuddannelse og efteruddannelse i **Montenegro**.

Den tætte sammenhæng mellem uddannelse og arbejdsløshed (i øjeblikket over 32% af arbejdsstyrken) i **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** har gjort dette til et indsatsområde for EU-bistanden. I 2001 ydede EU støtte til reformer af de højere uddannelser med 7 mio. EUR, hvoraf 3 mio. EUR var øremærket til deltagelse i Tempus-programmet og 4 mio. EUR (ud over 1 mio. EUR til samme formål i 2000) til oprettelsen af det første universitet, der tilbyder undervisning på albansk samt makedonsk og engelsk. Med oprettelsen af dette universitet har man imødekommet et af de alvorligste klagepunkter fra det store albanske mindretal i landet og forbedret relationerne mellem de forskellige etniske grupper.

Sydøsteuropa-universitetet i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien.

Den 20. november 2001 åbnede Sydøsteuropa-universitetet dørene for første gang. Der vil blive undervist på albansk, makedonsk, engelsk og andre europæiske sprog. Universitetet vil omfatte fakulteter for jura, erhvervsøkonomi og virksomhedsledelse, offentlig forvaltning, læreruddannelse, kommunikation og datalogi. De samlede omkostninger ved projektet, som koordineres af OSCE, var ca. 33 mio. EUR, og EU var, når man medregner de bilaterale bidrag fra medlemsstaterne, den største donor (Europa-Kommissionen bevilgede 4 mio. EUR). Projektaktiviteterne har primært drejet sig om opførelse af universitetsbygningerne, tilvejebringelse af studielån og dækning af institutionens driftsomkostninger.

CARDS -Social udvikling – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

SOCIAL UDVIKLING	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
OBNOVA 2000	Kroatien	Tempus	1,5
CARDS 2001	Kroatien	Tempus	4,0
CARDS 2001	Kroatien	Omstrukturering af arbejdsmarkedet	3,0
CARDS 2001	Kroatien	Erhvervsuddannelse og efteruddannelse	0,6
Uddannelse	Den Tidl. Jugoslaviske Republik Makedonien	Sydøsteuropa-universitetet	4,0

4.2.8. TVÆRGÅENDE EMNER

4.2.8.1. Det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder

I 2001 blev der indgået forpligtelser for over 10 mio. EUR fra det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder til projekter i Vestbalkan.

Det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder ydede næsten 4,5 mio. EUR til projekter for fremme og forsvar af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder i landene i Sydøsteuropa. Blandt de støttede initiativer kan nævnes en særlig bistand til Roma-folket. Et specifikt projekt bidrager til en dialog mellem de forskellige etniske grupper gennem en styrkelse af lokalmyndighedernes forvaltningskapacitet i behandlingen af Roma-folket i Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Kosovo, Montenegro, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien (725 000 EUR). I Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien tager et af projekterne sigte på overvågning af og tilsyn med folketællingen for at sikre et retfærdigt og upartisk billede af befolkningssammensætningen og overholdelse af internationale normer for folketællinger (999 800 EUR).

Europæisk regional mastergrad i demokrati og menneskerettigheder i Sydøsteuropa

Projektet skal give postgraduate studerende fra Albanien, Bosnien-Hercegovina, Bulgarien, Kroatien og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien mulighed for at studere menneskerettigheder. Formålet er at få uddannet specialister på området til ansættelse i ngo'er og lokalforvaltninger som kommende politiske beslutningstagere i Balkanlandene. Der er bevilget 1,3 mio. EUR til dette projekt.

Der er ydet over 3 mio. EUR til demokratiseringsprocesser og styrkelse af menneskerettigheder fordelt på fem projekter. F.eks. har et projekt for 820 000 EUR udviklet og styrket civile institutioners og ngo'ers aktionsmuligheder og øget antallet af aktive ngo'er og givet dem større kapacitet. Et andet projekt havde til formål at genskabe og opbygge tilliden mellem samfundsgrupper og politiet ved hjælp af initiativer mellem lærer- og forældreforeninger og det lokale politi. Det vil kunne styrke et demokratisk klima, som respekterer menneskerettighederne i Bosnien-Hercegovina (300 000 EUR).

Konfliktforebyggelse og genskabelse af fred og fordragelighed i samfundet er et vigtigt indsatsområde for det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder. I 2001 blev der således ydet støtte til et projekt kaldet "Aktioner for kvindelige aktivister på tværs af grænserne". Sigtet er at dæmpe splittelserne i samfundet og bekæmpe lokalt gruppepres både individuelt og kollektivt og derved gøre noget ved den spændte situation mellem de etniske grupper i forskellige egne af Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Kosovo, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Serbien og Montenegro samt Slovenien (660 000 EUR). Et andet projekt har til formål at skabe forsoning mellem albanere og minoritetsgrupper i Gjakova og Kosovo (510 000 EUR).

4.2.8.2. Ngo-aktiviteter

Civilsamfundet har en vigtig rolle at spille i stabiliseringen af demokratiet i Balkanlandene. Et aktivt civilsamfund kan i høj grad hjælpe til at skabe gennemsigtighed i regeringens handlinger og den offentlige tjeneste og holde dem

ansvarlige over for borgerne. Der er fortsat behov for forbedringer med hensyn til adgang til information tillige med lovgivning, der kan lette ngo-aktiviteter.

De nationale og regionale CARDS-programmer og det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder har været den vigtigste støttekilde på dette felt. For at fremhæve ejerskabet på lokalt plan og forbedre EU's behovsopfyldelse på et niveau, der ligger nærmest borgerne, har EU bestræbt sig på at arbejde nært sammen med ngo'er og andre civilsamfundspartnere.

Støtten til ngo'er og civilsamfundet i Albanien tog f.eks. form af mindre foranstaltninger. EU bevilgede her 0,2 mio. EUR til demokratisk stabilisering i almindelighed. I Kroatien blev der afsat 1 mio. EUR til styrkelse af civilsamfundsorganisationernes kapacitet og til forbedring af deres formidlingsmekanismer. I Bosnien-Hercegovina blev EU-støtten rettet mod træning af ngo'er og kapacitetsopbygning, ngo-projektfinansiering og teknisk bistand, hvor ngo'er var særlig involveret i projekter verørende flygtninges tilbagevenden. EU tildelte i alt 2 mio. EUR til udvikling af civilsamfundet. I Forbundsrepublikken Jugoslavien tog EU-bistanden hovedsagelig form af katastrofebistandspakker med fokus på at fremme pluralisme ved at styrke ngo'erne og civilsamfundet og på forsoning mellem de forskellige folkeslag. I Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien var hovedmålet med støtten til civilsamfundet at fremme national forsoning, og i 2001 godkendte Kommissionen ved afgørelse som en hurtig reaktionsordning en katastrofebistand til Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien til i alt 10,3 mio. EUR bl.a. med sigte på at styrke civilsamfundet.

Herforuden blev mikroprojekter, som forvaltes af Kommissionens delegationer, benyttet til at reagere hurtigt og effektivt på finansieringsanmodninger fra lokale ngo'er, kooperativer, uddannelsesinstitutioner, kvindegrupper og kulturelle grupper osv. Midlerne gik til projekter, som på grund af deres begrænsede størrelse normalt ikke har de store donorerers interesse.

4.2.8.3. SAMMENHÆNG MED ANDRE EU-POLITIKKER

EU-bistanden til Balkan er udformet med henblik på at hjælpe landene til at kunne deltage i stabiliserings- og associeringsprocessen og dermed bidrage til opfyldelsen af målsætningen om forebyggelse af konflikter, så der eventuelt senere kan indgås stabiliserings- og associeringsaftaler. EU-strategien går ud på støt og roligt at flytte vægten bort fra omfattende infrastrukturprojekter og genopbygningsprojekter efter krigen over til udvikling af moderne demokratiske stater, der kan forvalte deres egne anliggender og blive pålidelige partnere for EU. Videreudviklingen af den økonomiske reformproces og det regionale samarbejde er i overensstemmelse med EU's handelspolitik for regionen, som indebærer særdeles gunstige handelspræferencer. I slutningen af 2000 indførte EU en ensartet autonom handelspræferenceordning, der sikrer told- og kvotefri adgang for stort set alle eksportvarer fra de fem lande til EU-markederne.

4.2.8.4. Flygtningenes tilbagevenden

Flygtningenes og de fordrevnes tilbagevenden til deres hjem før krigen er fortsat et prioriteret indsatsområde for EU-bistanden til Balkan. Det faktum, at det går langsomt med at få de fordrevne og flygtningene til at vende hjem og blive reintegreret, er fortsat en af de største hindringer for genskabelsen af politisk

stabilitet og tilbagevenden til normale økonomiske og sociale forhold i Bosnien-Hercegovina. EU-programmet er i overensstemmelse både med målsætningerne i bilag 7 til Dayton-aftalen og med den prioritering af opgaverne, der er fastsat af Taskforcen for Genopbygning og Flygtninges Tilbagevenden, og med UNHCR's analyser og dagsordenen for den regionale indsats i henhold til Stabilitetspagten.

I 2001 blev der ydet over 105 mio. EUR i støtte til Bosnien-Hercegovina, hvoraf 38,4 mio. EUR tog direkte sigte på flygtninges tilbagevenden:

- specifik støtte for at få større mindretalsgrupper til vende tilbage og støtte til enkeltpersoner, der uopfordret vender hjem
- støtte til planen for gennemførelse af ejendomslovgivningen
- støtte for at sikre de hjemvendtes subsistensmuligheder gennem udvikling af erhverv og beskæftigelsestilbud i de pågældende områder.

Mindretalsgrupperes spontane tilbagevenden til deres hjem før krigen i Bosnien-Hercegovina

Sigtet med dette projekt var at støtte de mindretalssamfund, som allerede var vendt tilbage til Kljuc og Bosanska Krupa, og at tilskynde endnu flere til at vende hjem. Projektet bistod med fuldstændig istandsættelse af 65 huse, reparation af eldistributionssystemet i Veliki/Mali Radic – Bosanska Krupa-kommunen og tilvejebringelse af job tillige med udlevering af værktøj og redskaber, frø og husdyr. I forbindelse med denne del af projektet blev der leveret husdyr til 32 familier, 33 familier fik udleveret landbrugsredskaber og motorsave, og der blev oprettet 3 mikrovirksomheder, hvor ni hjemvendte er fuldtidsbeskæftiget, ti er beskæftiget på deltid, og nogle få har sæsonarbejde.

I Kroatien blev der fortsat ydet omfattende bistand til flygtninges tilbagevenden (23,2 mio. EUR). Bistanden formidles via EU's genopbygningsprogram for hjemvendte (EUPOP) i samarbejde med ngo'er på stedet. Programmet er baseret på en integreret indsats for at få flygtninge og fordrevne til at vende hjem, og man forsøger at garantere, at de pågældende kan vende tilbage til deres hjem før krigen, samtidig med at man understøtter reintegrerings- og forsoningsprocessen ved at forbedre levevilkårene for hele det pågældende lokalsamfund.

Istandsættelse af huse, der blev beskadiget under konflikten

Boligsektorprogrammet for 2001 i Kosovo omfatter istandsættelse af ca. 3 630 huse, som blev beskadiget under konflikten. Der er tale om boliger for vanskeligt stillede familier. Ved udgangen af 2001 stod ca. 3 100 huse færdige, og 16 700 var flyttet ind i deres tidligere hjem. Ca. 6% af familierne tilhører etniske mindretal, heriblandt familier, som først for nylig er vendt tilbage til Kosovo. Ngo-partnere i programmet udvalgte de vanskeligst stillede familier efter strenge udvælgelseskriterier. Folkevalgte genopbygningsudvalg for de enkelte landsbyer bistod ngo'erne og hjalp med til at sikre, at der var tale om en åben og retfærdig udvælgelsesproces. Ngo'erne arbejder med en form for hjælp til selvhjælp for de pågældende familier for at sikre, at dette program kan gennemføres med et godt resultat.

4.2.9. SAMARBEJDE MED ANDRE DONORER I REGIONEN

En effektiv donorkoordination er af største betydning for succes med genopbygningen i Balkanlandene. Europa-Kommissionens/Verdensbankens **fælles kontor** for Sydøsteuropa⁷⁹ sørger for, at overlapninger mellem donorerne aktiviteter

⁷⁹ <http://www.seerecon.org>

undgås i programmer og projekter. Blandt de vigtigste mekanismer til koordination kan nævnes styringsgruppen på højt niveau og styringsgruppen på arbejdsniveau, som mødes med regelmæssige mellemrum. Som andre midler til donorkoordination kan nævnes donorkonferencer og møder i den rådgivende gruppe. I 2001 afholdt det fælles kontor 5 større donotkonferencer.

Samarbejdet med andre donorer i regionen kan foregå i form af fælles finansiering af projekter eller ved, at det overlades til en anden organisation at forvalte EU-midler. Eksempler på det sidstnævnte er det tyske KfW's forvaltning af den kreditlinje til små og mellemstore virksomheder, som Den Europæiske Fond for Bosnien-Hercegovina har etableret, eller OSCE's ledelse af projektet om Sydøsteuropa-universitetet i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, hvor finansielle ressourcer fra EU og medlemsstaterne indgår i en fælles pulje. Et eksempel på fælles finansiering og samling af ressourcer er EU's tekniske bistand til arbejdet med at sammenkoble kraftsystemer i den kroatiske Donau-region med anlæg, som er finansieret med EIB- og EBRD-lån.

EU yder også rentegodtgørelser til EIB-lån; således har Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien modtaget 20 mio. EUR til dette formål. I 2001 fik Bosnien-Hercegovina en ekstraordinær bistand på 11,89 mio. EUR i rentegodtgørelser til forbedring af veje og jernbaner.

4.2.10. EIB-LÅN

EIB's operationer på det vestlige Balkan fokuserer primært på basisinfrastruktur inden for miljø, transport og energi samt støtte til udvikling af små og mellemstore virksomheder. EIB arbejder tæt sammen med EU.

Eksempler på EIB-lån og rentegodtgørelser 2001 (mio. EUR)

EIB-LÅN	LAND	PROJEKTETS TITEL	LÅNE-BELØB
EIB	Kroatien	Rehabilitering og modernisering af det kroatiske jernbaneafsnit af den paneuropæiske korridor Vc	40
EIB	Albanien	Opgradering af eltransmissions- og -distributionsnet	30
EIB	Forbundsrep. Jugoslavien	Rehabilitering af transportinfrastruktur i Serbien og Montenegro	66
EIB	Den Tidl. Jugoslaviske Republik Makedonien	Finansiering af små og mellemstore erhvervsprojekter	20
EIB	Bosnien-Hercegovina	Rehabilitering af flere jernbaneafsnit af paneuropæiske transportkorridorer	40
I ALT – lån og rentegodtgørelser på Balkan			319

4.2.11. ECHO

Det vestlige Balkans genrejsning efter Kosovo-krisen i 1999 fortsatte i 2001, selv om konflikten i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien overskyggede bedringen i den generelle humanitære situation. ECHO fortsatte sine operationer i 2001 i fem lande og administrative enheder i regionen (Serbien, Montenegro, Kosovo, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Albanien) med et budget på 83,05 mio. EUR. Nedgangen i forhold til de to foregående år kan tilskrives bedringen i den humanitære situation og øget inddragelse af andre EU-finansieringsinstrumenter.

ECHO's indsats i det vestlige Balkan forfulgte tre målsætninger: dækning af de nye humanitære behov som følge af krisen i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, en fortsat indsats for at dække basale humanitære behov hos flygtninge, internt fordrevne og sårbare sociale tilfælde og støtte til overgangen fra genopbygning til mere langsigtet udvikling og støtte til at gøre støttemodtagerne mere selvhjulpne.

I **Kosovo** afsluttede ECHO hovedparten af en af sine største humanitære operationer, som gik fra ren nødhjælp over til rehabilitering for endelig med succes at overgå til en mere strukturel udviklingsproces. I juni 1999, da Kosovo-flygtningene begyndte at vende tilbage, reagerede ECHO på de akutte humanitære behov ved at levere fødevarer, lægehjælp og midlertidig indkvartering til over 22 000 hjemvendte familier. I 2000 arbejdede ECHO fortsat på at dække de basale behov hos de mest udsatte befolkningsgrupper og støttede samtidig de indledende skridt i genrejsningsprocessen (i uddannelse- og sundhedssektoren, gennem rehabilitering af vandforsyningen og via støtte til selvhjælpsprojekter). I 2001 lykkedes det ECHO at afslutte denne indsats, hvorefter man fortsat støttede UNHCR's beskyttelses- og bistandsaktiviteter til fordel for mindretalsgrupperne. Desuden ydede ECHO bistand til dækning af basale behov hos flygtninge fra Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien (72 000, da krisen var på sit højeste) og til deres værtsfamilier.

ECHO's mest omfattende operationer blev fortsat gennemført i **Serbien**. De politiske ændringer i Serbien og regeringens reformer har tiltrukket langsigtet strukturel bistand fra donorer, heriblandt EU, hvilket fremgår af de positive resultater af donorkonferencen om Forbundsrepublikken Jugoslavien, som blev afholdt i Bruxelles i juni 2001. Der er dog fortsat store humanitære behov i Serbien, primært som følge af det store antal flygtninge og internt fordrevne (næsten 600 000). Udsigterne for de internt fordrevnes tilbagevenden er på indeværende tidspunkt fortsat dystre, men der kan nu øjnes løsninger for flygtningene – primært integration, men også tilbagevenden til deres tidligere hjem. ECHO's program i 2001 tog fortsat sigte på at dække basale behov, samtidig med at man forfulgte mere langsigtede løsninger såsom hjælp til flygtninge, der ønskede at vende tilbage (juridisk rådgivning og information og uforpligtende forberedende besøg) og støtte til privat indkvartering af flygtninge som et mere værdigt alternativ til tilværelsen i kollektive centre.

I **Montenegro** og **Albanien** er de humanitære behov som følge af Kosovo-krisen nu stort set dækket i fuldt omfang. I Montenegro fokuserede ECHO på at dække vinterbehovene og gøre modtagergrupperne mindre afhængige af humanitær bistand ved at finansiere selvhjælpsaktiviteter. I Albanien, som er et af de fattigste lande i Europa, koncentrerede man sig om at konsolidere den tidligere indsats inden for sundheds-

sektoren og vand og sanitet med henblik på at lette overgangen til en regulær udviklingsproces.

I **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien** opstod der i 2001 åben konflikt mellem etniske albanske bevæbnede grupper og landets væbnede styrker. Konflikten eskalerede i forskellige stadier i første halvdel af året og resulterede i flere bølger af flygtninge både inden for landet og uden for dets grænser, især ind i Kosovo. Det internationale samfund, primært EU, forsøgte at løse konflikten ved at mægle politisk og yde humanitær hjælp og bistand til genopbygningen (via den såkaldte "hurtige reaktionsmekanisme" og CARDS-programmet for 2001). ECHO har i nøje overensstemmelse med sit mandat ydet fødevarerhjælp til alle internt fordrevne og vanskeligt stillede hjemvendte flygtninge, anden form for bistand til værtsfamilierne og internt fordrevne og finansiell støtte til de mest påtrængende istandsættelser af skoler og sundhedscentre, som blev beskadiget under konflikten, for at lette de internt fordrevnes tilbagevenden. Siden konfliktens start har det med en tæt koordinering i Kommissionen været muligt at fordele opgaverne mellem de forskellige EU-instrumenter, så man har undgået både overlapninger og huller. ECHO fokuserede på de umiddelbare humanitære behov, medens den "hurtige reaktionsmekanisme" tog sig af mere langsigtede behov såsom genopbygning af boliger. På den politiske front var situationen ved udgangen af 2001 fortsat meget skrøbelig på trods af en vis positiv udvikling efter indgåelsen af en rammeaftale mellem de politiske ledere fra begge etniske grupper og godkendelsen i november af en række forfatningsmæssige ændringer.

ECHO – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

ECHO	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
	Serbien		47,800
	Montenegro		7,500
	Kosovo		14,000
	Den Tidl. Jugoslaviske Republik Makedonien		5,000
	Albanien		6,600
	Regionalt		1,750
I ALT			83,050

4.2.12. Tilsyn i Balkanlandene

Kommissionen udformede i 2000 et forbedret resultatorienteret tilsynssystem for ALA/MED/AVS og Balkanregionen, som bygger på Kommissionens metode for projektcyklusforvaltning, og afprøvede systemet igennem 2001. Disse faser er nu afsluttet, og nedenfor beskrives det første tentative men interessante indblik i, hvad der virker og hvad der kan forbedres på Balkan. Der findes flere oplysninger om det resultatorienterede tilsynssystem i kapitel 1.4 (tilsyn). Det skal anvendes i almindelighed fra og med 2002.

I 2001 inspicerede man 12 projekter på Balkan i to lande. Disse inspektioner dækkede EU-bistand på i alt 112,3 mio. EUR. De vigtigste sektorer, som blev vurderet, var infrastruktur og økonomiske tjenester (76%), hvorefter kom økonomisk

og institutionel styrkelse, civilsamfundet, social infrastruktur og sociale tjenester (22%). Den samlede bedømmelse af projekterne i regionen var 2,28, hvilket skal sammenholdes med et gennemsnit på 2,5.

Effektivitet, virkninger og bæredygtighed blev vurderet som de mest succesrige aspekter. Delkriteriet om det sociokulturelle aspekt, som omfatter målgruppernes inddragelse i projekternes udformning og gennemførelse og forholdet mellem projektmedarbejderne og lokalsamfundene, fik den højeste bedømmelse i regionen. Af hovedkriterierne fik relevans og effektivitet den dårligste bedømmelse. Opnåelse af de tilsigtede resultater i relation til effektivitet var det delkriterium, der fik den laveste bedømmelse, efterfulgt af sikring af økonomien (som et delkriterium for bæredygtighed).

4.2.13. Konklusioner og perspektiver

Med vedtagelsen af CARDS-programmet i 2000 blev der indført en mere strategisk approach til formidling af bistand til landene på Vestbalkan og en styrkelse af stabiliserings- og associeringsprocessen. I 2001 stræbte man efter at imødekomme både mere langsigtede udviklingsbehov og umiddelbare behov som følge af konflikter eller vanskelige situationer efter konflikter.

CARDS-programmet fungerer som helhed betragtet hurtigt og effektivt. Det Europæiske Genopbygningsagentur har især haft imponerende resultater med hurtig og effektiv bistandsformidling i sit samarbejdsområde - Kosovo, Serbien og Montenegro og siden december 2001 også Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Andetsteds i regionen er beslutningerne uddelegeret til Kommissionens delegationer.

Efterhånden som regionen udvikler sig, vil bistanden ændre sig. Der blev vedtaget landestrategier og en regional strategi i 2001 for perioden 2002-2006. I dette tidsrum vil programmerne fokusere på vigtige prioriterede områder i stabiliserings- og associeringsprocessen og gradvis skifte fra genopbygning til institutionsopbygning og økonomisk reform, hvor et vigtigt element vil blive at opbygge hvert lands institutionelle kapacitet til at kunne forstå, lovgive om og endelig gennemføre centrale dele af EU-retten.

4.3. Østeuropa, Kaukasus og Centralasien

Tre omstændigheder havde afgørende betydning for Østeuropa, Kaukasus og Centralasien i 2001. For det første overfaldet den 11. september; dette vil få stor indflydelse på EF's politik over for bl.a. Centralasien idet der forventes en fordobling af denne regions finansiering i 2002. For det andet udviklingen i de russiske reformer, som EU hilste velkommen. Dette markeres med en yderligere koncentration af EF's støtte omkring gennemførelsen af reformplanerne; man bygger her på det tidligere arbejde under TACIS-programmet, som har medvirket til indførelsen af den nødvendige reformlovgivning. For det tredje den store støtte som EF har ydet de lande som nu er i gang med at gennemføre fattigdomsbekæmpelsesstrategien.

Hvad angår de prioriterede punkter inden for denne sektor, kan man fremhæve tre aspekter i EF's respons i 2001. For det første er der blevet lagt større vægt på retlige og indre anliggender, og dette område vil blive yderligere udvidet i de kommende år. For det andet har EF konsolideret sin støtte til socialsektoren, og i første række sundhed og uddannelse. For det tredje er der blevet lagt særlig vægt på grænseoverskridende problemer, i første række forbedring af grænsekontrollen.

4.3.1. Indledning

Den Europæiske Union og medlemsstaterne er de største udviklingsbistandsdonorer i Østeuropa, Kaukasus og Centralasien⁸⁰. TACIS-programmet var også i 2001 den vigtigste kanal for formidlingen af EU's bistand til denne region.

Hovedsigtet med TACIS-programmet er både at støtte omlægningen til en fri markedsøkonomi og at fremme demokratiet. Denne målsætning er det centrale punkt i de partnerskabs- og samarbejdsaftaler som danner grundlaget for EU's relationer til Østeuropa, Kaukasus og Centralasien. Disse aftaler, som forudsætter overholdelse af demokratiets principper og menneskerettighederne, danner det retlige grundlag for det politiske, økonomiske og handelsmæssige forhold mellem EU og partnerlandene. Partnerskabs- og samarbejdsaftalerne består i tiårige bilaterale traktater som undertegnes og ratificeres af EU og de enkelte stater. Herudover samarbejder EU med Rusland og Ukraine på grundlag af fællesstrategier under EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Fællesstrategierne sigter på at sikre en god overensstemmelse mellem EU's og medlemsstaternes politik og arbejde i disse to lande.

Rusland deltager også 'Den Nordlige Dimension': dette initiativ omfatter Den Europæiske Unions eksterne og grænseoverskridende foranstaltninger inden for Østersøområdet, Det Arktiske Hav og Det Nordvestlige Rusland. I 2001 afholdtes de første møder inden for rammerne af EU's og Ruslands energidialog - der omfatter fire arbejdsgrupper - samt et topmøde. Kommissionen udarbejdede i januar 2001 en meddelelse om Kaliningrad⁸¹; konklusionerne heri blev bakket op af Rådet.

TACIS-programmets retsgrundlag for 2000-2006 er Rådets forordning nr. 99/2000, der trådte i kraft i januar 2000. Denne forordning bygger på Den Europæiske Unions

---

⁸⁰ TACIS: Faglig bistand til samfundet af uafhængige stater; dette omfatter Armenien, Aserbajdsjan, Georgien, Hviderusland, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Mongoliet, Rusland, Tadsjikistan, Turkmenistan, Ukraine og Usbekistan.

⁸¹ KOM(2001) 26 af 17.1.2001.

erfaringer med arbejdet i nævnte region gennem de sidste 11 år. Planlægningen af programmerne har udviklet sig således at forholdet mellem EF og partnerlandene nu nærmere tager form af en konstruktiv dialog, snarere end respons på krav fra partnerlandenes regeringer. I de nye handlingsprogrammer, og dette gælder ikke mindst programmerne for Moldova og Kirgisistan, lægges der stor vægt på bekæmpelse af fattigdommen. I forvaltningen af TACIS-programmet søger man nu at opstille færre, men større projekter.

TACIS-programmerne falder i to kategorier, enkeltlands- og flerlandsprogrammer. I 2001 er der udarbejdet strategidokumenter for hvert af de store programmer i tidsrummet 2002-2006; dette gælder dog ikke Hviderusland og de centralasiatiske lande; i disse strategidokumenter gives der en analyse af forholdene og EU's respons herpå. Der er også udarbejdet vejledende programmer for 2002-2003; disse programmer indeholder en redegørelse for prioriterede punkter i gennemførelsen af strategien. Med henblik på de nationale programmer giver man i de vejledende programmer for de enkelte lande prioritet til to eller tre områder på nedenstående liste:

- reform af institutioner, retsvæsen og administration
- udvikling af den private sektor og økonomien
- sociale følger af omlægningen
- udvikling af infrastrukturnet
- miljøbeskyttelse og forvaltning af naturressourcer
- udvikling af landdistrikternes økonomi.

De vigtigste flerlandeprogrammer dækker følgende: regionalt samarbejde, samarbejde på tværs af grænserne, samarbejde om Østersøen, nuklear sikkerhed, samt Den Europæiske Genopbygnings- og Udviklingsbanks ordning for investeringsforberedelse.

FORPLIGTELSE OG UDBETALINGER I 2001 (I MIO. EUR)

	FORPLIGTELSE		UDBETALINGER	
	<u>2001</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>2000</u>
PROGRAMMER				
<u>Nationale handlingsprogrammer (B7-5200B)</u>				
<u>Armenien</u>		<u>7.8</u>	<u>4.3</u>	<u>3.4</u>
<u>Aserbajdsjan</u>		<u>21.6</u>	<u>4.6</u>	<u>13.2</u>
<u>Georgien</u>	<u>4.0</u>	<u>8.5</u>	<u>3.7</u>	<u>6.6</u>
<u>Hviderusland</u>			<u>3.1</u>	<u>1.4</u>
<u>Kasakhstan</u>	<u>14.0</u>		<u>6.1</u>	<u>4.6</u>
<u>Kirgisistan</u>	<u>9.1</u>		<u>4.4</u>	<u>2.4</u>
<u>Moldova</u>	<u>19.5</u>		<u>4.0</u>	<u>6.7</u>
<u>Mongoliet</u>		<u>4.3</u>	<u>2.4</u>	<u>4.8</u>
<u>Rusland</u>	<u>80.0</u>	<u>53.0</u>	<u>86.4</u>	<u>91.3</u>

<u>Tadsjikistan</u>				
<u>Turkmenistan</u>			<u>2,9</u>	<u>3,1</u>
<u>Ukraine</u>	<u>63,0</u>	<u>63,5</u>	<u>31,2</u>	<u>59,2</u>
<u>Usbekistan</u>		<u>10,0</u>	<u>6,8</u>	<u>11,9</u>
<u>I alt</u>	<u>189,6</u>	<u>168,7</u>	<u>159,9</u>	<u>208,6</u>
<u>Handlingsprogrammer for flere lande</u>				
<u>Samarbejde på tværs af grænserne (B7-5210)</u>	<u>23,0</u>	<u>22,5</u>	<u>26,1</u>	<u>19,4</u>
<u>Østersøsamrådet (B7-5211 i 2001, B7-5370 i 2000)</u>	<u>6,0</u>	<u>5,9</u>		
<u>Nuklear sikkerhed (B7-524 for 2001 kun)</u>	<u>51,0</u>		<u>35,8</u>	
<u>Regionalprogrammer + andre flerlandeprogrammer (B7-5200B)*</u>	<u>101,7</u>	<u>214,3</u>	<u>126,2</u>	<u>182,0</u>
<u>Tjernobyl (B7-536)</u>	<u>40,0</u>		<u>40,0</u>	<u>40,4</u>
<u>ATA (B7-5200A)</u>	<u>12,2</u>	<u>32,4</u>	<u>5,6</u>	<u>2,0</u>
<u>I alt</u>	<u>233,9</u>	<u>275,1</u>	<u>233,6</u>	<u>243,9</u>
<u>Andre budgetposter</u>				
<u>Fødevarebistand (revision)</u>			<u>1,4</u>	
<u>I alt</u>			<u>1,4</u>	
<u>TILSAMMEN</u>	<u>423,5</u>	<u>443,8</u>	<u>395,0</u>	<u>452,4</u>
<i>* nuklear sikkerhed indgår heri i 2000</i>				
<u>Oversigt over forpligtelser og udbetalinger i 2000 - 2001 (i mio. EUR)</u>				
	2000	2001	I alt	
<u>Forpligtelser</u>	<u>443,8</u>	<u>423,5</u>	<u>867,3</u>	
<u>Udbetalinger</u>	<u>452,4</u>	<u>395,0</u>	<u>847,4</u>	
<u>Forholdet mellem forpligtelser og udbetalinger</u>	<u>102,0%</u>	<u>93,3%</u>	<u>97,7%</u>	

4.3.2. *Regionalt samarbejde*

Over halvdelen af TACIS-støtten ydes direkte via flerlandeinitiativer. Opmærksomheden henledes her på tre vigtige ordninger: det regionale samarbejdsprogram (støtte til samarbejdet mellem de nye uafhængige stater), programmet for samarbejde på tværs af grænserne (støtte til nye uafhængige stater som har grænser fælles med EU-lande/ansøgerlande) og programmet for nuklear sikkerhed.

4.3.2.1. *Regionalt samarbejde*

Programmet for regionalt samarbejde tager sigte på at fremme samarbejdet mellem de nye uafhængige stater. Der er tre indsatsområder: net, miljø samt retlige og indre anliggender. De regionale vejledende programmer for 2002-2003 blev udarbejdet og godkendt i 2001 med henblik på det regionale samarbejdsprogram. Her blev der foreslået samarbejde på forskellige områder, bl.a. bistand til tilrettelæggelse af foranstaltninger baseret på forskellige internationale miljøinitiativer (bl.a. Kyoto-protokollen) og tilrettelæggelse af et program for en telekommunikationsreform. Ud over disse foreslåede støtteområder har man i det regionale samarbejdsprogram også fortsat arbejdet vedrørende mere etablerede bistandsprogrammer, såsom TRACECA (olie og gas) og INOGATE (transport).

a) Net

Støtte til net ydes gennem to ordninger: INOGATE-programmet som omfatter olie- og gassektoren, samt TRACECA-programmet som vedrører transport. Ud over disse to ordninger kan der ydes støtte inden for telekommunikationssektoren.

- TRACECA

Gennem dette program ydes der støtte til etablering af en øst/vest-transportkorridor mellem Europa og Centralasien via Kaukasus; sigtet er at give disse lande bedre adgang til markeder i Europa og resten af verden og at fremme regionalt samarbejde. Parlaterne i de undertegnende lande indgik en multilateral aftale - der danner grundlag for TRACECA - med basis i såvel TACIS-programmet som PHARE-programmet⁸². Dette blev fulgt op med en detaljeret handlingsplan for 2000-2001. I februar 2001 blev der oprettet et TRACECA-sekretariat i Baku in Aserbajdsjan. Under programmet er der iværksat 6 projekter, som udgør en del af det regionale handlingsprogram for 1999 under TACIS-programmet; projekterne vedrører undersøgelser inden for vejsektoren i Kaukasus og prognoser for trafikken mellem de 12 TRACECA-lande. Man er i gang med at gennemføre en stor leveringskontrakt for lyslederkabler langs jernbanelinjer i Armenien, Georgien og Aserbajdsjan.

- INOGATE

Sigtet med dette program er at styrke samarbejde mellem producenter, ejere af transportnet/rørledninger og forbrugere af olie og gas i hele TACIS-området. Man håber på denne måde at fremme tværstatslige olie- og gasprojekter, at mindske investeringsrisici og at fremme indførelsen af internationale standarder i infrastrukturerne, navnlig på miljø- og sikkerhedsområdet. Inogate-paraplyaftalen er undertegnet af 21 lande i Østeuropa, Kaukasus og Centralasien, samt Grækenland og Tyrkiet; formålet er at modernisere de øst/vestlige olie- og gasrørledninger og at bringe dem op på europæisk og international standard. Man igangsatte fire nye Inogate-projekter i forbindelse med videreførelsen af det arbejde som allerede er igangsat med henblik på at forbedre regnskabsføringen for gastransporten mellem de nye uafhængige stater.

b) Miljø

Via TACIS-programmet finansieres en række regionale miljøinitiativer, og herunder et projekt med det formål at gøre det lettere for miljøministerierne at gennemføre nationale handlingsplaner på miljøområdet, at tilrettelægge fælles foranstaltninger og at støtte delprojekter der tager sigte på reform af miljøfinansiering og -politik. Et andet projekt vedrører grænseoverskridende vandforvaltning i fire flodbækkener (dette omfatter ni lande) til understøttelse af FN's og de øst- og centraleuropæiske landes konvention om vandforvaltning på tværs af grænserne. Det vellykkede miljøprojekt for Det Kaspiske Hav sluttede i 2001: lokale eksperter foretog en undersøgelse af invaderende og giftige plante- og dyrearter i Det Kaspiske Hav. Et lån på 60 mio. EUR til beskyttelse af vandressourcer i Kasakhstan blev undertegnet i 2001 som led i det fælles miljøprogram, hvorigennem man kanalisere investering fra

---

⁸²

PHARE: Polen og Ungarn: Støtte til økonomisk omstrukturering (omfatter nu også Bulgarien, Tjekkiet, Estland, Letland, Litauen, Rumænien, Slovakiet og Slovenien).

forskellige internationale finansieringsinstitutioner. De internationale rammer omkring 'Miljø for Europa' har været genstand for en vis udvikling. Der blev tildelt yderligere støtte til det sekretariat i Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling som tager sig af tilrettelæggelsen af projekter, samt til OECD's arbejdsgruppe for miljøhandlingsprogrammet. NGO'er fik tildelt TACIS-midler til udarbejdelse af et strategidokument for en bæredygtig udvikling, som skal forelægges på Den Grønne Uge i Bruxelles⁸³.

c) Retlige og indre anliggender

Den Europæiske Union lægger stadig større vægt på at sikre overholdelsen af retsstatens principper og en effektiv retshåndhævelse i den støtte som ydes til de nye uafhængige stater og Mongoliet via TACIS-programmet. Hovedpunkterne er her: bekæmpelse af organiseret kriminalitet, i første række narkotikahandel og handel med kvinder, samt mindskelse af ulovlig immigration overalt i de nye uafhængige stater. Den Europæiske Union er særlig opmærksom på Kaliningrad på baggrund af dette områdes fremtidige status som enklave i EU. Gennem TACIS-programmet ydes der endvidere støtte til forbedring af grænsekontrollen. Under regionalprogrammet for 2001 blev der fremsat forslag om følgende fire nye initiativer: kontrol ved grænsen mellem Hviderusland og Rusland; bekæmpelse af kvindehandel i Den Russiske Føderation; bekæmpelse af organiseret kriminalitet i Kaliningrad; samt bekæmpelse af narkotikahandel i de vestlige nye uafhængige stater og Kaukasus.

4.3.2.2. Samarbejde hen over grænserne

Gennem programmet for samarbejde på tværs af grænserne ydes der støtte til de nye uafhængige stater som har grænser fælles med EU og ansøgerlandene. Denne støtte ydes på tre områder: økonomisk udvikling (af bl.a. små og mellemstore virksomheder), miljø og grænseovergangssteder. Støtten supplerer den støtte der ydes via de nationale TACIS-programmer; nærmere enkeltheder om de enkelte sektorer gives senere i rapporten. Hovedpunktet på dette område i 2001 var at man fik åbnet en række grænseovergangssteder som man var begyndt at bygge på under tidligere programmer. Projektet ved Uzghorod for økonomisk udvikling på tværs af grænserne mellem Ukraine, Ungarn og Slovakiet nåede et skridt videre mod afslutningen. Dette er det første større projekt for økonomisk udvikling på tværs af grænserne som er blevet finansieret under TACIS-programmet: de værdifulde erfaringer herfra bliver til gavn ved de projekter som er under igangsættelse i Moldova og Ukraine. Under programmet for grænseoverskridende samarbejde er der gjort en særlig indsats ved grænsen mellem Finland og Rusland. Der blev i november 2001 afholdt et seminar i Skt. Petersborg med det formål at tilskynde Ukraine, Hviderusland og Moldova til at deltage i ordningen. Håbet er at dette vil tilskynde nabolande til at oprette udvalg som arbejder på tværs af grænserne.

---

⁸³ Den Grønne Uge er en årlig kampagne som køres af Kommissionens generaldirektorat for miljø med henblik på at informere om EU's miljøpolitik og -aktiviteter.

Grænseovergangsstedet Kamenny Log (Hviderusland) – Medininkai (Litauen)

Grænseovergangsstedet ved Kamenny Log på ruten mellem Minsk og Vilnius er vigtigt for varetransporten på ruten mellem Kaliningrad og Moskva via Minsk og Vilnius; denne vej fungerer samtidig som forbindelse mellem østersøhavnene og Rusland. Der måtte oprettes et grænseovergangssted efter at Hviderusland og Litauen blev selvstændige. Det var meget vigtigt at få indført grænsekontrol eftersom Litauen ikke er medlem af Samfundet af Uafhængige Stater og ikke deltager i nogen toldunion med Rusland. Der er tale om et vigtigt knudepunkt mellem Østeuropa, Kaukasus, Centralasien og Den Europæiske Union. Der blev ydet gavebistand på 1,34 mio. EUR under TACIS-programmet til bygning af grænseovergangsstedet; det udstyr som skal anskaffes til tre grænseovergangssteder ved Hvideruslands grænser, finansieres med 1,12 mio. EUR i gavebistand. Det TACIS-finansierede byggeri begyndte i januar 2001 og var afsluttet ved udgangen af december samme år. Udstyrsleverancerne forventes afsluttet i april 2002.

4.3.2.3. Nuklear sikkerhed

Den Europæiske Union har ydet et stort bidrag til løsningen af de problemer der har været i forbindelse med lukningen af Tjernobyl-kernekraftværket; dette er sket inden for rammerne af et nyt projekt (industrikompleks til behandling af fast radioaktivt affald) og endnu et bidrag på 100 mio. EUR til Tjernobylreaktorfonden, som forvaltes af Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling.

Man søger i stigende grad at forbedre driftssikkerheden ved hjælp af 'bistand på stedet'; forskellige EU-operatører yder bistand af denne art til 14 forskellige værker i de nye uafhængige stater. Sigtet er at opnå en bedre konstruktionssikkerhed, bedre drifts- og overvågningsforhold samt en bedre tilrettelæggelse af sikkerheden under driften. EU søger at styrke de uafhængige tilsynsmyndigheder ved hjælp af faglig og finansiell bistand, og en stor del af den nødvendige lovgivning er nu vedtaget. Man søger at forbedre det generelle sikkerhedsmiljø ved at gennemføre en mere formel og regelmæssig dialog mellem værkernes driftsledelse og tilsynsmyndighederne (den såkaldte '2+2'-metode). Kernekraftværkerne moderniseres med forskelligt udstyr (et kondensatorrensningssystem til Balakovo-værket, ikke-destruktivt prøvningsudstyr til forskellige værker, et niveauekontrolsystem for dampgeneratoren til kernekraftværket i det sydlige Ukraine osv.).

Man er for tiden i gang med 91 generelle bistandsprojekter, 17 kontrakter for anskaffelse af udstyr, samt 3 bidrag til Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling med henblik på Tjernobyl. Inden for rammerne af årsprogrammet for 2001 er der opstillet 18 nye projekter med det formål at forbedre forholdene med hensyn til nuklear sikkerhed i Rusland, Ukraine og andre lande i samfundet af uafhængige stater.

Kommissionen støtter indførelsen af et pålideligt sikkerhedssystem i Rusland gennem et bidrag til uddannelse af driftspersonale og inspektorer på metode- og undervisningscentret i Obninsk og faglig bistand til driftspersonale i Rusland. Metode- og undervisningscentret i Snezhinsk (Ural Sibirien) uddanner driftspersonale og inspektorer som er involveret i sidste fase af brændselskredsløbet.

Kommissionen samarbejder ikke blot med Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling, men også med den Internationale Atomenergiorganisation hvis arbejde til forbedring af den nukleare sikkerhed i de nye uafhængige stater i dag kanaliseres gennem programmet for fagligt samarbejde og kontaktespertsgruppen for Nordvestrusland.

Der er taget skridt til at fremskynde indfrielsen af de allerede givne tilsagn inden for programmet for nuklear sikkerhed. Der er ansat mere personale med henblik på disse opgaver, og gruppen er nu godt rustet til at varetage de vigtigste fire opgaver: bistand på stedet; konstruktionssikkerhed og katastrofeberedskab uden for anlæggene; nukleart affald og sikkerhedskontrol, samt tilsynsmyndigheder og organisationer for teknisk sikkerhed.

Kontrol af at anlægsforbedringer opfylder sikkerhedskravene: '2+2'-metoden

Licensholderen har det komplette ansvar for anlæggets sikkerhed og virkninger på miljøet. Tilsynsmyndighederne foretager inspektion og undersøger om alle nukleare anlæg opfylder kravene i regulativer og licenskontrakter. TACIS-programmet for nuklear sikkerhed bidrager direkte til modernisering af nukleare anlæg i de nye uafhængige stater, og sørger ydermere for at både licensholdere og tilsynsmyndigheder får direkte adgang til Vesteuropas sikkerhedspraksis. Programmet løser specifikt det vanskelige problem i forbindelse med kontakten mellem disse to instanser i licensperioden for anlæggenes modernisering. Denne metode, som går under betegnelsen '2+2', består i en kombineret samarbejdsordning mellem nukleare anlæg i EU og de nye uafhængige stater på den ene side, og på den anden mellem tilsynsmyndigheder og ekspertorganisationer i EU og de nye uafhængige stater. Denne integrerede ordning medfører ikke blot en bedre licenspraksis i de nye uafhængige stater, men sikrer også at EF-finansierede anlægsforbedringer reelt forbedrer sikkerheden og er i overensstemmelse med Vesteuropas regulativer og praksis.

Regionalt samarbejde - forpligtelsesbevillinger i 2001 (i mio. EUR)

Regionalt samarbejde	Beløb
Regionalt samarbejde	38,0
Samarbejde på tværs af grænserne	23,0
Samarbejde omkring Østersøen	6,0
EU/EBRD's ordning for forberedelse af investering	15,4
Nuklear sikkerhed	51,0
Tjernobyl-fonden	40,0
ISTC/STCU	25,0
Diverse	21,8
I alt	220,2

4.3.3. *Transport og infrastrukturer*

4.3.3.1. *Transport*

Der ydes støtte til transportsektoren både via det regionale samarbejdsprogram (se ovenfor) og de nationale handlingsprogrammer. Formålet med transportprojekterne er at modernisere transportsystemet og gøre det bedre egnet til en moderne markedsøkonomi. I 2001 var der 16 projekter i gang i denne sektor. Disse projekter omfattede mere end 400 europæiske eksperter, hvoraf 30 var udstationeret på fuld tid i partnerlandene.

Transportinfrastrukturerne fra den sovjetiske æra er for store i forhold til de nuværende behov på kortere sigt. Der er således ikke noget behov for større investeringer, men der behov for en vis bistand hvis de eksisterende infrastrukturer skal udnyttes effektivt. Transportsystemet domineres stadig af jernbanerne som

varetager mere end 80% af fragten over land (sammenlignet med 20% i EU). Til forbedring af systemets fleksibilitet har man inden for TACIS-programmet fremmet projekter vedrørende multimodal transport, idet man har støttet vejtransporten, opsplittet større transportvirksomheder og givet partnerlandene større ledelsesekspertise. Man har også ydet støtte til indførelse af et moderne retsgrundlag og forskellige institutionsordninger.

Af projekter der blev afsluttet i 2001, kan nævnes vejtransportsikkerhed og sikkerheden i russiske havne, hvor der er indført vestlige standarder. Af større projekter der blev startet i 2001, kan nævnes omstruktureringen af Moldovas jernbaner, udviklingen af havnen i Kaliningrad og den nordvestrussiske vejforvaltning.

Moldovas jernbaner

Formålet med dette projekt er at modernisere jernbanerne og forbedre deres konkurrenceevne. Projektet omfatter rådgivning og faglig uddannelse med sigte på myndighederne og jernbanerne; der lægges fokus på tilrettelæggelse og gennemførelse af en omstrukturingsplan.

Havnen i Kaliningrad

Havnen i Kaliningrad er den eneste isfrie havn i det nordvestlige Rusland; den får større betydning som følge af den nært forestående optagelse af nabolandene Polen og Litauen i EU. Projektet for udvikling af havnen i Kaliningrad, som blev påbegyndt i februar 2001, tager sigte på at fremme samhandelen og investeringen mellem EU's medlemsstater og Den Russiske Føderation og omfatter effektivisering og modernisering af kanalens fysiske og tekniske kapacitet og Kaliningrads havn. Specifikt giver dette projekt joint ventures, private banker og internationale finansieringsinstitutioner mulighed for at finansiere forbedringer af de fysiske infrastrukturer og godshåndteringsudstyret. Projektet omfatter også kurser i kommerciel markedsføring for ledende personale ved havnemyndigheden og havneselskaber.

4.3.3.2. Infrastrukturer

Anlæggelse/vedligeholdelse

De fleste anlægskontrakter på infrastrukturuområdet finansieres via TACIS-programmet for samarbejde på tværs af grænserne (se også pkt. 2.2. i dette kapitel). I 2001 blev man færdig med opførelsen af fire TACIS-finansierede grænseovergangsstationer (Salla og Svetogorsk i Rusland, Kamenny Log i Hviderusland og Leushen i Moldova). Samme år blev der iværksat to separate anlægskontrakter for en bro, med tilkørselsveje, over floden Bug som danner grænse mellem Ukraine og Polen; de forventes afsluttet i 2002. Der blev udbudt kontrakter for en jernbanestation ved den russiske grænseby Ivangorod, et grænseovergangssted ved Bagrationovsk og grænsedragning mellem Hviderusland og Litauen over en strækning på 650 km. Der blev offentliggjort udbud vedrørende udstyr, i alt 30 partier, med 16 i Rusland, 4 i Hviderusland, 6 i Ukraine og 4 i Moldova.

Energisektoren

I 2001 videreførte man 8 større energiprojekter i Ukraine, Centralasien og Kaukasus. Tre af disse vedrørte omorganisering af olie-/gassektoren, medens tre tog sigte på at informere om energieffektivitet i Ukraine. To projekter vedrørte strukturreform af energimarkedet i Kaukasus. I Ruslands energisektor blev der gennemført 11 projekter, hvoraf de fem videreføres i 2002.

Transport og infrastrukturer - forpligtelsesbevillinger i 2001 (i mio. EUR)

Transport og infrastrukturer	Land	Beløb
Transport	Kirgisistan	1,2
Miljø	Kasakhstan	2,0
Energi	Ukraine	20,0
I alt		23,2

4.3.4. Fødevarerikkerhed - landdistrikternes udvikling

I 2001 blev der via TACIS-programmet ydet støtte til videreførelse af 12 fødevarer-/landbrugsprojekter i Rusland. To af disse tog sigte på at fremme landbrugssamarbejde (produktion, forarbejdning og kreditkooperativer) i tre forsøgsregioner. Et projekt vedrørte almen og faglig uddannelse af landbrugere med henblik på at fremme reform. Spørgsmålet om fødevarerikkerhed er i TACIS-programmet blevet taget op inden for rammerne af et levnedsmiddelprojekt der gennemføres i forskellige regioner. Der er gennemført to projekter vedrørende omstrukturering af landbruget (i Astrakhan og Ural), et projekt for etablering af landbrugsrådgivningscentre i Sydrusland, og et projekt på forbundsstatsplan hvorigennem Levnedsmiddels- og Landbrugsministeriet har fået rådgivning om hvordan det kan fremme ny politik.

Den bredt formidlede information om de projekter som er blevet afsluttet i 2001, kan danne udgangspunkt for reproducering af disse resultater andre steder i regionen.

I de øvrige nye uafhængige stater videreførte man 17 projekter vedrørende alle aspekter af landdistriktsudviklingen: forbedret landbrugsproduktion (såvel afgrøder som husdyr); forarbejdning af landbrugsprodukter, markedsføring/distribution af landbrugsvarer; privatisering/registrering af jord; bedre produktion/formering af såsæd; etablering af landbrugssammenslutninger/-kooperativer; landbrugslån; fødevarerikkerhed/-kvalitet; samt kunstvanding/udnyttelse af vand i landbruget.

EU's program for levering af levnedsmidler til Rusland

Med Rådets forordning (EF) nr. 2802/98 af 17. december 1998 fik EF mandat til at levere levnedsmidler til Den Russiske Føderation. Dette program repræsenterer de største levnedsmidelleverancer som EF har foretaget i denne region (ca. 1,85 mio. t til 50 regioner), og en budgetudgift på 400 mio. EUR.

Man blev færdig med leveringen i april 2000; så godt som alle produkter blev solgt til en pris som afspejler markedsværdien. Indtægterne fra dette salg blev indsat på en særlig konto i det russiske finansministerium. Formålet var at bruge disse midler til at afvikle pensionsrestancer (80%) og støtte sundheds- og arbejdsministeriet (20%). Det var tanken at der i 2001 skulle tages stilling til anvendelsen af denne særlige konto. Der har imidlertid været vanskeligheder i forbindelse med tilvejebringelse og anvendelse af medfinansieringsmidler, bl.a. som følge af levnedsmiddelprogrammets kompleksitet.

Kommissionen har som fastsat i Rådets forordning bestilt en ekstern revision af programmet. Resultatet heraf skulle foreligge først i 2002.

Tilrettelæggelse af foranstaltninger - uddannelses- og ledelsesstøtte til afgrødeproducerende landbrugsvirksomheder

Dette projekt løb fra februar 1999 til november 2001. Formålet var at forbedre afgrødeproduktionen i Mongoliet ved hjælp af en række praktiske demonstrationer af f.eks. brugen af gødning, frøformering, kunstvanding, reduceret jordbearbejdning og kemisk braklægnings. Projektet har vist at der kan opnås en væsentlig og målelig forbedring af både afgrødens kvalitet og kvantitet med et minimum af kapital. Resultaterne af dette projekt blev bragt ud til en større kreds gennem en række demonstrationsarrangementer og bred mediedækning af projektaktiviteterne såvel lokalt som nationalt. Som led i projektet blev der oprettet fem landbrugsrådgivningscentre som formidler vejledning og information til hele landbrugssamfundet.

Landbrugsministeriet har løbende ydet aktiv støtte, og regeringen har allerede iværksat flere af de anbefalinger som projektet resulterede i.

4.3.5. *Opbygning af institutioner*

Opbygning af institutioner har en central plads i TACIS-programmet. Formålet er at etablere offentlige institutioner der opfylder alle krav til klarhed, effektivitet og ansvarlighed. I TACIS-støtten indgår rådgivning af de enkelte ministerier om reform af administrationen, rådgivning om udformning af moderne lovgivning - i det fornødne omfang i overensstemmelse med EU's standarder - samt støtte til reform af retsvæsenet.

Det bør endvidere bemærkes at det netop oprettede TACIS-program for partnerskaber i forbindelse med institutionsopbygning omfatter tre former for partnerskabssamarbejde, dvs. mellem centraladministrationen og agenturer, mellem kommuner og regioner, og mellem NGO'er. Partnerskabet indebærer at EU's medlemsstater udstationerer embedsmænd direkte i modtagerlandets institutioner, f.eks. for at hjælpe med ved udarbejdelsen af ny lovgivning, reform af institutionernes struktur, undervisning i systemsoftware, samt uddannelse, såvel på stedet som i en EU-medlemsstat.

I 2001 blev der gennemført 30 institutionsopbygningsprojekter på miljøområdet. I mange af disse blev der lagt fokus på udvikling af de styrende institutioner på nationalt og lokalt plan. Der blev gennemført to store samfinansierede projekter, ét i Skt. Petersborg med det formål at mindske forureningen af Østersøen, og ét i Sortehavsområdet med sigte på forbedring af vandkvalitet, turisme og folkesundhed i to ukrainske kystbyer. I årets løb blev der ydet ekstra investeringsstøtte til kommunale serviceydelser.

Hvad den økonomiske udvikling angår er der stadig brug for reform på visse afgørende områder, såsom det retlige grundlag for den private sektor, handels- og investeringspolitikken, beskatning og finansieringsmuligheder. TACIS-projekter og -programmer tager sigte på at løse disse problemer både på græsrodsniveau (udvikling af små og mellemstore virksomheder) og på institutionsniveau.

Opbygning af institutioner - forpligtelsesbevillinger i 2001 (i mio. EUR)

Land	Beløb
Georgien	3,0
Kasakhstan	9,0
Kirgisistan	4,7
Moldova	9,7
Rusland	45
Ukraine	20,5
I alt	91,9

4.3.6. Makroøkonomiske foranstaltninger

En af de centrale målsætninger i TACIS-programmet er arbejdet på at fremme økonomisk reform og den private sektor. EU's strategi i 2001 var fortsat at stimulere erhvervslivets vækst og samtidig yde støtte til nye markedsøkonomiske institutioner. Samarbejdet med andre internationale organisationer blev videreført, samtidig med at man søgte at styrke forholdet til lokale partnere.

Udfordringen for TACIS-programmet består fortsat i det dårlige nuværende tilsynsmiljø, den dårlige adgang til finansiering og investering og den kvalitetsmæssigt dårlige erhvervspraksis. Der blev gennemført næsten 200 projekter med sigte på disse problemområder; det samlede budget hertil var på næsten 300 mio. EUR. Karakteristik heri var projekter med sigte på støtte til revisionsreform i Aserbajdsjan, støtte til optagelse i Verdenshandelsorganisationen, og herunder støtte til udvikling af mindre virksomheder i Rusland. EU's projekter tog sigte på retlig og politisk reform og fortsatte således med at være af vital betydning i Den Russiske Føderation og i de nye uafhængige stater.

I første fase af programmet for ledelseskurser - dvs. EU's program for studieophold for ledere i de nye uafhængige stater - blev der i 2001 tilrettelagt omkring 440 ophold i EU-virksomheder, af en varighed på op til tre måneder. I 2001 blev der indgået kontrakter for yderligere 9,1 mio. EUR inden for dette program.

MERIT 1 - Støtte til byer med én enkelt erhvervsaktivitet, og herunder udvikling af kulminebyer i Den Russiske Føderation

Formålet med dette projekt er at styrke udviklingen i 5 udvalgte byer således at de kan fungere som drivkraft i by- og regionsudviklingen. Der blev ydet støtte til den nyoprettede kommunaladministration i forskellige kulminebyer hvis industri er under omstrukturering. Man har bl.a. ydet støtte til udvikling af en økonomisk strategi, til udvikling af områdernes strategi og mulighed for at tiltrække investeringer, til kurser med henblik på udvikling af den lokale kapacitet, til infrastrukturer for små og mellemstore virksomheder, til tilvejebringelse af mikrolån, og til tilrettelæggelse af en strategi for informationskampagner med sigte på samtlige minebyer. Man gennemførte en række flagskibsprojekter i de enkelte byer som fokus for en serie aktiviteter med sigte på økonomisk regenerering. Kommunernes udviklingsplanlægning har i alle byer været samarbejdsbaseret - og fortsætter hermed også efter TACIS-programmet - dvs. at man søger at inddrage en bredere kreds, og herunder repræsentanter for myndigheder, erhvervsliv og socialektorer på lokalt plan.

Makroøkonomisk bistand - forpligtelsesbevillinger i 2001 (i mio. EUR)

Land	Beløb
Georgien	1,0
Kasakhstan	2,5
Kirgisistan	2,8
Moldova	3,0
Rusland	22,0
Ukraine	13,0
I ALT	44,3

4.3.7. Sundhed og uddannelse

4.3.7.1. Sundhed

Foringelsen af sundhedsvæsenet i Øst- og Centraleuropa har medført et ofte dramatisk fald i gennemsnitslevetiden. Til eksempel kan nævnes at den gennemsnitlige levetid i Rusland er faldet fra 68 til 58 år inden for det seneste tiår. Mange sygdomme som tidligere var udryddet eller i det mindste under kontrol, såsom difteri, kolera og tuberkulose, er dukket op igen eller begynder på ny at brede sig. AIDS breder sig ukontrollabelt.

Kommissionen har især søgt at imødegå sundhedsproblemet i bistandsprogrammet for Usbekistan. Nedenstående skema viser hvilke TACIS-foranstaltninger der er blevet gennemført inden for sundhedssektoren i 2000-2001.

Følgende projekter er under forberedelse: Forebyggelse og bekæmpelse af tuberkulose i Ukraine (Kiev - 2 mio. EUR), integreret fællesskabsstøtte til primær sundhedspleje i Kakhetti-regionen (Georgien - 5-7 mio. EUR), samt regional sundhedspleje i Usbekistan (2 mio. EUR).

4.3.7.2. Uddannelse

TACIS-programmets støtte til uddannelsessektoren ydes fortrinsvis gennem Tempus-programmet⁸⁴. Formålet med dette program er at støtte reform og omstrukturering af den højere uddannelse i de nye uafhængige stater og at bistå dem i tilpasningen til nye samfundsøkonomiske behov. Tempus-programmet består af tre elementer: fælleseuropæiske projekter, kontaktnetprojekter og individuel mobilitetsgavebistand.

Social udvikling - forpligtelsesbevillinger i 2001 (i mio EUR)

Land	Beløb
Kasakhstan	1,0
Kirgisistan	0,9
Moldova	6,8
Rusland	23,0
Ukraine	13,5
I ALT	45,2

---

⁸⁴ Tempus-programmet tager sigte på reform af den højere undervisning i Øst- og Centraleuropa, dvs. i Armenien, Aserbajdsjan, Georgien, Hviderusland, Mongoliet, Rusland, Ukraine og Usbekistan.

4.3.8. Tværgående anliggender

4.3.8.1. Det Europæiske initiativ for demokrati og beskyttelse af menneskerettighederne

I 2001 blev der som led i det europæiske initiativ for demokrati og beskyttelse af menneskerettighederne gennemført projekter i Østeuropa, Kaukasus og Centralasien for et beløb på over 7,5 mio. EUR.

Som led i dette initiativ blev der afsat 2,6 mio. EUR til et projekt der tog sigte på at fremme og beskytte menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder i Den Russiske Føderation. Sigtet er at styrke og beskytte menneskerettighederne ved hjælp af et overvågningsprogram som omfatter Ruslands 89 regioner, bl.a. i det nordlige Kaukasus. I Georgien er der som led i initiativet blevet gennemført et projekt vedrørende behandling af torturofre og forebyggelse af tortur.

Via nævnte initiativ er der stillet 3 mio. EUR til rådighed i støtte til demokratisering og fremme af god forvaltningspraksis. I Hviderusland startede man i 1999 et fællesprojekt sammen med Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, hvorigennem unge er blevet informeret om menneskerettighedsproblemet. I Rusland gennemfører man sammen med Europarådet et fællesprogram til fremme af god forvaltningsskik og beskyttelse af menneskerettigheder. I Ukraine gennemfører man sammen med Europarådet et fællesprogram til styrkelse af demokratisk stabilitet og forebyggelse af konflikter. En række forskellige europæiske standarder vedrørende forvaltningspraksis, menneskerettigheder og human behandling af fanger er blevet vedtaget i Moldova.

Støtte til konfliktforebyggelse og fredsbefordrende foranstaltninger er et af de vigtigste i elementer i ovennævnte initiativ. I 2001 arbejdede EF sammen med Europarådet om et program hvis formål var at hjælpe Armenien, Aserbajdsjan og Georgien med at blive optaget i Europarådet; sigtet er i første række etablering af et demokratisk samfund baseret på god forvaltningspraksis, tolerance og overholdelse af menneskerettighederne. Et andet projekt tog sigte på bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, samt styrkelse af konfliktreducerende foranstaltninger og fremme af god forvaltningspraksis. I 2001 var dette initiativ for første gang involveret i konfliktforebyggelse og kapacitetsforbedring med henblik på menneskerettighederne i Kaukasus.

4.3.8.2. NGO'ernes arbejde

Fremme af civilsamfundsorganisationerne er også et centralt element i TACIS-programmet, ikke mindst i forbindelse med støtten til reform af institutioner, retsvæsen og administration.

Et særligt program for udvikling af civilsamfundet i Hviderusland blev godkendt i Minsk i november 1999. Gennemførelsen heraf blev indledt i begyndelsen af 2001. Man er i gang med 24 NGO-projekter, 5 medieprojekter og 1 projekt om parvist samarbejde mellem institutioner.

I foråret 2001 forelagde man de endelige forslag til Lien-programmet; dette tager sigte på at fremme partnerskaber mellem NGO'er. Der blev udvalgt 20 projekter, som man nu er i gang med at gennemføre. Det samlede projekt repræsenterer et beløb på 3,2 mio. EUR. TACIS-programmet for parvist samarbejde mellem byer omfatter 35

igangværende projekter (med et samlet budget på 3,5 mio. EUR) som afsluttes i 2002.

Lien-programmet og programmet for parvist samarbejde mellem byer er blevet erstattet af et partnerskabsprogram for institutionsopbygning / støtte til civilsamfundet og lokale initiativer. Det nye program tager sigte på NGO'er, lokale og regionale myndigheder og faglige sammenslutninger. Formålet er at opbygge institutioner på grundlag af partnerskabssamarbejde på græsrodsniveau mellem EU og de nye uafhængige stater. Der blev indkaldt forslag i december 2001, og projektets gennemførelse planlægges igangsat i efteråret 2002. Det samlede programbudget er på 15 mio. EUR over en toårs periode.

'NGO-bistand til handicappede' og 'Oprettelse af et konsultationscenter for invalide børn'

Dette projekt er udarbejdet af NGO'er i Hviderusland og tager sigte på at give dem bedre kapacitet til at hjælpe handicappede. Formålet er at forbedre samarbejdet mellem NGO'er og arbejdsformidlingen således at handicappede får bedre ansættelsesmuligheder, at tage eksisterende lovgivning op til nyvurdering og at fremsætte forslag til nye bestemmelser til forbedring af beskæftigelsesmuligheder for handicappede. Arbejdsministeriet har gratis stillet lokaler til rådighed for projektkontoret. De nationale myndigheder har hermed givet et vigtigt signal. Det håbes at projektet vil give gode og bæredygtige resultater som et godt eksempel på ngo-bistand og samarbejde med Hvideruslands regering.

4.3.9. *Overensstemmelse med politikken på andre områder*

Foranstaltningernes overensstemmelse med politikken på andre områder sikres på to måder. For det første sørger Kommissionen for at det foreslåede TACIS-bistandsarbejde koordineres med alle de generaldirektorater som er ansvarlige for EU's foranstaltninger inden for andre sektorer, og herunder miljø, energi, transport, retlige og indre anliggender, konkurrence, handel, beskæftigelse og regionalpolitik.

Eksempelvis udgør TACIS-bistand til de vestlige nye uafhængige stater ofte en del af det større kompleks af fællesskabsbistand som ydes ansøgerlandene via PHARE-programmet og Interreg-programmet⁸⁵, og det er således nødvendigt at sikre en god koordination mellem TACIS-programmet, PHARE-programmet og Interreg-programmet. I april 2001 udarbejdede Kommissionen en praktisk vejledning for samordning af Interreg- og TACIS-midler⁸⁶ som et første skridt på vejen til en bedre koordinering mellem de to ordninger.

For det andet bestræber Kommissionen sig på at sikre at TACIS-programmerne supplerer den støtte som ydes disse lande via andre EF-ordninger. Til eksempel kan nævnes 2001-programmerne for Moldova og Kirgisistan, som omfatter elementer der er knyttet til de projekter som iværksættes via EF's program for fødevarerikkerhed. Samtidig har man i TACIS-arbejdet inden for den private sektor og økonomisk udvikling søgt at fremme gunstige forhold, jf. bestemmelserne vedrørende EF's makroøkonomiske bistand (se kapitel 7).

⁸⁵ Interreg-programmet er et EF-initiativ som finansieres over EF's strukturfonde med henblik på fremme af det tværregionale samarbejde i EU's (interne) grænseområder.

⁸⁶ Se http://europa.eu.int/comm/regional_policy/Interreg3/doc/docu_en.htm

4.3.10. Samarbejde med andre donorer

Et højt prioriteret strategisk punkt i TACIS-programmet er arbejdet på at sikre en løbende koordinering af arbejdet og god komplementaritet i forhold til det arbejde der udføres af andre donorer. Den voksende samordning på landeniveau er et direkte resultat af forbedringen af forbindelserne mellem EF's delegationer og medlemsstaternes egne repræsentationer i partnerlandene. Nye programmer udarbejdes i nært samarbejde med andre donorer inden for rammerne af Kommissionens formelle godkendelsesproces (bl.a. TACIS-forvaltningsudvalget). Relationerne til andre organisationer, såsom Verdensbanken og Den Internationale Valutafond, styrkes ved det igangværende samarbejde bl.a. på områder såsom gennemførelsen af strategidokumentet for fattigdomsbekæmpelse, samt, for Kirgisistans vedkommende, inden for rammerne af det generelle udviklingsarbejde.

4.3.11. Kontoret for Humanitær Bistand (ECHO)

De humanitære forhold i de **nye uafhængige stater** blev ikke væsentligt bedre i 2001. Det er klart at strukturelle problemer er den grundlæggende årsag til de vanskelige forhold som de mest udsatte befolkningsgrupper i de nye uafhængige stater kæmper med. De må løses gennem en langfristet indsats - og falder dermed uden for ECHO's mandat. ECHO fortsatte imidlertid med at yde en vis, begrænset bistand fordi Kommissionens overdragelse af disse opgaver til andre mere formålstjenlige ordninger skete med en vis forsinkelse. Formålet var at give de mest udsatte befolkningsgrupper, såsom børn på børnehjem, enlige ældre og handicappede og familier med mange børn bedre forhold. ECHO's tilbagetrækning fra **Hviderusland, Moldova og Ukraine** blev videreført og næsten afsluttet i 2001, og det samme var tilfældet i **Aserbajdsjan, Georgien og Armenien**.

I **Tadsjikistan** blev finansieringen under den globale plan yderligere reduceret (til 10 mio. EUR); levnedsmidler, medicin samt vand og sanitet blev prioriteret højest. Da landet for andet år i træk blev ramt af hård tørke, blev det imidlertid besluttet at afsætte 2 mio. EUR i nødhjælp til finansiering af små fødevarerikkerhedsprogrammer med sigte på de mest udsatte grupper af landbefolkningen. ECHO fortsætter den gradvise tilbagetrækning fra landet (forventes afsluttet med udgangen af 2003). Man fortsætter det nære samarbejde med andre tjenestegrene i Kommissionen for at sikre en glat overgang fra den ECHO-finansierede nødhjælp til istandsættelses- og udviklingsarbejde (der varetages via mere formålstjenlige kommissionsordninger og af medlemsstaterne) til dækning af behovene på længere sigt. Den øgede opmærksomhed som Centralasien er blevet genstand for i forbindelse med krisen i Afghanistan, ser ud til at virke befordrende på arbejdet vedrørende dette punkt.

I **Den Russiske Føderation** var ECHO fortsat inddraget i arbejdet i det nordlige Kaukasus, hvor befolkningen har stort behov for humanitær bistand som følge af den seneste Tjetjenien-krise (40,35 mio. EUR). Konflikten brød ud sidst i 1999, og der er stadig ikke udsigt til nogen politisk løsning. De væbnede kampe i Tjetjenien har fået mange mennesker i det nordlige Kaukasus til at flygte, i første række fra Tjetjenien til nabolandet Ingusjetien (som har 150 000 interne flygtninge). Det internationale samfunds bestræbelser på at afhjælpe disse behov er imidlertid ofte kommet til kort på grund af de meget vanskelige arbejdsforhold - navnlig på grund af en meget svingende og uigennemskuelig ordning for adgangen til Tjetjenien, og det forhold at NGO'erne ikke har adgang til VHF-radiokommunikation (hvilket er nødvendigt af

hensyn til personalets sikkerhed). ECHO har ydet hjælp til omkring 400 000 civile konfliktofre, både i form af basal fødevarebistand og ved forbedring af vandforsyning og sanitet i flygtningelejre, i nyoprettede bosættelser i Ingusjetien, samt i Tjetjeniens hovedstad Grozny med henblik på den fastboende befolkning. Herudover formidlede ECHO-partnere primær sundhedspleje til 40 000 interne flygtninge i lejre i Ingusjetien og Tjetjenien. ECHO finansierede beskyttelsesforanstaltninger - i første række juridisk rådgivning - med sigte på flygtninge samt hjemvendende og fastboende indbyggere i hele det nordlige Kaukasus; og der blev ydet støtte til koordineringen af den internationale humanitære bistand.

ECHO afsatte i 2001 1,03 mio. EUR til afhjælpning af de behov for humanitær bistand der var opstået som følge af den katastrofale vinter, hvis virkninger ramte en stor del af landbefolkningen i **Mongoliet**. Man finansierede hjælpeforanstaltninger hvorigennem 40 000 af de dårligst stedte fik dækket deres behov for fødevarer og input til landbruget.

ECHO's finansieringsafgørelser i 2001, i mio EUR

Land/delregion	Beløb
Hviderusland, Moldova, Ukraine	1,900
Mongoliet	1,030
Ruslands Federation (Chechnya crisis)	40,350
Armenien, Georgien	3,150
Tadsjikistan	12,000
I alt	58,430

4.3.12. Overvågning

Samtlige nationale og regionale TACIS-projekter blev overvåget af eksterne tilsynsførende i 2001.

Vurderingen var at kvaliteten af resultaterne lå mellem gennemsnitlig og god, med stigende tendens til 'god' i de projekter der blev afsluttet i 2001.

TACIS-overvågningsgrupperne udførte deres arbejde fra fire regionalkontorer, i Moskva, Kiev, Almaty og Tbilisi; det meste overvågningsarbejde blev varetaget af langtidsudsendte specialister. Overvågningssystemet blev integreret i det globale overvågningssystem i slutningen af 2001.

4.3.13. Konklusioner og udsigter

TACIS-programmet, som nu er en veletableret institution i Europa, Kaukasus og Centralasien, tilpasses gradvist udviklingen i partnernes behov i takt med at omlægningsprocessen løber til ende og nye udfordringer dukker op. TACIS-programmet tager hensyn til de voksende forskelle mellem de forskellige partnerlande samtidig med at det sikres at den regionale støtte på passende vis tilpasses regionens reelle behov. Den nye TACIS-forordning vil sikre at programmets sigte fortsat tilgodeser områder hvor det har vist sig at man opnår de mest effektive resultater. Der lægges således primært fokus på støtte til institutions-, retsvæsens- og administrationsreform, idet arbejdet inden for udviklingen af

landdistrikter efterhånden udfases. EF agter i udvidelsesprocessens videre forløb at koncentrere sin bistand om grænseoverskridende og regionale problemer mellem de vestligste af de nye uafhængige stater og de lande som står for at blive optaget i EU.

4.4. DET SYDLIGE MIDDELHAVSOMRÅDE MELLEMØSTEN

Nu syv år efter at Euro-Middelhavspartnerskabet blev lanceret - og på baggrund af de ustabile forhold i området, der har været markeret af den eskalerede konflikt i Mellemøsten - er der god grund til igen at bekræfte den strategiske betydning af dette partnerskab, som blev stiftet i 1995 i Barcelona mellem de femten EU-medlemsstater og de tolv Middelhavspartnerlande. Den samarbejdsmodel, man er nået frem til, rækker i dag langt videre end en rent økonomisk samarbejdsramme, men har også den ambition at skabe gunstige betingelser for varig stabilitet i området, som er en nødvendighed for alle tiltag til at opnå fælles velstanden i middelhavszone.

I 2001 har Euro-Middelhavspartnerskabsprocessen nået sit modningspunkt. Den er nu blevet den eneste ramme for en regional dialog baseret på et samlet koncept for gradvis og global udvikling, som åbner mulighed for at realisere en række fælles politikker og strategier i Middelhavszone.

I dag udgør Euro-Middelhavs-associeringsaftalerne, som enten er indgået eller er under forhandling med de 9 partnerlande, på bilateralt plan den væsentligste ramme for samarbejdet med EU. På regionalt plan bidrager aftalerne endvidere til at styrke forbindelserne mellem partnerlandene. Til eksempel kan nævnes de subregionale frihandelsaftaler, som f.eks. Agadir-processen mellem Marokko, Tunesien, Egypten og Jordan, som viser disse fire Maghreb- og Machrak-landes fælles vilje til gensidig åbning i deres økonomiske forbindelser.

4.4.1. INDLEDNING

Euro-Middelhavspartnerskabet blev lanceret på Barcelona-konferencen i 1995 som den væsentligste ramme for samarbejdet mellem EU og Middelhavspartnerlandene. Partnerskabet omfatter alle de samarbejdsforanstaltninger, der gennemføres for at imødegå de mange udfordringer af politisk, økonomisk, social og miljømæssig karakter, som er så afgørende for den fremtidige udvikling i det geopolitiske område, Middelhavslandene udgør.

De store skævheder i samfundet og de skrøbelige sociale strukturer er de væsentligste årsager til social udstødelse og fattigdom i landene i det sydlige Middelhavsområde. I 2001 var gennemsnitsindkomsten pr. indbygger i regionen 1 512 USD, men med signifikante forskelle landene imellem (fra 990 USD i Syrien til over 5 000 USD i Libanon). Skal sådanne skævheder udjævnes, kræver det en ihærdig indsats inden for almen og erhvervsfaglig uddannelse og på sundhedsområdet samt øget samordning med medlemsstaterne og organisationerne i Middelhavsområdet. Kampen mod fattigdommen udgør netop basis EU's nye strategi for bæredygtig udvikling og er fortsat det vigtigste mål for EU's ssamarbejdstrategi med Middelhavslandene.

Det er på denne baggrund at den økonomiske og sociale udvikling i landene og områderne i det sydlige Middelhav og Mellemøsten er essentiel for at opnå stabilitet og velstand i hele Middelhavsregionen.

MEDA-programmet⁸⁷ er det vigtigste finansieringsinstrument i Euro-Middelhavs-partnerskabet, eftersom det alene tegner sig for over 88% af det samlede beløb for de samarbejdsforanstaltninger, der blev finansieret i 2001. EU gennemfører derudover mere specifikke samarbejdsforanstaltninger for at støtte fredsprocessen i Mellem-østen, yde hjælp til palæstinensiske flygtninge og styrke demokratiet.

De associeringsaftaler, der allerede er indgået eller er under forhandling mellem EU og ni Middelhavspartnerlande, udgør den strategiske ramme for det bilaterale samarbejde, hvori EU-foranstaltningerne indgår. Der er således gjort betydelige fremskridt i 2001 i forholdet til Algeriet og Libanon, som begge har undertegnet en associeringsaftale med EU. Man har primært satset på at støtte de projekter, som er udvalgt til at figurere i de nationale vejledende programmer, der er udarbejdet med ni partnerlande inden for områderne økonomisk omstilling (strukturtilpasning og udvikling af den private sektor), opretholdelse af den sociale samhørighed (uddannelse, sundhed, udvikling i landdistrikter) og foranstaltninger til fordel for civilsamfundet.

Status over Euro-Middelhavsafalterne i 2001

Aftaler, der er trådt i kraft	Tunesien, Den Palæstinensiske Myndighed ^(*) , Israel, Marokko
Aftaler, der afventer ratifikation	Jordan ^(**) , Egypten ^(***) , Algeriet ^(****) , Libanon ^(****)
Forhandlinger i gang	Syrien

(*) Overgangsftale.

(**) Associeringsaftalen med Jordan skal ratificeres i marts 2002 og forventes at træde i kraft i maj 2002.

(***) Associeringsaftalen med Egypten blev undertegnet den 26. juni 2001.

(****) Associeringsaftalen med Algeriet blev undertegnet den 19. december 2001, og skal undertegnes med Libanon i 2002.

Kommissionen har indgået forpligtelser for i alt 857,8 mio. EUR til samarbejdsforanstaltninger i 2001 i tilknytning til Euro-Middelhavspartnerskabet, og 564,6 mio. EUR er kommet til udbetaling. Størsteparten af de midler, der blev disponeret over i 2001 gik til MEDA-programmet – 757,4 mio. EUR; her udgjorde betalingerne i alt 403,7 mio. EUR. Der blev indgået forpligtelser for 100,4 mio. EUR fra forskellige specifikke budgetposter (fredsprocessen, UNRWA's bistand til palæstinensiske flygtninge), medens betalingerne her udgjorde 160,9 mio. EUR.

⁸⁷

MEDA-programmet er fastsat ved Rådets forordning (EF) nr. 1488/96 af 23. juli 1996 om finansielle og tekniske ledsageforanstaltninger (MEDA) i forbindelse med reformen af de økonomiske og sociale strukturer inden for rammerne af Euro-Middelhavspartnerskabet. Forordningen blev ændret den 27. november 2000 ved Rådets forordning (EF) nr. 2698/2000, der populært kaldes MEDA II.

Euro-Middelhavspartnerskabet: Forpligtelser og betalinger 2001 (mio. EUR)

PROGRAMMER	FORPLIGTELSE		BETALINGER	
	2001	2000	2001	2000
MEDA				
Algeriet	60	30,2	5,4	0,4
Vestbredden/Gaza	-	96,7	62	31,2
Egypten	-	12,7	62,5	64,4
Jordan	20	15	10,8	84,5
Libanon	-	-	2	30,7
Marokko	120	140,6	41,1	39,9
Syrien	8	38	1,9	0,3
Tunesien	90	75,7	69	15,9
Tyrkiet (uden for den samlede tildeling)	147*	310,4*	86,4	15,2
MEDA bilateralt	445	719,3	341,1	282,5
MEDA regionalt	312,4	159,8	62,6	48,0
I alt bilateralt/regionalt	757,4	879,1	403,7	330,5
Andre budgetposter	100,4	122,8	160,9	141,7
I ALT	857,8	1.002,0	564,6	472,2

* Midlerne til Tyrkiet fra MEDA-programmet (budgetpost B7-4100) forvaltes direkte af Generaldirektoratet for Udvidelse.

Forpligtelser og betalinger 1995 – 2001 (mio. EUR)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I alt
Forpligtelser	173	404	981	941	937	879,1	757,4	5 071,6
Betalinger	50	155	211	231	243	330,5	403,7	1 624
Forholdet mellem betalinger og forpligtelser	29%	38%	21%	24%	26%	37,6%	53,3%	32,0%

4.4.2. REGIONALT SAMARBEJDE

Det regionale samarbejde er et af de mest originale træk ved Euro-Middelhavs-partnerskabet og giver mulighed for at organisere fælles aktiviteter og udveksling af erfaringer og informationer med deltagelse af 27 partnerlande eller -territorier på begge sider af Middelhavet. Som udgangspunkt udarbejdes der et regionalt vejledende program, og samarbejdet udmøntes i praksis i en række regionale programmer, der hver for sig vedrører et specifikt samarbejdsområde.

I 2001 vedtog Kommissionen en finansieringsplan for det regionale samarbejde for i alt 200 mio. EUR, som blev opført som forpligtelsesbevillinger samme år. Der er tale om syv specifikke programmer, der skal gennemføres over flere år. Formålet med vedtagelsen af denne finansieringsplan er at skabe kontinuitet i de eksisterende aktiviteter og projekter på områder som miljø (30 mio. EUR) og kulturudveksling mellem unge (10 mio. EUR), men der indgår også nye foranstaltninger, navnlig inden for sektorer som risikovillig kapital (50 mio. EUR) og transport (20 mio. EUR).

Hvad angår det politiske og sikkerhedsmæssige aspekt, har Kommissionen fortsat arbejdet med den praktiske gennemførelse af foranstaltninger, hvis formål er at skabe tilnærmelse mellem landene og deres befolkninger. Der er gennemført tre foranstaltninger: afholdelse af to efteruddannelsesseminarer for diplomater fra MEDA-landene, finansiering af EuroMeSCo-nettet, der omfatter uafhængige specialister fra udenrigspolitiske institutter, samt afholdelse af fire efteruddannelseskurser for de nationale beredskabs- og civilbeskyttelsesinstanser fra de 27 Euro-Middelhavs-partnerlande; kurserne indgår i et pilotprojekt med sigte på bedre forebyggelse af ulykker og naturkatastrofer.

Inden for den økonomiske og finansielle del af det regionale program har Kommissionen arbejdet videre med gennemførelsen af eksisterende programmer og projekter i sektorerne energi, miljø, informationssamfundet og statistik. Der blev iværksat fem projekter om vandforvaltning, og fem andre projekter skal forbedre sikkerheden til søs. Det industrielle samarbejde var koncentreret om følgende tre emner: investeringsfremme, udvikling af innovation, teknologi og kvalitet i virksomhederne samt udvikling af markedsinstrumenterne inden for Euro-Middelhavs-partnerskabet. Der blev iværksat fire projekter på energiområdet. 16 forslag til projekter inden for teknologi i tilknytning til informationssamfundet blev sidste år udvalgt til finansiering. På miljøområdet blev der indledt fem projekter i 2001. De omfatter en bred vifte af foranstaltninger lige fra behandling og forvaltning af affald i byområder til fremme af økologisk landbrug. På det statistiske område er målet fortsat at få gennemført en harmonisering af taloplysningerne om alle sektorer af relevans for

Euro-Middelhavspartnerskabet. Der er udgivet to statistiske årbøger⁸⁸, hvoraf den ene vedrører de regionale data, og den anden omhandler turisme.

Hvad angår sociale, kulturelle og menneskelige relationer, er de regionale programmer vedrørende den audiovisuelle sektor, kulturarven og ungdomsanliggender blevet gennemført via programmerne Euromed Audiovisuel (6 projekter), Euromed Jeunesse (26 projekter) og første fase af programmet Euromed Heritage (15 projekter, der tager sigte på bevaring af den fælles kulturarv i Middelhavsområdet, og 10 projektforslag udvalgt til finansiering i anden fase). To nye emner er udvalgt som prioriterede indsatsområder, nemlig fremme af kvindernes rolle i den økonomiske udvikling og retsligt samarbejde. Endelig har EU besluttet, at der skal udarbejdes et regionalt program om information og kommunikation.

Unge frivillige fra Marokko og Europa udfører socialt hjælpearbejde i Tunis

I forbindelse med programmet Euromed Jeunesse har fire unge fra Europa – to tyskere og to franskmænd – og to unge fra Marokko sammen udført forskellige former for socialt hjælpearbejde i fattigkvarterer i Tunis i december 2001. De seks unge piger har på to socialcentre i kvarteret La Manouba taget sig af ældre samt børn uden kontakt med familien. De har også hjulpet ganske unge piger fra gademiljøet i kvarteret Chebedda, samt unge kvinder på det sociale hjælpecenter i kvarteret Radés. EU finansierede projektet, som varede i seks måneder, med 20 000 EUR. Den tunesiske sammenslutning for frivilligt arbejde, ATAV, forestod koordineringen på stedet og sørgede for indkvartering og modtagelse af de unge frivillige.

Regionalt samarbejde – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

REGIONALT SAMARBEJDE	PROJEKTETS TITEL	BELØB
	Vandforvaltning*	40
	Transportpolitik*	20
	SMAP II (prioriteret handlingsprogram på miljøområdet på kort og mellemlang sigt)*	30
	Medstat II*	30
	Eumedis II*	20
	Euromed Jeunesse II*	10
	EIB – Risikovillig kapital*	50
	CGIAR (Den Rådgivende Gruppe for International Landbrugsforskning)	1,5
	Energiforum	2
	Fornyede forpligtelser	24,8
	Diverse regionale aktiviteter	4,3
Subtotal		232,4
	<u>Global tildeling</u>	<u>33</u>
	<u>Teknisk bistand</u>	<u>46,8</u>
I ALT		312,4

* Projekter, som indgår i den regionale MEDA-finansieringsplan for 2001 for et samlet beløb på 200 mio. EUR.

⁸⁸ "Euro-Mediterranean Statistics" – ISSN 1561-4034 og "Tourism Trends in Mediterranean Countries" – ISBN 92-894-0066-8, udgivet af Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer, L-2985 Luxembourg.

4.4.3. TRANSPORT OG INFRASTRUKTUR

Udviklingen og udbygningen af basisinfrastruktur og transport-, energi- og telekommunikationsnet inden for rammerne af bilaterale og regionale programmer er blandt de prioriterede målsætninger for Euro-Middelhavspartnerskabet. Med sigte på opfyldelsen af disse målsætninger var **49 projekter** under gennemførelse i 2001 under bilaterale programmer for et samlet forpligtelsesbeløb på 570 mio. EUR.

I 2001 arbejdede man først og fremmest med at koordinere de foreslåede eller igangværende programmer med de øvrige EU-foranstaltninger, navnlig de foranstaltninger, der gennemføres af Den Europæiske Investeringsbank og medlemsstaterne. Der blev under den forberedende evaluering af projekterne systematisk taget hensyn til deres *indvirkning på miljøet og betydning for en bæredygtig udvikling*.

På det operationelle plan er de vigtigste resultater i 2001 følgende:

I **Marokko** har EU i 2001 øget sin støtte til udvikling af de offentlige tjenester med ansvar for forvaltning af vandforsyning, energi og transport. I forbindelse med programmerne for vandforsyning og vandaflledning i landdistrikter har der kunnet registreres følgende fremskridt: forsyningssystemet er forbedret i 13 bymæssige bebyggelser og 438 landsbyer med i alt **423 000 indbyggere**; **65 km markveje** er under anlæggelse i de nordlige provinser (der blev udbetalt 3,25 mio. EUR i 2001); der er iværksat et omfattende program for *decentral elforsyning* omfattende **15 000 marokkanske husholdninger**. Programmet gennemføres i samarbejde med medlemsstaterne (Tyskland, Frankrig) og de lokale myndigheder. Til disse resultater skal desuden føjes ophævelsen af de nordlige kystområdernes isolation takket være *færdiggørelsen af det forberedende arbejde* med anlæggelse af strækningen El Jehba-Ajdîr på omfartsvejen langs Middelhavet (109 km) samt det igangværende arbejde med renovering og bygning af social infrastruktur med henblik på *genhusning af 20 000 indbyggere fra skurbyerne i Salé* uden for Rabat (1 mio. EUR udbetalt i 2001).

I **Syrien** blev der i 2001 undertegnet tre nye finansieringsaftaler for i alt 24 mio. EUR om elforsyning, telekommunikation og turisme med kulturelt indhold; disse aftaler er udtryk for, at samarbejdet nu er inde i en mere stabil rytme. De pågældende programmer er ved at blive sat i værk. Desuden blev der truffet en finansieringsafgørelse for 8 mio. EUR om *et program for vandaflledningsarbejder i de palæstinensiske flygtningelejre i Syrien*.

I **Jordan** blev der oprettet et hold af tekniske bistandsmedarbejdere ved projektforsvaltningskontoret (40 personer), som skal forestå koordineringen af programmerne for rehabilitering og udbygning af vandforsyningsnettene i regionen Amman; kontoret er nu fuldt funktionsdygtigt. I 2001 *afsluttedes vandforsyningsprojekterne* i regionerne Karak og Tafilah, hvorefter befolkningen i regionen nu er sikret en vigtig offentlig forsyningstjeneste. Endelig har Kommissionen støttet udviklingen af turisme med kulturelt indhold gennem istandsættelse af to arkæologiske områder og teknisk bistand til landets turistråd.

På **Vestbredden** og i **Gazastriben** anser EU det fortsat for det vigtigste – på trods af de stigende vanskeligheder som følge af den skærpede konflikt og den udvidede blokade mod de selvstyrende palæstinensiske områder – at prioritere en forbedring af levevilkårene for den palæstinensiske befolkning meget højt. I denne sammenhæng

er videreførelsen af det igangværende arbejde med *bygning af basisinfrastruktur* (skoler, veje, primære sundhedscentre, kloakeringsnet, dagrenovation m.m.) allerede i sig selv et resultat, som fortjener at blive fremhævet. Det er absolut nødvendigt at vedligeholde og udbygge disse basale infrastrukturer, og de vil, når forholdene atter er bedret, kunne danne grundlag for et hurtigt opsving i den palæstinensiske økonomi. Som et bemærkelsesværdigt resultat i 2001 bør desuden nævnes, at *samtlig afdelinger på hospitalet i Gaza*, som har en kapacitet på 188 senge til en befolkning på 350 000 mennesker, *nu er fuldt funktionsdygtige* og modtager ca. *2 000 patienter om måneden*. Endelig bør nævnes *istandsættelsen af biblioteket* på Bibelskolen i Jerusalem, som blev indviet den 17. november 2001 af Kommissionens formand, Romano Prodi.

Opførelse af skoler på Vestbredden og i Gazastriben

Fra 1996 til 2001 blev der bygget 21 skoler og skoleinfrastrukturer på Vestbredden og i Gazastriben. Dette projekt for basisinfrastruktur til brug for undervisningen på primær- og sekundærtrinet kunne gennemføres takket være støtte fra EU, som har bidraget til finansieringen med 14 mio. EUR.

De palæstinensiske kommuner, som er omfattet af projektet, råder nu over 311 nye klasser med en samlet kapacitet til at modtage over 14 000 elever. Ud over den pædagogiske og undervisningsmæssige gevinst har dette projekt også haft stor økonomisk og social betydning for landet, eftersom anlægsarbejderne gav ca. 100 000 arbejdsdage til palæstinensiske arbejdere, funktionærer, fagfolk i byggebranchen og leverandører af udstyr.

I Iran er arbejdet med at udstyre to hospitaler, der var opført i Manjil og Abbar Taroum i forbindelse med et tidligere bistandsprogram, ved at være afsluttet; det samme gælder bygningen af den nødvendige infrastruktur i tilknytning til de to hospitaler.

Transport og infrastruktur – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

TRANSPORT OG INFRASTRUKTUR	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Vand	Marokko	Sektortilpasning	120
Vand	Syrien	Miljø og sundhed/flygtningelejre	8
I ALT			128

4.4.4. UDVIKLING I LANDDISTRIKTER OG FØDEVARESIKKERHED

70% af den del af befolkningen i Mellemøsten og Nordafrika, som lever under fattigdomsgrænsen, bor i landdistrikter, hvor levevilkårene normalt er vanskeligere end i byområderne. Underudviklingen i landdistrikterne i størsteparten af landene langs det sydlige Middelhav hænger naturligvis sammen med klimaet, men skyldes også rovdrift på de naturlige økosystemer, som forstyrrer naturens balance.

I 2001 tog udviklingsforanstaltningerne primært sigte på at tilvejebringe varig produktiv beskæftigelse, styrke basisorganisationerne, sikre en bæredygtig forvaltning af naturressourcerne, navnlig vandressourcerne, og beskytte frugtbare jorder mod erosion. På det operationelle plan var 25 projekter under gennemførelse i 2001 for et samlet forpligtelsesbeløb på 433 mio. EUR. De var primært koncentreret i tre lande: Egypten (7 projekter for i alt 105 mio. EUR), Marokko (8 projekter for i alt 182 mio. EUR) og Tunesien (5 projekter for i alt 132 mio. EUR); 5 projekter for i alt 14 mio. EUR var fordelt på de øvrige lande i området.

Med hensyn til *fødevarerikkerhed* er EU-bistanden baseret på Rom-erklæringen fra det internationale topmøde i november 1996 om fødevarer. EU's indsats skal sikre de mest trængende befolkningsgrupper i det sydlige Middelhavsområde en tilstrækkelig ernæring i både kvantitativ og kvalitativ henseende og et minimum af hygiejnefaciliteter.

I Yemen er *kornproduktionen* kraftigt faldende og dækker i dag kun 25% af befolkningens samlede forbrug. I forbindelse med det strategiske program for bekæmpelse af fattigdommen, som Yemens regering har iværksat, ydede EU i 2001 budgetstøtte og stillede teknisk bistand til rådighed med sigte på følgende tre områder: 1) *institutionel støtte* med henblik på en tydeligere definition af målsætninger og mere effektiv iværksættelse af den nationale strategi for fødevarerikkerhed (suppleret med finansiell støtte til landets socialsikringssystem), 2) *støtte til informationssystemet for landbrugstælling*, underbygget med en undersøgelse af informationssystemet for landbrugsmarkeder, 3) *finansiering (75% af de samlede omkostninger) af omkostningerne ved programmering og iværksættelse af foranstaltninger til støtte for fødevarerikkerheden* (navnlig bygning af mindre dæmninger til kunstvanding, programmer for faglig uddannelse og adgang til mikrolån).

De vigtigste foranstaltninger – modernisering af private produktionsvirksomheder, bedre udnyttelse af det eksisterende overordnede kunstvandingssystem samt støtte til initiativer, der udgår fra landbosamfundene selv – har bidraget til at forbedre fødevarerikkerheden. Også fødevarerforsyningen til byerne er blevet forbedret, og der er bedre kontrol med stigningen i importen. Endelig er der i forbindelse med alle enkeltheder i foranstaltningerne taget systematisk hensyn til målet om bæredygtig forvaltning af naturressourcerne og landbrugsmiljøet.

På grundlag af den operationelle prioritering, der er fastsat sammen med partnerlandene, blev følgende foranstaltninger gennemført eller videreført i 2001:

Modernisering af landbrugsproduktionsvirksomheder

Formålet med dette program er – via nationale og lokale specialiserede institutioner – at stille den nødvendige tekniske og finansielle bistand til rådighed for landbrugsproducenterne i Egypten og Marokko, så de får mulighed for at finansiere deres projekter.

I Egypten har ca. 3 000 mindre private producenter kunnet ekspandere deres virksomheder ved at sprede de produktive aktiviteter, så de bedre imødekom markedets behov; det er lykkedes ved hjælp af mellemfristede lån fra lokale banker og konsulentbistand finansieret af EU. Takket være konsulentbistanden har dette landsdækkende projekt haft meget betydelig effekt, eftersom salget af fjerkræprodukter, mejeriprodukter, grøntsager og opdrættet fisk er steget kraftigt og har skabt ca. 30 000 nye job og forbedret indtægtsmulighederne for næsten 50 000 personer.

Udbygningen af det overordnede kunstvandingssystem og en mere rationel forvaltning af vandressourcerne forudsætter helt konkret en oplysnings- og uddannelsesindsats over for de egyptiske og marokkanske landbrugere. Den mængde vand, der kræves pr. hektar til kunstvanding, har som følge af denne reform kunnet reduceres med 30%.

I Egypten har 20 000 hektar jorder, beliggende i områder, der kan sættes under vand, kunnet kunstvandes, efter at de var blevet bearbejdet og klargjort. 8 000 landbrugsfamilier samlet i 33 brugerforeninger har fordel af projektet, som er gennemført med nye og mere effektive og vandbesparende kunstvandingsmetoder. Produktionen af korn og foder er således steget med 30%, og landbrugsindtægterne er steget med 20%. De EU-finansierede foranstaltninger har drejet sig om dræning og bearbejdning af landbrugsjorden, støtte til brugersammenslutningerne, teknisk rådgivning til producenterne samt adgangsinfrastruktur til produktionsområderne.

Støtte til initiativer, der udgår fra landbosamfundene selv

I Tunesien og Marokko bistår EU lokalsamfundene med at udarbejde og iværksætte selvstændige projekter, som de anser for væsentlige for at få forbedret deres levevilkår og sikre en bæredygtig dyrkning af jorden. Der er tale om projekter inden for mindre vandbygningsarbejder til landbrugsformål, stier og småveje samt bevaring af vandressourcer og sikring af jorden mod erosion. Sådanne tiltag er med til at stabilisere indtægterne fra landbruget og forhindre ørkendannelse og bidrager således til at bremse afvandringen fra landområderne ind til byområder og til udlandet.

I Tunesien har man således kunnet udnytte 480 søer og 45 000 hektar vandførende områder, så over 20 000 hektar jord har kunnet opdyrkes, heraf 5 000 hektar med kunstvandning. Lokalsamfundene omkring hver sø er samlet i 80 kooperativer, der står for afsætningen af landbrugsprodukterne, og det har medført en kraftig forøgelse af salget af dadler og oliven. Omkring 100 af sådanne lokale udviklingsplaner med deltagelse af indbyggerne selv er i øjeblikket under gennemførelse til fordel for over 6 000 personer.

Beskyttelse af kystmiljøer og bevaring af biodiversiteten

En vigtig forudsætning for at kunne sikre naturparkens og de beskyttede områders fortsatte eksistens er, at de institutioner, som står for den lokale forvaltning af miljøet, styrkes. For at de kan varetage deres arbejdsopgaver, må de i højere grad gøres selvfinansierende, og man er ved at udvikle et afgiftssystem, der skal omfatte de forskellige økonomiske aktører i turistsektoren i det sydlige Sinai.

I den sydlige del af den egyptiske Sinai-region er der oprettet en nationalpark og fem beskyttede områder, som dækker i alt 12 000 km². Det giver mulighed for at bevare over 200 km koralrev og en lang række sårbare økosystemer langs Det Røde Hav. Beskyttelsen af disse uberørte naturområder er en vanskelig opgave både på det miljømæssige plan og i relation til turismen, men det er lykkedes at forene miljøbeskyttelse og en harmonisk og kontrolleret udvikling af en primært international turisme, som har skabt over 100 000 job i hotel- og fritidsbranchen.

4.4.5. INSTITUTIONEL STØTTE

Foranstaltningerne vedrørende institutionel støtte indgår som led i Euro-Middelhavs-partnerskabets bilaterale aktiviteter og fastsættes derfor efter fælles overenskomst mellem Europa-Kommissionen og de kompetente myndigheder og organisationer i de enkelte partnerlande. Det er f.eks. grunden til, at de forskellige sektorforanstaltninger, der iværksættes med henblik på moderniseringen og demokratiseringen af partnerlandene og -territorierne, er knyttet sammen med gennemgribende reformer af de offentlige tjenester og lovgivningen på de pågældende områder.

EU finansierede i 2001 følgende to nye projekter om institutionel støtte:

Støtte til reformen af Algeriets politi

Dette projekt, som blev iværksat i 2001, skal løbe i seks år og kommer til at koste 8,2 mio. EUR. Der blev indgået forpligtelser for projektbeløbet i 2000, og formålet er at styrke god forvaltningspraksis og retsstatsprincipper i Algeriet. Rent konkret omfatter projektet en række foranstaltninger med sigte på at højne det faglige niveau hos de ansatte i Algeriets nationale sikkerhedspoliti, idet der navnlig lægges vægt på respekten for menneskerettighederne ved varetagelsen af politiopgaver i relation til statens sikkerhed.

Støtte til journalister og medier i Algeriet. Der blev indgået forpligtelser i 2000 for et beløb på 1,53 mio. EUR til dette projekt, der blev påbegyndt i 2001 og skal løbe i fire et halvt år. Formålet er at styrke den private uafhængige presses rolle i Algeriet og via den bidrage til den nødvendige demokratisering af det algeriske samfund. Mere specifikt går projektet ud på at forbedre det faglige system for algeriske journalister bl.a. med vedtagelsen af en faglig statut for journalister, udarbejdelse og indgåelse af en kollektiv overenskomst i pressesektoren og godkendelse af et sæt etiske regler.

Institutionel støtte – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

STYRKELSE AF INSTITUTIONER	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Retsvæsen	Jordan	Lovreformer/privatisering	20
Retsvæsen	Tyrkiet*	Modernisering af retsvæsenet og strafferetsreform (JMPR)	8
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Evaluering af førtiltrædelsesprojekter	5
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Facilitet vedr. administrativt samarbejde II	8
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Deltagelse i EU-programmer og -agenturer	11
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Program for modernisering af vilkårene for offentligt ansatte	2,5
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Program for reform af lokalforvaltningen	3,5
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Udvidelse af TAIEX til Tyrkiet	6
Gældende EU-ret	Tyrkiet*	Modernisering af det statistiske system til EU-niveau	15,3
I ALT			79,3

* Midlerne fra MEDA-programmet til Tyrkiet (budgetpost B7-4100) forvaltes direkte af Generaldirektoratet for Udvidelse.

4.4.6. MAKROØKONOMISKE POLITIKKER

Maghreb- og Machrak-landenes økonomier er præget af, at der mangler en tilstrækkeligt gunstig lovgivningsmæssig og institutionel ramme for udviklingen af det private initiativ, at staten er stærkt involveret i de vigtigste sektorer i økonomien, og at den kreditformidlende finansielle sektor ikke er tilstrækkeligt udviklet. Desuden bidrager de store skævheder mellem byområder og landdistrikter til at øge de sociale forskelle og har samtidig stor betydning for indkomstfordelingen i landet. I denne usikre økonomiske kontekst har de fortsatte forsøg på i 1970'erne og 1980'erne at føre en *finanspolitik, der kunne skabe økonomisk opsving* – præget af manglende kontrol med udgiftsniveauet – forværret ubalancen i de offentlige finanser og gjort det nødvendigt at iværksætte stabiliseringspolitikker med henblik på at nedbringe budgetunderskuddet og afbøde risikoen for finanskriser.

De programmer og projekter, der finansieres af MEDA-programmet, skulle i første fase primært *ledsage og understøtte den stabiliseringsproces og økonomiske omstillingsproces*, der var indledt i partnerlandene. Der var tale om et dobbelt formål, eftersom det drejede sig om dels at fremme *en reform af skattesystemet* og *statens gradvise tilbagetrækning fra de produktive aktiviteter* ved hjælp af omfattende privatiseringsprogrammer, dels at gennemføre den *modernisering af lovgivningsgrundlaget*, som er en nødvendig forudsætning for udviklingen af private investeringer (f.eks. programmet for støtte til den industrielle omstrukturering i Algeriet og programmet for industriel modernisering i Jordan).

Algeriet: Støtte til moderniseringen af finanssektoren (23,5 mio. EUR)

Der blev allerede i 1999 indgået forpligtelser for 23,5 mio. EUR til dette projekt, som blev iværksat i september 2001 og skal løbe i fire år. Det drejer sig om teknisk støtte til Algeriets finansministerium og centralbank og bankerne i den offentlige sektor samt forsikringsselskaber og forskellige finansielle organer i den private sektor. Der skal desuden etableres et samarbejde mellem algeriske finansinstitutioner og tilsvarende institutioner i EU. Højst fem institutioner – tre banker og to forsikringsselskaber fra Algeriet – vil kunne indgå i et sådant samarbejde. Projektet er nyskabende, eftersom der ikke hidtil har eksisteret tilsvarende former for samarbejde i Maghreb-regionen under MEDA-programmet.

Jordan: Støtte til lovreformer og privatisering (20 mio. EUR)

Dette projekt er prioriteret højt i den nationale vejledende plan 2000-2002 og skal understøtte den økonomiske omstillingsproces i Jordan ved at gøre det lettere for staten at trække sig ud af den private sektor og medvirke til udarbejdelsen af et nyt lovgivningsgrundlag i de vigtigste økonomiske sektorer.

I praksis startede projektet med to fælles undersøgelser. Den første undersøgelse drejer sig om muligheden for at gennemføre en integrationsstrategi og virkningerne af en eventuel sammenlægning af de regeludstedende myndigheder. Den anden undersøgelse drejer sig om indførelse af vederlagsordninger, der skal sikre et højt fagligt niveau hos de regeludstedende myndigheder. Resultatet af disse to undersøgelser skal danne grundlag for en operationel handlingsplan, som vedtages af Kommissionen og Jordans regering i fællesskab og skal resultere i en markant forbedring af produktiviteten og serviceniveauet. EU bidrager til projektet med 20 mio. EUR.

I 2001 blev der indgået forpligtelser for i alt 220 mio. EUR – 20 mio. EUR til Jordan, 120 mio. EUR til Marokko og 80 mio. EUR til Tunesien – til strukturtilpasning inden for rammerne af det økonomiske samarbejde med Middelhavslandene.

Denne strategi skal gennemføres med udgangspunkt i EU-programmer, der finansieres via de såkaldte *strukturtilpasningsfaciliteter*. Disse strukturtilpasningsfaciliteter opererer med udbetaling af direkte støtte til statsbudgettet, når de talrige

strukturreformer, der er vedtaget sammen med modtagerlandets myndigheder, er sat i værk.

På det operationelle plan er indsatsen til støtte for de makroøkonomiske politikker centreret omkring tre hovedmålsætninger:

- forbedring af *lovgivning og forskrifter* for den private sektor (strukturtilpasningsfaciliteterne for henholdsvis Jordan, Libanon og Tunesien)
- *en reform af skattesystemerne* – navnlig den indirekte beskatning – for at gøre statsbudgettet mindre afhængigt af importafgifter og således få etableret et mere effektivt og retfærdigt skattegrundlag (strukturtilpasningsfaciliteterne for Libanon og Jordan)
- *fremskyndelse af privatiseringsprocessen* for at (i) opnå en mere effektiv ressourcefordeling og forbedret konkurrenceevne, (ii) tilføre statsbudgettet flere midler og (iii) opnå en stigning i de private indenlandske og/eller udenlandske investeringer (strukturtilpasningsfaciliteterne for henholdsvis Libanon, Jordan og Tunesien).

EU-indsatsen tager også sigte på en tilpasning af visse specifikke sektorer gennem finansiering af sektorprojekter og -programmer, der både kan bidrage til at øge BNP og sikre stabile makroøkonomiske aggregater. Disse sektorprogrammer drejer sig mere specifikt om en reform af banksystemet og styrkelse af socialsikrings-systemerne.

Marokko: Strukturtilpasningsprogram for vandsektoren (120 mio. EUR)

EU-finansieringen af den strukturtilpasningsfacilitet for vandsektoren, der blev besluttet sammen med de marokkanske myndigheder i 2001, har til formål at gøre udnyttelsen af vandressourcerne i landet mere effektiv gennem en række lovgivningsmæssige, finansielle og tekniske foranstaltninger, der skal sikre en vedvarende vandforsyning af den fornødne kvalitet i en situation med stadigt mere knappe vandressourcer. De direkte støttemodtagere er de nationale institutioner med ansvar for vandforsyning og vandafledning, men det er især forbrugerne og alle de øvrige sektorer i den marokkanske økonomi, der får gavn af programmet.

Marokko: Strukturtilpasningsprogram for finanssektoren (52 mio. EUR)

I første kvartal af 2000 blev det under drøftelserne mellem de marokkanske myndigheder og Kommissionen klart, at det var nødvendigt at forbedre konkurrenceevnen og effektiviteten i det marokkanske finanssystem. Strukturtilpasningsfaciliteten for finanssektoren blev godkendt i november 2000 og indgår som led i reformerne i den økonomiske og sociale udviklingsplan 2000-2004 for denne sektor. Strukturtilpasningsfaciliteten tager desuden sigte på yderligere institutionelle og lovgivningsmæssige reformer, der kan skabe øget udvikling i finanssektoren og større spredning i finansieringen af de produktive erhvervsaktiviteter. EU bidrager finansielt med direkte ubundet budgetstøtte på 52 mio. EUR. Støtten udbetales i tre rater. Forskudsbeløbet og første rate af programmet (henholdsvis 2 mio. EUR og 25 mio. EUR) kom til udbetaling i 2001.

Makroøkonomiske politikker – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

MAKROØKONOMISKE POLITIKKER	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Strukturtilpasning	Tunesien	Strukturtilpasningsfacilitet III	80
Den private sektor	Tyrkiet*	SMV	5
Den private sektor	Tyrkiet*	Finansiell facilitet til fordel for SMV	4
I ALT			89

* Midlerne fra MEDA-programmet til Tyrkiet (budgetpost B7-4100) forvaltes direkte af Generaldirektoratet for Udvildelse.

4.4.7. SUNDHED, UNDERVISNING OG UDDANNELSE

Social udvikling og især nedbringelse af fattigdommen er meget væsentlige indsatsområder for Euro-Middelhavspartnerskabet og indgår som en integrerende del af den tredje søjle i den Barcelona-proces, der blev indledt i 1995.

I denne sammenhæng gennemfører EU supplerende sektorstrategier, som også omfatter sundhedssektoren og undervisnings- og uddannelsessektoren.

4.4.7.1. Sundhed

Sundhedssektoren har meget stor betydning både på det økonomiske plan og for bekæmpelsen af fattigdommen og styrkelsen af den sociale samhørighed. Fra 1998 til 2000 blev der brugt 248 mio. EUR på denne sektor. EU-foranstaltningerne har ændret karakter i løbet af det seneste tiår: oprindeligt begrænsede man sig til at støtte sundhedstjenester til fordel for gravide og kvinder med spædbørn, men EU-projekterne har gradvist udviklet sig i retning af støtte til *omfattende reformer af sundhedssystemerne* (herunder også sygesikringsordningerne). Nogle af de vigtigste målsætninger i denne forbindelse er at sikre en bedre finansiering af sundhedstjenesterne og få indført en organisationsform, der kan bidrage til at højne sundhedsydelsernes kvalitet.

På grundlag af denne nye strategi blev der således i 2001 iværksat nye programmer i *Egypten* og *Marokko*, og tilsvarende programmer er under forberedelse i *Syrien*, *Tunesien* og *Yemen*⁸⁹.

Egypten: Støtte til reformprogrammet i sundhedssektoren

For fremover at sikre hele befolkningen adgang til lægehjælp af den fornødne kvalitet har Egypten påbegyndt en ambitiøs reform af det offentlige sundhedsvæsen og de private sundhedstjenester med en omstrukturering af sygesikringen og indførelse af et alment dækkende system med en "minimumspakke" af sundhedstjenester, der formidles af de praktiserende læger. EU bidrager med 100 mio. EUR til dette omfattende reformprogram, der skal løbe i syv år (1998-2005), og som blev påbegyndt af den egyptiske regering i 1995. Også Verdensbanken og USAID yder støtte til reformen.

4.4.7.2. Undervisning

Undervisningssektoren har oplevet en nogenlunde tilsvarende udvikling. Man har således bevæget sig bort fra at støtte snævert målrettede foranstaltninger (f.eks. i

⁸⁹ Projekterne i Yemen finansieres ikke fra MEDA-budgetposten.

Marokko) og forfølger i stedet en sammenhængende ledsagestrategi med sigte på *landsdækkende sektorreformer*, således som det er tilfældet i Tunesien og snart også i Algeriet. Der blev i perioden 1998-2000 indgået forpligtelser for 184 mio. EUR.

De vigtigste indsatsområder er *primærundervisningen og forskoleundervisningen* med bl.a. støtte til *bekæmpelse af analfabetisme*. I alle de projekter, der finansieres i øjeblikket, har man lagt ganske særlig vægt på at sikre de dårligst stillede grupper - *navnlig blandt kvinderne* - adgang til basisydelser i sektoren.

4.4.7.3. Erhvervsuddannelse, arbejdsmarkedet og beskæftigelsen

Udvikling af erhvervsuddannelsessektoren er en vigtig opgave for alle landene i MEDA-området. Det faktum, at der kræves et stadigt højere kvalifikationsniveau hos arbejdstagerne, gør det absolut nødvendigt at gennemføre en langsigtet og sammenhængende erhvervsuddannelsespolitik. I denne forbindelse lægges der fra EU's side også øget vægt på at fremme lige muligheder. Der gennemføres i øjeblikket projekter i denne sektor for i alt 193 mio. EUR.

I 2001 blev der således i **Algeriet** iværksat et omfattende program for 60 mio. EUR, som skal løbe i seks år og resultere i en generel forbedring af landets erhvervsuddannelsessystem. I programmet indgår en bedre strategisk styring af systemet, den fornødne tekniske uddannelse af forskellige personalegrupper, så de kan leve op til de faglige krav, virksomhederne stiller – især SMV og de offentlige virksomheder, der skal privatiseres – samt en udbygning af de eksisterende funktionelle sammenhænge mellem erhvervsuddannelserne og de øvrige foranstaltninger, der skal lette indslusningen på arbejdsmarkedet. I **Marokko** er et tilsvarende projekt netop gået ind i den operationelle fase med levering af udstyr og teknisk bistand til de uddannelsesaktiviteter, der gennemføres i 15 sektorer i den marokkanske økonomi.

Tunesien: Forbedring af erhvervsuddannelsessystemet

Med dette projekt, der har fået tildelt et budget på 45 mio. EUR, har EU siden 1998 støttet en ambitiøs generel reform af det tunesiske erhvervsuddannelsessystem byggende på et samspil mellem projekter, der gennemføres i tilslutning til andre tiltag med henblik på indslusning på arbejdsmarkedet. Projektet påbegyndte i 2001 en aktiv omstrukturering af en lang række offentlige og private erhvervsuddannelsesinstitutioner. Denne omstrukturingsproces kunne iværksættes på grundlag af resultaterne af den indledende undersøgelsesfase, hvor man havde gennemgået et bredt repræsentativt udsnit af virksomheder og analyseret deres behov med hensyn til erhvervsuddannelse og de nødvendige kvalifikationskrav til medarbejderne.

4.4.7.4. Lokal udvikling og sociale fonde

Det generelle formål med de samarbejdsforanstaltninger, der gennemføres for at skabe lokal udvikling, navnlig via sociale fonde, er at finde varige løsninger på arbejdsløsheds- og fattigdomsproblemerne. EU har foreløbigt investeret 200 mio. EUR i dette formål. Der gennemføres bilaterale samarbejdsforanstaltninger i bl.a. Egypten, Jordan, Yemen og Libanon. De bygger på en tværsektoriel strategi, som tager sigte på at (i) skabe job og udvikle små virksomheder, primært gennem mikrolån, (ii) udvikle de økonomiske og sociale infrastrukturer, der er nødvendige for at sikre de pågældende befolkningsgruppers sociale udvikling, og (iii) styrke de menneskelige ressourcer og den institutionelle kapacitet.

Disse foranstaltninger har gradvist udviklet sig i retning af en *integreret strategi for lokal udvikling*, der – ligesom det nedenfor beskrevne projekt i Algeriet – giver

mulighed for at gennemføre projekter, som er karakteriseret ved deres begrænsede geografiske udstrækning, og som tager direkte sigte på lokalsamfundenes behov.

4.4.7.5. Civilsamfundet

Støtten til civilsamfundet er en delikat opgave i EU's samarbejdspolitik, fordi den vedrører den interne samfundsbalance. Det drejer sig om at opfordre staterne til at gå i dialog med alle aktører i samfundet og i højere grad inddrage civilsamfundet i beslutningsprocessen. Disse foranstaltninger vedrører f.eks. støtte til oprettelse og styrkelse af græsrodsbevægelser, finansiel støtte til projekter med sigte på styrkelse af demokratiet og tilvejebringelse af lokal udvikling samt støtte til kvindegrupper og -foreninger. Denne nye strategi, som blev indledt i **Marokko** i 2000, er fortsat i 2001 med gennemførelsen af et projekt for støtte til foreninger, der arbejder med udvikling i **Algeriet**, og et tilsvarende projekt i **Tunesien** er under forhandling. Det er også hensigten at udvide denne strategi til at omfatte andre lande i regionen, navnlig Egypten, Jordan og Yemen. En sådan indsats med henblik på at få indført bedre "forvaltningspraksis" forudsætter en åben og løbende dialog med de berørte aktører.

Social udvikling – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

SOCIAL UDVIKLING	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Erhvervsuddannelse/ beskæftigelse	Algeriet	Erhvervsuddannelse	60
Civilsamfundet	Tunesien	Styrkelse af civilsamfundet	1,5
I ALT			61,5

4.4.8. *DET EUROPÆISKE INITIATIV TIL FREMME AF DEMOKRATI OG MENNESKERETTIGHEDER (IEDHR)*

I 2001 blev der fra budgetposten til det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder ydet støtte til projekter i de sydlige Middelhavslande og Mellemøsten for et beløb på knap 11 mio. EUR.

Af dette samlede beløb gik næsten 6 mio. EUR til *fremme og forsvar af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder*. EIDHR har støttet to projekter på regionalt plan: det ene projekt er en mastergrad i menneskerettigheder og demokrati, hvor kurserne delvis udgøres af programmet for EU's regionale mastergrad i menneskerettigheder og demokrati, og som skal uddanne 36 studerende fra Palæstina, Libanon, Malta, Libyen, Egypten, Algeriet, Tunesien, Marokko, Tyrkiet, Cypern, Jordan og Israel i et regionalt perspektiv. Instituttet for Internationale Studier ved Universitetet i Malta er ansvarlig for denne mastergrad i menneskerettigheder og demokrati for Middelhavsområdet (640 000 EUR). Det andet projekt drejer sig om regional støtte til ngo'er, medier og lokalforvaltninger i Libanon, Syrien, Jordan og Egypten (797 000 EUR).

Der er også godkendt projekter i de enkelte lande: i Libanon (beskyttelse af vandrede arbejdstageres og asylsøgers menneskerettigheder – 760 000 EUR), i Palæstina (opdragelse af børn og unge i skolealderen i de besatte områder Hebron, Ramallah, Bethlehem og Jerusalem til at respektere menneskerettighederne – 303 000 EUR), i Israel (de indsattes rettigheder i fængslerne – 714 000 EUR), i Palæstina og Israel (uddannelse af personer til at arbejde for beskyttelse af

menneskerettighederne – 350 000 EUR), i Tyrkiet (oplysningsindsats om menneskerettighederne over for medlemmerne af DISK – 550 000 EUR, oplysningsindsats om menneskerettighederne og borgerrettighederne over for studerende og undervisere i sekundær- og primærskoler – 376 000 EUR), i Tunesien (omstrukturering af Den Tunesiske Liga for Beskyttelse af Menneskerettighederne – 230 000 EUR) og i Iran (fremme af menneskerettigheder og afskaffelse af dødsstraf – 300 000 EUR).

Der er ydet næsten 4,5 mio. EUR til *støtte for demokratiseringsprocesser og styrkelse af retsstaten*; beløbet er fordelt på syv projekter. Der er ydet støtte på 660 000 EUR til et projekt, der skal støtte en uafhængig presse i det sydlige Middelhavsområde (Algeriet, Egypten, Jordan, Libanon, Vestbredden og Gaza, Marokko og Tunesien) og sikre journalister mod overgreb. I Egypten er der ydet 800 000 EUR til at forbedre forholdene for personer, der tilbageholdes i fængslerne, og nærme dem til de internationale standarder; det skal ske bl.a. gennem besøg til de indsatte (400 om året) og juridisk bistand. I Algeriet er der ydet 900 000 EUR til et projekt om efteruddannelse af de ansatte i fængselsvæsenet for at sikre bedre overholdelse af menneskerettighederne. I Marokko gennemføres et projekt, der skal styrke civilsamfundet i landdistrikter og inddrage lokalbefolkningen og navnlig kvinderne i den lokale beslutningstagning (550 000 EUR). I Syrien er der ydet 513 000 EUR til fremme af borgerrettighederne. I Yemen er der ydet 437 000 EUR til at uddanne landets sikkerhedsstyrker i demokratiske politimetoder med respekt for menneskerettighederne og de individuelle frihedsrettigheder.

I Jordan vil kvindernes deltagelse i beslutningsprocessen, navnlig deres repræsentation i parlamentet, blive styrket med et projekt, der skal støtte kvindelige kandidater fra alle de politiske partier. Projektet fokuserer på to aspekter: unge under uddannelse skal oplyses om kvindernes rolle i den demokratiske proces og tilskyndes til at stemme ved næste parlamentsvalg, og samtidig arbejder man på at øge kvindernes chancer for at blive valgt ved dette valg.

Et af de vigtigste indsatsområder for IEDHR er *støtten til at forebygge konflikter og skabe fred og forsoning*. I 2001 er der således ydet støtte på over 300 000 EUR til et projekt i Palæstina med det formål at sikre en bedre overholdelse af den internationale lovgivning om menneskerettigheder i de besatte områder på Vestbredden og i Gaza og Østjerusalem.

4.4.9. SAMMENHÆNG MED DE ØVRIGE EU-POLITIKKER

På det praktiske plan er det særdeles vigtigt – og det er samtidig en lovfæstet forpligtelse – at sikre en ordentlig sammenhæng mellem EU's eksterne aktiviteter og de øvrige EU-politikker. 2001 udgjorde en vigtig fase i arbejdet med at harmonisere de forskellige strategier. Samtlige strategidokumenter for alle de partnerlande, der er berettiget til støtte fra MEDA-programmet for perioden 2002–2006 – med undtagelse af Vestbredden og Gazastriben – samt de nationale vejledende programmer for perioden 2002–2004 blev færdigredigeret og godkendt af Kommissionen forud for den operationelle iværksættelse.

Strategidokumenterne for de enkelte lande er udarbejdet på grundlag af en rammemodel efter de retningslinjer, der blev vedtaget af Det Europæiske Råd i november 2000. Strategidokumenterne udarbejdes i tæt samordning med partnerlandene, medlemsstaterne, EIB og de internationale finansieringsorganer, og man har således forsøgt at opnå en optimal komplementaritet mellem foranstaltningerne. Som supplement til den normale interne konsultationsproces er

projekterne desuden blevet gennemgået af en fællesgruppe i Kommissionen, der for nylig er oprettet for at sikre projekternes kvalitet. Gruppen har gennemgået hvert enkelt projekt med henblik på de planlagte aktiviteter overordnede sammenhæng, koordinering og komplementaritet.

4.4.10. SAMARBEJDET MED DE ØVRIGE DONORER I REGIONEN

Det betragtes som strategisk meget vigtigt i forbindelse med MEDA-programmets gennemførelse at styrke koordineringen og komplementariteten med de øvrige donorer, navnlig medlemsstaterne. I de senere år er disse principper blevet udmøntet i følgende konkrete resultater:

Koordineringen på stedet er blevet forbedret takket være samarbejdet med medlemsstaternes repræsentationer og et regelmæssigt og fælles tilsyn med den konkrete gennemførelse af de programmer, partnerlandene iværksætter.

Koordineringen med de øvrige donorer, navnlig *Verdensbanken* og *Den Internationale Valutafond*, er blevet yderligere forbedret takket være regelmæssige kontakter, løbende udveksling af informationer og fælles analyser af den politiske, økonomiske og sociale situation i partnerlandene. Denne koordinering på stedet resulterede således i 2001 i, at EU sammen med Verdensbanken etablerede *strukturtilpasningsfacilitet III i Tunesien* (80 mio. EUR), som blev godkendt i december sidste år. Tilsvarende fælles foranstaltninger er under forberedelse i Marokko og Jordan.

4.4.11. EIB-LÅN

I 2001 ydede Den Europæiske Investeringsbank (EIB) lån til Middelhavspartnerlandene på i alt 1,5 mia. EUR fordelt mellem følgende otte lande: *Algeriet, Cypern, Egypten, Malta, Marokko, Syrien, Tunesien og Tyrkiet*. Disse lån er normalt af bilateral karakter. EIB ydede dog i 2001 et lån på 6 mio. EUR til *en teknologinvesteringsskuffe i Mellemøsten*, som omfatter samtlige Middelhavspartnerlande. EIB's samlede budget for Middelhavsområdet er på 7,4 mia. EUR til lån til Middelhavspartnerne for perioden 2001–2007, hvortil skal føjes 1 mia. EUR, der skal anvendes til støtte for regionale samarbejdsprojekter i telekommunikationssektoren, miljøsektoren og energisektoren.

I 2001 ydede EU i forbindelse med MEDA-programmet rentegodtgørelse på 8,5 mio. EUR for et nyt lån fra EIB til programmet for rehabilitering og oprensning af Taparura-området i Tunesien. Formålet er at få rensset og rehabiliteret de 445 hektar kystområde i Sfax, som er ramt af industriforurening. Der er også ydet rentegodtgørelse på i alt 31 mio. EUR for to nye lån fra EIB i Tyrkiet fordelt således: 16,7 mio. EUR i rentegodtgørelse til en facilitet til nedbringelse af industriforurening og 14,3 mio. EUR til Mersin-spildevandsprojektet. Formålet med disse to projekter er at få rehabiliteret visse områder, som er hårdt ramt af industri- og byforurening.

EIB's andet prioriterede indsatsområde vedrører *støtte til private virksomheder*, som – uafhængigt af deres størrelse og omfanget af deres aktiviteter – har fået en fjerdedel af de lån, EIB ydede i 2001 til regionale projekter i Middelhavsområdet.

EIB's tredje og sidste prioriterede indsatsområde vedrører udvikling af *energiesektoren*, som fik næsten en fjerdedel af de lån, der blev ydet i referenceåret.

EIB-lån – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

EIB-LÅN	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB FOR RENTE-GODTGØRELSE	LÅNE-BELØB
EIB	Tunesien	Rensning af Taparura-området	8,5	40
EIB	Tyrkiet*	Industriforurening	16,7	70
EIB	Tyrkiet*	Vandbehandling i Mersin	14,3	60
I ALT			39,5	170

* Midlerne fra MEDA-programmet til Tyrkiet (budgetpost B7-4100) forvaltes direkte af Generaldirektoratet for Udvidelse.

4.4.12. ECHO

Den humanitære hjælp, der ydes via ECHO til landene i det sydlige Middelhavs-område, er primært gået til *sahariske flygtninge* i Algier i form af hastende fødevarerhjælp og en samlet plan på 15,57 mio. EUR samt til *palæstinensiske flygtninge* i Vestbredden og Gaza (26,18 mio. EUR), samt i Sydlibanon (2,7 mio. EUR) og Jordan (515 000 EUR) og Syrien (570 000 EUR).

ECHO-bistand i 2001 (mio. EUR)

ECHO	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB (MIO. EUR)
	Algeriet	Sahariske flygtninge	15,57
	Algeriet	Supplement til Verdensfødevarerprogrammet	11,80
	Algeriet	Ofre for oversvømmelser	0,77
	Yemen	Hjælp til befolkningen	1,88
	Syrien	Sårbare befolkningsgrupper	0,40
	Palæstina	Palæstinensiske flygtninge	26,18
	Libanon	Palæstinensiske flygtninge	2,70
	Jordan	Palæstinensiske flygtninge	0,51
	Syrien	Palæstinensiske flygtninge	0,57
I ALT			60,38

4.4.13. TILSYN

I 2000 udarbejdede Kommissionen et kontrolsystem, som skal sikre, at projekterne giver bedre resultater, og som tager udgangspunkt i forvaltningen af projekt-cyklussen. Systemet blev afprøvet i 2001 i de enkelte geografiske zoner (ALA/MED/AVS/Balkan). De første data, der er indsamlet ved hjælp af det nye system, har givet nyttige oplysninger om, hvordan det går med de projekter, der forvaltes af de enkelte "geografiske direktorater", og om behovet for forbedringer. Systemet vil blive udvidet til at omfatte alle Samarbejdskontorets aktiviteter og vil være fuldt operationelt i 2002.

I 2001 blev **46 projekter** inspiceret (syv af dem blev inspiceret to gange) i **seks lande** i Middelhavsområdet. Det samlede bistandsbeløb, der således blev evalueret, udgjorde 788,9 mio. EUR. Med hensyn til den finansielle vægt udgjorde MEDA-

projekterne om økonomisk samarbejde, styrkelse af institutioner, støtte til civilsamfundet og støtte til infrastrukturer og forsyningstjenester hovedparten (26%), efterfulgt af undervisningssektoren og de sociale sektorer (25%). Gennemsnitsbedømmelsen for de projekter i Middelhavsområdet, der blev evalueret efter det nye system, var 2,24 (sammenholdt med en gennemsnitsbedømmelse for alle geografiske områder under ét på 2,5).

Resultaterne viser, at projekterne i Middelhavsområdet ikke er tilstrækkeligt effektive, hvilket primært skyldes mangler ved projekternes udformning og utilstrækkelig institutionel kapacitet. Det skal dog understreges, at MEDA-projekterne – til forskel fra projekterne i de øvrige geografiske områder – er særdeles bæredygtige. Sektoranalysen af projekterne viste, at landbrugsprojekterne og projekterne for støtte til ngo'er gav de bedste resultater, medens de dårligste resultater kunne registreres i sektorerne industri og handel. Projektets effektivitet og virkninger var de afgørende kriterier ved bedømmelsen af de ringeste projekter. Projektets størrelse er også en vigtig faktor: små projekter giver normalt bedre resultater og er mere effektive end mere omfattende projekter. De konstaterede resultater giver særdeles nyttige oplysninger, som dog kun er af vejledende karakter, og som bør analyseres med den største forsigtighed. Dette nye tilsynssystem vil takket være en grundig analyse af projekterne i hvert enkelt geografiske område gøre det muligt at opstille faste retningslinjer for forberedelsen af fremtidige projekter.

4.4.14. *KONKLUSIONER OG PERSPEKTIVER*

Rent strategisk var 2001 et brydningsår i hele den geopolitiske zone, Middelhavslandene udgør, og viste kun alt for klart, hvor skrøbelig den regionale balance er. Efterdønningerne efter attentaterne den 11. september, som ganske vist ikke havde direkte tilknytning til de regionale problemstillinger i denne del af verden, resulterede ikke desto mindre i, at de eksisterende spændinger blev krystalliseret omkring konflikten mellem israelere og palæstinensere, samtidig med at den anden Intifada – denne gang bevæbnet – i september 2001 gik ind i sit andet år. Forværringen af de regionale spændinger viser, hvor vigtigt det er for landene på begge sider af Middelhavet at få gennemført det ambitiøse Euro-Middelhavspartnerskab fra Barcelona. Det forekommer i dag at være det eneste samlede politiske projekt, der kan sikre den politiske stabilitet og den økonomiske og sociale udvikling i et geografisk område, der strækker sig næsten 5 000 km fra øst til vest, og som på nuværende tidspunkt omfatter knap en halv snes åbne eller latente konflikter. Det er i en sådan kontekst, de målsætninger, der blev opstillet i Barcelona, får deres fulde betydning, nemlig opnåelse af fred, sikkerhed og velstand for alle parter. Iværksættelsen i 2001 af EU's fælles strategi over for Middelhavsregionen – som blev vedtaget året før – illustrerer, hvor stor vægt de 15 EU-lande tillægger den nuværende proces, som mere end nogensinde er et nødvendigt forum, hvis troværdighed over for partnerlandene må styrkes, hvad angår prioriteringen af opgaverne og de kvalitative resultater af indsatsen. I denne forbindelse bør der på den femte ministerkonference for Euro-Middelhavspartnerskabets udenrigsministre, som finder sted i Valencia den 22. og 23. april 2002, gøres detaljeret status over første etape af Barcelona-processen (1995–2002). På konferencen bør der vedtages en handlingsplan med henblik på at få iværksat en række konkrete partnerskabsaktioner, der dækker alle tre søjler af Euro-Middelhavssamarbejdet.

Vedtagelsen af denne nye operationelle ramme skulle i 2002 resultere i en styrkelse og intensivering af foranstaltningerne inden for følgende hovedområder:

- Intensivering af den politiske og sikkerhedsmæssige dialog med det endelige mål at få afsluttet de igangværende drøftelser om chartret om fred og stabilitet med et positivt resultat
- Etablering af et dynamisk og gensidigt fordelagtigt finansielt og økonomisk partnerskab med bl.a. undertegnelsen af associeringsaftaler med Libanon og Algeriet og fremskyndelse af forhandlingerne med Syrien. Fremme af europæiske direkte investeringer i regionen, konsolidering af den tættere økonomiske dialog, udvikling af regionale strategier for infrastrukturene, den planlagte lancering af et regionalt program om det indre markeds instrumenter og oprettelse af en Euro-Middelhavsudviklingsbank er prioriteret højt på dagsordenen for 2002.
- Etablering af en regulær dialog mellem kultursamfundene og befolkningerne på begge sider af Middelhavet med en styrkelse af det eksisterende sociale, kulturelle og menneskelige partnerskab. Vedtagelsen af en handlingsplan med sigte på tre specifikke områder – ungdom (bl.a. via lanceringen af anden fase af programmet Euromed Jeunesse), undervisning og uddannelse (udvidelse af Tempus-programmet til at omfatte Middelhavspartnerlandene), medier og offentlig opinion (lancering af et regionalt program om information og kommunikation) – skal tilskynde flest mulige aktører til at deltage aktivt i Euro-Middelhavsprocessen byggende på idealerne om demokrati, kulturel mangfoldighed og tolerance.
- Støtte til fredsprocessen i Mellemøsten gennem en øget indsats fra EU's side for at få genoptaget dialogen mellem de to stridende parter og bragt voldshandlingerne til ophør som en nødvendig forudsætning for en genoptagelse af forhandlingerne med henblik på en forhandlet og retfærdig løsning på denne konflikt, som underminerer alle bestræbelser på at få etableret et varigt samarbejde mellem de forskellige aktører i regionen.

4.5. Afrika, Vestindien og Stillehavet (AVS)

Afrika syd for Sahara står over for meget store udfordringer i sin kamp mod fattigdom. Der er kun gjort beskedne fremskridt med at nå Millenniumudviklingsmålene i 2001, og det er ikke lykkedes at vende den negative udvikling. Flere end tre hundrede millioner afrikanere lever stadig i yderste fattigdom. Hiv/aids fremstår nu som den hyppigste dødsårsag og udgør en alvorlig trussel for Afrikas fremtid. Afrikas tilgang til fattigdomslempelse er blevet styrket gennem det nye partnerskab for Afrikas udvikling, som de afrikanske statsoverhoveder indgik i juli 2001. Der er også gjort fremskridt i arbejdet for fred og sikkerhed i nogle af de mest urolige regioner, såsom Afrikas Horn, Den Demokratiske Republik Congo og Angola.

Cotonou-aftalen, der blev indgået i juni 2000, udgør et nyt, fair grundlag for støtte til Afrika samt landene i Vestindien og Stillehavet i deres udviklingsbestræbelser. 2001 var det første år, hvor aftalen fandt anvendelse. De fleste landestrategier for de kommende fem år blev fastlagt i tæt samarbejde med de berørte samfundsgrupper i landene. Den politiske dialog mellem Europa og landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet er blevet styrket under Cotonou-aftalen.

4.5.1. Indledning

Cotonou-aftalen, der blev undertegnet den 23. juni 2000, udstikker rammerne for en ny partnerskabsaftale med 77 lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet frem til 2020. For at træde i kraft skal den ratificeres af mindst to tredjedele af AVS-staterne og af alle EU-medlemsstaterne, og den skal godkendes af Det Europæiske Fællesskab (artikel 93, stk. 2, i Cotonou-aftalen). 36 AVS-stater og fire EU-medlemsstater har allerede afsluttet denne proces.

I 2001 foregik samarbejdet med AVS-staterne derfor inden for rammerne af overgangsforanstaltninger, som AVS-EF-Ministerrådet fastlagde den 27. juli 2000. Gennem disse foranstaltninger anvendes de fleste af bestemmelserne i Cotonou-aftalen, med undtagelse af frigivelsen af de finansielle midler under 9. Europæiske Udviklingsfond.

De retlige rammer for forbindelserne med Sydafrika blev udvidet i 2001 med afslutningen af forhandlingerne om vin- og spiritusaftalerne, som Rådet vedtog endeligt og undertegnede i januar 2002. Aftalen om handel, udvikling og samarbejde er endnu ikke ratificeret. Ved udgangen af 2001 havde tre EU-medlemsstater ratificeret aftalen, der finder midlertidig og delvis anvendelse fra 1. januar 2000.

Den politiske dimension af EU's forbindelser med AVS-landene er blevet styrket. Landestrategidokumenterne omfatter en vurdering af den politiske situation. Den politiske dialog i de forskellige lande er blevet udbygget og gjort mere systematisk.

I 2001 afsluttede EU konsultationsprocedurerne med Côte d'Ivoire og Fiji i henhold til Cotonou-aftalens artikel 96. Desuden blev et forslag fra Kommissionen om at revidere Rådets afgørelse om at afslutte konsultationerne med Haiti forelagt for Rådet. EU besluttede at indlede konsultationer med Zimbabwe i henhold til artikel 96 og med Liberia i henhold til artikel 96 og 97⁹⁰.

Samarbejdet med Cuba fortsatte i 2001 i form af midler til nødhjælp, samfinansiering med ikke-statslige organisationer og støtte til økonomisk samarbejde.

I 2001 har den vigtigste prioritet været at udarbejde nye forbedrede landestrategidokumenter som følge af de nye mekanismer, der indføres med Cotonou-aftalen. Strategierne for samarbejdet er koncentreret om fattigdomsløpelse og er baseret på respekt for de sociale, økonomiske og politiske rettigheder samt menneskerettighederne. Partnerskabet forventes at blive mere effektivt gennem de nye principper, som bl.a. omfatter en øget fokus på god regeringsførelse, resultatorienterede tildelinger og rationalisering af mekanismerne for støtteudbetalingen. Det vigtigste er, at modtagerregeringerne skal spille en større rolle i fastsættelsen af prioriteter og forandringsarbejdet på basis af deres egen politiske dagsorden. Under 9. Europæiske Udviklingsfond kommer Kommissionens delegationer til at spille en større rolle, og der vil blive gjort en ekstra indsats for at rette støtten mod specifikke områder, så den kan få størst mulig virkning.

Den nye tilgang styrker princippet om deltagerbaseret udvikling. Den udvider partnerskabet til at omfatte en række ikke-statslige aktører og er baseret på en mere integreret fremgangsmåde, som skaber sammenhæng mellem politiske, økonomiske, sociale, kulturelle og miljømæssige aspekter.

Forpligtelser og udbetalinger i 2001 i AVS-landene

Mio. EUR	Forpligtelser		Udbetalinger	
	2001	2000	2001	2000
EUf: Bilateralt (lande) Nationale vejledende programmer	1249	3324	1896	1351
EUf: Regionalt samarbejde Regionale vejledende programmer	305	433	172	197
Subtotal bilateralt/regionalt:	1554	3757	2068	1548
EU's budgetposter	502	502	568	357
I alt	2056	4259	2636	1905

⁹⁰

Der indledes konsultationer i henhold til artikel 96 og 97 i Cotonou-aftalen, når væsentlige elementer i aftalen tilsidesættes (artikel 96) eller i alvorlige tilfælde af korrupsion (artikel 97). Formålet er at drøfte problemerne med AVS-partnerlandet og finde frem til løsninger. Der kan bl.a. være tale om at træffe korrigerende foranstaltninger med en etapevis gennemførelse af EU-bistanden og, som en sidste udvej, suspension af bistanden.

Oversigt over forpligtelser og udbetalinger (EUF) 1995-2001

Mio. EUR	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I alt 1995-2001
Forpligtelser	1 520	965	616	2 296	2 693	3 757	1 554	13 401
Udbetalinger	1 564	1 317	1 213	1 440	1 275	1 548	2 068	10 425
Forhold mellem forpligtelser og udbetalinger	0,97	0,73	0,51	1,59	2,11	2,43	0,75	1,29

4.5.2. Integration og samarbejde på regionalt plan

Integration og samarbejde på regionalt plan spillede også i 2001 en vigtig rolle for forbindelserne mellem EU og AVS-landene. Den vigtigste aktivitet var fortsat gennemførelsen af de regionale vejledende programmer under 8. Europæiske Udviklingsfond (EUF), der blev indgået for en femårig periode i 1996-97 (og som hovedsagelig var rettet mod transport, landbrugsforskning, bevaring af naturressourcer og regional økonomisk integration⁹¹). I 2001 blev der indgået forpligtelser for 304 923 133 EUR inden for samtlige sektorer (se tabel 4) i de regionale programmer og de programmer, der omfatter alle AVS-lande. Arbejdet med at fastlægge programmeringen under 9. EUF blev også indledt. De indledende tildelinger til regionalt samarbejde var: 700 mio. EUR til regionale vejledende programmer, 300 mio. EUR til programmer i AVS-landene og 300 mio. EUR som reserve. Under evalueringsprocessen kan reserven anvendes til at yde ekstra støtte på basis af såvel resultater som behov.

Regional integration og institutionel støtte er nogle af nøgleelementerne i EU-støtten, da det er afgørende for en bedre integration af AVS-landene, både i deres regionale økonomi og den globale økonomi. De vigtigste faglige bistandsprogrammer inden for handel, told, statistik og andre områder videreførtes i 2001 med Fællesmarkedet for det Østlige og Sydlige Afrika, Den Vestafrikanske Økonomiske og Monetære Union og CARIFORUM-landene i Vestindien. For de fem portugisisktalende lande blev der godkendt tre nye programmer for retsvæsen, statistik og administration på alle niveauer til i alt 13,2 mio. EUR. Disse programmer vil blive gennemført i samarbejde med den portugisiske regering, der bidrager med finansiell og faglig støtte. Der blev også taget politiske initiativer på regionalt plan, f.eks. for at bidrage til dialogen mellem de congolesiske parter (1,96 mio. EUR) og til de fredsskabende og konfliktforebyggende aktiviteter, der udføres af Fællesmarkedet for det Østlige og Sydlige Afrika.

Den intraregionale dimension var stadig vigtig i 2001, og der blev f.eks. iværksat programmer for at forberede AVS-landene til de økonomiske partnerskabsaftaler (20 mio. EUR) og sætte dem i stand til at deltage mere effektivt i WTO-forhandlingerne (10 mio. EUR). I denne forbindelse bidrog EU også med 1,45 mio. EUR til at oprette en AVS-delegation ved de forskellige internationale organer i Genève (WTO, FN's Konference om Handel og Udvikling osv.), der blev åbnet af kommissionsmedlem Pascal Lamy i januar 2002. Efter topmødet i Cairo mellem EU og Afrika er

⁹¹ (f.eks. fremme af økonomiske fællesskaber, toldunioner og frihandelsområder).

kontakten med panafrikanske organisationer, der kan fremme specifikke foranstaltninger, blevet intensiveret.

Forpligtelser inden for rammerne af regionalt samarbejde (EUF) i 2001

Region (Regionalt vejledende program under EUF)	Mio. EUR ⁹²
Vestindien	4,14
Centralafrika	8,25
Østafrika	3,64
Det Indiske Ocean	- 0,76
Stillehavet	29,8
Det sydlige Afrika	- 0,43
Vestafrika	63,02
PALOP (portugisisktalende lande)	8,6
Oversøiske lande og territorier	5,71
Subtotal	121,97
Alle AVS-lande	182,95
I alt	304,92

4.5.3. Oversøiske lande og territorier

Medlemsstaternes oversøiske lande og territorier har været associerede med EF siden dets oprettelse i 1957. Ifølge artikel 182 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab er formålet med denne associering "at fremme den økonomiske og sociale udvikling i disse lande og territorier og at oprette nære økonomiske forbindelser mellem disse og Fællesskabet som helhed." Der er 20 oversøiske lande og territorier (OLT) rundt omkring i verden. EU's forbindelser med OLT styres af Ministerrådet. I den seneste rådsafgørelse fra den 27. november 2001 fastsættes det som noget nyt, at der bør indføres en mere partnerskabsbaseret forvaltning af de finansielle ressourcer, der tildeles OLT, efter procedurer, der tager deres udspring i de gældende regler for strukturfondene. I afgørelsen bevilges der 175 mio. EUR til OLT under 9. EUF, heraf 145 mio. EUR til programmerbar støtte til langsigtet udvikling, der omfatter 12 OLT, 8 mio. EUR til regionalt samarbejde, 20 mio. EUR til finansiering af investeringsfaciliteten og 2 mio. EUR til undersøgelser eller faglig bistand. Desuden modtager OLT også midler fra budgetposter i EU-budgettet, der vedrører støtte til udviklingslandene.

Under de tre foregående EUF gik det langsomt med at mobilisere den finansielle støtte, der tog form af sekundære forpligtelser og udbetalinger (især til de nederlandske OLT). De procedurer, der er planlagt for 9. EUF, forventes at fremme mobiliseringen og udbetalingen. Af de ca. 268 mio. EUR, der blev afsat under de tre foregående EUF (undtagen til regionalt samarbejde), er der indgået forpligtelser for 82,5% og foretaget udbetalinger for 73,5%.

Af de 30 mio. EUR, der er afsat til regionalt samarbejde under de tre foregående EUF, er der indgået forpligtelser for 82%, især under 8. EUF takket være det gode samarbejde mellem AVS-landene og OLT i Stillehavet, der har givet anledning til en række samfinansieringsaftaler (på fiske- og landbrugsområdet).

⁹² De negative tal opstår, når "frigørelserne" (dvs. frigørelse af forpligtede midler fra tidligere års projekter, der ikke er blevet gennemført) overstiger forpligtelserne.

4.5.4. Transport og infrastrukturer

Denne sektor omfatter transport, vand og sanitet, minedrift, energi samt støtte til informationsteknologier og telekommunikation. Støtte til transportsektoren betragtes som afgørende for at reducere den globale fattigdom og fremme bæredygtig udvikling og øget integration af AVS-landene. En forbedret adgang til grundlæggende tjenesteydelser er også et vigtigt led i at højne livskvaliteten for alle, særlig de fattigste.

4.5.4.1. Transport

Af de 660 programmer og projekter, der samlet set er under gennemførelse i transportsektoren, støtter EU i øjeblikket 87 større projekter (mere end 5 mio. EUR), der er koncentreret om sektorreformer, kapacitetsopbygning, vedligeholdelse og forbedring af veje samt regional integration. Dette afspejler den nuværende mangel på pålidelige transporttjenester, navnlig i Afrika.

I 2001 er tempoet for gennemførelsen af de nuværende programmer på området blevet sat væsentligt i vejret, især i de lande, hvor gennemførelsen blev forsinket på et tidligere trin i programmeringsperioden. Der er indgået nye kontrakter for i alt 414 mio. EUR i transport- og infrastruktursektoren. Ca. 50% af dette beløb er fordelt mellem en håndfuld lande (Benin, Etiopien, Guinea Conakry og Mali). Mali indtager førstepladsen i gruppen med nye sekundære forpligtelser for 73 mio. EUR, efterfulgt af Benin (56 mio. EUR), Guinea Conakry (44 mio. EUR) og Etiopien (41 mio. EUR). I Mali omfatter nye kontrakter en forbedring af den 437 km lange hovedvej, der forbinder landet med Senegal. Med dette projekt gives der også adgang til en af de fattigste regioner i landet. I Benin omfatter nye kontrakter en periodisk vedligeholdelse i to år af 490 km hovedveje (ca. 25% af det prioriterede vejnet i landet) og forbedring af 102 km i den nordlige del af landet. I Guinea Conakry er kontraktaktiviteterne i 2001 koncentreret om forbedring af den interregionale forbindelse til Senegal, hvor den nærmeste havn er beliggende, hvilket vil fremme landets internationale integration på mellemlang sigt. I Etiopien er forbedringen af den 514 km lange vej mellem Addis Ababa og Woldiya, som går gennem en region med et befolkningstal på over 2 mio., en væsentlig komponent i regeringens program for udvikling af vejsektoren, og den vil forbedre vejforbindelsen mellem hovedstaden og den nordlige del af landet betydeligt. I slutningen af 2001 blev der på regionalt niveau også undertegnet kontrakter om to store vejforbindelser til en samlet værdi af 165 mio. EUR. En af disse forbindelser vil øge Tchads internationale integration via Cameroun (forbindelse på 400 km mellem Moundou og Touboro-N'Gaoundéré) og derved bidrage væsentligt til den økonomiske integration af den centralafrikanske region. Den anden kontrakt omfatter en forbindelse på 130 km mellem Kankan (Guinea Conakry) og Bamako (Mali). I sin nuværende tilstand begrænser denne vej udviklingsmulighederne i den nordvestlige del af Guinea Conakry og den sydvestlige del af Mali. Disse regioner, hvor befolkningstallet skønnes at være på en million, er i øjeblikket afskåret fra resten af landet i adskillige måneder af året.

Med hensyn til programmeringen af 9. EUF havde 23 af de 44 AVS-landestrategidokumenter, der blev forelagt i 2001, transport som en prioriteret sektor. Næsten alle disse 23 lande lå i Afrika. Det forventes, at ca. 30 AVS-lande og 3 regioner inden udgangen af programmeringsåret vil have gjort transport til en af deres prioriterede sektorer med en mulig tildeling på ca. 2 mia. EUR. Dette svarer til det beløb, der blev tildelt under 8. EUF på baggrund af den fortsatte opprioritering af

denne sektor i partnerlandene, især i Afrika, og Kommissionens anerkendte ekspertise på området.

Transport - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Aruba	Indledende undersøgelse til projektering af en nationalpark	0,5
Belize	Anlæg af en ny bro over Sibun-floden	2
Tchad	Teknisk undersøgelse og forberedelse af udbud vedrørende vejen mellem Doba og Sahr	0,74
	Faglig og institutionel bistand til ministeriet for offentlige arbejder, transport, boliger og byplanlægning	1,90
Congo (Brazzaville)	Faglig bistand til gennemførelsen af en national transportplan	1,95
	Forbedring af landeveje	1,98
Eritrea	Styrkelse af transportministeriet	0,62
Etiopien	Forundersøgelse: Gondar-Huemra- og Arba Minch-vejen	0,74
	Forbedring af Harar Jiga-vejen	0,71
Fiji	Ny Rewa-bro	11
Gabon	Øgede midler til Larara-Mitzic-vejprojektet	1,99
Guinea-Bissau	Joao Landim-broen – øgede midler	2,65
Guinea (Conakry)	Miljøkonsekvensanalyse	0,2
Kenya	Program for forbedring af den nordlige korridor	79,5
Madagaskar	Program for vejvedligeholdelse og forbedring af adgangsveje	42
Malawi	Støtte til vejinfrastrukturer ved søbredder	13,72
Mauretanien	Faglig bistand til ministeriet for offentlige arbejder	0,55
	Faglig bistand: vejvedligeholdelse	0,75
Ny Kaledonien	Vejen mellem Hienghene og Pouebo	5,6
	Fiskeristøtte	2,8
Niger	Faglig bistand: transport	0,75
Salomonøerne	Øgede midler til infrastrukturer i landdistrikter i Malaita	1,2
Sao Tome	Støtte til den nationale vejtsjeneste	0,48
Surinam	Anlæg af vej til færgeterminalen Surinam-Guyana	13,2
Tanzania	Program for færdiggørelse af vedligeholdelsesarbejde i den centrale korridor	22
Uganda	Forstærkning af nordkorridorvejen	36,6
Wallis og Futunaøerne	Anlægsmateriel	1,93
Regionalt: Centralafrika	Handlingsplan for udvikling af regionaltransport	1,98
	Barouaboulai-Meiganga Ngaoundere-vejen: forundersøgelse	1,9
Regionalt: Østafrika	Program for færdiggørelse af vedligeholdelsesarbejde i den centrale korridor	20
	Program for forbedring af den nordlige korridor	13,6
Regionalt: Vestafrika	Forbedring af vejen mellem Kayes og Kidira	28,99
I alt		314,53

4.5.4.2. Vand og sanitet

EU's støtte inden for vand og sanitet har gradvis udviklet sig fra en projektorienteret tilgang med fokus på vandforsyning og løsning af hovedsagelig tekniske problemer til en programbaseret tilgang, der lægger større vægt på sociale og miljømæssige problemer, og en forbedring af ressourceforvaltningen. I 2001 blev der afsat 52 mio. EUR til foranstaltninger til fremme af vandforsyningssikkerheden og forbedring af kloakerings- og sanitetstjenesterne i byområder.

EU støtter i øjeblikket i fem lande regeringens politik for forbedring af vandforsyningen og adgangen til sanitet i landsbyer i landdistrikter. I Ghana er 30% af de 32 mio. EUR, der er afsat til den nationale vandforsynings- og kloakeringsplan, blevet anvendt som planlagt. Mere end 560 000 mennesker forventes at få adgang til rent vand og grundlæggende sanitetsfaciliteter ved afslutningen af dette projekt.

I Mozambique støtter EU direkte integreret vandressourceforvaltning i Zambesi-bækkenet, der er det næststørste afvandingsområde i SADC-regionen, for at forbedre befolkningens livskvalitet, især i landdistrikterne. EU's bidrag på 11,7 mio. EUR bør gøre det muligt at oprette en forvaltningsmyndighed for Zambezi-bækkenets afvandingsområde og udvikle vandforsyning og sanitet i landdistrikterne samt fremme kapaciteten på disse områder. Det faglige bistandspersonale til projektgennemførelsen blev ansat i 2001. I Uganda blev programmet for vandforsyning til byer i midtvesten også indledt i 2001. Ca. 100 000 mennesker vil drage fordel af dette program til 17,5 mio. EUR i form af færre tilfælde af vandbårne sygdomme. I Samoa er et program for vandforsyning til landdistrikterne på 18,7 mio. EUR nu ved at blive afsluttet. Dette program vil nå sit mål om at forbedre det eksisterende vandforsyningssystem i de mest befolkede landdistrikter på hver af Samoas to hovedøer og derved komme ca. halvdelen af den samlede befolkning i landdistrikterne til gode, dvs. ca. 55 000 samoanere. I Mauritius bliver programmet for udvidelsen af St Martin-spildevandsanlægget, som betjener en befolkning på 220 000, gennemført til tiden. I Etiopien er 30% af de 19,5 mio. EUR, der er afsat til at løse problemet med den utilstrækkelige vandforsyning og den dårlige sanitet blandt lavindkomsthusholdninger, også anvendt som planlagt.

Transport og infrastruktur (vand og sanitet) - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Angola	Drikkevandsforsyning til byen Tombwa	7,6
De Nederlandske Antiller	Kloakeringssystem i Bonaire	0,5
Etiopien	Projekt for vandforsyning i Addis Ababa	6
Fiji	Miljøprogram	8,5
Ghana	Vandforsyning og sanitet i mindre byer i den nordlige region	1,99
Lesotho	Vandforsyning til lavlandsområder i Lesotho: forundersøgelse	1,75
Mauritius	Undersøgelse af kloakering på vestkysten	0,15
	Faglig bistand til kloakeringssektoren	0,11
Nigeria	Program for vandforsyning og sanitet i mindre byer	15
Fransk Polynesien	Sanitetsforbedring i Bora Bora	9,95
Salomonøerne	Supplement til vandforsyningsprojektet i Kombito	0,15
	I alt	51,70

4.5.4.3. Minesektoren

I 2001 var EUF-minestøtteprogrammer til i alt 452 mio. EUR under gennemførelse i 13 lande. Otte af disse lande (Botswana, Burkina Faso, Den Dominikanske Republik, Gabon, Mali, Mauretanien, Namibia og Ny Kaledonien) modtager støtte til deres indsats for at fremme en bæredygtig udvikling i deres minesektor. I visse af disse lande er den institutionelle støtte og de fornødne geologiske basisdata blevet forbedret, mens indsatsen i andre lande har været koncentreret om at få de største offentlige og private selskaber på fode igen og at afhjælpe mineaktiviteternes negative følgevirkninger. I de andre fem lande er diversificeringsprogrammer, som hovedsagelig er koncentreret om transportsektoren, undervejs.

Siden 1. januar 2001 programmeres de midler til den traditionelle industri⁹³, som der ikke er indgået forpligtelser for, inden for rammerne af Cotonou-aftalen som følge af afgørelserne om overgangsforanstaltninger mellem Lomé- og Cotonou-aftalen. Der gives førsteprioritet til programmer for institutionel opbygning i mineralsektoren (der kan omfatte en bred vifte af projekter, som f.eks. revision af mine- og/eller miljøkoder, udvikling af geologisk infrastruktur, disseminerings- og kommunikationsaktiviteter og uddannelse), støtte til små og mellemstore mineselskaber samt miljøbeskyttelse. I 2001 var ni evalueringsundersøgelser under gennemførelse.

EU var også aktiv i AVS-landene gennem specifikke programmer på andre områder, som f.eks. energi- og informationsteknologier og telekommunikationssystemer, alt efter den særlige regionale eller lokale situation.

I energisektoren er forskellige aktiviteter, der omfatter institutionsopbygning, støtte til strømforsyning, herunder installering af elektricitet i lokaldistrikter og vedvarende energi, og transport under gennemførelse i Den Dominikanske Republik, Eritrea, Etiopien, Ghana, Kiribati, Mali, Mauretanien, Senegal og Sierra Leone. I 2001 blev der taget skridt til at integrere energiområdet, så der også lægges vægt på sammenhængen mellem energi- og udviklingsprioriteter (sundhed, uddannelse, virksomhedsudvikling, kønsrelaterede spørgsmål osv.) i gennemførelsen af 9. EUF.

Der gøres også bestræbelser på at forbedre informations- og telekommunikationssystemerne. I Stillehavsområdet er der iværksat et projekt til 750 000 EUR med henblik på at sikre en reguleret og integreret udvikling af telekommunikationssystemet samt et projekt til 3,5 mio. EUR til at støtte moderniseringen af det nuværende sendesystem. I Afrika blev udbuddet vedrørende udskiftning af udstyr til alle meteorologiske institutter i 47 lande iværksat i november 2001 inden for rammerne af det meteorologiske overgangsprogram til 11 mio. EUR. Når dette er afsluttet, vil disse regionale foranstaltninger øge AVS-landenes adgang til grundlæggende pålidelig information om bæredygtig udvikling.

---

⁹³ Sysmin: Ordning for bevaring og udvikling af mineralsk produktion. Dette er den "Sysmin-overførsel" fra 8. EUF, som skal finansiere det udviklingsprogram, der blev fastlagt på grundlag af en anmodning om bistand under Lomé-konventionens Sysmin-program, men som der ikke kunne træffes finansieringsafgørelse om inden 31. december 2000.

Benin - Støtte til transportsektoren

I oktober 1993 vedtog Benins regering en transportudviklingsstrategi, der bl.a. tog sigte på at begrænse investeringerne til det primære vejnet, oprette en vejfond til finansiering af vedligeholdelse, omlægge statens rolle til at fastlægge politikker og træffe regulerende foranstaltninger, øge den private sektors deltagelse, støtte udviklingen af transporttjenester og iværksætte et investeringsprogram.

Der er tidligere bevilget 165 mio. EUR fra forskellige europæiske udviklingsfonde til støtte for denne strategi, hovedsagelig til anlæg og forbedring af 1 114 km hovedveje, hvilket vil styrke Benins betydning som transitroute til nabolande. EU-støtten har også været koncentreret om institutionelle aspekter, navnlig oprettelsen af vejfonden. I 2001 har den væsentlige aktivitet været at iværksætte istandsættelsesprogrammer til ca. 90 mio. EUR for 600 km hovedveje i den nordlige del af landet. Det andet formål med EU-støtten er at give adgang til de fattigste regioner ved at forbinde dem med det primære vejnet. EU-støtten i transportsektoren tager desuden højde for problemet med, at en stadig større del af befolkningen bliver marginaliseret. Derfor udføres forbedringen af adgangen til og trafikken i visse områder af Cotonou og Porto Novo ved hjælp af arbejdskraftintensive metoder, der kan sikre indkomster for den fattigste del af befolkningen. Dette seneste projekt skabte ca. 5 000 eller flere arbejdspladser i løbet af 4 år og kom over 30 000 mennesker til gode, når man også tager hensyn til dem, der forsøges af arbejdstagerne.

Det skønnes, at den samlede andel af det primære vejnet, der betegnes som "ringe", faldt fra 40% i 1998 til 10% i 2000.

Transport og infrastruktur - andre infrastrukturer - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Barbados	Udvidelse af sprogcentret på Barbados	3,95
Comorerne	Undersøgelse med henblik på anvendelse af materialer, der kan erstatte sand	0,1
	Forvaltning af fast affald	1,83
Den Dominikanske Republik	Pilotprojekt - fast affald i marginale distrikter	0,84
Etiopien	Beskyttelse og bevarelse af kirkerne i Lalibela	9,1
Haiti	Øgede midler til projektet for anvendelse af satellitbilleder	0,35
Kiribati	Undervisningsprogram for Kiribati (infrastrukturer)	6,4
Montserrat	Projektering af og tilsyn med det lokale universitet	0,15
Namibia	Modernisering af det namibiske hav- og fiskeriinstitut i Walvis	1,9
Ny Kaledonien	Nyt akvarium i Nouméa	0,9
	Køle- og frysehus i Nouméa	1
Saint Vincent	Indlæringscenter	1,5
Tonga	Udviklingsprogram for Vava'u (infrastrukturer for udvikling af fiskeri, landbrug og turisme)	5,2
Regionalt: Vestindien	Projekt for radarnet i Vestindien	0,2
Regionalt: Stillehavet	Ressourceudviklingsprogram for lægeuddannelsen på Fiji	7,5
	Foranstaltninger til at gøre AVS-staterne i Stillehavet mindre sårbare	7
I alt		47,92

4.5.5. Bæredygtig udvikling af landdistrikter og fødevarer sikkerhed

Tre fjerdedele af de 1.2 milliarder mennesker, der lever i ekstrem fattigdom, bor i landdistrikter og rammes ofte af alvorlige miljøproblemer. Derfor prioriteres bæredygtig udvikling af landdistrikter og naturressourceforvaltning, som danner

grundlag for økonomisk vækst i de fleste udviklingslande, højt i arbejdet med at bekæmpe fattigdommen i landdistrikterne. Selv om en betydelig del af de ressourcer, der er afsat til social- og infrastruktursektorerne, vil blive tildelt landdistrikter, er det endnu ikke lykket helt for Kommissionen at fastlægge en konsekvent strategi for udviklingen af landdistrikter.

4.5.5.1. Udvikling af landbruget

På grund af de store ændringer på internationalt plan (liberalisering og globalisering af regionale og globale markeder) og på nationalt plan (mindre central kontrol af produktionssektorerne) er det nødvendigt at ændre måden, projekter og programmer gennemføres på. De nye programmer, der er udarbejdet for sektoren som helhed, støtter den nationale politik for landbrugssektoren med henblik på at styrke landbrugerorganisationer, øge den private sektors deltagelse og lette adgangen til finansielle tjenesteydelser (mikrofinansiering og andre kreditformer).

I Burkina Faso ydes der under det nuværende PAOSA-program (handlingsplan for organisering af landbrugssektoren) til 24,2 mio. EUR - og inden for rammerne af Verdensbankens strukturtilpasningsprogram for landbruget - støtte til kapacitetsopbygning i landbrugerorganisationerne, adgang til lokal finansiering, institutionel støtte og forbedringer af risindustriens produktivitet. Programmet tager sigte på at uddanne 30 000 landbrugere og 50 000 familier, stille mindre kreditfaciliteter til rådighed for ca. 500 000 mennesker og etablere nye risordninger (for et område på ca. 4 000 hektar) med det formål at øge den årlige produktion med 10%. Samarbejdet i landbrugssektoren er imidlertid stadig i høj grad projektbaseret, og der er ikke gjort tilstrækkelige fremskridt med at øge EU's deltagelse i multidonorinitiativer. Med hensyn til STABEX og kommende støtte i tilfælde af kortvarige udsving i eksportindtægterne under Cotonou-aftalen vil de nye programmer ikke alene bidrage til institutionelle reformer, men også til makroøkonomisk stabilitet.

I 2001 fortsatte Kommissionen med at støtte de 12 traditionelle AVS-bananleverandører gennem særlig faglig og finansiell bistand⁹⁴. Der blev godkendt ti finansieringsforslag til et samlet beløb af 43 mio. EUR. Gennemførelsen af aftalerne fra de to foregående år fortsatte også med støtte til at forbedre produktivitet (kunstvanding og afvanding), kvalitet (køle- og fryserum) og markedsføring og til at øge diversificeringen i lande, hvor bananproduktionen ikke er bæredygtig.

Støtte til landbrugsforskning i KENYA

Programmet for landbrugs/kvægavlsforskning (ARSP), 2. fase, er et femårigt støtteprogram (8,3 mio. EUR) til det nationale landbrugsforskningsprojekt i Kenya, der blev indledt i 1998. Det overordnede mål for ARSP er at gøre landbosamfundene, særlig i tørre og halvtørre områder (ASAL), mere integrerede i resten af landets økonomi. Initiativet tager sigte på at sikre, at den private og den offentlige sektors landbrugskonsulentpersonale, som er engageret i ASAL-områderne, samt lokale organisationer, i stigende grad vil gøre mere effektiv brug af forskningens henstillinger og derved tilbyde kvægavlerne og andre landbrugere miljøvenlige og socialt acceptable teknologier og koncepter EU's og andre donoreres bidrag tager form af ydelse af driftsmidler til forskning og kapacitetsopbygning, forbedrede infrastrukturer, forsknings- og transportudstyr samt faglig konsulentvirksomhed på kort og lang sigt. Dette har skabt en større og mere effektiv landbrugsforskningskapacitet, navnlig i de kenyanske ASAL-områder.

⁹⁴

Jf. Rådets forordning (EF) nr.856/1999.

Programmer for tilpasningsfremmende og anvendt forskning tager sigte på jord- og vandforvaltning, kvægavl og naturressourceforvaltning i de mest tørre græsningsarealer. Projektet skal give bæredygtige løsninger på grundlag af en græsrodsbaseret og kønsbevidst strategi og i tæt samarbejde med ngo'er og regeringens landbrugskonsulenter. Samarbejdsaftaler med græsrodsorganisationer og ngo'er om fremme af anbefalede teknologier og befordring/uddannelse under deres indførelse styrker tilpasningen og vedtagelsen i en bredere sammenhæng. Dette har f.eks. medført, at der er etableret tre små mejerier på centrale steder i de nordlige kenyanske græsningsarealer, som forsyner ca. 50 000 mennesker med hygiejniske, friske og behandlede ko- og kamelmælkeprodukter. Samtidig er fødevarerikkerheden og de bæredygtige indkomster (især for kvinder) steget i disse ASAL-områder. Med forbedrede dyrknings- og afvandingsteknologier kan ca. 2,4 mio. hektar dårligt drænet, svær lerjord (vertisol) nu anvendes til årstidstilpasset landbrugsproduktion. Der blev samtidig udviklet et værktøj til tidlig plantning for at øge landbrugernes muligheder for at få et sundt udbytte i halvtørre områder. Projektet har gjort det muligt at gøre kenyanske befolkningsgrupper, der helt eller delvis lever af kvægavl, opmærksomme på, hvor strategisk vigtigt det er at bevare Kenyas dyregenetiske ressourcer, som er yderst tilpassede til de barske betingelser og sygdomsrisiciene, navnlig de ca. 5 mio. østafrikanske korthornede Zebukvæg.

4.5.5.2. Kvægavlsudvikling

Der blev godkendt to nye finansieringsaftaler til et samlet beløb af 12,5 mio. EUR med henblik på at støtte kvægavlssektoren i Madagaskar og Guinea i 2001. Projekterne vil tage sigte på institutionel støtte, dyresundhed, privatisering af veterinærtjenesterne og forbedring af dyreproduktionstjenesterne. Håbet er, at disse projekter vil blive betydeligt mere bæredygtige og effektive, både ved at modtagerne, dvs. mindre kvægavlere, deltager aktivt i projektudformningen og ved at styrke kvægavlerorganisationerne, der har ansvaret for projekt gennemførelsen.

På regionalt niveau gennemføres der to programmer via det internationale kontor for dyreressourcer, der er baseret i Nairobi:

- Projektet for landbrug i tsetsekontrollerede område (20 mio. EUR) begyndte med Etiopien, Kenya og Uganda, men vil blive udvidet til at omfatte Tanzania, Rwanda og Burundi. Projektet skal forbedre levevilkårene for landbefolkningen gennem bæredygtig kvægavlsudvikling i tsetseramte områder. Det langsigtede mål er bæredygtig tsetsekontrol, der organiseres og finansieres af kvægavlerne. I Kenya nedbragte en katastrofeforanstaltning f.eks. andelen af kvæg, der var inficeret med trypanosis, fra 80% til 20% af de 50 000 kvæg i Teso-distriktet. 1 400 landbrugere er blevet uddannet i tsetsekontrolteknikker. En ny fremgangsmåde for forvaltningen af tsetseoverført trypanosis er blevet afprøvet i 60 enheder. Beskyttelsen med insekticidimpregnerede moskitonet har nedbragt omkostningerne til veterinærtjenester betydeligt og øget mælkeproduktionen.
- Programmet for panafrikansk kontrol med dyresygdomme (epizootier) (72 mio. EUR) omfatter 32 afrikanske lande syd for Sahara. I 2001 var der et aktivt nationalt projekt i 28 lande. Der er skabt en tæt koordination mellem modtagerlandene, donorsamfundet og andre internationale organisationer (Det Internationale Institut for Kvægavlsforskning, Det Internationale Kontor for Epizootier (OIE) og FN's Levnedsmiddel- og Landbrugsorganisation) med henblik på at oprette et globalt dyresundhedssystem. Projektet tager sigte på at omorganisere veterinærtjenesterne, så de bedre kan kontrollere de vigtigste dyresygdomme. Denne kontrol er, hvis den anerkendes internationalt, en forudsætning for, at landene kan deltage i den regionale og internationale handel

med kvæg og dyreprodukter. 10 lande har f.eks. forberedt deres anmodninger til OIE om at opnå status som kvægpestfrie lande.

4.5.5.3. Forskning

Landbrugsforskning er med til at afhjælpe hungersnød og fattigdom i landdistrikter ved at forbedre produktiviteten og øge landbrugsindkomsterne. Eftersom jord og vand bliver stadig mere sparsomme ressourcer, må øgede fødevarerforsyninger fremover komme fra produktivitetstigninger. To større programmer (der bl.a. omfatter Det Vest- og Centralafrikanske Råd for Landbrugsforskning og -udvikling og Foreningen for Landbrugsforskning i Centralafrika) beløber sig til 41,3 mio. EUR. De blev indledt i 2001 med det overordnede mål at forbedre landbrugsforskningskapaciteten og -tjenesterne i mere end 20 nationale landbrugsforskningsinstitutter i de tre berørte regioner. Disse programmer er kendetegnet ved kapacitetsopbygning i nationale og regionale forskningsinstitutter, en ny strategi for adgang til midler gennem åbne udbud og samfinansiering af regionale forskningsnet for specifikke landbrugsprodukter.

4.5.5.4. Vandforsyning i landdistrikter

Det internationale samfund har fastlagt et internationalt udviklingsmål om at øge adgangen (for befolkningen i Afrika syd for Sahara) til bedre vandforsyninger fra 49% til 74% inden udgangen af 2015⁹⁵. Et af EU's vigtigste projekter er det regionale solenergiprojekt, under hvilket der er installeret 626 soldrevne pumper og 660 soldrevne elnet mellem 1990 og 1998 i Burkina Faso, Mali, Niger, Senegal, Gambia, Tchad, Mauretania, Kap Verde og Guinea-Bissau til glæde for 1 mio. mennesker i landdistrikterne. På baggrund af en positiv evaluering i 2001 blev det besluttet at iværksætte en anden fase til 60 mio. EUR. Den anden fase skal forbedre adgangen til drikkevand for landbefolkningen i Sahel på lang sigt. Der vil blive etableret 465 nye solenergisystemer i mindre byer i landdistrikterne (med en gennemsnitlig befolkning på over 3 000). Dette forudsætter, at modtagerne og den private og offentlige sektor deltager aktivt i udnyttelsen af de tilgængelige ressourcer ved soldreven teknologi.

Fiskeri

Der blev iværksat en række projekter - navnlig i Stillehavet (ProcFish), Det Indiske Ocean (tilsyn, kontrol og overvågning) og Lake Victoria (plan for gennemførelse af fiskeriaktiviteter) - med henblik på at øge kompetencen inden for forvaltning af fiskeressourcer i bestemte AVS-lande og at fremme det regionale samarbejde. Der blev også iværksat to nye vigtige nationale projekter om lokalt kystfiskeri i Stillehavet med øget deltagelse af den private sektor. En række yderligere projekter for fiskeriforvaltning er under forberedelse i samarbejde med støtteafdelingen for international fiskeri- og vandforskning under FN's Levnedsmiddel-og Landbrugsorganisation. Der blev også finansieret et program for styrkelse af sanitetskontrollen (45 mio. EUR) med henblik på at forbedre produktions- og samhandelskapaciteten i tilknytning til fiskeriprodukter.

---

⁹⁵ Millenniumudviklingsmålene.

Forskningsprojekt om fiskeriet i Lake Victoria

Fiskeriet i Lake Victoria giver en årlig produktion på 500 000 tons fisk, hvoraf 100 000 tons eksporteres til vestlige markeder. Det spiller en vigtig rolle for den økonomiske udvikling i den østafrikanske region. Den anden fase af forskningsprojektet om fiskeriet i Lake Victoria (der indledtes i 1995 med 9,4 mio. EUR) har fremmet det regionale samarbejde mellem Kenya, Uganda og Tanzania gennem Lake Victorias fiskeriforening. Forskningskapaciteten i de tre lokale forskningsinstitutter er blevet øget ved at modernisere anlæg og fartøjer, uddanne 150 forskningsmedarbejdere og indføre 12 langvarige legatophold i udlandet. Projektet har bidraget til at forbedre den bæredygtige forvaltning af søens ressourcer, og der er udarbejdet en fælles plan for fiskeriforvaltning (der i øjeblikket drøftes af de berørte lande).

Programmet for fiskeri i Stillehavet

Programmet for regionalt hav- og kystfiskeri i Stillehavet (PROCFISH til 10,5 mio. EUR) består af to komponenter:

Kystkomponenten samler resultaterne fra den første større grundevaluering af ressourcerne ved rev i størstedelen af Stillehavsområdet. Det er koncentreret om selve revets ressourcer samt de menneskelige og sociale aspekter.

Havkomponenten skal udnytte resultaterne af det forsknings- og vurderingsarbejde, som Sekretariatet for Stillehavsfællesskabet (SPC) allerede har udført vedrørende de vigtigste tunfiskearter i Stillehavet. Dette arbejde, der har modtaget anerkendelse fra det internationale forskersamfund, blev udført af SPC som led i det tidligere projekt for tunfiskeforskning og -vurdering i det sydlige Stillehav, der også blev finansieret under EUF. Arbejdet vil blive udvidet til at omfatte en mere dybtgående vurdering og overvågning af bestanden af storøjet og gulfinnet tun samt bifangst i regionen.

Begge PROCFISH-komponenter omfatter en AVS-komponent og en OLT-komponent (for oversøiske lande og territorier). SPC er gennemførelsesorgan for dette regionale projekt⁹⁶.

4.5.5.5. Miljø

Arbejdet på miljøområdet i 2001 har været meget intenst, navnlig inden for skovbrug, naturbevarelse, vilde dyr og planter og bæredygtig forvaltning af naturressourcer. Der er gennemført syv nye programmer og projekter til i alt 55,1 mio. EUR, og der er godkendt fire nye programmer til i alt 26 mio. EUR.

Det vigtigste igangværende program i denne sektor er ECOFAC, der er et regionalt program for bevarelse og rationel udnyttelse af skovøkosystemer i Centralafrika. I 2000 blev der indledt en tredje fase til 23 mio. EUR med aktiviteter i tilknytning til bevarelse af biodiversiteten, bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne, som f.eks. skove til bæredygtig udvikling, og bæredygtig forbedring af befolkningens levestandard. Programaktiviteterne, der koordineres af en nyligt udvidet miljøafdeling i Libreville, gennemføres i 6 lande i Congos skovområder. Programmet har gjort de nationale myndigheder betydeligt mere bevidste om og bedre i stand til at forvalte deres naturressourcer. I 2001 blev Odzala-nationalparken (Congo Brazzaville) udvidet til femdobbel størrelse, dvs. fra 2 800 km² til 13 280 km², og Monte Alen-nationalparken (Ækvatorialguinea) blev udvidet fra 1 004 km² til 2 000 km². Desuden er der etableret et netværk for beskyttede områder i Centralafrika (RAPAC). RAPAC er blevet positivt modtaget, og fem verdensarvsteder i Den Demokratiske Republik Congo har erklæret sig villige til at indgået i netværket. Desuden er Zakouma-nationalparken i Tchad netop blevet medlem. En anden vigtig aktivitet er den dialog, der føres med tømmersekskaberne med henblik på at forbedre deres forvaltningsplaner og inddrage lokalsamfundet i såvel kontrollen med illegal vildthandel som oprettelsen af fælles skovjordlodder.

⁹⁶ se: <http://www.spc.int>

Vandforsyning til landsbyer i Tchad

Adgang til drikkevand er et livsvigtigt spørgsmål i Tchad. Næsten otte ud af ti indbyggere har ikke adgang til rent vand, og ca. 33% af landsbyerne (med et befolkningstal på over 300) har ikke noget vandforsyningssted. Eksperten vurderer, at landsbyerne har brug for 15 000 borehuller udstyret med håndpumper, og at nomadefolkningen har brug for mindst 4 000 store brønde. Der er udarbejdet en vandsektorpolitik i samarbejde med andre donorer. Siden 1980'erne har EU tildelt over 30 mio. EUR til denne sektor. Dette har gjort det muligt at opføre ca. 2 000 vandforsyningssteder udstyret med pumper og også at bygge ca. 45 drikkevandsforsyningsnet i de største landsbyer samt reparere ca. 100 vandforsyningssteder. Det berørte område er blevet udvidet omkring hovedstaden, Ndjamena, så det nu omfatter seks regioner i den vestlige del af landet. Der gennemføres i øjeblikket et program, som tager sigte på at stille mere end 1 000 vandforsyningssteder til rådighed. Hver dag kan der hentes vand fra nye brønde. Desuden er der under det regionale solenergi-program blevet installeret selvfungerende soldrevne pumper i Tchad, der har den yderligere fordel, at de ikke kræver særlig vedligeholdelse. Et nyt program, der samfinansieres med tyske og franske udviklingskontorer, vil i den nærmeste fremtid give adgang til ca. 300 nye forsyningssteder. Der er iværksat en undersøgelse med henblik på at planlægge aktiviteterne i denne prioriterede sektor under 9. EUF, bl.a. med sigte på at bygge ca. 3 400 nye brønde. Alle aktiviteter bør være bæredygtige og sikre størst muligt samarbejde med andre donorer.

4.5.5.6. Fødevarer-sikkerhed

EU gennemfører sine foranstaltninger på fødevarer-sikkerhedsområdet gennem Kontoret for Humanitær Bistand, ECHO, og under den samlede strategi for udviklingsbistand. Nedenfor gives nogle eksempler på aktiviteterne i AVS-landene.

Afrika – Mozambique

Næsten to tredjedele af befolkningen i Mozambique (hvoraf 80% bor i landdistrikterne) lever under fattigdomsgrænsen og har alvorlige problemer med manglende fødevarer-sikkerhed, der forværres af de tilbagevendende naturkatastrofer, som f.eks. cykloner, oversvømmelser og tørke. Fællesskabets fødevarer-sikkerhedsprogrammer gennemføres inden for rammerne af strategidokumentet for fattigdomslempelse til støtte for de offentlige reformer, der er vigtige for fødevarer-sikkerheden. Strategien suppleres af direkte støtte til landbrugsproducenterne. Støtte til administrativ reform gennemføres via budgetbistand til landbrugsministeriet (under PROAGRI-programmet) og handelsministeriet samt det nationale meteorologiske institut. Den direkte støtte til producenter i landdistrikterne tager sigte på at øge produktiviteten og diversificeringen af landbruget og er koncentreret om den nordlige og sydlige del af landet.

Vestindien - Haiti

I Haiti får lokalbefolkningen kun dækket 80% af de basale ernæringsbehov, der er fastsat af FN, og store miljøskader bidrager til en konstant fødevarer-sikkerhed. Den politiske ustabilitet i landet er blevet værre siden regeringsvalget i maj 2000, og dette har ført til en markant afmatning i den internationale bistand. Selv om nye forpligtelser under EUF er blevet fastfrosset, har Europa-Kommissionen fortsat med at støtte skolekantine for at sikre en afbalanceret kost for ca. 115 000 skolebørn. Aktiviteter, der allerede er godkendt eller sat i gang (f.eks. reovering af infrastrukturer og kreditstøtte), er også blevet fortsat.

Udvikling af landdistrikter og fødevarer sikkerhed: Forpligtelser i 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Benin	Program for udbedring og vedligeholdelse af småveje	8,50
Botswana	Program for bevaring og forvaltning af vilde dyr og planter	14,00
Burkina Faso	Det regionale solenergi-program, anden fase	9,96
Cameroun	Institutionel støtte til decentraliseret vejvedligeholdelse	23,50
Caymanøerne	Udvikling af naturturisme	0,10
Tchad	Det regionale solenergi-program, anden fase	4,00
Den Dominikanske Republik	Program for udvikling af økoturisme i Den Dominikanske Republik	5,99
Etiopien	Kaffeudviklingsprogram (CIP IV)	15,00
Gabon	Forbedring af turismeforvaltningen i la Lopé-reservatet	0,10
	Faglig bistand til skovbrug og miljø	0,08
Guinea-Bissau	Forundersøgelse til det regionale solenergi-program	0,08
Guinea (Conakry)	Støtte til fremme af landdistrikorganisationer	18,50
Madagaskar	Kvægavludviklingsprogram	4,00
Malawi	Evaluering af projektet for socialt skovbrug	0,06
	Faglig bistand til forberedelse af programmer på naturressourceområdet	0,35
Mali	Risprogrammet	16,00
	Det regionale solenergi-program, anden fase	6,56
	Miljøprogram til bekæmpelse af ørkendannelse	14,00
Mauretanien	Udvikling af landbruget i oaserne i Adrar-regionen	10,00
	Seminar om landbrugsdiversificering	0,02
	Undersøgelse med henblik på rehabilitering af PPG-dæmningen	0,08
Namibia	Behov for infrastrukturer i fattige landdistrikter	0,08
	Udvikling af landdistrikter	0,20
	Støtte til landbrugsfremme og handelsforhandlinger	0,19
	Program til støtte for nationale landbrugstjenester	6,00
Niger	Det regionale solenergi-program, anden fase	2,39
Togo	Program for landbrug og skovbrug	1,98
Uganda	Program for skovressourcer og -forvaltning	12,00
Zambia	Program for skovbrugsstøtte	1,90
Zimbabwe	Kontrol med seksuelt overførte sygdomme	0,04
Regionalt: Centralafrika	Initiativ til bekæmpelse af krybskytteri	1,60
Regionalt: Stillehavet	Bistand til plantebeskyttelse i Stillehavsområdet	0,03
	Regionalt hav- og kystfiskeri i Stillehavsområdet	10,50
Regionalt: Vestafrika	Det regionale solenergi-program, anden fase	26,21
	Det regionale energi-program	5,40
Alle AVS-lande	Teknisk center for landbrugsudvikling	13,31
I alt		232,71

4.5.6. *Menneskerettigheder, demokrati, god regeringsførelse og kapacitetsopbygning*

Respekt for menneskerettigheder - herunder grundlæggende sociale rettigheder, demokratiske principper, retsstaten og ansvarlig regeringsførelse - udgør en integrerende del af bæredygtig udvikling og er grundlæggende elementer i Cotonou-aftalen. Disse spørgsmål indgår i en regelmæssig politisk dialog mellem EU og AVS-staterne og er områder, som får kraftig støtte fra Fællesskabet. "Institutionsopbygning" er et vigtigt skridt i denne retning. I sin meddelelse om konfliktforebyggelse⁹⁷ opfordrer Kommissionen til i højere grad at inddrage fred, demokrati og politisk og social stabilitet i bistandsprogrammerne som et middel til at forebygge konflikter. Dette er derfor et område med stadigt stigende EU-aktivitet, især gennem det forholdsvis nye område støtte til institutionsopbygning på basis af erfaringer fra projekter og kontakter med andre donorer.

I 2001 var der i alt 254 nye og igangværende projekter på dette område til i alt 727 mio. EUR. De omfattede en lang række "institutionsopbyggende" foranstaltninger inden for to brede kategorier: 1) respekt for menneskerettigheder, forbedring af retssystemer, valg og folkeoplysning; 2) god regeringsførelse på basis af kapacitetsopbygning, reform af den offentlige forvaltning og decentralisering. Desuden blev der gennemført projekter til i alt 121,5 mio. EUR vedrørende alle aspekter af institutionsopbygning i Sydafrika. Disse foranstaltninger er af en sådan art, at en vurdering af programmernes resultater kun kan foretages på mellemlang til lang sigt.

4.5.6.1. *Menneskerettigheder og retsvæsenet*

EU's menneskerettighedsprogrammer tager sigte på at skabe og opretholde fred, f.eks. de 800 000 EUR, der er afsat under rehabiliteringsprogrammet for Burundi til at fremme den nationale forsoning ved at uddanne "bashingantahe" (de ældre landsbyboere) som retsmedhjælpere og udsende dem til distrikter over hele landet, hvor de er underrepræsenterede. Dette program forvaltes af FN's udviklingsprogram. I Ækvatorialguinea er der ved at blive iværksat et nyt pilotprogram til 3 mio. EUR med henblik på at støtte menneskerettigheder, demokrati og retsstaten, efter at udviklingsbistanden har været suspenderet i adskillige år.

Et fungerende retssystem er en forudsætning for overholdelsen af menneskerettighederne. I øjeblikket gennemføres der EUF-finansierede programmer, som tager særlig sigte på dette område, i otte lande til i alt 48,4 mio. EUR, f.eks. et program til 16 mio. EUR i Burkina Faso til støtte for demokrati, retsstaten og god regeringsførelse. Dette projekt, der gennemføres via universitetet i Ougadougou, er navnlig koncentreret om at reformere retsvæsenet og knytter demokratisk regeringsførelse direkte til bæredygtig social og økonomisk forvaltning. Det omfatter også en reform af fængselsvæsenet, bl.a. bistand til at få forsvarsadvokater. Der er også ved at blive iværksat et program til 7,2 mio. EUR, som tager sigte på retsvæsenet i Rwanda. Programmet støtter forskellige statslige institutioner, bl.a. "gacaca", der er det traditionelle retssystem, hvorunder man forhåbentlig vil behandle sagerne for de indsatte, der er anklaget for alle former for forbrydelser, undtagen de mest alvorlige, under folkedrabene i 1994. Det støtter også projekter, der

---

⁹⁷

KOM(2001) 211 af 11. april 2001

fremmer samfundstjeneste som et alternativ til fængsel, og ngo-projekter vedrørende retsvæsenet og national forsoning.

Valg

Frie og retfærdige valg er også en betingelse for demokrati. I takt med det stigende antal valg i AVS-landene er støtten under EUF også steget, nemlig fra fire projekter i 2000 til syv i 2001 i Congo, Lesotho, Salomonøerne, Sierra Leone, Tchad, Togo og Zambia. EUF-støtten iværksættes inden valget med foranstaltninger som f.eks. vælgeroplysning og -registrering. Støtten kan også tage form af f.eks. trykning af stemmesedler samt langsigtede folkeoplysningsprogrammer. Med undtagelse af Tchad og Zambia er den ovennævnte finansielle støtte (der er godkendt i 2001) koncentreret om valg, der afholdes i 2002.

Der er sat spørgsmålstejn ved gyldigheden af valgresultaterne i såvel Tchad som Zambia. Kommissionen overvejer i øjeblikket, hvordan EUF-støtten kan gøres mere effektiv på dette område. I visse tilfælde ydes der yderligere støtte til internationale valgobservatører under EU-budgettet (budgetpost B7-7). Valgstøtten ydes som regel i samarbejde med andre donorer, herunder FN's udviklingsprogram. Når kandidaterne er blevet valgt, har de ofte behov for bistand til at anskaffe de faciliteter, der er nødvendige for at udføre deres opgaver, som f.eks. personale, arkiver og computere. EU har forskellige projekter af denne art, f.eks. institutionel støtte til nationalforsamlingen i Angola.

God regeringsførelse

God regeringsførelse prioriteres stadig højere under de forskellige samarbejdsstrategier på basis af en analyse af problemerne og behovene for udvikling af institutionerne, ofte i samarbejde med andre interesserede donorer, f.eks. Kenya, hvor EU er medlem af den økonomiske styringsgruppe. En af de vigtigste former for støtte hvad angår antallet af projekter - og en støtte, der kan have langt større virkninger end de rent finansielle - er den faglige bistand til de nationale anvisningsberettigede. Denne støtte eksisterer i de fleste AVS-lande under en eller anden form, ofte som led i et større program for bistand til finans- og/eller planlægningsministeriet med henblik på økonomiske, forvaltningsmæssige eller andre reformer. Der ydes ikke alene bistand til ministerierne, men også til andre offentlige organer, der spiller en rolle i den nationale politik.

I Etiopien modtager finansinstitutterne således støtte til at modernisere og strømline deres aktiviteter. I Den Dominikanske Republik blev der i 2001 iværksat et program til 25 mio. EUR, der tager sigte på reform og modernisering af staten, herunder decentralisering til lokalt, regionalt og provinsielt niveau. Uddelegering af visse beføjelser til lavere niveauer er en udvikling, der ser ud til at fortsætte. I 1998 blev der iværksat et pilotprojekt til 1,91 mio. EUR til fremme af mindre udviklede byer i Guinea, der stammede fra decentraliseringen i 1990'erne, og som tog sigte på at sætte de ansatte i de lokale myndigheder i stand til at spille en aktiv rolle i udviklingen. Under den evaluering, der blev foretaget for nylig, konstateredes det, at der på trods af visse problemer burde bygges videre på dette projekt, og at det burde efterfølges i andre dele af landet. I Cotonou-aftalen lægges der vægt på i højere grad at inddrage civilsamfundet i udviklingsprocessen og dermed på kapacitetsopbygning, og derfor vil sådanne pilotprojekter være et brugbart erfaringsgrundlag. Under EUF finansieres der også folketællinger, som er et uvurderligt værktøj for makroøkonomisk

planlægning. Som eksempel herpå kan nævnes Niger, hvor der blev iværksat et projekt til 1,1 mio. EUR i 2001. Inden udgangen af oktober 2001 var optællingen af landets befolkning og boligmasse afsluttet. Alle disse aktiviteter samordnes nøje med strukturtilpasning, gældseftergivelse (HIPC) og andre relevante EU- eller andre donorprogrammer.

Socialforsorgsprojektet i Zambia

Socialforsorgsprojektet i Zambia (PWAS), der blev undertegnet i 1999, er et interessant og temmelig unikt EUF-projekt. Det kræver kun forholdsvis beskedne midler (1 160 000 EUR) og vil forbedre Zambias offentlige sociale sikkerhedsnet gennem forvaltningsstøtte, uddannelse og bedre koordination på alle niveauer. Græsrodsorganisationer inddrages direkte i beslutninger om at tildele ressourcer. PWAS gør også i størst mulig udstrækning brug af eksisterende sociale strukturer (allerede fungerende udvalg, samfundsbaseede organisationer osv.) i stedet for at skabe nye. I udkastet til det endelige strategidokument for fattigdomslempelse i Zambia anerkendtes værdien af det omarbejdede PWAS. I løbet af de næste fem år vil der blive ydet ca. 4,13 mio. EUR sammen med 0,65 mio. EUR, der medfinansieres af regeringen. I en midtvejsevaluering af projektet, der blev foretaget for nylig, konstateredes det, at andre lande i regionen med fordel kunne bruge projektet som model. Det konkluderedes i evalueringen, at PWAS-projektet burde udvides til at omfatte byområder, og at budgettet burde øges. Selv om projektets resultater var imponerende, var de imidlertid flygtige og skulle konsolideres med yderligere kapacitetsopbygning, netværksarbejde med andre nationale partnere og større fokus på lokale ressourcer for at øge bæredygtigheden.

Institutionsopbygning - forpligtelser 2001

AVS-land	Mio. EUR
Angola	0,40
Antigua & Barbuda	0,02
Bahamas	0,04
Botswana	5,12
Burkina Faso	2,8
Burundi	0,08
Cameroun	2,81
Den Centralafrikanske Republik	0,75
Tchad	13,89
Congo (Brazzaville)	2,44
Den Demokratiske Republik Congo	0,58
Djibouti	0,11
Den Dominikanske Republik	0,02
Ækvatorialguinea	3
Eritrea	0,74
Guinea-Bissau	0,03
Guinea (Conakry)	3,07
Guyana	0,2
Haiti	0,15
Côte d'Ivoire	0,23
Kenya	0,54
Kiribati	0,07
Lesotho	0,85
Malawi	1,34
Mali	0,7
Namibia	0,37
Niger	1,99
Rwanda	0,06
Senegal	1,43
Sierra Leone	3,22
Salomonøerne	1,28
Surinam	0,16
Tanzania	0,1
Togo	3,07
Zambia	0,08
I alt	51,74

4.5.7. Makroøkonomisk politik og udvikling af den private sektor

4.5.7.1. Makroøkonomisk politik

Makroøkonomisk budgetstøtte er blevet en integreret del af Fællesskabets finansielle og faglige samarbejde med AVS-landene. Siden 1992 har Fællesskabet ydet budgetstøtte for op til ca. 2,604 mio. EUR i 40 AVS-lande. Disse midler blev hovedsagelig anvendt til at støtte økonomier med betalingsbalanceproblemer. Den nuværende tilgang går ud på at bistå lande med at ændre den måde, deres økonomier fungerer på.

I 2001 fortsatte Kommissionen således sin strategi med at knytte sine budgetstøtteprogrammer til fattigdomslempelse og derved til de strategidokumenter for fattigdomslempelse, der blev udarbejdet for udviklingslandene. De fleste budgetstøtteprogrammer omfattede derfor resultatindikatorer, der navnlig var relaterede til sundhed, uddannelse og forvaltning af offentlige finanser. På det sidstnævnte område har Kommissionen indgået en aftale med Verdensbanken om at etablere en fælles trustfond for vurderinger af de offentlige udgifter og den økonomiske ansvarlighed. Desuden arbejder Kommissionen på at indføre fælles ordninger med andre donorer med henblik på at gøre donorbistanden til modtagerlandene mere effektiv.

I 2001 afsatte Kommissionen 263 mio. EUR til programmer for direkte budgetstøtte i AVS-landene. Den godkendte udbetalinger for over 300 mio. EUR til 38 AVS-lande, der gennemfører strukturtilpasningsprogrammer.

Makroøkonomisk støtte - strukturtilpasningsprogrammer - forpligtelser 2001

AVS-land	Mio. EUR
Kap Verde	12,1
Gabon	4,9
Ghana	50,8
Guinea	11,1
Côte d'Ivoire	12,8
Jamaica	21,7
Lesotho	18,5
Mali	31,8
Mauretanien	18,3
Niger	3,2
Tanzania	76,1
Vanuatu	1,6
I alt	262,90

Burkina Faso og den nye tilgang til budgetstøtte

Fra 1997 til 2000 gennemførte det strategiske partnerskab for Afrika (en uofficiel donorgruppe under ledelse af Verdensbanken) en undersøgelse i Burkina Faso af muligheden for at fastsætte betingelser for frigivelse af bistand i modtagerlandet (såkaldt "konditionalitet"). Undersøgelsen blev gennemført under ledelse af Burkina Fasos regering. Den nye tilgang indebærer, at partnerregeringen tildeles den ledende rolle i reformprocessen, mens donorerne begrænser deres rolle til at vurdere de resultater, der er opnået med hensyn til økonomisk vækst og fattigdomslempelse. Der er gjort udstrakt brug af resultaterne af "konditionalitetstesten" i reformen af Bretton Woods-institutionernes strukturtilpasningsinstrumenter. Et af reformens vigtigste resultater hvad angår HIPC-landene er, at der er blevet udarbejdet en samlet udviklingsstrategi, der er beskrevet i strategidokumentet for fattigdomslempelse.

Med hensyn til Burkina Faso er en række donorer (Kommissionen, Nederlandene, Danmark, Sverige og Schweiz) blevet enige om gøre deres budgetstøtte komplementær ved at anvende de samme udbetalingsmekanismer, der afpasses efter strategidokumentet for fattigdomslempelse. Formålet er at nedbringe de omkostninger, som regeringen har ved at have med forskellige donorer at gøre, og at skabe finansiel gennemsigtighed på mellemlang sigt. Budgetstøtten til programmet for fattigdomslempelse i 2001 omfattede to former for direkte budgetstøtte. Den første på 15 mio. EUR var knyttet til de makroøkonomiske rammer og blev udbetalt i overensstemmelse med IMF's revision af programmet for Burkina Faso. Den anden på 10 mio. EUR blev udbetalt på grundlag af en række resultatindikatorer fra strategidokumentet for fattigdomslempelse. På denne måde knyttes den endelig udbetaling til den indsats, der er gjort, og til gennemførelsen af udviklingspolitikken samt resultaterne med hensyn til fattigdomslempelse på de vigtigste områder under strategidokumentet for fattigdomslempelse. Der er hidtil kun opnået beskedne resultater, men processen er sat i gang, og aktørerne og deres ansvarsområder er nu klart definerede.

4.5.7.2. HIPC-initiativet

I december 1999 vedtog AVS-EF-Ministerrådet to afgørelser om Fællesskabets deltagelse i gældslempelsesinitiativet for stærkt gældstyngede fattige lande (HIPC)⁹⁸. Som kreditor bidrager Europa-Kommissionen med 360 mio. EUR til den EIB-forvaltede HIPC-trustfond, og som donor vil den bidrage med højst 680 mio. EUR til den HIPC-trustfond, der forvaltes af Verdensbanken.

Det retlige og praktiske grundlag for gældseftergivelsen fra EU er fastlagt i rammeaftaler mellem EU og henholdsvis Verdensbanken og Den Europæiske Investeringsbank. Efter undertegnelsen af disse aftaler blev der i juli 2000 foretaget en første udbetaling på 250 mio. EUR til Verdensbankens trustfond, og i december 2000 blev der foretaget en første udbetaling på 100 mio. EUR til Den Europæiske Investeringsbanks trustfond.

Indtil nu har 24 ud af 41 HIPC-lande (hvoraf 34 er AVS-lande) nået deres "decision point"⁹⁹ og kan derfor modtage interimsgældslempelse under Verdensbankens trustfond. Verdensbanken og Den Afrikanske Udviklingsbank foretager evalueringen af behovene.

I sin egenskab af kreditor foretager EU behovsanalysen. Når landene når deres "decision point", fastlægger Kommissionen i tæt samarbejde med Den Europæiske Investeringsbank den samlede udestående gæld til EU for hvert land (herunder særlige lån og transaktioner med risikovillig kapital). Derefter afgør den, hvilke lån der kan komme i betragtning til gældseftergivelse, og aftaler de endeligt udvalgte lån med de pågældende lande.

Ved udgangen af 2001 havde Kommissionen sendt forslag til gældseftergivelse til næsten alle lande, der havde mulighed herfor. En anden udbetaling på 250 mio. EUR blev overført i december 2001 til den HIPC-trustfond, der forvaltes af Verdensbanken, og en anden udbetaling på 100 mio. EUR blev foretaget til den HIPC-trustfond, der forvaltes af Den Europæiske Investeringsbank. Den 31. december 2001 have kun Uganda, Mozambique og Tanzania nået deres "completion point" under det udvidede HIPC-initiativ.

---

⁹⁸ Afgørelse nr. 1/1999 og 2/1999 af 8.12.1999 (EFT L 103 af 28.04.2000, s. 0073-0075).

⁹⁹ se <http://www.worldbank.org/hipc/about/FLOWCHRT4.pdf>

De midler, der frigives ved at eftergive gældsforpligtelserne, anvendes derefter til at finansiere foranstaltninger til fattigdomsløsligelse, navnlig i den sociale sektor.

4.5.7.3. Udvikling af den private sektor (UPS)

EU's mål er at sikre en bæredygtig økonomisk udvikling på lang sigt. Den private sektor betragtes som en af drivkræfterne for den økonomiske vækst og derved en vigtig beskæftigelseskilde i AVS-landene.

Udviklingen af den private sektor er et tværgående område og indgår derfor i programmeringen af andre sektorer, som f.eks. sundhed, uddannelse og infrastruktur. Europa-Kommissionens strategi kombinerer støtte på makroniveau (erhvervs- og investeringsklima), mellemliggende niveau (finansielt og ikke-finansielt) og mikroniveau (virksomheders konkurrenceevne).

På makroniveau og mellemliggende niveau kan de nationale og regionale myndigheder i AVS-landene benytte sig af DIAGNOS, som er program for bistand til analyser af rammerne for den private sektor med henblik på at fastlægge de væsentligste hindringer for økonomisk vækst i AVS-landene. Der blev foretaget diagnosticeringsundersøgelser i mere end 20 AVS-lande i 2001 for at bistå med at udforme strategier for et stimulerende erhvervs-klima for den private sektor. På mellemliggende niveau og mikroniveau kan private virksomheder og tjenesteleverandører i AVS-landene benytte sig af EU-AVS-erhvervsfremmeordningen, der tager sigte på at yde effektive erhvervsfremmetjenester. Erhvervsfremmeordningen er begyndt at fungere, og ved udgangen af 2001 var der godkendt mere end 700 projekter til støtte for virksomheder, tjenesteleverandører og formidlende organisationer i over 60 AVS-lande. Ud af en gavebistand på i alt 20 mio. EUR var der allerede indgået forpligtelser for 17 mio. EUR et år inden programmets afslutning.

Formålet med PROINVEST er at fremme investeringer og partnerskabsaftaler mellem nord-syd og syd-syd, og det tager navnlig sigte på at fremme investeringstjenester. Det samlede budget vurderes til 110 mio. EUR over syv år. PROINVEST-programmet blev igangsat i december 2001.

Desuden omfatter de nationale og regionale vejledende programmer for mange AVS-lande og -regioner tildelinger til udvikling af den private sektor. I Sydafrika er udviklingen af den private sektor f.eks. et af de vigtigste støtteområder og et godt eksempel på et område, hvor den økonomiske udvikling bidrager direkte til fattigdomsløsligelse. I 2001 blev det besluttet at oprette en facilitet for risikovillig kapital til 59 mio. EUR, som vil tilføre den tidligere dårligt stillede økonomi kreditter og ikke-finansiell støtte. Et andet program til 34 mio. EUR vil styrke den lokale økonomiske udvikling i Sydafrikas nordlige provins.

Med hensyn til regionale initiativer, der træffes under Cotonou-aftalen, blev der i 2001 godkendt et program til 70 mio. EUR med henblik på at støtte romsektoren i Vestindien. Programmet støtter lokale romproducenter til at konkurrere på et fuldt liberaliseret spiritusmarked ved at modernisere deres produktionsanlæg, forbedre deres kapacitet til at håndtere eventuelle miljøvirkninger, øge deres konkurrenceevne og finde frem til nye markeder. Programmet vil spille en afgørende rolle ved at styrke en vigtig sektor i de lokale økonomier og dermed bidrage til at skabe

arbejdspladser samt eksport- og skatteindtægter på grundlag af et stærkt lokalt ejerskab.

Initiativprogrammet for pesticider omfatter alle AVS-lande og blev udarbejdet som følge af AVS-EF-Ministerrådets møde i Cotonou i juli 2000. De samlede programomkostninger beløber sig til 40,1 mio. EUR, hvoraf de 29,1 mio. EUR vil blive udbetalt af EUF. Det skal hjælpe gartnerisektoren i AVS-landene med at højne standarderne, så de kan opfylde EU-reglerne, der fastsætter strenge bestemmelser for det maksimale pesticidreindhold. Formålet er at skabe en bæredygtig og konkurrencedygtig privat gartnerisektor i AVS-landene.

Makroøkonomisk støtte - udvikling af den private sektor - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Cuba	Program til støtte af erhvervs- og investeringsfremme	2,80
	Handelsmessen i Havana	0,19
	Uddannelsesprogram for virksomhedsledere	1,94
Etiopien	Udviklingsprogram for mikrovirksomheder og små virksomheder	7,00
Sydafrika	Støtte til handels- og industriministeriet	0,4
	Risikovillig kapital	58,90
	Lokal økonomisk udvikling: Northern Province	34,00
Trinidad & Tobago	Caribbean Business Services Ltd	0,9
Alle AVS-lande	Rom	70
	Trustfonden for vurderinger af de offentlige udgifter og den økonomiske ansvarlighed	1,90
	Råvareprisrisici	1,78
	Center for virksomhedsudvikling	20,38
I alt		200,19

4.5.8. Sociale sektorer: Sundhed og uddannelse

4.5.8.1. Sundhedssektoren

AVS-landene er meget forskellige med hensyn til den politiske stabilitet og deres regeringers kapacitet til og indsats for at skabe resultater i sundhedssektoren EU's indsats har været skræddersyet til den særlige situation i hvert land og har bestået af en blanding af foranstaltninger under EUF og andre EU-instrumenter (tematiske budgetposter, samfinansiering med ngo'er osv.).

De igangværende projekter er så vidt muligt blevet nyorienteret mod sektorspecifik dialog, samlede sektorstrategier og støtte til sektorspecifik programmering og finansforvaltning. Der er gjort en betydelig indsats for at forbedre kvaliteten af de gennemførte projekter. Projektforvaltningen har været koncentreret om at øge gennemførelsestempoet og reducere den tid, det tager at levere bistanden til modtagerne.

Den samlede støtte på sundhedsområdet til AVS-landene i 2001 blev beregnet til 960 mio. EUR (854 mio. EUR under EUF og 107 mio. EUR under EU's budgetpost for

Sydafrika). Der blev gennemført 139 projekter i 47 lande, heraf 94% under nationale vejledende programmer og 6% på regionalt eller AVS-plan under EUF.

Da EU's indsats blev tilrettelagt, blev der taget særligt hensyn til de individuelle landes specifikke behov og forhold, og de blev lagt vægt på adgang til grundlæggende sundhedstjenester og kapacitetsopbygning. Samtidig der rettet særlig opmærksomhed mod at nedbringe antallet af adhoc-projekter og samle anmodninger vedrørende forskellige undersektorer under større globale foranstaltninger, så de kunne få størst mulig indvirkning.

De nationale projekter omfatter lige fra situationer, der opstår efter kriser (Angola), genoptagelse af samarbejde gennem en vigtig undersektor (f.eks. støtte til vaccinationer i Nigeria) og iværksættelse af de nye swap-programmer (Mozambique) til sektorspecifikke ledsageforanstaltninger under projekter for budgetstøtte til fattigdomslempelse (Ghana). De regionale projekter er koncentreret om at fortsætte kampen mod onchocerkiasis i Vestafrika gennem samfinansiering af en donortrustfond, der forvaltes af Verdensbanken og gennemføres af WHO.

EU bidrog til at oprette en samlet fond for bekæmpelse af smitsomme sygdomme, som f.eks. hiv/aids, tuberkulose og malaria. Der blev lagt særlig vægt på fondens komplementaritet og sammenhæng med den støtte, der ydes på landsplan gennem andre finansieringsmekanismer.

EU har også deltaget i drøftelser om, hvordan der kan skabes samarbejde om projekter på landsplan med FN-agenturer (som f.eks. Verdenssundhedsorganisationen, FN's Børnefond (UNICEF) og Fond for Befolkningsaktiviteter (UNFPA) og oprettes et sundhedsnet, der kan samle sektoren, udveksles erfaringer og udvikle god praksis.

Social udvikling - sundhed - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Angola	Program for støtte til sundhedssektoren	25,00
Guinea	Supplerende støtte til sundhedssektoren	5,00
Lesotho	Støtte til reform af sundhedssektoren	1,80
Mozambique	Program for støtte til sundhedssektoren	30,00
Nigeria	Prime - partnerskab for styrkelse af vaccinationseffektiviteten	64,50
Sydafrika	Partnerskab for primære sundhedstjenester, herunder hiv/aids	25,00
Swaziland	Program for forebyggelse og behandling af hiv/aids	1,96
Zimbabwe	Program for støtte til sundhedssektoren - anden fase	33,00
Regionalt: Vestafrika	Bekæmpelse af onchocerkiasis	4,50
I alt		190,76

Støtte til sundhedssektoren i Ghana

I 1995 iværksatte Sundhedsministeriet en strategi for sektoren som helhed, da det var utilfreds med de mange vertikale projekter, der alle havde deres egne planer og procedurer. Gennem en deltagerbaseret proces blev der vedtaget en sundhedsstrategi på mellemlang sigt i 1996, der efter aftale med partnerne blev omsat til et femårigt arbejdsprogram, der omfatter fastlæggelse af politikker, gennemførelsesstrategier og ressourcer. EU gik med i denne proces i 1998 med et bidrag til flerdonorfonden og en aktiv deltagelse i den politiske dialog med regeringen, civilsamfundet og donorerne. Der blev indgået aftaler om fælles forvaltningsordninger, overvågning osv. I 2001 stod det klart, at selv om budgettet var begrænset til blot 7 USD pr. indbygger, og forholdene fortsat var vanskelige, blev folkesundheden forbedret, og landet havde f.eks. den laveste børnedødelighed i Vestafrika, og 72,2% af befolkning var DPT3-vaccineret (difteri, polio og tetanus). Denne hurtige udvikling har givet Ghana nogle af de bedste resultater i AVS-regionen. Situationen er meget opmuntrende, og denne form for samarbejde kan vise sig at være den mest effektive måde at forbedre befolkningens sundhedstilstand på.

4.5.8.2. Uddannelses- og kultursektoren

I 2001 godkendte Kommissionen 8 nye projekter i AVS-landene, der omfattede 98,7 mio. EUR i bistand til uddannelsessektoren. I den forbindelse blev der indgået 7 forpligtelser under de nationale vejledende programmer og et regionalt projekt. Den finansielle støtte til AVS-landene i denne sektor steg med 38% i forhold til år 2000 og tog sigte på større projekter og samlede sektorstrategier.

I denne periode var projekterne koncentreret om at forbedre den nationale uddannelseskapacitet (Etiopien, Uganda, Stillehavsområdet) og at yde støtte til almen grunduddannelse (Gabon, Haiti, Niger). Begge undersektorer er direkte knyttet til fattigdomslempelse og bidrager til økonomisk vækst, øget demokrati og retsstatslige principper.

Den samlede uddannelsesstøtte i 2001 er på ca. 540 mio. EUR og omfatter 111 projekter. Størstedelen af støtten tog sigte på mindre projekter, men det forventes, at de gennemsnitlige forpligtelser vil blive øget og få større virkninger i lande med gunstige betingelser.

Social udvikling - uddannelse - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Etiopien	Kapacitetsopbygning	0,74
	Program for udvikling af uddannelsessektoren	23,00
Gabon	Almen grunduddannelse	5,00
Haiti	Almen grunduddannelse	28,00
Kiribati	Erhvervsuddannelse	6,40
Niger	Almen grunduddannelse	8,70
Uganda	Menneskelige ressourcer til sundhedsvæsenet	17,00
Regionalt: Stillehavet	University of the South Pacific/program for udvikling af menneskelige ressourcer	5,00
I alt		93,84

Program for udvikling af de menneskelige ressourcer i Papua Ny Guinea

Regeringen i Papua Ny Guinea forberedte i 1990'erne omfattende uddannelsesreformer, der skulle tage fat på landets største problemer hvad angår menneskelige ressourcer. Under 7. EUF var menneskelige ressourcer en målsektor for EU-støtten, der bl.a. tog sigte på forbedring af universitetsuddannelsen, udvidelse af ungdomsuddannelserne, erhvervsuddannelse og internationale legatophold.

Under 8. EUF prioriteres de menneskelige ressourcer også højt, og der er afsat 24 mio. EUR for en periode på fem år (indtil marts 2004). Med dette program sikres EU's fortsatte støtte på området med henblik på at højne undervisningskvaliteten, øge antallet af studerende (særlig piger) og udvikle den erhvervsfaglige uddannelse.

Anlægsinvesteringerne er hovedsagelig rettet mod opførelse og renovering af bygninger. Under programmet vil der også blive leveret udstyr og undervisningsmaterialer til syv faguddannelsescentre, lærerseminarer og universiteter. Der vil både blive givet undervisning til offentlige og private institutioner samt til nye lærere. Ud over undervisningen i landet er der bevilget 120 legatophold i udlandet.

EU-Vanuatu-programmet for uddannelsesudvikling

Vanuatu er en Stillehavsøstat med ca. 200 000 indbyggere. Siden statens uafhængighed i 1980 har regeringen gjort uddannelse til sin første prioritet og har afsat 26% af det samlede statsbudget til området i 2001.

Kommissionen har i stigende grad indføjet denne prioritet i de forskellige Lomé-konventioner. Det nuværende EU-Vanuatu-program for uddannelsesudvikling finansieres under 8. EUF og blev indledt i september 1999. Projektet finansierer både forbedringer af skoleinfrastrukturerne og læreprocessen. 18 skoler på det nederste sekundærtrin (8 fransksprogede og 10 engelsksprogede), der har kapacitet til ca. 2 500 elever, vil blive ombygget og/eller istandsat. Ved Vanuatus lærerseminarium vil der blive indrettet et bibliotek, undervisningsfaciliteter og elevindkvartering. For at sikre den optimale udnyttelse af de nye faciliteter ydes der også støtte til kapacitetsopbygning, styrkelse af skoleledelsen, undervisning på stedet af lærere/vejledere/inspektører og nye undervisningsmaterialer. Projektet vil blive afsluttet i august 2002.

Desuden godkendte Kommissionen en støtte på 9,5 mio. EUR til en række kulturelle projekter til fremme af den kreative kapacitet og kulturelle identitet i AVS-landene.

Social udvikling - kultur - forpligtelser 2001

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Angola	Film: Na cidade vazia	0,30
Cameroun	Decentraliserede kulturelle initiativer	0,25
Den Centralafrikanske Republik	Film: Le silence de la forêt	0,40
Tchad	Film: Abouna	0,30
Guinea (Conakry)	Decentraliserede kulturelle initiativer	1,60
	Film: Circus Baobab	0,10
	Film: Paris selon Moussa	0,30
	Film: Le fleuve comme une fracture	0,30
Côte d'Ivoire	Decentraliserede kulturelle initiativer	1,90
	Film: Independence Chacha	0,16
Mali	Film: Kabala	0,18
Regionalt: Vestafrika	Erhvervsuddannelse inden for fransksproget radio og fjernsyn	0,64
	Film: Vie de femmes	0,10
	4 th meeting of photography – Bamako	0,15
Alle AVS-lande	Ungdomsfestival: Mandingue	0,12
	Choreography days: Madagaskar	0,21
	International filmfestival: Abidjan	0,05
	Film: The wooden camera	0,30
	Finansiell støtte til 11 film	2,10
I alt		9,46

Samarbejde med Sydafrika

Der ydes støtte til uddannelse i Sydafrika under det europæiske genopbygnings- og udviklingsprogram (ERDP) med finansiering fra EU-budgetposten for Sydafrika.

Mellem 1995 og 1999 blev der godkendt 12 uddannelsesprojekter, der i alt udgjorde en finansiell forpligtelse på ca. 180 mio. EUR. Heraf er ca. 40% afsat til kompetenceudvikling og voksenundervisning, 10% til folkeskoleundervisning og udviklingen i de tidlige barndomsår, 20% til videregående uddannelse og resten hovedsagelig til "policy"-støtte i overensstemmelse med Sydafrikas behov og præferencer i de første år efter Apartheid-styret. I 2001 udbetalte EU 27 mio. EUR til disse projekter og øgede deres samlede udbetalingsrate til 60%.

Mikroprojekter og flygtninge

For at kunne imødekomme behovene i lokalsamfundene har EU fortsat deltaget i finansieringen af lokale mikroprojekter. I 2001 blev der især lagt vægt på projekter med aktiv lokal deltagelse, der har en positiv økonomisk og social indflydelse på tilværelsen i lokalsamfundene. Lande med flygtningeproblemer blev prioriteret højt. EU har så vidt muligt forsøgt at øge flygtninges muligheder for selvforsyning, integration eller reintegration.

Social udvikling - mikroprojekter og flygtninge - forpligtelser 2001

Instrument: Mikroprojekter (forpligtelser 2001)

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Den Centralafrikanske Republik	Program for mikroprojekter	2,00
Congo (Brazzaville)	Program for mikroprojekter	1,84
Mozambique	Støtte til samordning af mikroprojekter	0,36
Niger	Fødevarsikkerhed og konsolidering af fredsprocessen	0,77
	I alt	4,97

Målgruppe: Flygtninge (forpligtelser 2001)

AVS-land	Projektets betegnelse	Mio. EUR
Angola	Faglig bistand til programmering af art. 255	0,03
Congo (Brazzaville)	Støtte til den økonomiske og sociale reintegration af flygtninge	1,50
	Reintegration af unge fordrevne personer og tidligere soldater	0,75
	Reintegration i skolesystemet og bekæmpelse af hiv/aids og narkotika	0,75
Den Demokratiske Republik Congo	Reintegration og selvforsyning for fordrevne personer - Kinsangani	4,40
	Reintegration af krigsfordrevne	0,74
	Reintegration og selvforsyning for fordrevne personer	8,30
Liberia	Program for tilbagevendtes og fordrevnes reintegration	25,00
	I alt	41,47

4.5.9. Tværgående emner

4.5.9.1. Europæisk initiativ for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR)

I 2001 har EIDHR støttet projekter i AVS-landene til ca. 19 mio. EUR, hvoraf 6,5 mio. EUR blev tildelt 9 projekter til fremme og beskyttelse af menneskerettigheder. 925 000 EUR blev afsat til et projekt for Benin, Gambia, Burkina Faso, Nigeria, Mali, Etiopien, Tanzania og Egypten til støtte af en kampagne mod omskæring af kvinder. Et andet projekt til 867 000 EUR tager sigte på at fremme kvinders rettigheder i Vestafrika (Togo, Senegal, Nigeria, Mali, Ghana, Burkina Faso og Benin).

**Støtte til det afrikanske universitetsprogram (kandidatgrad)
inden for menneskerettigheder og demokratisering**

Under dette program uddannes unge med en kandidatgrad med det formål at give dem en solid uddannelse i normer, institutioner og mekanismer til beskyttelse og fremme af menneskerettigheder og demokrati og give dem de forskningsmæssige og operationelle færdigheder, de bør have før arbejdslivet. Det lægger vægt på den regionale indfaldsvinkel til uddannelse i menneskerettigheder. 30 studerende fra en lang række afrikanske lande deltager i programmet og tilbringer de første seks måneder på Centre for Human Rights i Pretoria, hvor de har forelæsninger på højt niveau om menneskerettigheder. Herefter inddeles de i fire grupper, som fordeles på de deltagende universiteter, hvor de tilbringer de sidste seks måneder af året. De deltagende universiteter er: Centre for Human Rights ved Pretoria University; Makerere University i Uganda; University of the Western Cape (Sydafrika); University of Ghana og Catholic University of Central Africa (Cameroun). Der er afsat 1,3 mio. EUR til projektet.

Andre initiativer omfatter et projekt i Benin og Mozambique, der skal forbedre børns levevilkår og øge respekten for deres rettigheder (henholdsvis 797 000 EUR og 300 000 EUR), og et mediestøtteprogram til 704 000 EUR, der skal fremme menneskerettighederne under fredsprocessen i Sierra Leone.

Der er tildelt ca. 6 mio. EUR i støtte til den demokratiske proces og de retsstatslige principper, dvs. støtte til ansatte i Transparency International med henblik på at udvikle metoder for bekæmpelse af korruption og støtte til uafhængige medier. I Den Demokratiske Republik Congo er der iværksat et projekt til 1,2 mio. EUR til fremme af retsstaten ved at styrke dialogen mellem regeringen og civilsamfundet. Der er ydet 440 000 EUR i støtte til den internationale domstol i Tanzania, der søger at fastlægge ansvaret for folkedrabet i området omkring De Store Søer i 1994.

I Cuba skal et projekt til 500 000 EUR bidrage til at gøre samfundet mere pluralistisk, demokratisk og åbent og især sikre uhindret adgang til oplysninger og fri udveksling af idéer mellem cubanske intellektuelle på øen og eksilcubanere rundt omkring i verden.

En af de vigtigste prioriteter for EIDHR er støtte til konfliktforebyggelse og genoprettelse af fred blandt civilbefolkningen. I 2001 støttede EIDHR 5 projekter i Afrika til i alt næsten 3 mio. EUR. Disse projekter vil blive udviklet i:

- Sudan for at støtte fredsprocessen ved at fremme dialogen mellem de sudanesiske parter om konkrete forhandlingspunkter, der ligger uden for de officielle mæglingsrammer (500 000 EUR)
- Somalia, hvor 600 000 EUR er blevet afsat til at iværksætte en konsensusbaseret proces til at fastlægge og opstille prioriteter for genopbygnings- og udviklingsbehovene og stille forslag til forbedring af politik og praksis
- Den Demokratiske Republik Congo for at styrke dialogen mellem lokalsamfundene i Kivu-provinserne (500 000 EUR)
- Rwanda, hvor et projekt skal lette retsprocedurerne efter folkedrabet for at gøre det muligt at vende tilbage til fredelige tilstande igen (670 000 EUR)
- Sierra Leone for at bistå med at reintegrere fordrevne unge og kvinder i deres egne samfund.

EIDHR har støttet overgangen til demokrati og valgovervågning i adskillige afrikanske lande, f.eks. Zambia (præsident-, parlaments- og lokalvalg i 2001 - 570 000 EUR) og Togo (forventet parlamentsvalg i foråret 2002 - 527 000 EUR) (se også punkt 4.5.6. om menneskerettigheder, demokrati, god regeringsførelse og kapacitetsopbygning/valg i dette kapitel).

4.5.9.2. Ikke-statslige aktører og ngo-aktiviteter

Ikke-statslige aktørers rolle i partnerskabet

Cotonou-aftalen indeholder nye bestemmelser om fremme af deltagerbaserede tilgange for at sikre inddragelse af civilsamfundet og de økonomiske og sociale aktører. Dette omfatter oplysning om partnerskabet og konsultationer med civilsamfundet om økonomiske, sociale og institutionelle reformer og politikker, som EU foreslår at støtte. Desuden er der rettet ny opmærksomhed mod at lette ikke-statslige aktørers deltagelse i gennemførelsen af programmer og projekter og give dem finansielle ressourcer og støtte til kapacitetsopbygning.

En indledende vurdering af, hvilke fremskridt der er gjort med at gennemføre disse bestemmelser i programmeringsprocessen, viser, at der i 42 ud af de 50 lande, for hvilke der er udarbejdet udkast til landestrategidokumenter, blev ført konsultationer med ikke-statslige aktører (ISA). I 25 ud af disse 42 lande blev udkastene til landestrategidokumenterne ændret efter konsultationerne.

Der er fastlagt forskellige former for strategier med henblik på at inddrage ISA'er i samarbejdet fremover. I en række lande går responsstrategien ud på at styrke ISA'ernes deltagelse i alle områder af EU-samarbejdet og med forskellige midler (integration). I andre lande er der hovedsagelig tale om at inddrage ISA'erne i de højt prioriterede områder. En tredje form for strategi går ud på at støtte ISA'er på ikke-prioriterede områder, enten som et middel til at målrette indsatsen mod fattige befolkningsgrupper eller som et bidrag til god regeringsførelse og konfliktforebyggelse.

Med hensyn til finansiering stilles der i 26 landeprogrammer forslag om at yde direkte støtte til ISA-kapacitetsopbygning eller anden form for støtte. I alt beløber de midler, der forslås tildelt direkte til ISA'er i disse lande, sig til ca. 130 mio. EUR ud af en samlet programstøtte på ca. 3 mia. EUR. Kriterierne for at være berettiget til ISA-finansiering er imidlertid kun blevet drøftet med den nationale anvisningsberettigede i 12 lande (Gambia, Gabon, Kiribati, Jamaica, Saint Lucia, Tchad, Vanuatu, Zimbabwe, Burkina Faso, Guyana, Sao Tome og Botswana).

Endelig omtaler 31 ud af 50 landestrategidokumenter ordninger for fremtidig konsultation og overvågning.

Støtte til kommunalt udviklingsprogram i Vest- og Centralafrika

Den vest- og centralafrikanske forvaltningsorganisation for det kommunale udviklingsprogram (PDM) er en sammenslutning af nationale organisationer og lokale myndigheder, kommuner og samfund samt ikke-statslige organisationer, der arbejder med lokale og kommunale udviklingsinitiativer i Vest- og Centralafrika. Den tager navnlig sigte på at øge gennemførelseskapaciteten i større byzoner. De to vigtigste aktiviteter går ud på at styrke den lokale gennemførelseskapacitet og uddanne ca. 60 kommunalt ansatte (1998 til 2001). Uddannelsesaktiviteterne har givet meget gode resultater, og det samme har iværksættelsen af et program, der tager sigte på at styrke kapaciteten i nationale organisationer af lokalpolitikere og støtte etableringen af en afrikansk kommunalbevægelse på subregionalt og kontinentalt plan. Dette opfølges på stedet som led i uddannelsesforløbet for de lokale myndigheder. Canadian International Development Agency (CIDA), Verdensbanken, det franske udenrigsministerium, den franske region Ile-de-France og Canadian Municipalities' Federation deltager i dette projekt.

4.5.9.3. Kønsaspektet

Som i alle andre regioner er kønsaspektet en af drivkræfterne bag EU's indsats i AVS-landene. Hvor det er relevant, hvilket vil sige i langt de fleste tilfælde, fastlægger programmer og projekter udtrykkeligt, hvilken rolle kvinder, unge piger og børn spiller i processen. Dette indebærer at gøre kvinder til målgruppe for støtte, konsultere den kvindelige befolkning under projektforberejelse, undersøge, hvor aktivt kvinder deltager i gennemførelsen, samt foreslå løsninger på eventuelle hindringer for, at kvinder får adgang til resultaterne. Der tages hensyn til kønsaspektet i al planlægning af EU-støtte.

4.5.10. Handel og udvikling

Siden 1975 har der eksisteret ikke-gensidige handelspræferencer for AVS-landene, og forhandlingerne om økonomiske partnerskabsaftaler med AVS-subregioner er også under forberedelse. For at nå målene i de økonomiske partnerskabsaftaler må AVS-landene integrere disse aftaler i deres udviklingsstrategier. EU vil for sin del støtte strategier, der supplerer de økonomiske samarbejdsaftaler, gennem udviklingsbistand som fastsat i Cotonou-aftalen.

4.5.10.1. Udviklingsbistand og økonomiske partnerskabsaftaler

Sammenhængen med udviklingssamarbejdet vil spille en stor rolle i forhandlingerne om de økonomiske partnerskabsaftaler, ikke kun hvad angår kapaciteten til at føre forhandlinger, men også med hensyn til evnen til at gennemføre de nye aftaler og dermed øge samhandelen.

Den nødvendige forhandlingskapacitet

Mange AVS-lande og -regioner har ikke den nødvendige kapacitet til at indlede omfattende handelsforhandlinger. Samtidig skal de imidlertid, uafhængigt af de økonomiske partnerskabsaftaler, også deltage i multilaterale, regionale og bilaterale forhandlinger. De økonomiske partnerskabsaftaler bidrager ikke til at forværre denne situation, men kan tværtimod yde betydelig støtte til AVS-landene og -regionerne. Under programmerne for regionalstøtte er der i overensstemmelse med Cotonou-aftalen afsat betydelige midler til at styrke den analytiske og forhandlingsmæssige kapacitet i de regionale organisationer og i medlemsstaterne.

Støtte til handelsudvikling

Generelt set er det nødvendigt at integrere handel i udviklingssamarbejdet, og det er også et væsentligt element i Cotonou-aftalen. Handelsaspektet bør tillægges en større rolle i programmerne for udviklingssamarbejde inden for bl.a. makroøkonomisk støtte, transport og støtte til den private sektor. Det første skridt i denne retning har været at integrere handelsspørgsmål i de nationale og regionale strategidokumenter under 9. EUF. Desuden er der (eller vil der blive) iværksat en række programmer for samtlige AVS-lande, der skal løse problemet med handelshindringer i disse lande. De økonomiske partnerskabsaftaler vil styrke denne proces ved at skabe sammenhæng mellem handelsforhandlinger og programmerne for udviklingsbistand.

EU-støtte til handelspolitikken i AVS-landene

- AVS-landenes forhandlingskapacitet i WTO og i forbindelse med økonomiske partnerskabsaftaler skal styrkes.
- Hidtil er der iværksat særlige AVS-støtteprogrammer under WTO og de økonomiske partnerskabsaftaler for henholdsvis 10 og 20 mio. EUR med henblik på undersøgelser og koordineringsmøder. Fra og med juli 2002 vil programmerne imidlertid blive koordineret i Bruxelles gennem et styringsudvalg og blive iværksat på grundlag af AVS-landenes anmodninger om bistand.
- Der bør ydes støtte til at sikre AVS-landenes tilstedeværelse i Genève, hvor WTO-aktiviteterne finder sted.
- Der er anvendt 1,4 mio. EUR til et nyt AVS-lokalkontor i Genève, der vil blive åbnet i januar 2002, og som skal fungere som kontaktpunkt.
- AVS-partnerne skal bistås med at opfylde EU's sundhedsmæssige og fytosanitære standarder:
- I juli 2001 blev der iværksat et femårigt pesticidprogram for AVS-landene til 29 mio. EUR. Programmet omfatter information/kommunikation, regulering, bedste praksis (indførelse af passende kvalitetskontrolordninger) og kapacitetsopbygning¹⁰⁰.
- Der bør ydes bistand til AVS-landenes integrering i verdenshandelen.
- Under AVS-handelsministrenes møde i november 2001 foreslog Kommissionen, at der oprettes en facilitet på 50 mio. EUR til støtte for AVS-landenes integrering i verdenshandelen, så snart midlerne under 9. EUF bliver tilgængelige. Desuden er der afsat ca. 350 mio. EUR til regional integration og handelsrelateret faglig bistand/handelsmæssig kapacitetsopbygning over den kommende femårige programmeringsperiode. Handelsrelateret støtte kan også indgå som en ikke-prioriteret sektor i de nationale vejledende programmer, hvis AVS-myndighederne anmoder herom.

4.5.11. Sammenhæng med andre politikker

Handels- og investeringsliberalisering kan spille en vigtig rolle for den økonomiske vækst. EU's mål er at integrere udviklingslandene i verdensøkonomien på basis af den udviklingsdagsorden, der blev vedtaget i Doha, og som skaber sammenhæng mellem handel og udvikling i det multilaterale handelssystem. EU yder desuden betydelig handelsrelateret faglig bistand med henblik på at styrke partnerlandenes juridiske, lovgivningsmæssige og institutionelle kapacitet på området.

Inden for rammerne af WTO har EU været en stærk fortalere for multilaterale handelsforhandlinger, der er koncentreret om udviklingslandenes behov og interesser.

¹⁰⁰

Se www.coleacp.org.

Under Cotonou-aftalen vil der blive ydet bistand inden for handelsanliggender på nationalt, regionalt og horisontalt (for alle AVS-lande) plan. Der er afsat 10 mia. EUR til førstnævnte bistand samt ca. 260 mio. EUR til regionale foranstaltninger. De horisontale programmer omfatter en WTO-støtteforanstaltning til 10 mio. EUR og et støtteprogram til 20 mio. EUR med henblik på at sætte AVS-landene i stand til at indlede forhandlingerne om de økonomiske partnerskabsaftaler.

4.5.12. Samarbejde med andre donorer i regionen

Den samlede sektorstrategi betyder, at donorerne i stigende grad forener deres ressourcer i stedet for at træffe individuelle foranstaltninger. I Cotonou-aftalen lægges der endvidere vægt på samarbejde mellem donorerne, og dette kommer til udtryk i større koordination, især i partnerlandene selv. EU har indgået forskellige rammeaftaler med bilaterale og multilaterale donorer, som f.eks. den aftale, der blev indgået med Italien i 1985, og som er blevet fornyet indtil marts 2003. Under denne aftale har EU indgået forpligtelser for 140 mio. EUR. Af andre eksempler kan nævnes:

- Det fælles program for vurderinger af de offentlige udgifter og den økonomiske ansvarlighed

Det er et program til 2 mio. EUR, der finansieres gennem en trustfond. Det er iværksat i samarbejde med Verdensbanken og er åbent for bidrag fra andre donorer. Det skal forbedre regeringsførelsen, bekæmpe korrupktion og gøre forvaltningen af de offentlige udgifter i AVS-landene mere effektiv ved at sætte mål for udviklingen, især med hensyn til fattigdomslempelse. Gennem metodiske undersøgelser med henblik på at fastlægge egnede resultatindikatorer og fælles vurderinger af offentlige udgifter bør forvaltningen af de offentlige midler kunne forbedres betydeligt.

- Forsøg med håndtering af råvareprisrisici: Verdensbankens trustfond.

I juli 2001 blev der indgået en finansieringsaftale med henblik på finansiering af udviklingen af otte forsøgsprototyper for instrumenter til håndtering af råvareprisrisici i AVS-landene. Formålet med initiativet er at udvide de prisgarantimekanismer, der findes i de udviklede lande, til at omfatte udviklingslandene med henblik på at reducere risikoen for kraftige fald i priserne på de vigtigste råvarer (kaffe, kakao, bomuld, sukker osv.), især til fordel for fattige landbrugere.

Fællesskabet vil i alt bevilge 1 737 600 EUR til AVS/EU-trustfonden for håndtering af råvareprisrisici, der skal forvaltes af Verdensbanken med det formål at udvikle forsøgsprototyper.

Nedenfor gives en række kortfattede eksempler på samfinansierede aktiviteter.

Liste over samfinansieringsordninger, der er gennemført i 2001

AVS-land/ region	Projektets betegnelse	Samfinansierings- partner	Samfinan- sierings- type	Mio. EUR
Sierra Leone	Rehabiliterings- og bosættelsesprogram	Tyskland, Sverige, Det Forenede Kongerige, Italien, Nederlandene, USA, Schweiz, Canada, Norge, Verdensbanken	To indbetalinger til en flerdonor-trustfond, der forvaltes af Verdensbanken	EU: 10 Andre: 35
Vestafrika	Program for landbrugsforskning	Frankrig, Det Forenede Kongerige, Belgien, Nederlandene, USA	Sideløbende	EU: 12 Andre: 10,36
Somalia	Pan-afrikansk kontrol med dyresygdomme	Italien	Fælles	EU: 72 Italien: 1
Tchad	Vandforsyning i landdistrikterne, "Ouadai Biltine"	Tyskland og Frankrig	Fælles	EU: 2 Tyskland: 5 Frankrig: 5
Alle AVS-lande	Trustfonden for vurderinger af de offentlige udgifter og den økonomiske ansvarlighed	Verdensbanken	Indbetaling til en enkeltdonor-trustfond, der forvaltes af Verdensbanken	EU: 1,95 Verdensbanken: 2
Alle AVS-lande	AVS/EU-håndtering af råvareprisrisici	Verdensbanken	Indbetaling til en flerdonor-trustfond, der forvaltes af Verdensbanken	EU: 1,74

4.5.13. EIB-lån

Den Europæiske Investeringsbank (EIB) tager sigte på at fremme den økonomiske vækst i AVS-landene og deres integration i verdensøkonomien¹⁰¹. Under Cotonou-aftalen er fokus rettet mod den private sektor som den væsentligste drivkraft for økonomisk vækst. Dog kan levedygtige indkomstskabende projekter i alle økonomiske sektorer komme i betragtning.

¹⁰¹ Se <http://www.eib.org/lending/acp/index.htm>.

Investeringsfaciliteten er et nyt instrument, der vil erstatte "risikokapital" og stille yderligere finansielle ressourcer til rådighed fra 9. EUF. Investeringsfaciliteten vil:

- blive forvaltet i overensstemmelse med kommercielle principper, så den er finansielt bæredygtig
- være en fond med revolverende midler, der vil blive investeret i nye projekter, samt
- sikre AVS-landenes fremtidige adgang til ressourcerne.

Andre EIB-finansierede lån vil fortsat være tilgængelige sideløbende med investeringsfaciliteten.

Nogle projekthøjdepunkter i 2001

Der blev afsat 144 mio. EUR til Tchad-Cameroun-rørledningsprojektet¹⁰², heraf 88 mio. EUR fra EIB og 56 mio. EUR fra EUF (risikokapitalressourcer). Tchad-Cameroun-rørledningen indgår i et bredere integreret olieudviklings- og rørledningsprojekt, der støttes af Verdensbanken og internationale olieselskaber. Projektets miljømæssige og sociale aspekter blev gennemgået i tæt samarbejde med Verdensbanken.

Der blev anvendt 50 mio. EUR på N4-betalingsmotorvejen i Sydafrika¹⁰³. Projektet er en vigtig del af betalingsmotorvejsnettet i nord- og vestgående retning fra Pretoria. EIB bistod med at skaffe finansiering i rand, så bygherren ikke behøvede at løbe valutarisici i forbindelse med dette vigtige sydafrikanske OPP-projekt.

Der blev anvendt 15 mio. EUR på mikrofinansieringsinitiativer, der blev kanaliseret gennem særlige mikrofinansieringsfonde. Bankens mål er at bistå disse fonde med at udvikle og nå en kommerciel modenhed og finansiell bæredygtighed. Initiativerne vil blive samfinansieret med andre donorer og eventuelt blive kombineret med tilskud fra andre kilder med henblik på institutionsopbygning.

EIB-lån til AVS-landene og Den Sydafrikanske Republik 1997-2001

Sektor (Mio. EUR)	AVS (1997-2001)	AVS 2001	Sydafrika(1 997-2001)	Sydafrika20 01
Energi	655	260	102	-
Transport og telekommunikation	191	16	145	50
Miljø	159	69	45	-
Industri og tjenesteydelser	307	48	25	-
SMV'er (samlede lån)	584	127	459*	100*
I alt	1 896	520	776	150

* Omfatter også støtte til mindre kommunale infrastrukturplaner

¹⁰² Betegnet som "Oil and Gas deal of the Year" af Project Finance International magazine og "Project Finance Loan of the Year 2001" af International Financing Review.

¹⁰³ Betegnet som "Infrastructure Deal of the Year" af Project Finance International magazine.

4.5.14. ECHO

I 2001 var AVS-landene de største modtagere af humanitær bistand fra ECHO med et samlet beløb på 173,32 mio. EUR. I Afrika fandt den mest omfattende krise fortsat sted i området omkring De Store Søer, og der blev bevilget 35 mio. EUR til Den Demokratiske Republik Congo, 32 mio. EUR til burundiske flygtninge i Tanzania og 20 mio. EUR til Burundi selv. Desuden modtog hundredetusinder af flygtninge, internt fordrevne personer og andre lokale sårbare befolkningsgrupper på hele kontinentet livsnødvendig nødhjælp fra ECHO's partnere under yderst vanskelige forhold.

Selv om den politiske udvikling i mange modtagerlande giver anledning til alvorlig tvivl om, hvorvidt der er udsigt til en langsigtet forbedring af den humanitære situation, kan der dog ses en række positive tegn (f.eks. stabiliseringen i Vestafrika).

ECHO formåede at forbedre sin bistand til AVS-landene ved at stille størsteparten af midlerne til rådighed i begyndelsen af 2001, således at der hurtigt kunne reageres og finjusteres på strategien i årets løb.

ECHO's finansieringsafgørelser i 2001

AVS-land	Mio. EUR
Angola	9
Burundi	20
Burkina Faso og Tchad	2,55
Vestindien/Stillehavet (herunder "katastrofeberedskab")	3,88
Den Centralafrikanske Republik	1
Den Demokratiske Republik Congo	35
Eritrea	7
Etiopien	9,2
Kenya	4,6
Madagaskar	0,9
Mozambique	2,84
Sierra Leone, Guinea Conakry og Liberia	20,6
Somalia	1,7
Sudan	17
Tanzania	32,15
Zimbabwe	0,5
ECHO Flight (baseret i Afrika med henblik på nødhjælpsfordeling)	8,4
I alt	176,32

4.5.15. Overvågning i AVS-landene

I 2000 etablerede Kommissionen et forbedret resultatorienteret overvågningssystem for ALA¹⁰⁴/MED/AVS- og Balkanregionen, som bygger på Kommissionens mekanismer for forvaltning af projektførelsen. Systemet blev afprøvet i 2001. Nu hvor prøvefasen er overstået, kan Kommissionen få indsigt i, hvad der har fungeret godt, og hvad der kræver betydelig forbedring i denne region. Kapitel 1 (punkt 1.4)

¹⁰⁴

giver yderligere oplysninger om det resultatorienterede overvågningssystem. Det nye overvågningssystem vil være driftsklart fra og med 2002.

I 2001 er der aflagt besøg i forbindelse med 173 projekter (hvoraf 18 blev besøgt igen) i 23 AVS-lande. Dette omfatter en samlet EU-finansiering på 1 902,9 mio. EUR, hvoraf de vigtigste sektorer var infrastrukturer og økonomiske tjenester (36%) samt økonomisk og institutionel opbygning, civilsamfundet og sociale infrastrukturer og tjenester (15%). Den samlede vurdering af projekterne i regionerne var på 2,55, hvilket er lidt højere end den gennemsnitlige vurdering på 2,5.

De mest positive aspekter synes forholdsmæssigt at være øget effektivitet og indvirkning. De miljømæssige og tekniske aspekter var også positive, mens økonomiske og finansielle faktorer og aspekter var nogle af svaghederne, især hvad angår aktualitet. Analysen af projektets resultater på regionalt plan skal imidlertid behandles med forsigtighed (se punkt 1.4).

4.5.16. *Konklusioner og perspektiver*

Formålet med EU's udviklingsbistand vil fortsat være at nå Millenniumudviklingsmålene (både i AVS-landene og i andre regioner). Dette forudsætter en frugtbar dialog med de nationale myndigheder om udviklingen af samlede sektorstrategier og tæt samarbejde med EU's medlemsstater og andre partnere inden for rammerne af Cotonou-aftalen og reformen af forvaltningen af EU's bistand til tredjelande.

For modtagere og repræsentanter for civilsamfundet i AVS-partnerlandene er den nye tilgang til programmeringen - som indebærer en rationalisering af samarbejdsinstrumenterne og indførelse af et "rullende program" - en enestående mulighed for at indtage en mere aktiv tilgang til og få bedre kontrol med den værdifulde udviklingsbistand. Der er imidlertid en "pris at betale" i form af større disciplin og et klart behov for at afse nogle de få uddannede menneskelige ressourcer til forvaltningsopgaver.

For EU's medlemsstater er den nye tilgang en god mulighed for at kunne gøre reelle fremskridt med at skabe komplementaritet, hvilket indtil nu har været mere indlysende i teorien end i praksis. Den naturlige konsekvens bliver, at de også må acceptere radikale ændringer af arbejdspraksis, informationsudveksling og konsultationsformer, hvis de gensidigt accepterede frister i den nye aftale skal nås. Resultaterne af forhandlingerne om den nye interne aftale vil vise, i hvilken udstrækning de nødvendige ændringer af praksis kan føres ud i livet.

Det kan ikke understreges nok, at hvis den nye tilgang til "rullende programmering" skal blive omkostningseffektiv i det lange løb for alle berørte parter, vil det uundgåeligt umiddelbart kræve en betydelig ekstra indsats for at sikre den samme kvalitet og levedygtighed som i det oprindelige programmeringsarbejde. Når dette er opnået, og gennemførelsesprocessen er fuldstændig knyttet til den indledende programmering af landestrategidokumenterne, vil den løbende forvaltningsproces blive lettere og forhåbentlig mere fleksibel og effektiv for alle de berørte parter.

4.6. Asien

4.6.1. INDLEDNING

I begyndelsen af september 2001, inden katastrofen den 11. september 2001 var indtruffet, fremhævede Kommissionen, at det er hævet over enhver tvivl, at Asien spiller en stor rolle for EU både økonomisk, politisk og kulturelt og i relation til de store regionale og globale opgaver såsom bekæmpelse af fattigdom, miljøbeskyttelse og sikring af demokrati. Denne analyse er blevet endnu mere relevant i lyset af de udfordringer, der for os alle er blevet en tydelig konsekvens af terrorangrebene på World Trade Centre i New York og Pentagon i Washington, og hvoraf mange vedrører EU's forbindelser med Asien, navnlig hvad angår kampen mod terrorismen, virkningerne af religiøs fundamentalisme og som en direkte konsekvens de nye udfordringer i forbindelse med genopbygningen i Afghanistan.

Den 4. september 2001 vedtog Kommissionen en ny strategisk ramme for EU's forbindelser med Asien og dets subregioner i det kommende tiår. Den nye strategi er primært baseret på de centrale målsætninger om at styrke EU's politiske og økonomiske tilstedeværelse i regionen, så den afspejler et udvidet EU's voksende globale vægt¹⁰⁵.

Asien rummer 56% af verdens befolkning (og 66% af verdens fattige) og tegner sig for 25% af verdens BNI, en gradvist stigende procentdel på 27,5% af EU's import (mod 26,9% i 1997) og en relativt konstant andel på 17,6% af EU's eksport mellem 1997 og 2000. Det har resulteret i en kraftig vækst i Asiens handelsoverskud i forhold til EU fra 33,1 mia. EUR i 1997 til 118,1 mia. EUR i 2000. Asien er EU's største handelspartner, hvad angår importen, og det næststørste marked for vor eksport. Med hensyn til direkte udenlandske investeringer har Asien imidlertid ikke genvundet sin markedsandel af EU's direkte udenlandske investeringer siden den økonomiske krise i Asien og har mellem 1997 og 2000 kun fået gennemsnitligt 6,6% af EU's direkte udenlandske investeringer¹⁰⁶.

4.6.1.1. En regional dialog under udvikling

Europa-Kommissionens politiske dialog med regionen har siden 1994 udviklet sig ganske betydeligt med nye topmødedialoger med de asiatiske partnere i forbindelse med Asien-Europa-mødet (ASEM), og med Kina, Indien, Japan og (meget snart) Korea. Ministerdialogen med ASEAN fortsætter og omfatter nu også aktiv deltagelse fra EU's side i det regionale ASEAN-forum (ARF). Kontakterne på højt niveau med Australien og New Zealand er ligeledes blevet udbygget. Desuden har EU i 2001 fortsat beskæftiget sig aktivt med freds- og sikkerhedsspørgsmålene i regionen, bl.a. med sin støtte til oprettelsen af et demokratisk styre i Cambodja og Østtimor, hjælp til flygtninge i og fra Afghanistan og bidraget til KEDO¹⁰⁷.

---

¹⁰⁵ Jf. punkt 4.6.14. Konklusioner og Perspektiver.

¹⁰⁶ Handelstallene omfatter Japan, Kina, Hong Kong, Sydkorea samt ASEAN-landene og landene i det sydlige Asien.

¹⁰⁷ KEDO: Korean Peninsula Energy Development Organisation

4.6.1.2. Bilaterale forbindelser og samarbejdsaftaler

EU's samarbejdspolitikker med tredjelande er fastlagt i retsakter og forvaltes gennem samarbejdsaftaler, protokoller, administrative arrangementer og aftalememoranda. De danner grundlag for gennemførelsen af programmer og afholdelsen af udgifter via EU-budgettet.

Liste over handels- og samarbejdsaftaler med Asien

LAND	TYPE SAMARBEJDSAFTALE	UNDERTEGNET -SESDATO
ASEAN ¹⁰⁸	Samarbejdsaftale ¹⁰⁹	7. marts 1980
Kina	Aftale om handel og økonomisk samarbejde	21. maj 1985
Macao	Handels- og samarbejdsaftale	5. juni 1992
Indien	Samarbejdsaftale om partnerskab og udvikling	20. december 1993
Sri Lanka	Samarbejdsaftale om partnerskab og udvikling	18. juli 1994
Vietnam	Samarbejdsaftale	17. juli 1995
Nepal	Samarbejdsaftale	20. november 1995
Cambodja	Samarbejdsaftale	29. april 1996
Korea	Rammeaftale om handel og samarbejde	28. oktober 1996
Laos	Samarbejdsaftale	19. april 1997
Bangladesh	Samarbejdsaftale om partnerskab og udvikling	22. maj 2000
Pakistan	Samarbejdsaftale om partnerskab og udvikling	24. november 2001

EU's samarbejde med landene i Asien er i vidt omfang baseret på den såkaldte 443/92 "ALA-forordning", som blev vedtaget i 1992. Denne forordning udgør en komplet strategisk ramme¹¹⁰, som dækker udviklingsbistand, økonomisk samarbejde og miljøsamrådet, men også en klar reference til kravet om at fremme demokrati og menneskerettigheder. EU's samarbejdsaktiviteter i Asien har fortsat primært fokuseret på at styrke den institutionelle kapacitet og fremme den primære sundhedssektor og undervisningssektoren som et middel til at bekæmpe fattigdommen.

¹⁰⁸ Sammenslutningen af Stater i Sydøstasien.

¹⁰⁹ Protokol af 14. februar 1997 om udvidelse af aftalen til at omfatte Den Socialistiske Republik Vietnam. Protokoller af 28. juli 2000 om udvidelse af aftalen til at omfatte Kongeriget Cambodja og Den Demokratiske Folkerepublik Laos.

¹¹⁰ Rådets forordning (EØF) nr. 443/92 af 25. februar 1992 om finansiel og faglig bistand til og økonomisk samarbejde med udviklingslandene i Asien og Latinamerika (EFT L 52 af 27.2.1992).

Forpligtelser og betalinger i Asien 2000/2001 (mio. EUR)

PROGRAMMER	FORPLIGTELSE		BETALINGER	
	2001	2000	2001	2000
Bilaterale programmer	225,0	283,0	264,6	240,2
Regionalt samarbejde	64,5	96,6	41,2	36,6
Subtotal Bilateralt/regionalt	289,5	379,6	305,8	276,8
Andre budgetposter	88,8	67,4	72,1	41,7
Tilsammen	378,3	447,0	377,9	318,5

4.6.1.3. To vigtige indsatsområder for EU's samarbejde med Asien i 2001

To væsentlige begivenheder, den ene naturbetinget og den anden menneskeskabt, dominerer årsberetningen om samarbejdet mellem EU og Asien i 2001. Det er henholdsvis Gujarat-jordskælv og situationen i Afghanistan efter den 11. september.

INDIEN - GUJARAT-jordskælv

Da jordskælv ramte Gujarat på Nationaldagen (den 26. januar 2001), opholdt kommissæren for eksterne forbindelser, Chris Patten, sig i New Delhi på officielt besøg. Han afleverede omgående Romano Prodis kondolencebudskab til Indiens præsident, K.R. Narayanan, og forsikrede, at Den Europæiske Union følte med det indiske folk i denne tragiske stund og var rede til at hjælpe på enhver mulig måde.

ECHO reagerede meget hurtigt på katastrofen ved den 27. januar at bevilge 3 mio. EUR til hjælpearbejdet og fire dage efter jordskælv yderligere 10 mio. EUR. Disse midler blev fordelt til europæiske ngo'er, der skulle yde katastrofehjælp i de hårdest ramte områder. Europa-Kommissionens nyoprettede samarbejdskontor, EuropeAid, sendte omgående en delegation af sted, der skulle vurdere udviklingen i de berørte områder, for at man kunne tilbyde en realistisk og bæredygtig støttepakke som hjælp til den sociale og økonomiske genopbygning i delstaten. På grundlag af delegationens konklusioner bevilgede Kommissionen en støttepakke på ca. 80 mio. EUR som bekræftelse på EU's solidaritet med Gujarat. Pakken bestod af et afsnit om sundhedsvæsenet (40 mio. EUR), et afsnit om genopbygning (15 mio. EUR) og et afsnit om naturressourcer (25 mio. EUR).

AFGHANISTAN - Påbegyndelse af et genopbygningsprogram

Efter begivenhederne den 11. september 2001 erklærede stats- og regeringscheferne den 20. oktober, at EU ville gå sammen med det internationale samfund om et vidtrækkende og ambitiøst program for politisk og humanitær hjælp til genopbygningsarbejdet i Afghanistan. I 2001 bevilgede Kommissionen næsten 103 mio. EUR i bistand til Afghanistan, hvoraf halvdelen blev kanaliseret gennem ECHO. Også før den 11. september blev der ydet hjælp til fordrevne flygtninge og fødevarerrelateret bistand i visse landdistrikter. Kommissionen stillede efterfølgende forslag om yderligere 57,5 mio. EUR i støtte til et genopbygningsprogram i Afghanistan, som skulle vedtages i starten af 2002. Det overordnede formål med dette program er at støtte stabiliseringsprocessen i landet ved at bidrage til varetagelsen af grundlæggende forvaltningsopgaver og imødekomme basale behov.

Oversigt over forpligtelser/betalinger 1995-2001 (mio. EUR)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	I alt
Forpligtelser	457,3	405,7	435,3	423,3	342,7	447,0	378,3	2 900,5
Betalinger	219,3	279,1	301,9	262,1	289,2	318,5	377,9	2 048,0

4.6.2. REGIONALT SAMARBEJDE

EU har i mange år haft tætte forbindelser med det sydøstlige Asien, som er udmøntet i en række partnerskaber.

4.6.2.1. EU-ASEAN-partnerskabet

Forbindelserne mellem EU og Sammenslutningen af Stater i Sydøstasien (ASEAN) er baseret på en samarbejdsaftale (1980) mellem Det Europæiske Fællesskab og en række ASEAN-medlemslande¹¹¹.

4.6.2.2. EU-SAARC

EU har altid været interesseret i at styrke forbindelserne med den Sydasiatiske Sammenslutning for Regionalt Samarbejde (SAARC)¹¹² som regional organisation. Med 1,3 mia. indbyggere i 1999 repræsenterer SAARC-landene næsten 22% af verdens befolkning, men kun 1,97% af verdens BNI (575 mia. USD i 1999). Gennemsnitsindkomsten pr. indbygger er 441 USD (Verdensbanken, 1999). Fattigdom er således et gennemgående træk ved forholdene i Sydøstasien.

4.6.2.3. ASEM

ASEM (Asien-Europa-mødet) er en uformel dialog- og samarbejdsproces med deltagelse af EU-medlemsstaterne, Europa-Kommissionen og ti asiatiske lande (Brunei, Kina, Indonesien, Japan, Sydkorea, Malaysia, Filippinerne, Singapore, Thailand, og Vietnam). ASEM-dialogen omhandler politiske, økonomiske og kulturelle spørgsmål, og formålet er at styrke forbindelserne mellem de to regioner baseret på gensidig respekt og et ligeværdigt partnerskab. I 2001 godkendte Kommissionen et tilskud på 20 mio. EUR til anden fase af ASEM Trust Fund og kunne dermed fortsætte sin støtte til reformer i den finansielle og sociale sektor, navnlig i de asiatiske ASEM-partnerlande, som var direkte berørt af Asien-krisen i 1997.

4.6.2.4. Der gennemføres følgende specifikke programmer:

- **Asia Link-programmet**, som over fem år vil yde 40 mio. EUR til fremme af regionale og multilaterale netværker mellem højere uddannelsesinstitutioner i EU-medlemsstaterne og Sydøstasien, Sydøstasien og Kina

¹¹¹ ASEAN-lande: Brunei, Burma/Myanmar, Cambodia, Indonesien, Laos, Malaysia, Filippinerne, Singapore, Thailand og Vietnam.

¹¹² SAARC-lande: Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverne, Nepal, Pakistan og Sri Lanka.

- **Asia Urbs-programmet**, som har til formål at styrke lokalforvaltningernes kapacitet i byområder med hovedvægten på bekæmpelse af fattigdom i lokalsamfundene.

I 2001 havde det **Asia Urbs**-samfinansierede projekt med titlen "Asia Rehab" kørt i ét år. Projektet tager sigte på at forbedre levevilkårene for indbyggerne gennem bevaring og restaurering af den gamle bydel i Hanoi centrum. Beboerne tilskyndes til at forbedre deres egne boliger og om muligt forblive i deres eget hjem under forbedringerne. Ca. 50 beboere fra blot to bygninger – hvoraf den ene er bygget hen over to gader, og den anden omfatter en smykkeforretning og huser fire familier – deltog i en forsøgsmæssig restaureringsplan det første år. Erfaringerne og resultaterne skal bruges som model for andre boligejere fremover. En af de mere vanskelige opgaver viste sig at være at få etableret et lånesystem til finansieringen af disse aktiviteter, eftersom det ikke var let at gøre de almindelige banker interesseret i projektet. Men med teknisk støtte og metoder til forbedring af bygninger og det omgivende areal og med bistand fra jurister og eksperter til at klare problemer i forbindelse med forholdet mellem ejere og lejere samt hjælp til planlægningen er projektet gået fint.

Fra **Asia Urbs**-programmet ydes der støtte til partnerskaber med lokalforvaltninger med det formål i fællesskab at gennemføre forundersøgelser og/eller toårige pilotprojekter inden for en række centrale samarbejdsområder – byforvaltning, bymiljø, socioøkonomisk udvikling og social infrastruktur i byområderne. De vigtigste samarbejdsområder for de 28 projekter, der blev godkendt (for i alt 11 mio. EUR) til støtte i 2001 var affaldsforvaltning (7), iværksætteridéer/økonomisk udvikling (5), byforvaltning (3), kulturarv (3), almen og praktisk uddannelse (3), vandforvaltning (2), forureningskontrol (2) og nyskabende teknologi (1).

Regionalt samarbejde – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

REGIONALT SAMARBEJDE	PROJEKTETS TITEL	BELØB
ASEM	Asia Trust Fund	20,0
Asien	ProEco (tidl. EcoBest)	31,5
Asien	ARCBC Rider (biodiversitet)	0,9
SUBTOTAL		52,4

4.6.3. TRANSPORT

Lufttransport og søtransport er de vigtigste indsatsområder for EU-bistanden i transportsektoren til de asiatiske lande. Disse områder kommer til at spille en vigtig rolle, fordi effektive transportsystemer er afgørende for den økonomiske udvikling i de asiatiske lande. Samarbejdsprojekter skal demonstrere fordelene ved at anvende europæiske metoder og praksis i regionen.

4.6.3.1. Søtransport

EU-Indien-søtransportprojekt: Formålet med projektet er at forbedre effektiviteten i to havne i Indien og bistå Indiens regering med at indføre elektronisk dataudveksling i sektoren. EU-bidraget til dette projekt er på 8 mio. EUR (projektets samlede budget

er på 10 mio. EUR). Projektet er allerede påbegyndt for at skabe bedre forudsætninger for handel og investeringer i havnesektoren. I 2001 er der gennemført forskellige aktiviteter i Jawaharlal Nehru-havnen og Chennai-havnen, bl.a. en omstrukturering af havneforvaltningen og forundersøgelser omkring elektronisk dataudveksling. Også vedligeholdelse, trafikprognoser og planlægningskapaciteten i havnene er blevet forbedret.

4.6.3.2. Luftransport

Hovedvægten har ligget på at højne luftfartssikkerheden og udbygge samarbejdet mellem EU og Asien i luft- og rumfartssektoren via:

EU-Indien-projekt om civil luftfart, hvortil EU bidrager med 18 mio. EUR (projektets samlede budget er på 28 mio. EUR).

I 2001 besøgte europæiske eksperter seks indiske lufthavne. Der blev afholdt workshoper om emner som "forvaltning af luftrummet", "regionalt samarbejde" og "certificering af store fly". Der blev også afholdt et seminar for højtstående ledere i sektoren om emnet "ledelse af luftfartsselskaber".

EU-Kina-projekt om civil luftfart hvortil EU bidrager med 7 mio. EUR (projektets samlede budget er på 15 mio. EUR).

I 2001 vakte aktiviteter om "regelharmonisering" betydelig interesse hos de kinesiske samarbejdspartnere. Desuden har uddannelsesaktiviteter om "luftdygtighed" allerede resulteret i, at 14 kinesiske uddannelsesorganisationer nu er fuldt kvalificerede på dette felt. På samme måde har kurser i "produktionsstyring" medført, at der er etableret to produktionslinjer i henholdsvis Xi' An og Chendu i Sechuan-provinsen.

De to projekter om civil luftfart har således allerede:

- skabt øget interesse for praksis og metoder i EU-industrien, bl.a. vedrørende luftdygtighed og sikkerhedsregler og -standarder
- bistået med udviklingen af det fremtidige lufttrafikstyringsmiljø og udvikling af lufthavnsinfrastruktur
- udviklet viden om og praksis inden for moderne produktsupport, vedligeholdelse og eftersynsmetoder.

I 2001 deltog Kommissionen desuden i forhandlinger om det foreslåede EU-Asien-samarbejdsprojekt om civil luftfart, som omfatter 15 andre lande fra Syd- og Sydøstasien. Det er planen, at EU skal yde 15 mio. EUR til dette projekt (det samlede budget er på 30 mio. EUR).

4.6.4. FØDEVARESikkerhed OG UDVIKLING I LANDDISTRIKTER

Bæredygtig udvikling i landdistrikterne og fødevarerikkerhed er væsentlige elementer i EU's strategier for bekæmpelse af fattigdom. I 2001 blev der ydet 20 mio. EUR til direkte fødevarehjælp i **Nordkorea**, medens yderligere 4,5 mio. EUR gik til indirekte bistand gennem Verdensfødevareprogrammet, primært til køb af landbrugsinput og gødningsstoffer. **Bangladesh** fik tildelt 24,5 mio. EUR til fødevarerikkerhed (hvoraf 3 mio. EUR var forbeholdt fødevarehjælp).

Afghanistan fik tildelt 16 mio. EUR (via Verdensfødevareprogrammet) samt 4 mio. EUR til fødevarehjælp via EuronAid. **Cambodja** fik 5,7 mio. EUR og **Laos** 1,1 mio. EUR til projekter for fødevarerikkerhed, formidlet gennem ngo'er. Endelig fik Indien næsten 1,0 mio. EUR som fødevarehjælp via EuronAid.

Udvikling i landdistrikter, fødevarerikkerhed – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Pakistan	Støtte til veterinære foranstaltninger	22,9
Asien	CGIAR Landbrugsforskning	7,5
Indonesien	Udvikling af kunstvandet landbrug i Bululeng Karang Asem	6,1
Cambodja	Nordprovinsen (undersøgelse)	0,6
I ALT		37,1

4.6.5. INSTITUTIONSopbygning

Opbygning af institutionel kapacitet er blevet defineret som et af de vigtigste indsatsområder for EU's udviklingssamarbejde.

De specifikke mål med hensyn til institutionel styrkelse i 2001 var følgende:

- Udvikling af en åben, ansvarlig og effektiv forvaltningspraksis og administration i alle offentlige og halvoftentlige institutioner.
- Styrkelse af retsstatsprincipperne og bedre adgang til domstolene med garanti for en fagligt kvalificeret sagsbehandling og uafhængighed i retssystemerne.
- Bekæmpelse af bestikkelse, korrupsion og nepotisme.

I **Cambodja** blev der ydet støtte til kommunalvalgene i starten af 2002, herunder teknisk bistand til den nationale valgkommission samt finansiel støtte gennem UNDP.

I **Kina** fortsatte gennemførelsen af en række projekter om institutionel støtte, bl.a. EU-Kina-samarbejdsprogrammet om jura og lovgivning, EU-Kina-samarbejdsprogrammet om statistik og EU-Kina-programmet om lokalforvaltning (lanceret i Beijing af Chris Patten i maj 2001).

Der er for første gang indledt et udviklingssamarbejde med **Nordkorea**. Det forberedende arbejde i 2001 dannede grundlag for udvælgelse af to pilotprojekter til finansiering. Disse projekter skal sikre den fornødne uddannelse til det økonomiske reformprogram og støtte til forbedring af effektiviteten i energisektoren.

I **Pakistan** godkendtes et nyt program for forskellige former for støtte til husdyrhold, bl.a. en styrkelse og omstrukturering af de offentlige foranstaltninger i denne sektor.

Blandt nye udviklingsinitiativer til fordel for **Vietnam** blev der udvalgt et program, som skal hjælpe landets arbejdsministerium med at skaffe mere kvalificeret arbejdskraft til nøglesektorer (10 mio. EUR). Et andet projekt fokuserer på institutionel støtte til udviklingen af små og mellemstore virksomheder.

Styrkelse af den institutionelle kapacitet - Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

INSTITUTIONEL STYRKELSE	LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
God forvaltningspraksis	Indonesien	Partnerskab om god forvaltningspraksis	13,30
Demokratisering	Cambodja	Valg / FN Trust Fund	2,95
Styrkelse af institutioner	Nordkorea	Pilotprojekt om institutionel støtte/uddannelse	0,97
		Pilotprojekt i energisektoren	0,93
Institutionel støtte	Nepal	Folketælling	0,40
I ALT			18,55

4.6.6. UDVIKLING AF DEN PRIVATE SEKTOR

Det økonomiske samarbejde med Asien fokuserer fortsat primært på at fremme samarbejde mellem enkeltvirksomheder til gavn for begge parter for dermed at markere Europas profil stærkere i Asien og Asiens profil stærkere i Europa, styrke Europas økonomiske tilstedeværelse i Asien og bistå de asiatiske lande med at formulere og implementere politikker, der kan forbedre deres økonomiske situation og resultater.

– Samarbejde mellem virksomheder

Asia Invest-programmet startede som et tværsektorielt økonomisk samarbejdsprogram med Asien med det formål at fremme et erhvervssamarbejde gennem gensidigt fordelagtige partnerskaber mellem Asien og EU. Programmet tilbyder repræsentanter for virksomheder, herunder handelskamre, branche- og industriorganisationer, erhvervssammenslutninger, faglige organisationer og erhvervsudviklingsorganer forskellige former for tilskud, støtteinstrumenter og adgang til et omfattende netværk og en partnersøgningsdatabase. Der lægges særlig vægt på små og mellemstore virksomheder.

I hele programperioden frem til december 2001 er 143 projekter blevet samfinansieret. I 2001 alene blev 85 projekter godkendt for et samlet EU-bidrag på 7,98 mio. EUR.

EU støtter asiatiske virksomheders bestræbelser på at etablere gensidigt fordelagtige kontakter med erhvervslivet i EU gennem sin støtte til de **Europæiske Erhvervsinformationscentre (EBIC)** i hele regionen (dvs. i Sri Lanka, Indien, Malaysia og Filippinerne). I 2001 blev der åbnet et nyt EBIC i **Hanoi** i Vietnam. EBIC formidler forskellige former for information til asiatiske virksomheder og

organisationer. I 2001 blev der brugt ca. 805 000 EUR til støtte for EBIC's aktiviteter i Sri Lanka, Indien, Malaysia og Vietnam.

- I **Bhutan** lå fokus i 2001 på en konsolidering og forberedelse af anden fase (4,2 mio. EUR) af det EU-støttede projekt "Lægeurter". Denne fase skal dreje sig om at gøre Institute of Traditional Medicines Services (ITMS) fuldt bæredygtigt som et element i den langsigtede udvikling af landets sektor for lægeurter.
- Programmer inden for virksomhedsdrift

China-Europe International Business School (CEIBS) i Shanghai blev oprettet i 1994 som resultatet af første fase af et EU-finansieret projekt. Formålet med CEIBS er at styrke Kinas kommercielle og industrielle forbindelser med EU ved at tilbyde ledelsesuddannelse og bidrage til overførslen af international ekspertise til virksomhedsledere i Kina. EU-støtten til CEIBS gik ind i anden fase i 2001 med en EU-forpligtelse på 10,95 mio. EUR. I 2001 bekræftede CEIBS på ny sin position som den bedste handels- og erhvervsskole på det kinesiske fastland ved at komme på listen over de 100 bedste MBA-institutioner. I 2001 blev der tilmeldt ca. 600 studerende til MBA- og EMBA-uddannelser. Desuden modtog CEIBS ca. 4 300 studerende til korterevarende studieforløb.

I 2001 kunne **EU-Kina-programmet for juniorledere** (11,64 mio. EUR) udstede eksamensbeviser til 24 unge EU-ledere. **EU-Kina-programmet for udvikling af erhvervsuddannelse i industrien** sikrede uddannelse af 408 medarbejderpraktikanter og 25 undervisningspraktikanter.

Blandt de øvrige programmer kan nævnes et stipendieprogram i **Det Særlige Administrative Område Hongkong** med sigte på en Master of Law i menneskerettigheder ved Universitetet i Hongkong, tre igangværende samarbejdsprogrammer i **Det Særlige Administrative Område Macao** og et nyt program for samarbejde på det juridiske område, som blev iværksat i slutningen af 2001 med et samlet EU-bidrag på 990 000 EUR.

- Programmer inden for informationsteknologi

Asia IT&C-programmet blev påbegyndt i oktober 1999. Formålet med programmet er at øge samarbejdet omkring informationsteknologi og kommunikation mellem Europa og de deltagende asiatiske lande/områder. Kina sluttede sig til programmet i 2001. I 2001 blev der godkendt 23 projekter (5,98 mio. EUR), som drejede sig om søgning efter kompatible IKT-løsninger mellem asiatiske og europæiske IKT-miljøer, forbedre overførsel af IKT-knowhow og styrkelse af den gensidige viden om IKT-regulerende og/eller lovgivende strukturer i regionerne.

Udvikling af den private sektor og økonomisk udvikling – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Indien	Finansieringsfacilitet for mindre projekter	4,04
Vietnam	Europæisk Erhvervsinformationscenter (EBIC)	0,99
Kina	Intellektuel ejendomsret (tillæg)	0,80
Vietnam	Menneskelige ressourcer / Turisme	10,80
Vietnam	Den audiovisuelle sektor	0,95
Macao	Samarbejde på det juridiske område	0,99
Kina	WTO (tillæg)	0,60
Kina	Tolkeuddannelse	0,40
Asien	Forlængelse af IT&C-programmet	5,00
I ALT		24,57

4.6.7. DE SOCIALE SEKTORER: SUNDHED OG UNDERVISNING

4.6.7.1. Sundhed

En række sociale og økonomiske problemstillinger har deres oprindelse i fattigdom, sociale forandringer, økonomisk vækst og økonomisk krise og manglende bevillinger til sundhedssektoren. Også den hurtige omstillingsproces på sundhedsområdet giver problemer i Asien: demografiske ændringer, nye miljø- og livsstilsbetingede sundhedsrisici, epidemiologiske ændringer og et voksende skel mellem de sociale og økonomiske klasser med hensyn til helbredstilstand. Desuden er regionen udsat for naturbetingede og menneskeskabte katastrofer.

EU har reageret på disse udfordringer i 2001 via programmet for udvikling af sundhedssektoren med hovedvægten på følgende indsatsområder:

- I **Thailand** hjalp sundhedsreformprojektet (2 mio. EUR), som var fuldt gennemført i 2001, den thailandske regering til at udvide de offentlige sundhedstjenester til at dække hele befolkningen, gennemføre en decentralisering og inddrage civilsamfundet for bedre at kunne imødekomme befolkningens behov og forbedre kvaliteten i sundhedssektoren. Efter disse positive erfaringer med europæisk støtte til reformer i sundhedssektoren i Thailand skal der i 2002 bevilges midler til et nyt program (5 mio. EUR). Det igangværende program for udvikling af sundhedssystemerne i **Vietnam** (1998-2003, 34 mio. EUR) tager sigte på at forbedre kvaliteten af og adgangen til primære sundhedstjenester.
- **Selv mere omfattende EU-interventioner sigter på at løse mange forskelligartede problemer i sektoren. De gennemføres i stigende grad på grundlag af strategier, der dækker hele sektoren, og via direkte budgetstøtte.** I **Bangladesh** understøtter sundheds- og befolkningssektorprogrammet 1998-2003 (70 mio. EUR) en omfattende reformindsats, der skal samle sundheds- og familieplanlægningstjenesterne.

Programmet er vedtaget af EU, Verdensbanken og andre donorer i fællesskab. Sektorprogrammet har gjort gode fremskridt i de første to et halvt år, det har kørt. Der er løbende opnået markante forbedringer af de fleste sundhedsindikatorer (f.eks. faldt spædbørnsdødeligheden til 62 (2000) fra 92 pr. tusinde levendefødte (1992-1996) og dødeligheden blandt barselskvinder faldt til under 400 (skøn for 2001) fra 485 (1991)). Med hensyn til reformerne har resultaterne være mere blandede, og bestræbelser på at få gennemført sammenlægningen blev bremset noget af parlamentsvalget og det efterfølgende regeringsskifte.

- I **Indien** har EU-støtten til reformprogrammet for sundheds- og familievelfærdssektoren (200 mio. EUR) til formål at forbedre kvaliteten og tilgængeligheden af sundhedstjenesterne med særligt fokus på kvinders og børns helbredstilstand. I dag deltager 22 delstater i reformprocessen (oprindeligt var det kun 11), og tæt ved 40 ngo'er og institutioner bistår med gennemførelsen af reformen. Efter jordskælvet i Gujarat i januar 2001 forhøjede EU sit bidrag med 40 mio. EUR for at støtte genopbygningsindsatsen og fastholde tempoet i sektorreformerne.
- **Styrkelse af social- og sygesikringssystemer.** Europæiske erfaringer med social- og sygesikring kan være særdeles værdifulde for lande, der arbejder på at gøre de befolkningsgrupper, som lever tæt på fattigdomsgrænsen, mindre sårbare. I **Kina** indledte Kommissionen i 2001 forberedelsen af et større socialsikringsprogram (20 mio. EUR). Der forventes disponeret over bevillingerne i 2002. I **Indonesien** blev et mindre program for rådgivning om sygesikring finansieret via 2001-budgettet.
- **De uløste problemer i forbindelse med de epidemiologiske og befolkningsmæssige ændrings konsekvenser for fattigdomsrelaterede sygdomme: dødeligheden blandt barselskvinder, smitsomme sygdomme**

Det såkaldte **Asia Initiative for Reproductive Health**, der gennemføres af UNFPA, tager sigte på at implementere anbefalingerne fra Cairo-konferencen i 1994 om befolkning og udvikling. Initiativet, der gennemføres i **Pakistan, Nepal, Sri Lanka, Bangladesh, Vietnam, Laos og Cambodja** via 42 ngo-projekter (herunder tre regionale projekter), bistår med en række forskellige foranstaltninger med henblik på forebyggelse og bekæmpelse af kønssygdomme og sygdomme i forbindelse med graviditet og barsel. Programmet fokuserer på kvinder og unge. I **Vietnam** fik de deltagende ngo'er f.eks. undervisning i, hvordan de traditionelle styrke- og magtforhold mellem mænd og kvinder indvirker på disse problemstillinger.

I 2001 forlængede Kommissionen programmet til 31. december 2002. I programmets årsrapport for 2001¹¹³ redegøres der mere detaljeret for forløbet og resultaterne af hvert enkelt af de 42 projekter.

Indsatsen i **Cambodja** omfatter modernisering af fire konventionelle klinikker for behandling af kønssygdomme og tilsyn med gravide, workshopper for mere end 145 000 unge, over 38 000 besøg i ungdomscentre og på biblioteker samt særlige rådgivnings- og behandlingstilbud i klinikker til 30 000 unge. Det er første gang i

---

113

http://www.asia-initiative.org/annual_report_2001.html.

Cambodja, et projekt har været i stand til at samle forældre, lærere, lokale ledere og unge omkring samme bord for at bryde tabuet omkring unges seksualitet.

Det regionale malariakontrolprogram for **Laos**¹¹⁴, **Cambodja** og **Vietnam** har til formål at begrænse forekomsten af malaria, mildne sygdomssymptomerne og nedbringe dødeligheden. Programmet har givet særligt gode resultater med hensyn til at fremme brugen af imprægnerede myggenet i de tre lande og forbedre den umiddelbare behandling af sygdomstilfælde gennem en effektiv præpakket kombination af malariamedicin. I 2001 besluttede Kommissionen at forlænge programmet til december 2002.

I 2001 afgav Kommissionen ligeledes tilsagn om 60 mio. EUR til den nyoprettede Verdensfond for Bekæmpelse af Aids, TB og Malaria og vedtog en meddelelse om gennemførelsen af handlingsprogrammet for bekæmpelse af disse tre udbredte smitsomme sygdomme¹¹⁵.

– **Naturbetingede og menneskeskabte katastrofer, genopbygning efter konflikter og omstilling fra nødhjælp til udviklingsbistand**

Som tidligere nævnt reagerede Kommissionen hurtigt på jordskælvet i Gujarat ved at forhøje sin budgetstøtte til sundhedssektorprogrammet i **Indien** med 40 mio. EUR. Selv om den fysiske genopbygning af infrastruktur kommer til at udgøre en væsentlig del af støttepakken, vil bistanden til Gujarat også fokusere på at forbedre kvaliteten af indsatsen mod kønssygdomme og sygdomme i forbindelse med graviditet og fødsel gennem en række reformer på linje med det sektorreformprogram, der hidtil er implementeret i Indien.

Kommissionen er også overbevist om, at genopbygningsindsatsen efter konflikter bør foregå som en løbende proces og gradvist ændres til regulær udviklingsbistand. Kommissionen er derfor gået i spidsen for en nyskabende sektordækkende strategi sammen med andre donorer i **Østtimor** (Verdensbanken, Portugal, AusAid, Brasilien, JICA). Dette omfattende samarbejdsprogram, som blev påbegyndt i starten af 2000, er siden blevet kanaliseret gennem den såkaldte Trust Fund for Østtimor (TFET) og har bidraget til en hurtig social og økonomisk genopbygning i Østtimor.

TFET støtter planens gennemførelse ved (i) fortsat at fokusere på de mest basale og væsentligste genopbygningsbehov i den økonomiske og sociale sektor det første år, efter at landet blev selvstændigt, eftersom regeringen nu selv skal klare de vanskelige opgaver med at udføre funktioner, som tidligere blev varetaget af UNTAET (FN's provisoriske myndigheder i Østtimor), sikre vedvarende formidling af offentlige tjenester og iværksætte hastende lovgivningsmæssige og institutionelle foranstaltninger, samt ved (ii) at bidrage til at styrke kapaciteten med hensyn til udarbejdelse og forvaltning af udviklingsprojekter for at bistå regeringen med at gennemføre et mere omfattende udviklingsprogram, der skal finansieres via statsbudgettet efter den gradvise afvikling af TFET.

---

¹¹⁴ Den Demokratiske Folkerepublik Laos

¹¹⁵ KOM(2000) 585 endelig.

4.6.7.2. Undervisning

2001 har været et vigtigt år for EU-støtten til udvikling af undervisningssektoren i Asien med fokus på to målsætninger: for det første har EU fortsat støttet lande, navnlig de mindst udviklede lande, der arbejder på at indføre **almen adgang til undervisning**, og for det andet har omlægningen fra individuelle output-orienterede projekter til mere strategiske interventioner, som kan bane vejen for sektordækkende aktiviteter på undervisningsområdet, taget yderligere fart.

Der er bevilget bistand til følgende nye foranstaltninger i **Bangladesh**:

- **IDEAL** (20,3 mio. EUR): hovedmålsætningerne er at forbedre adgangen til og kvaliteten af undervisningen i over 10 000 primærskoler i ti af Bangladesh' 64 distrikter. Ca. 2,5 mio. børn og 40 000 lærere vil få gavn af støtte til at forbedre undervisningslokalerne, undervisningens kvalitet og evalueringen af indlæringen. Projektet yder også støtte til planlægning af nye skoler samt oprettelse af skolebestyrelser.
- **BRAC** - uformel uddannelse - (23 mio. EUR): sigtet er at medvirke til at nedbringe fattigdommen ved at give ca. 1,6 mio. børn, som traditionelt har været uden for det formelle skolesystem (især piger - 60% af elevtilgangen), adgang til uformel undervisning på primærtrinnet og styrke det nationale uddannelsessystem. Projektet yder støtte til uddannelse af administrativt personale og undervisningspersonale, forbedring af undervisningsskemaer og -materialer samt indretning af undervisningslokaler. EU-støtten sætter også BRAC i stand til at udvide indsatsen for at lære især fattige voksne at læse og skrive og give dem andre grundlæggende færdigheder, der kan forbedre deres livskvalitet.

I **Indien** har Kommissionen undertegnet en finansieringsaftale om støtte til **Sarva Shiksha Abhiyan**, den indiske regerings sektordækkende program for en folkelig bevægelse med det formål at sikre hele befolkningen grundlæggende undervisning. Den sektorbaserede EU-støtte skal sætte centralregeringen og delstatsregeringerne i stand til at intensivere indsatsen for at sikre, at alle børn mellem 6 og 14 år i 2003 har adgang til grundlæggende undervisning (formel eller uformel), at alle børn i 2007 gennemfører 5 års primærskoleundervisning og i 2010 gennemfører 8 års grundskoleundervisning, at kvaliteten af grundskoleundervisningen i 2010 er oppe på et tilfredsstillende niveau for alle børn, at den forskelsbehandling af drenge og piger og sociale grupper, som hæmmer adgangen til skolesystemet, er afskaffet for primærundervisningens vedkommende i 2007 og for grundskoleundervisningens vedkommende i 2010.

Evalueringresultater af projektet i Indien - EU-støtte til udvikling af primærundervisningen i distriktsskolerne (150 mio. EUR)

Vigtigste resultater

- Alle kvantitative mål¹¹⁶ er nået og i visse tilfælde overskredet, og samtidig er der gennemført yderligere aktiviteter og opnået glimrende konkrete resultater.
- I de to delstater, som modtog den største del af EU-støtten (Madhya Pradesh og Chhattisgarh), er programmets målsætninger næsten fuldt opfyldt med hensyn til bedre adgang og øget elevtilgang, reduktion af frafaldsprocenter og udjævning af forskelle i undervisningssystemet mellem drenge og piger/sociale grupper, forbedrede faglige standpunkter og øget planlægnings- og administrationskapacitet¹¹⁷. Også langt flere voksne har lært at læse og skrive under programmet¹¹⁸.
- Programmet har haft en tilfredsstillende indvirkning på undervisningssystemet mere generelt. Der er gennemført visse forbedringer i undervisningsmetoder og -praksis, og den administrative praksis i samtlige delstater både inden for undervisningssektoren, men også i andre sektorer, er blevet mere resultatorienteret og demokratisk.
- Programmet har vist sig som helhed at være både teknisk og finansielt bæredygtigt.

Vigtige erfaringer med henblik på fremtidig EU-støtte til grundskoleundervisningen i Indien

- Den finansieringsordning, der går ud på, at regeringen selv disponerer over EU-støtten ikke blot til at finansiere sektorinterventioner i grundskoleundervisningen i delstaterne, men også til at skabe øget motivation og mobilisere andre ressourcer til formålet, har vist sig at være effektiv.
- Forskudsvis udbetaling af EU-midler frem for refusion af afholdte udgifter har givet fordele med hensyn til finansiell sikkerhed, fleksibilitet i udgifterne og plads til nyskabende initiativer.
- Der blev lagt større vægt på at give bedre adgang til undervisning end på at forbedre både adgang og kvalitet.

¹¹⁶ De vigtigste mål for projektet var: (i) at reducere forskelle i undervisningssystemet mellem drenge og piger og sociale grupper med hensyn til elevtilgang, frafaldsprocenter og fagligt standpunkt til under 5%, (ii) at reducere den samlede frafaldsprocent i primærskolerne til under 10%, (iii) at højne de gennemsnitlige faglige standpunktsniveauer med mindst 25% i forhold til konkrete grundparametre, (iv) at sikre 100% adgang til primærundervisning, (v) at styrke kapaciteten med hensyn til planlægning, administration og evaluering af primærundervisningen både på nationalt plan, delstatsplan og distriktsplan.

¹¹⁷ Bruttoprocentandelen med hensyn til adgang til undervisning på primærtrinnet steg fra gennemsnitligt 77,4% i 1996 til 100% i 1999 i Madhya Pradesh og fra 86,4% i 1996 til 98% i 2001 i Chhattisgarh. Bruttoelevtilgangen i procent af 6-11-årige på klassetrinnene 1-5 øgedes fra 76,7% til 96,5% i Madhya Pradesh og fra 88% til 101,5% i Chhattisgarh. Frafaldsprocenten i primærskolerne er reduceret til under 10% og endnu mere blandt pigerne alene. Forskellene i undervisningssystemet mellem drenge og piger og sociale grupper med hensyn til tilmelding til primærundervisningen er reduceret til under 5% i begge delstater i de distrikter, der deltager i programmet. Ligestillingsindekset for bruttoelevtilgangen til primærskolerne i Madhya Pradesh er øget for piger, børn tilhørende bestemte kaster og børn tilhørende bestemte stammer til henholdsvis 97,3, 98,2 og 99,8. I Chhattisgarh er de socialt betingede forskelle med hensyn til elevtilgangen reduceret fra 12,7% i 1996 til 1,2% i 2000 mellem børn tilhørende bestemte stammer og andre grupper af børn og fra 7,3% til 1,5% mellem børn tilhørende bestemte kaster og andre grupper. Forskellen i tilmeldingen af drenge og piger er reduceret fra 7,8% i 1996 til 2,7% i 2000. I basisstandpunktsprøver, terminsprøver og afsluttende standpunktsprøver lå forbedringerne for de enkelte distrikter i Madhya Pradesh mellem 5,8% og 51,8% i sprogundervisningen på første klassetrin og fra 12,5% til 54,3% i matematikundervisningen på første klassetrin med en tilsvarende spredning på fjerde klassetrin. Lignende standpunktsforbedringer har kunnet registreres i Chhattisgarh.

¹¹⁸ Antallet af voksne (over 15 år), der kan læse og skrive, anslås at være forøget i Madhya Pradesh i det seneste tiår fra 44,2% i 1991 til 64,1% i 2001; det er en stigning, som er over 50% større end stigningen på landsplan.

- Støtten til at styrke kapaciteten, den tekniske bistand samt tilsyn og evaluering kan få langt større effekt med en bedre planlægning og bredere tilslutning blandt de involverede parter.

Væsentlige faktorer af politisk karakter i forbindelse med grundskoleundervisning

- Der bør fastsættes lofter for udgifterne til lærerlønninger.
- Der bør gennemføres foranstaltninger på delstatsplan for at rationalisere undervisningsstaben.
- Differentierede lærerlønninger har på lidt længere sigt indvirkning på omkostnings-effektiviteten og ligebehandlingen.
- Omkostningerne ved og den faglige sammenhæng mellem forhåndsuddannelse og efteruddannelse af lærere på primær- og grundskoletrinnet er vigtig.
- Der bør afsættes midler til dækning af uforudsete udgifter på skoleområdet og udgifter til kvalitetsinput.

I **Kina** iværksatte EU et projekt for grundundervisning til 15 mio. EUR til støtte for **provinsregeringen i Gansu** til modernisering og forbedring af læreruddannelsen, styrkelse af den administrative og institutionelle kapacitet inden for grundundervisningen i fattige landdistrikter i Gansu-provinsen samt forskning i og formidling af lovende nyskabende strategier og metoder inden for grundundervisning.

EU's samarbejde med Asien på undervisningsområdet: Grundlæggende principper

EU's samarbejde med Asien på undervisningsområdet var også i 2001 baseret på følgende grundprincipper:

- **Koncentration og samling af ressourcer:** Interventioner i undervisningssektoren baseret på sektorstrategier kræver normalt, ligesom det er tilfældet i de fleste andre sociale sektorer, en kritisk masse af ressourcer. Eftersom EU's ressourcer til dette samarbejde er begrænsede, er der stor risiko for, at de eksisterende ressourcer spredes for meget. Modtagerlandene anmodes derfor om at foretage en klar prioritering – se tabellen på side 21 (samarbejde med andre donorer i regionen).
- **Adgang for hele befolkningen til grundundervisning som et middel til at maksimere virkningen af indsatsen mod fattigdom og kønsbetinget forskelsbehandling. Formel uddannelse over for uformel uddannelse.** De sektordækkende strategier viser, hvor stor betydning offentlige-private partnerskaber kan have i indsatsen for at sikre hele befolkningen adgang til grundlæggende undervisning af den fornødne kvalitet. De steder, hvor der fortsat kun er begrænsede faciliteter med hensyn til grundundervisning, bør strategien gå ud på at støtte både formel og uformel uddannelse og samtidig udvikle produktive sammenhænge mellem de to områder. Denne strategi følges i landestrategidokumenterne og de nationale vejledende programmer samt ved udarbejdelsen af nye og gennemførelsen af igangværende programmer. Der er en tæt sammenhæng mellem grundlæggende undervisning og forbedret livskvalitet, især med hensyn til forventet levealder, småbørnsdødelighed, børnenes ernæringstilstand samt ligestilling mellem

kønnene og lige muligheder. Eftersom skolesøgningen og gennemførelsesprocenterne for piger inden for primærundervisningen normalt er lavere end for drengene, kræves der i mange tilfælde en særlig indsats til fordel for pigerne. Udvikling af de menneskelige ressourcer gennem grundundervisningstilbud til hele befolkningen bidrager også ganske betydeligt til den økonomiske udvikling.

- **Støtte til formidling af grundlæggende serviceydelser og reformer på undervisningsområdet.** Det politiske klima og betingelserne for sektorbaserede interventioner inden for grundundervisning kan være gunstigere i nogle lande (Indien) end i andre (Bangladesh, Cambodja, Laos).

Hjælp til Pakistan til at klare virkningerne af Afghanistan-konflikten

Som led i støtten fra det internationale samfund til Pakistan under Afghanistan-krisen undersøgte Kommissionen, hvordan man yderligere kunne støtte den pakistanske regerings reformbestræbelser. Det blev bl.a. gjort ved at ændre procedurerne for bistanden til det sociale handlingsprogram, SAPP II, for at kunne yde direkte budgetstøtte til regeringen på trods af, at indikatorerne for reformprocessen i undervisnings- og sundhedssektoren ikke var fuldt tilfredsstillende. Kommissionen udbetalte en første rate på 15,5 mio. EUR i slutningen af 2001 i henhold til denne nye procedure, og anden og sidste rate af samme størrelse forventes udbetalt i midten af 2002, hvorefter EU's støtte til SAPP II er slut.

Behovene og det politiske klima kan desuden ændre sig som følge af faktorer, der ligger uden for regeringens kontrol (f.eks. situationen i Pakistan). EU-støtten må derfor være tilpasset undervisningssituationen i hvert enkelt land og hele tiden være tilstrækkeligt fleksibel til, at landene kan klare nye udfordringer.

4.6.7.3. Programmer inden for højere uddannelse

Formålet med EU's programmer og projekter i sektoren for de højere uddannelser er at udvikle menneskelige ressourcer af høj faglig kvalitet i partnerlandene og EU. Desuden skal de hjælpe til at promovere Europa som et verdensdækkende center for ekspertise inden for studier og uddannelse. Disse målsætninger er i overensstemmelse med de prioriterede indsatsområder i Kommissionens meddelelse om styrkelse af samarbejdet med tredjelande inden for de videregående uddannelser¹¹⁹, som bygger på de positive erfaringer fra udvekslinger inden for EU under SOCRATES/ERASMUS-programmet.

I 2001 ydede EU fortsat støtte til bilaterale **programmer for Europa-studier** i Indien, Malaysia, Kina, Pakistan og Vietnam (ca. 2 mio. EUR). Desuden forberedte EU en omfattende anden fase af programmet for centre for Europa-studier i Kina.

Det regionale **program for postgraduate teknologistudier**, som gennemføres ved Det Asiatiske Teknologinstitut i Bangkok, fik fortsat EU-støtte. Støtten blev forhøjet med ca. 2,7 mio. EUR, og programmet blev forlænget til december 2002, så det nu kan opfylde sit femårsmål, som er at rekruttere 90 asiatiske og 90 europæiske kandidater til udveksling.

Desuden har Kommissionen forberedt iværksættelsen af **ASEAN-EU-programmet for universitetsnetværk** for 7 mio. EUR.

---

¹¹⁹ KOM(2001) 385 endelig af 18. juli 2001.

4.6.7.4. Kultur

Asien-Europa-Fonden (ASEF), der blev oprettet i 1997 i Singapore inden for rammerne af ASEM, fik også i 2001 støtte fra EU. EU-støtten har medvirket til at fastslå fondens renommé som en effektiv og særdeles velanskrevet organisation og markere fonden stærkere i parternes gensidige oplysningsarbejde, som også omfatter kulturelle aktiviteter i de to regioner. Siden fonden blev oprettet i 1997, er der iværksat ca. 80 særskilte projekter med ca. 4 500 deltagere. EU har bidraget finansielt til næsten halvdelen af disse projekter.

Programmet for økonomisk og kulturel udveksling mellem EU og Indien var genstand for en midtvejsevaluering i 2001. Evalueringen bekræftede programmets relevans og generelle udformning. Desuden blev der foreslået en række foranstaltninger for at forbedre forvaltningen af programmet. På dette grundlag besluttede Kommissionen at foreslå en forlængelse af det nuværende aftalememorandum og lancere programmet på ny i 2002 efter en mere dekoncentreret forvaltningsmodel.

Social udvikling – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

Sektor	Land	Titel	Beløb
Sundhed	Indien	Støtte til sundhedssektoren	40,0
Sundhed	Indien	SCALE	25,8
Uddannelse	Indien	EU-studier (Nehru universitetet)	0,60
Sundhed	Indonesien	Sygesikring	0,5
Uddannelse	Bangladesh	BRAC/NFPE III	23,0
Uddannelse	Bangladesh	IDEAL	23,3
Uddannelse	Bangladesh	IDEAL	20,3
Sundhed	Bangladesh	BRAC	28,7
Sundhed	Asien	Malaria	3,2
Uddannelse	Asien	Addendum til programmet for postgraduate teknologistudier	0,30
I ALT			165,7

4.6.8. *tVÆRGÅENDE EMNER*

4.6.8.1. Det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder

I 2001 blev der fra budgetposten for det europæiske initiativ til fremme af demokrati og menneskerettigheder afsat 10,81 mio. EUR til projekter i Asien og ASEAN-regionen (se tabellen nedenfor). Denne støtte var primært beregnet til:

- fremme og forsvar af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder
- demokratiseringsprocessen og styrkelse af retsstaten

- konfliktforebyggelse og genindførelse af lov og orden
- omstillingsprocessen til demokrati samt overvågning af valg.

4.6.8.2. Ngo-aktiviteter

EU har sammen med ngo'er finansieret 51 projekter i Asien for 36,74 mio. EUR, hvilket er ca. 22% af den budgetpost, der er til rådighed til samfinansiering med ngo'er (B7-600). Hovedparten af de samfinansierede projekter drejede sig om styrkelse af den lokale kapacitet, sundhed og hygiejne samt udvikling i landdistrikter.

4.6.8.3. Tropiske skove og miljø

Tropiske skove

Konsekvenserne af skovbrande

I Indonesien forsvinder skovene i alarmerende hast som resultatet af mere end tre tiårs rovdrift på skovressourcerne. Nyere undersøgelser tyder på, at de tilbageværende skove vil være forsvundet inden for 10 til 15 år, hvis den nuværende hugst ikke bremses. Hovedårsagerne til, at skovene forsvinder, er ikke-bæredygtige skovningsmetoder, herunder ulovlig hugst, og omfattende omdannelse af skov til plantager, hvilket i mange tilfælde forårsager ukontrollerede og ødelæggende skovbrande.

Brandkatastrofen i Indonesien i 1997 vakte stor international opmærksomhed. Økonomer anslog, at alene røgen kostede mindst 1,5 mia. EUR i behandling af sygdomssymptomer og mistede turistindtægter. Desuden anslås det, at brandene i 1997 (det samlede berørte område er udregnet til 9,7 mio. hektar) medførte yderligere skader for over 3 mia. EUR i form af tab af tømmer, landbrugsafgrøder, andre skovprodukter end tømmer, vand- og jordforbedringsforanstaltninger osv. Der er tale om forsigtige skøn, fordi de indirekte omkostninger ved kulstofudslippet i atmosfæren og andre langsigtede sundhedsmæssige omkostninger ved røgudviklingen ikke er medregnet.

EU er klar over de tropiske skove betydning for det globale miljø, og hvor vigtigt det er at bevare dem for at sikre en bæredygtig udvikling på lang sigt. I Asien har skovene stor betydning både økonomisk, socialt og miljømæssigt. Desuden er de af global betydning for den økologiske balance, udskillelsen af kulstof i atmosfæren, bevaring af biodiversiteten, klimaregulering og sikring af de indfødte befolkningers rettigheder og kultur. Navnlig de asiatiske skove anses for at være nogle af de mest righoldige med hensyn til biodiversitet, men samtidig er de formentlig blandt de mest truede.

Miljøbevaring og bevaring af naturressourcer er blandt de langsigtede indsatsområder i ALA-forordningen¹²⁰. Med støtte fra ALA-finansieringsinstrumentet blev der i 2001 påbegyndt en række nye projekter med henblik på bevaring og bæredygtig forvaltning af skove i Asien.

Som led i **EU-Indonesien-skovprogrammet**, som består af seks igangværende projekter, blev der i 2001 bevilget støtte til et nyt **projekt for bekæmpelse af skovbrande på Sydsumatra** (8,5 mio. EUR). Projektet drejer sig specifikt om bekæmpelse af skov- og markbrande og har til formål at bidrage til oprettelsen af brandbekæmpelsessystemer på provins-, distrikts-, deldistrikts- og landsbyniveau overalt på Sydsumatra. I 2001 blev der undertegnet en finansieringsaftale for 2 mio. EUR med henblik på oprettelse af et **center for bekæmpelse af ulovlig skovhugst**,

¹²⁰ Rådets forordning (EØF) nr. 443/92 af 25. februar 1992 om finansiel og faglig bistand til og økonomisk samarbejde med udviklingslandene i Asien og Latinamerika (EFT L 52 af 27.2.1992).

som skal bistå landets skovbrugsministerium med at bekæmpe ulovlig skovhugst. EU-Indonesien skovprogrammet består af igangværende projekter, hvortil EU har afsat i alt 100 mio. EUR. Programmet omhandler centrale spørgsmål såsom bevaring, bæredygtig forvaltning og styrkelse af de relevante institutioner. Disse projekter bidrager til bevaringen af den bæredygtige forvaltning af over 2 mio. hektar tropisk skov i forskellige egne af Indonesien og sikrer uddannelse af flere hundrede personer i forskellige sektorer rækkende fra bæredygtig skovforvaltning og kortlægning til forebyggelse af skovbrande og tyding af satellitbilleder. Takket være resultaterne af disse projekter har EU slået sin position fast som en af de største donorer i skovsektoren i Indonesien og betragtes som en meget vigtig aktør i den politiske dialog, der foregår i landets skovbrugssektor.

I 2001 blev der indgået forpligtelser for 16,9 mio. EUR til projektet for forvaltning af naturskove i **Kina** som støtte til regeringens program for beskyttelse af naturskove. I forbindelse med programmet blev der indført forbud mod hugst i naturskove. Det er EU's første større projekt på dette felt i Kina. Projektet blev forberedt sammen med Verdensbanken som led i et **program for udvikling af bæredygtigt skovbrug**, der medfinansieres af Den Globale Miljøfacilitet og Verdensbanken.

Miljø

Programmerne Asia EcoBest og EU-Asia ProEco

Siden 1997 har programmet Asia EcoBest bidraget til at udbrede de mest hensigtsmæssige metoder og praksis fra Europa på miljøområdet i Asien. Programmet gennemføres af det uafhængige Regionale Institut for Miljøteknologi (RIET) i Singapore. Asia EcoBest-projektet (som sluttede i marts 2002) skulle efter planerne udbetale ca. 1,4 mio. EUR i støtte i henhold til arbejdsprogrammet for 2001.

Ca. 0,7 mio. EUR blev anvendt til støtte for 18 eksterne projektforslag ud af i alt 40 indkomne ansøgninger. Der blev bl.a. afholdt ti seminarer, uddannelseskurser og rundbordskonferencer i **Kina, Indien, Nepal, Filippinerne** og **Vietnam**. Der var ca. 650 deltagere, og der blev gennemført syv undersøgelser (inklusive to offentlige præsentationer af projekresultater) og et projekt for udvikling af en miljøfacilitet.

Det Regionale Institut for Miljøteknologi i Singapore anvendte desuden 0,7 mio. EUR til tre konferencer i henholdsvis **Kina, Singapore** og **Thailand** (med 400 deltagere fra Europa og Asien); der blev finansieret udstillingspavilloner og afholdt møder mellem individuelle virksomheder i **Indien, Malaysia, Singapore** og **Thailand** med deltagelse af 50 europæiske virksomheder. Endelig blev der udarbejdet og offentliggjort omfattende rapporter om Asia EcoBest-projekter fra 1998 til 2002.

Asia EcoBest har været med til at skabe øget interesse for miljøspørgsmål i Asien blandt repræsentanter for erhvervslivet i Asien, navnlig små og mellemstore virksomheder. Det forventes, at EU-støtten til programmet vil bidrage til at øge samhandelen med Europa og dermed også tiltrække investeringer fra Europa på lidt længere sigt.

Et nyt program for økonomisk samarbejde på miljøområdet, **EU-Asia ProEco**, blev godkendt i december 2001. Det overordnede formål med dette nye program er (i) at forbedre miljøkvaliteten bl.a. gennem en positiv påvirkning af de globale

klimaforandringer med henblik på "et renere Asien" og dermed også en bedre sundhedstilstand i befolkningen, (ii) langsigtede bæredygtige investeringer og samhandel mellem EU og Asien og (iii) en øget miljøindsats i økonomiske sektorer. Formålet med EU-Asia ProEco er at få vedtaget og indført politikker, teknologi, praksis og metoder, som bidrager til renere, mere ressourcebesparende og bæredygtige løsninger på miljøproblemerne i Asien.

EU-Asia ProEco omfatter en konkret og praktisk dialog, der skal skabe de fornødne forudsætninger for indsatsen, og yder støtte i form af tilskud til formuleringen af relevante politikker, diagnostiske undersøgelser, teknologipartnerskaber og demonstrationsaktiviteter. Den første indkaldelse af forslag er planlagt til januar 2003 og forventes at afføde stor interesse. Det samlede EU-budget er 35 mio. EUR.

Inden for **bevaring af biodiversiteten** har Kommissionen ud over de direkte virkninger af de enkelte skovbrugsprojekter støttet oprettelsen af **ASEAN's regionale center for bevaring af biodiversiteten**. Dette projekt, hvortil EU bidrager med 8,5 mio. EUR, blev påbegyndt i 1999 og er baseret i Manila på Filippinerne. Centret skal arbejde sammen med et netværk af nationale centre for bevaring af biodiversiteten i ASEAN-landene. Sigtet er at intensivere indsatsen for at bevare biodiversiteten i ASEAN-regionen gennem et tættere samarbejde. Projektet bidrager således ikke blot til at bevare biodiversiteten, men også til at styrke den regionale integration.

Miljø, energi, skovbrug – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

LAND	TITEL	BELØB
Kina	Energi / miljø	20,0
	Naturskove	16,9
Indonesien	Beskyttelse mod skovbrande - anden fase	8,5
I ALT		45,4

4.6.9. *Sammenhæng med andre EU-politikker*

Samarbejdskontoret EuropeAid sørger for, at der er den fornødne sammenhæng mellem EU-bistanden og andre EU-politikker, især handelspolitikken, miljøpolitikken og politikken for bekæmpelse af fattigdom.

Rammeprogrammet for EU's støtte til **Kinas** tiltrædelse af WTO blev forlænget og støtten forhøjet i 2001. Samtidig gennemføres der et støtteprogram for den multilaterale handelspolitik i **Vietnam**. EU's bistand sætter udviklingslandene bedre i stand til at deltage i det multilaterale handelssystem, så det fungerer bedre, hvilket igen er til fordel for EU og EU-borgerne. Også de relevante programmer for intellektuel ejendomsret administreres i overensstemmelse med EU-politikkerne. Hvad angår det økonomiske samarbejde på miljøområdet, gennemførte Det Regionale Institut for Miljøteknologi (RIET) i Singapore programmet Asia EcoBest. De relevante tjenestegrene i Kommissionen blev løbende konsulteret for at sikre, at der var fuld overensstemmelse mellem instituttets aktiviteter og andre EU-politikker.

De forskellige projekter og regionale programmer i Asien er udformet, så de er i overensstemmelse med Kommissionens meddelelse om "strategiske rammer for styrkede partnerskaber"¹²¹, som blev udarbejdet i april 2001. Det er klart, at de mange projekter, der gennemføres, bør styrke EU's politiske og økonomiske tilstedeværelse i hele regionen.

4.6.10. Samarbejde med andre donorer i regionen

Nedenstående tabel viser, hvilke lande i Asien der har valgt undervisning og uddannelse som et prioriteret indsatsområde for samarbejdet. For at tilvejebringe den kritiske masse af ressourcer og den politiske dialog og sammenhæng, som er nødvendig i forbindelse med sektorstrategier på undervisningsområdet, arbejdes der systematisk på at kombinere EU-ressourcer med andre donormidler, især udviklingsbistanden fra medlemsstaterne.

PRIORITERING	LISTE OVER LANDE	KOMBINATIONEN AF EU-MIDLER OG ANDRE DONORMIDLER I UNDERVISINGSSEKTOREN
Lande, hvor grundundervisning er et prioriteret indsatsområde for EU-bistanden	Bangladesh	AsDB, UNICEF, DFID, NL, CIDA
	Cambodja	
	Kina	WB, DFID, NL
	Indien	
	Indonesien	
	Laos	WB, DANIDA, NORAD, FINIDA
	Nepal	AsDB, WB, SIDA
	Pakistan	WB, AsDB, DFID, NL
Vietnam		

4.6.11. EIB-lån – 2001

Den Europæiske Investeringsbank (EIB) deltager aktivt i EU's samarbejdspolitikker i Asien. Via sin udlånspolitik støtter Banken projekter af gensidig økonomisk interesse. Finansieringen tilvejebringes fra EU's budget og/eller medlemsstaterne, og formålet er at optimere projekternes og programmernes positive virkninger for de berørte befolkninger.

EIB-lån og rentegodtgørelser 2001 (mio. EUR)

TYPE LÅN	LAND	PROJEKTETS TITEL	LÅNE-BELØB
Fremstillings-industri	Filippinerne	Philips Semiconductor	93,3
Transport/kommunikation	Kina	Vejbyggeri i Guangxi	56,1
Globallån	Indonesien	Rabobank Indonesia GL	28,1
I ALT			177,5

¹²¹ "Europa og Asien: Strategiske rammer for styrkede partnerskaber", KOM(2001) 469 endelig vedtaget af Kommissionen den 4. september 2001 og efterfølgende vedtaget af Rådet ved skriftlig procedure den 27. december 2001.

4.6.12. ECHO

I 2001 reagerede ECHO hurtigt på to store katastrofer i Indien og på de omfattende behov for humanitær hjælp og støtte til genopbygningen efter Afghanistan's befrielse¹²². ECHO's samlede bistand til lande i Asien i 2001 beløb sig til 104,3 mio. EUR.

I **Indien** blev der ydet nødhjælp til ofrene for jordskælvet i Gujarat i januar, bl.a. telte til midlertidig indkvartering, og der blev leveret et mobilt felthospital. I juli ydede ECHO nødhjælp i form af fødevarer og andre varer til ofrene for oversvømmelserne i Orissa (i alt 14,602 mio EUR).

I **Afghanistan** blev der gennemført to større nødhjælpsaktioner (54,7 mio. EUR) til fordel for den tørkeramte befolkning og internt fordrevne. Der var tale om bistand i form af fødevarer, sundhedsaktiviteter og levering af telte o.lign., primært for at hjælpe de mest sårbare grupper, der led hårdest under reaktionen på terrorangrebene den 11. september.

I **Nepal** blev der ydet omfattende fødevarerhjælp (2 mio. EUR) til 100 000 bhutanske flygtninge, og i **Burma** ydede ECHO fortsat støtte til de mest sårbare befolkningsgrupper og etniske mindretal, der var udsat for politisk isolation og diskrimination.

ECHO var også i 2001 stærkt involveret i genopbygningsindsatsen i **Østtimor** (11,274 mio. EUR), primært i forbindelse med projekter for at forbedre vandforsyning, hygiejneforhold og sundhedstjenester. Som følge af den relative stabilitet i landet, som blev bekræftet af anerkendelsen som selvstændig stat i maj 2002, er man nu ved at ændre indsatsen fra nødhjælpsaktioner til almindelig genopbygning og udvikling. ECHO forventes at afvikle sine aktiviteter i landet gradvist inden udgangen af 2002.

I forbindelse med det regionale katastrofeberedskabsprogram (**DIPECHO**) har ECHO godkendt en første aktionsplan for Sydasiens for 3,2 mio. EUR. I 2001 fortsatte man desuden gennemførelsen af projekter for i alt 4 mio. EUR, som var godkendt året før under den anden DIPECHO-aktionsplan for Sydøstasien.

Tabellen nedenfor viser ECHO-beslutninger i 2001 om humanitær hjælp som reaktion på specifikke behov i de enkelte lande i Asien.

---

¹²² Se "Afghanistan - Påbegyndelse af et genopbygningsprogram", side 4.6.1.3.

ECHO – Forpligtelser 2001 (mio. EUR)

Humanitær hjælp fra ECHO		
LAND	PROJEKTETS TITEL	BELØB
Afghanistan og nabolande	- Fødevarehjælp - Bistand til internt fordrevne og hjemvendte - Lufttransport for at få hjælpen frem	54,680
Indien	Nødhjælp, telte og lægehjælp til ofrene for jordskælvet i Gujarat og oversvømmelserne i Orissa	14,602
Østtimor	Forbedring af vandforsyning og sundhedstjenester	11,274
Cambodja	- Basissundhedstjenester, vand og sanitet samt minerydning i begrænset omfang - Nødhjælp til 25 000 tørkeramte familier	4,900
Thailand	Forbedring af vilkårene for burmesiske flygtninge i flygtningelejre på grænsen mellem Thailand og Burma	4,500
Nordkorea	- Bistand til det primære sundhedssystem - Levering af børnetøj - Levering af nødhjælp til ofre for oversvømmelser	3,365
Indonesien	Bistand til ofre for lokale etniske konflikter på Molukkerne og i Østtimor	2,200
Kina	Bistand til ofrene for naturkatastrofer i Guangxi-provinsen og Det Indre Mongoliet	2,150
Nepal	Levering af basisfødevarer til bhutanske flygtninge	2,000
Myanmar/Burma	Bistand til internt fordrevne (sanitet og lægehjælp) og beskyttelse af indsatte i fængsler	1,990
Filippinerne	- Bistand til ofrene for konflikten på Mindanao - Bistand til ofrene for orkanen "Lingling"	1,460
Sri Lanka	Bistand til ofrene for borgerkrigen i Jaffna	0,700
Vietnam	Nødhjælp til ofrene for oversvømmelser	0,533
SUBTOTAL		104,354
DIPECHO (ECHO's katastrofeberedskabsprogram)		
Sydasien	Første DIPECHO-handlingsplan for Sydasien	3,200
I ALT		107,554

4.6.13. Tilsyn

Kommissionen udviklede i 2000 et forbedret og mere resultatorienteret tilsynssystem for ALA-, MED- og AVS-landene og Balkanregionen, som er baseret på projektcyklusforvaltningsmetoden. Systemet blev afprøvet i 2001. Udarbejdelses- og testfasen er nu afsluttet, og i det følgende redegøres der for de første tentative, men

interessante indblik i, hvad der fungerer, og hvad der kan forbedres i Asien. Yderligere oplysninger om det resultatorienterede tilsynssystem findes i kapitel 5 (Tilsyn). Systemet vil blive anvendt på alle EU-projekter fra 2002.

I 2001 inspicerede man 78 projekter (hvoraf 9 har været genstand for fornyet tilsyn) i 12 forskellige lande i regionen. Disse projekter dækkede EU-bistand på i alt 1 006,4 mio. EUR med sundhedssektoren som den vigtigste sektor (31%) efterfulgt af undervisning og uddannelse (8%). Den samlede bedømmelse af projekterne i regionen var 2,77, hvilket skal sammenholdes med en gennemsnitlig bedømmelse på 2,5.

Relativt set er effektiviteten og virkningerne de mest succesrige aspekter. De højeste bedømmelse for delkriterier vedrører miljøvenlighed og teknisk egnethed, sekundære virkninger samt positive utilsigtede virkninger mere generelt. De svageste områder er levering af input til tiden og sikring af økonomien.

Som det fremgår af kapitlet om tilsyn, bør resultaterne af den regionale analyse af projekternes effektivitet behandles med den største forsigtighed. De kan i bedste fald kun bruges som grundlag for forberedelse af mere grundige undersøgelser af, hvordan projekterne fungerer i specifikke regioner.

4.6.14. KONKLUSIONER OG PERSPEKTIVER

Europa-Kommissionen fastlagde første gang i 1994 overordnede rammer for EU's forbindelser med de asiatiske lande; det skete i Kommissionens meddelelse om en ny Asien-strategi. I september 2001 vedtog Kommissionen en ny meddelelse¹²³ om en opdatering af denne strategi under hensyntagen til udviklingen på væsentlige områder i den mellemliggende periode. Der er tale om en samlet strategisk ramme for EU's forbindelser med Asien og dets subregioner i det kommende årti.

EU bør i særlig grad bestræbe sig på:

- at bidrage til fred og sikkerhed i regionen og globalt gennem en udbygning af sit engagement i regionen
- at opnå en yderligere styrkelse af de gensidige handels- og investeringsstrømme
- at fremme udviklingen i de mindre velstillede lande i regionen ved at tage fat på de dybereliggende årsager til fattigdom
- at bidrage til beskyttelsen af menneskerettighederne og udbredelsen af demokrati, god forvaltningspraksis og retsstatsprincipper
- at opbygge altomfattende partnerskaber og alliancer med de asiatiske lande i passende internationale fora og at bistå disse lande med at tage såvel de udfordringer som de muligheder op, globaliseringen frembyder, og at styrke den fælles indsats vedrørende globale miljø- og sikkerhedsanliggender
- at hjælpe med til at øge kendskabet til og interessen for Europa i Asien (og omvendt).

¹²³

"Europa og Asien: Strategiske rammer for styrkede partnerskaber", KOM(2001) 469 endelig, som blev vedtaget af Kommissionen den 4. september 2001 og efterfølgende vedtaget af Rådet ved skriftlig procedure den 27. december 2001.

Det konkluderes i meddelelsen, at Asien er en yderst vigtig økonomisk og politisk partner for Europa. EU og dets asiatiske partnere bør mere end nogensinde arbejde sammen om at tage de globale udfordringer op, som begge verdensdele står overfor, og udnytte de globale muligheder, som vi alle bør have del i.

4.7. Latinamerika

Nøgleelementet i EU's strategi for Latinamerika har altid været anerkendelsen af det latinamerikanske subkontinents heterogenitet og dermed behovet for at afpasse dialogen og samarbejdet efter de forskellige regionale og nationale forhold. De seneste år har været præget af, at både EU og Latinamerika har ønsket sammen at udvikle mere globale forbindelser i kraft af et strategisk partnerskab¹²⁴, som åbner mulighed for, at Latinamerika og EU som partnere bedre kan forfølge en række fælles politiske, økonomiske og sociale mål og opnå større vægt i globaliseringen, samtidig med at de bevarer perspektivet med fælles interesser og opretholder deres egne særlige kendetegn. Udviklings samarbejdet udgør en væsentlig dimension af dette strategiske partnerskab, hvilket fremgår af det voksende antal regionale initiativer, der blev lanceret i 2001.

4.7.1. Indledning

Situationen med hensyn til samarbejdsaftaler og aftalememoranda

Latinamerika: subregionale enheder og lande ¹²⁵			
Mellemamerika (A)	Det Andinske Fællesskab (C)	Mercosur (A) (C)	Andet
Costa Rica (A)	Colombia	Argentina (A)	Chile (A) (C)
El Salvador (A)	Ecuador (A)	Brasilien (B)	Mexico (B) (C)
Guatemala (A)	Peru (B)	Paraguay (A)	
Honduras (A)	Bolivia (A)	Uruguay (A)	
Nicaragua (A)	Venezuela (A)		
Panama (A)			

(A) Aftalememorandum undertegnet i 2001.

(B) Aftalememorandum under forhandling.

(C) Mellemlregionale rammeaftaler om samarbejde undertegnet indtil 2001.

Landene i Latinamerika står generelt set over for med tre væsentlige udfordringer: problemet med fattigdom og sociale ulighed må løses, bl.a. ved større social solidaritet, retsstaten bør konsolideres, ved at det sikres, at den demokratiske udvikling forbliver irreversibel, og integrationen i verdensøkonomien bør fremmes ved fuldstændig gennemførelse af de økonomiske reformer og forbedring af landenes internationale konkurrenceevne.

Fattigdomsbekæmpelsen i Latinamerika skal ses i den særlige kontekst, der er kendetegnende for denne region, som er præget af store geografiske og demografiske kontraster. Urbaniseringsgraden vil formodentlig stige fra 75% til 79% frem til 2020 (højest i Argentina, Brasilien, Chile, Colombia, Peru og Uruguay), og det er en problematik, som EU tager hensyn til i sine samarbejdsprogrammer.

¹²⁴ KOM(2000) 670 "Opfølgning af det første topmøde mellem Latinamerika, Vestindien og Den Europæiske Union".

¹²⁵ Latinamerika består af forskellige subregionale enheder: Mellemamerika, Det Andinske Fællesskab og Mercosur samt Chile og Mexico.

Størsteparten af EU's finansiering til de latinamerikanske lande er omfattet af Rådets forordning (EØF) nr. 443/92¹²⁶ af 25. februar 1992 om finansiel og faglig bistand til og økonomisk samarbejde med udviklingslandene i Asien og Latinamerika. Finansieringen af foranstaltninger til bistand for hjemstedsfordrevne og til rehabilitering og genopbygning i Latinamerika er endvidere omfattet henholdsvis af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 2130/2001 og af Rådets forordning (EF) nr. 2258/1996.

Trods et enormt økonomisk potentiel står Latinamerika stadigvæk over for store udfordringer. Regionens gennemsnitlige BNP var i 1999 på 3 800 USD pr. indbygger; det varierer i forholdet 1 : 15 afhængigt af, hvilket land der er tale om (430 USD for Nicaragua mod 6 180 USD for Uruguay). Rigdommen er ulige fordelt, og nogle af konsekvenserne heraf er vanskelig adgang til sundhedspleje, uddannelse og social sikkerhed.

Man er i færd med at gennemføre diverse regionale integrationsprocesser i Latinamerika. Det sker sideløbende med, at der indgås stadig flere frihandelsaftaler, som har fremmet dynamikken i handelssamkvemet mellem landene i området og bidraget til den økonomiske vækst og udviklingen i regionen.

EU og medlemsstaterne er de største donorer af gavebidrag til samarbejdet med Latinamerika.

Forpligtelser og betalinger i 2000 og 2001 i EUR

(ekskl. BA-posten* og CUBA)

PROGRAMMER POSTB7-310 /311	FORPLIGTELSE		BETALINGER	
	2001	2000	2001	2000
LAND/BILATERALT				
Argentina	0	9 910 000	7 207 145	5 674 145
Bolivia	0	25 000 000	4 069 269	11 069 999
Brasilien	2 350 000	10 304 190	5 354 877	3 565 615
Chile	0	9 000 000	5 791 622	1 795 894
Colombia	34 800 000		4 891 196	2 841 411
Costa Rica	9 600 000		575 777	589 328
Ecuador	11 000 000		2 465 667	3 457 072
Guatemala	16 150 000		14 101 002	16 365 748
Honduras	0		5 023 666	9 035 130
Mexico	0		764 630	1 480 430
Nicaragua	10 900 000	5 000 000	11 760 063	15 985 406
Panama	8 650 000		2 933 167	3 278 359
Peru	0		6 575 250	10 963 918
Paraguay	0		7 642 593	4 423 313
El Salvador	28 942 500		5 976 710	9 367 046
Uruguay	900 000	1 320 000	1 626 845	2 150 271
Venezuela	10 000 000		2 298 333	3 697 053

¹²⁶

De juridiske rammer for samarbejdet med Latinamerika er ikke blevet ændret i 2001. Kommissionens tjenestegrene udarbejdede i 2001 et udkast til en ny forordning for landene i Latinamerika, som vil blive forelagt Kommissionen til godkendelse i 2002.

SUBTOTAL BILATERALT	133 292 500	60 534 190	84 647 812	
SUBTOTAL REGIONALT	84 373 500	163 310 000		
Andet (vedrører primært regionale programmer)	-	-	35 394 789	72 260 228
I ALT BILATERALT/ REGIONALT	217 666 000	223 844 190	124 452 601	178 000 366

* BA-posten dækker udgifter i forbindelse med administrativ forvaltning, bl.a. i forbindelse med uddelegering (dekoncentration) af programforvaltningen til delegationerne.

EU-budgettet til samarbejdet med denne region har siden 1996 beløbet sig til ca. 500 mio. EUR om året. Dette tal omfatter forpligtelser over budgetposterne B7-310 (finansiel og fagligt samarbejde), B7-311 (økonomisk samarbejde), B7-312 (flygtning og fordrevne befolkningsgrupper) og B7-313 (rehabilitering), som er specifikke for Latinamerika, samt andre vigtige og ikke geografisk bestemte budgetposter som f.eks. posterne vedrørende menneskerettigheder, fødevarer sikkerhed og samfinansiering med ngo'er.

Frigørelserne i 2001 som led i nedbringelsen af UF (uindfriede forpligtelser) beløb sig til 96,6 mio. EUR. De vedrørte 143 forpligtelser.

Budgetpost B7-310 (finansiel og fagligt samarbejde) og B7-311 (økonomisk samarbejde), i mio. EUR

	1995	1996	1997	1998	1999	2000 *	2001**	I alt
Forpligtelser	287,6	262,8	254,1	240,9	104,4	229,7	231,6	1611,1
Betalinger	145,7	151,9	148,8	142,8	158,7	179,5	126,3	1053,7

* Herunder Cuba

** Herunder BA-posten

I 2001 medførte integreringen af de administrative aktiviteter i Kommissionens egne tjenestegrene og disses opfølgning af Kontorerne for Teknisk Bistand visse driftsmæssige forstyrrelser. Desuden forsinkede processen med at decentralisere personalet i hovedsædet ud til delegationerne også tempoet for udbetalinger i forhold til forpligtelser.

4.7.2. Regionalt samarbejde

Det regionale samarbejde er i de seneste år blevet styrket, hvilket dels afspejler viljen til at realisere samarbejdsafsnittet i det biregionale partnerskab, der blev indgået mellem stats- og regeringscheferne i EU, Latinamerika og Vestindien på topmødet i Rio i 1999, og dels har til formål at styrke den igangværende regionale integrationsproces ved et målrettet samarbejde.

4.7.2.1. Horisontale programmer:

Det regionale samarbejde gennemføres navnlig inden for rammerne af såkaldte "horisontale" programmer. Det drejer sig om programmer af gensidig interesse, som finansieres over budgetposten for økonomisk samarbejde, og har til formål at styrke partnerskaber mellem netværk af aktører i EU og Latinamerika (byer, virksomheder og universiteter).

I 2001 blev der ydet støtte til vigtige horisontale programmer som f.eks. ALFA, Al-Invest, Atlas, Urb-Al, Alure og @LIS.

ALFA: Amérique Latine Formation Académique. Dette program tager sigte på at styrke samarbejde af gensidig interesse mellem Latinamerika og EU via samarbejde inden for videregående uddannelser og anspore til oprettelse af varige udvekslinger på biregionalt og regionalt niveau (EU/LA, LA/EU og LA/LA)¹²⁷, især på følgende områder: Teknologi, lægevidenskab, samfundsvidenskab og økonomi. Den anden fase af programmet (ALFA II) dækker perioden 2000 til 2005. Der er i alt 54 ALFA II-projekter i gang til et beløb af i alt 12,45 mio. EUR; EU's bidrag hertil andrager 8,89 mio. EUR. Under første fase af ALFA-programmet er der i alt 104 udvalgte projekter, som er ved at blive gennemført eller afsluttet.

RESCE – Réseau d'Etudes Sociales – Amérique Centrale - Caraïbes – Europe

RESCE (netværk af samfundsstudier - Mellemamerika - Vestindien - Europa) er et netværk, der koordineres af Costa Rica Universitet og omfatter Sorbonne-universitetet, universiteterne i Haag, Salamanca, Nicaragua, El Salvador, La Habana og Centroamericana i Mexico; det har fået indført en « Maestria Centroamericana » (mellemamerikansk bachelorgrad). Der er tale om et samfundsvidenskabeligt bachelor- og forskningsprogram med speciale i socialpolitik, som omfatter et uddannelsesprojekt for lærere eller eksamensbeviser fra forskellige institutioner og diverse fakulteter i de universiteter, der er med i netværket. Det undervisningsmateriale, der i den sammenhæng frembringes, har tjent som pædagogisk støtte til bachelorstudiet. Kommunikationen mellem medlemmerne af netværket er blevet forbedret takket være indførelsen af elektronisk post. ALFA har gjort det muligt at afholde en international konference om emnet socialpolitik, og der er siden blevet udgivet en bog om samme emne (Política Social : vínculo entre estado y sociedad).

AL-INVEST: Decentralt samarbejdsprogram, der støttes af Kommissionen, og som har til formål at fremme kontakter og partnerskaber mellem små og mellemstore virksomheder (SMV) på de to kontinenter med henblik på at fremme samhandel og overførsel af teknologi. Siden programmet blev lanceret i 1996, er der blevet organiseret 250 arrangementer¹²⁸. Der er 330 aktører (handelskamre, industrisammenslutninger, konsulenter i Europa) og 25 000 SMV fra de to regioner, som har deltaget i kontakterne. I 2001 blev 50 sektorspecifikke kontakter udvalgt til at modtage støtte fra EU, og fem ARIEL-foranstaltninger (Active Research In Europe and Latin America, et af instrumenterne under AL-INVEST-programmet). Blandt de mange vellykkede resultater, programmet har resulteret i, kan nævnes tre eksempler:

¹²⁷

http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/alfa/index_fr.htm

¹²⁸

http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/al-invest/index_fr.htm

Møbler (Furniture)'00

Under dette arrangement i Uberlandia (Brasilien) blev der oprettet et europæisk konsortium til at etablere et joint venture med de brasilianske partnere. Investeringen (opførelse af en fabrik i Uberlandias industripark) beløber sig til 12 mio. EUR.

Exhimoda'99

Under dette arrangement i Mexico undertegnede en mexicansk virksomhed en kontrakt med en spansk virksomhed til en værdi af 18 mio. EUR vedrørende oprettelsen af et blandet selskab og konfektion af beklædningsgenstande til det europæiske marked.

FITUR'98

Under dette arrangement i Spanien undertegnede en fransk virksomhed en kontrakt med en paraguayansk virksomhed til en værdi af over 6 mio. EUR vedrørende installation af et affaldsbehandlingsanlæg i Paraguay; investeringen beløber sig til i alt ca. 20 mio. EUR.

ATLAS er et program til støtte for forbindelserne mellem handelskamrene i EU og Latinamerika, og det sigter mod at lette overførslen af knowhow. Der er 200 internationale handelskamre, som er omfattet af dette program, der råder over en bevilling på 2,4 mio. EUR for perioden 2001-2003.¹²⁹

URB-AL¹³⁰ er et program, som tager sigte på at etablere direkte og varige forbindelser mellem de europæiske og latinamerikanske lokalsamfund og fremme udveksling af erfaringer. I første omgang er der således oprettet 8 tematiske netværk. De har resulteret i 65 fælles projekter, der er ved at blive gennemført. URB-AL gør det via sine aktiviteter, som involverer ca. 750 lokalsamfund (lige fra meget store byer til mindre byer) og ca. 100 andre lokale aktører (ngo'er, universiteter, virksomheder osv.), muligt at samle ressourcer og viden i en fælles pulje, således at man bedre kan finde løsninger på problemerne i forbindelse med byudvikling (f.eks. kontrol med bytransporten, bydemokrati, bymiljø osv.).

Som følge af de vellykkede resultater under første fase af programmet, der rådede over et budget på 14 mio. EUR, har Kommissionen godkendt et budget på 50 mio. EUR til anden fase (dvs. over tre gange så meget som til første fase). Denne finansielle indsats vil gøre det muligt at lancere 6 nye tematiske netværk (lokal finansiering og participatorisk budget, bekæmpelse af byfattigdom, boliger i byerne, fremme af kvindernes rolle i de lokale beslutningstagende instanser, byerne og informationssamfundet og borgernes sikkerhed i byerne).

---

¹²⁹ <http://www.eurochambres.be/whatwedo/atlas.htm>

¹³⁰ http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/urbal/index_fr.htm

Udveksling af knowhow

Montevideos byråd (Uruguay), som koordinerer et af URB-AL-programmets netværk, der omfatter **150 europæiske og latinamerikanske lokalsamfund**, har udviklet en ny strategi for socialpolitikker i byer baseret på udveksling af de enkeltes erfaringer og knowhow.

Det har resulteret i **14 projekter**, som skal bidrage til at forbedre udformningen og gennemførelsen af lokale offentlige politikker i vigtige sociale sektorer som uddannelse, sundhed, støtte til ugunstigt stillede eller marginaliserede befolkningsgrupper, bytilvandring, vold i familierne og fremme og forsvar af kvinder.

Alle disse projekter forfølger et og samme mål: At finde frem til en "integreret" strategi for byerne, hvor indbyggerne ikke betragtes individuelt men derimod som en del af familier, grupper og samfund med et indbyrdes samspil.

Under projektet "*Economía solidaria: un sector en desarrollo*", der koordineres af byen Río Claro (Brasilien), søges det således at fremme solidariske økonomiske erfaringer, der afpasses efter de lokale sociale forhold og også fremmer jobskabelsen.

ALURE-programmet¹³¹, der blev startet i 1996 og vedrører økonomisk samarbejde mellem EU og Latinamerika i energisektoren, vil blive afsluttet i 2003. Programmet har med en bevilling på 26 mio. EUR kunnet iværksætte **25 projekter** med inddragelse af ca. 100 aktører i gas- og elsektoren - virksomheder, offentlige myndigheder, ngo'er mv. Programmet har bidraget til at dække de latinamerikanske landes energibehov, både kvantitativt og kvalitativt, og har samtidig fremmet de vanskeligt stillede befolkningsgruppers adgang til disse tjenester og medvirket til at beskytte miljøet. Projekterne har tilført modtagerne en betydelig værditilvækst, primært i kraft af at koncepter og instrumenter, der har bestået deres prøve i den europæiske energisektor, er blevet overført og tilpasset den latinamerikanske kontekst.

CLIOPE : Effektivitet og miljøbeskyttelse i kraftværker

Flere latinamerikanske lande har i de seneste år lidt under el-mangel, især på grund af en betydelig stigning i efterspørgslen og utilstrækkelige investeringer i energiproduktionen. Desuden er der adskillige kraftværker i regionen, som er enormt forurenende og opererer med nedsat effektivitet og begrænset disponibilitet. For at reagere på denne situation har man under det regionale CLIOPE-projekt sat ind på at uddanne ca. 100 latinamerikanske administratorer og teknikere og installere et Internet-netværk med information og ekspertviden til at styrke udvekslingen af knowhow mellem de to regioner. Projektet har på nuværende stadium resulteret i, at der er oprettet tre efter- og videreuddannelsescentre (i Colombia, Argentina og Mexico) og etableret varige forbindelser mellem de forskellige aktører i sektoren, som vil lette forberedelsen af projekter til omstrukturering af kraftværker og køb af moderne kontroludstyr og skabe nye handelsmuligheder for de to regioner.

@LIS-programmet¹³² (Alliance for informationsamfundet) blev vedtaget af Europa-Kommissionen den 6. december 2001 og tager sigte på at fremme informationsamfundet i Latinamerika og bekæmpe den digitale kløft ved at stimulere samarbejdet med de europæiske partnere og bidrage til at løse lokalsamfundenes og borgernes behov med henblik på at opnå en bæredygtig udvikling.

@LIS, der råder over et budget på 85 mio. EUR, hvoraf 63,5 mio. EUR finansieres af EU, tager sigte på alle organer i det civile samfund, navnlig ikke-profitsøgende organer.

¹³¹

http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/alure/kader_en.htm

¹³²

<http://www.europa.eu.int/alisis>

De fleste horisontale programmer blev revideret i 1999 og evalueret i 2000/2001. Resultaterne er generelt set yderst positive, idet man i kraft af programmerne har formået at skabe økonomiske, akademiske, kulturelle og teknologiske bånd mellem de to regioner; det har bidraget til at skabe en større europæisk tilstedeværelse i regionen og til at etablere varige forbindelser mellem regeringer, lokalsamfund, den private sektor og civilsamfundet.

4.7.2.2. Samarbejde med de regionale grupperinger og bilateralt samarbejde

På subregionalt og bilateralt niveau videreførte Kommissionen i 2001 samarbejdet i overensstemmelse med de specifikke prioriteringer, der er fastlagt i de bestående institutionelle aftaler og under hensyntagen til de særlige forhold i hvert enkelt land eller region.

Over budgetposterne B7-310 (finansiel og fagligt samarbejde) og B7-311 (økonomisk samarbejde) er der indgået forpligtelser til subregionale projekter i Mellemamerika, Det Andinske Fællesskab og Mercosur.

a) Mellemamerika

Samarbejdet med Mellemamerika er omfattet af den samarbejdsaftale, der trådte i kraft i 1999.

Kommissionen har i 2001 disponeret over 8 mio. EUR til et toldunionsprojekt inden for rammerne af det økonomiske samarbejde med Mellemamerika.

Hvad angår det bilaterale samarbejde har Kommissionen indgået forpligtelser for 29 mio. EUR til El Salvador, 16 mio. EUR til Guatemala, 9 mio. EUR til Panama, 10 mio. EUR til Costa Rica og 11 mio. EUR til Nicaragua. Disse betydelige budgetmidler viser Kommissionens vilje til aktivt at bidrage til projekter, der styrker og konsoliderer de demokratiske institutioner og retsstaten, regional integration og den økonomiske udvikling og integrering af Mellemamerika i verdensøkonomien.

Udover den bistand, der ydes over budgetposterne "finansiel og fagligt samarbejde" og "økonomisk samarbejde", har EU støttet regionen gennem tiltag, der er finansieret over andre budgetposter. Til udbedring af ødelæggelserne efter naturkatastrofer afsatte Kommissionen i 2001 68 mio. EUR til forskellige rehabiliterings- og genopbygningsprojekter i Mellemamerika (Nicaragua, Guatemala og El Salvador) og Venezuela.

Det regionale program for genopbygning af Mellemamerika (**PRRAC**) er et meget omfattende projekt. Det blev efter Mitch-orkanens hærgen iværksat for en periode på 7 år og tager sigte på at genopbygge og styrke sundheds- og uddannelsessektorerne, som i de fleste lande har lidt alvorlig skade, og kortlægge de miljøforringelsesproblemer, vejrforholdene har forvoldt.

PRRAC er blevet iværksat i kraft af 16 store projekter med en budgetfordeling mellem Nicaragua, El Salvador, Guatemala og Honduras.

PRRAC - Honduras

Ud over disse meget omfattende projekter er der også iværksat mere beskedne projekter, som allerede har givet konkrete resultater, f.eks. det vand- og sanitetsprojekt, der er i gang i Honduras. 70% af målene er nået: Der er bygget 24 vandledninger, andre 16 er ved at være færdige, bygget 52 vandbrønde, uddannet 106 lokale iværksættere og 1 081 familier er blevet undervist i hygiejne og sygdomme, der kan overføres med forurenede vand (30% er under gennemførelse).

b) Det Andinske Fællesskab

Samarbejdet med landene i Det Andinske Fællesskab har til formål at styrke de demokratiske institutioner og retsstaten, støtte den regionale integration, fremme den sociale og økonomiske udvikling og styrke samarbejdet inden for narkotikabekæmpelse og forebyggelse af naturkatastrofer. Støtten til den vanskelige fredsproces i Colombia udgør også en af EU's specifikke prioriteringer i regionen.

Programmet med "fredslaboratorier" i Magdalena Medio-området er den første større aktion, EU iværksætter inden for rammerne af EU's program til støtte for fredsprocessen i Colombia. Det skal gennemføres i 13 kommuner i Magdalena Medio (som er et område, der er ramt af den væbnede konflikt), herunder også i områdets hovedstad, Barrancabermeja. Der er forudsat en EU-finansiering på 35 mio. EUR. Programmet blev forberedt i 2001 og vil blive iværksat i 2002 for en periode på 8 år. Inden for rammerne af det finansielle og faglige samarbejde har Europa-Kommissionen disponeret over 11 mio. EUR til Ecuador til udvikling af afvandingsområdet for Rio Paute og 10 mio. EUR til Venezuela til genopbygningsarbejder i staten Vargas, der er ramt af oversvømmelser. Desuden har Kommissionen i forbindelse med subregionale projekter disponeret over i alt 500 000 EUR (68% af det samlede beløb) til iværksættelse af en undersøgelse om situationen og perspektiverne for de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem EU og Det Andinske Fællesskab. Resultaterne af undersøgelsen forventes at foreligge i 2002.

Undersøgelse af den nuværende situation og perspektiverne for de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem Det Andinske Fællesskab og EU

Dette projekt, der er omfattet af programmeringen for 2001, tager sigte på at opstille en oversigt over de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem EU og Det Andinske Fællesskab (CAN). Behovet for en sådan situationsopgørelse var blevet understreget af de ministre, der repræsenterede de to regioner på det 9. ministermøde mellem EU og Rio-gruppen (Vilamoura, den 24. februar 2000).

Undersøgelingsparametrene blev fastlagt i 2001 og selve undersøgelsen gennemføres i fællesskab (EU/CAN) over en periode på 6 måneder af en gruppe europæiske og andinske eksperter. Analysen skal omfatte fem dele: Udenrigshandel, offentlige udbud, tjenesteydelser, eksterne direkte investeringer og intellektuel ejendomsret.

c) Mercosur

Retningslinjerne for samarbejdet med Mercosur blev fastlagt i den rammeaftale, der blev undertegnet i 1995, og som på sigt skal erstattes af en mere ambitiøs associeringsaftale.

Samarbejdet med Mercosur er baseret på integrationsprocessen i Mercosur og fremskridtene i forhandlingerne om en fremtidig associeringsaftale mellem de to

blokke¹³³. I 2001 blev der disponeret over 5,3 mio. EUR til et toldsamarbejdsprojekt. Det tager sigte på at videreføre integrationsprocessen mellem toldadministrationerne i de fire Mercosur-lande som grundlag for den økonomiske og handelsmæssige udvikling i regionen og forbindelserne med EU.

Inden for rammerne af det finansielle og faglige samarbejde blev der indgået forpligtelser for 2 mio. EUR til projekter vedrørende modernisering af det brasilianske beskatningssystem og 900 000 EUR til forbedring af miljøkvaliteten i Uruguay.

Mercosur – Tekniske standarder

EU støtter integrationsprocessen i Mercosur ved at fremme indførelsen af tekniske rammer, der er nødvendige for at skabe et indre marked. Kommissionen har således siden 1999 gennemført et projekt til 3,95 mio. EUR om tekniske standarder i Mercosur.

På baggrund af udviklingen i interventionssektorerne under programmets gennemførelsesfase har man skønnet det nødvendigt at foretage en regelmæssig tilpasning af foranstaltningerne til de nye nationale og regionale kontekster.

Alle disse foranstaltninger har medvirket til at skabe gunstigere vilkår for både de mellemregionale og de internationale økonomiske udvekslinger, primært gennem institutionel støtte (støtte til nationale organer og til regionale standardiseringsorganer, støtte til strukturer for underretning, information, certificering og akkreditering). Foranstaltningerne på området metrologi (juridisk og industriel) går forud for fremtidige punktuelle aftaler om gensidig anerkendelse. Projektet er baseret på foranstaltninger af generel art og på 8 specifikke underprojekter, der skal gennemføres i Mercosur-landene, og omfatter overførsel af europæisk ekspertise til fagfolk i Mercosur på de forskellige områder i relation til tekniske standarder.

Regionalt samarbejde - Forpligtelser 2001 (budgetpost B7-310 og B7-311)

Region	Projekttitel	Beløb i EUR
Regionalt Latinamerika	- Støtte til landbrugsforskning via CGIAR	6 000 000
	- Euro-latinamerikansk netværk af eksperter med henblik på makroøkonomisk koordination	200 000
	- Alliance for informationssamfundet @LIS	63 500 000
	- WALCUE-S&T Thematic Workshops ALCUE 2001/2002	639 000
	- Networking Central and Eastern Europe and Latin America	234 500
Det Andinske Fællesskab	- Undersøgelse vedrørende de økonomiske og handelsmæssige forbindelser mellem EU og Det Andinske Fællesskab	500 000
Mercosur	- Toldsamarbejde EU-Mercosur	5 300 000
Mellemamerika	- Mellemamerikansk toldunion	8 000 000
I ALT		84 373 500

¹³³ Handelsforhandlingerne med Mercosur blev videreført i 2001 i en vanskelig kontekst, der var præget af de økonomiske problemer i Mercosur-landene og regionen, navnlig forværringen af den økonomiske tilbagegang i Argentina.

4.7.3. Transport og infrastrukturer

Støtten til udvikling af infrastrukturer, som tidligere har været et nøgleelement i udviklingen, er fortsat en vigtig del af samarbejdet med Latinamerika, især når infrastrukturerne gennemføres inden for de generelle rammer for regional integration, forbedring af leve- og sundhedsvilkår og mindselse af risici i forbindelse med naturkatastrofer. Denne sektor tegner sig for ca. 10% af EU-støtten.

4.7.3.1. Vejtransport

Nicaragua - Kommissionen har disponeret over 11 mio. EUR til bygning af vejstrækningen El Guayacan-Jinoteca i 2001.

Ecuador og Peru: integration via vejstrækningen Piura - Guayaquil

Den fysiske integration mellem Ecuador og Peru vil blive forbedret takket være et projekt med rehabilitering af vejstrækningen mellem Piura og Guayaquil. Feasability-undersøgelser til et beløb på 2,8 mio. EUR er under udarbejdelse for anlægget af vejen, broerne og infrastrukturer ved grænseovergangsstedet mellem de to lande. Når resultatet foreligger vil det egentlige rehabiliteringsprojekt kunne iværksættes. EU's støtte til disse anlægsarbejder ventes at andrage ca. 40 mio. EUR (2002-2006). Projektet skal bidrage til at forbedre forbindelserne mellem de to lande inden for rammerne af den bilaterale udviklingsplan, der blev udarbejdet efter undertegnelsen af fredsftalerne i 1998.

4.7.3.2. Vand og sanitet

Behovet for at forsyne befolkningen med drikkevand og sanitetssystemer har medført, at der er iværksat omfattende programmer i forskellige latinamerikanske lande. De igangsatte projekter bidrager til at forebygge epidemier, reducere børnedødeligheden og forbedre sundheds- og hygiejneforholdene. Især i **Bolivia** har myndighederne været særligt opmærksomme på problematikken og udviklet programmet "Agua para todos" (vand til alle) i landdistrikter og byområder.

Bolivia: Drikkevand i departementet Beni

Projektet har været under gennemførelse siden januar 1998 og tager sigte på 125 000 indbyggere i dette departement med en meget spredt befolkning. Det er primært koncentreret om byer med ca. 5 000 indbyggere, men vedrører også mere tyndt befolkede områder. I 2002 forventes det, at der er installeret 50 vandindvindings- og vandledningssystemer i byerne og 400 i de spredte områder som led i dette innoverende projekt, som har støttet sig til mikrovirksomheder og ansøret til medinddragelse af modtagerne. Der benyttes samme fremgangsmåder til installation af 3 000 latriner med septiktank af familietypen, heraf 750 offentlige, et bykloakeringsnet og et vandrensingsanlæg i byen Santa Ana. Sideløbende gennemføres der programmer med uddannelse i forvaltning og vedligeholdelse af infrastrukturerne samt undervisning i hygiejne og sundhed, således at projektet kompletteres og opnår den fornødne levedygtighed. Dette pilotprojekt, som EU støtter med 6 mio. EUR og regeringen med 2,1 mio. EUR, er blevet kopieret i andre af landets departementer.

4.7.3.3. Andre infrastrukturer

El Salvador og Venezuela - I 2001 blev der udarbejdet to programmer for genopbygning af infrastrukturer efter naturkatastrofer: Genopbygningsprogrammet i **El Salvador** til et beløb af 25 mio. EUR til genopbygning af boliger og sociale, økonomiske og tjenestemæssige infrastrukturer efter jordskælvene i januar og februar 2001;

Og genopbygnings- og rehabiliteringsprogrammet i delstaten Vargas i **Venezuela**, bestående af et EU-bidrag på 35 mio. EUR, hvoraf 10 mio. EUR blev ydet inden for rammerne af budgetposten for finansielt og fagligt samarbejde.

Ecuador - Der er taget fat om problematikken i forbindelse med integreret forvaltning af afvandingsområder. Der er tale om et meget komplekst emne, idet det er nødvendigt at beskytte og bevare naturressourcerne, samtidig med at der også tages hensyn til lokalbefolkningens behov for landbrugsjord, og denne befolkning er ofte yderst fattige indfødte. I den sammenhæng er der blevet udarbejdet et projekt for forvaltning af afvandingsområdet ved Paute-floden, som for nylig har forårsaget dødbringende og ødelæggende oversvømmelser. Projektet koster 11 mio. EUR og tager sigte på at forbedre situationen med hensyn til disse ressourcer og stabilisere de miljømæssige og sociale forhold i området.

Transport, infrastrukturer og miljø: Forpligtelser 2001

Sektor	Land	Projektitel	Beløb i EUR
Infrastruktur	El Salvador	Program til støtte for genopbygningen i El Salvador	25 000 000
Infrastruktur	Uruguay	Miljøforbedring/byudvikling i de vestlige kvarterer af Montevideo	900 000
Infrastruktur	Venezuela	Program for social genopbygning i delstaten Vargas	10 000 000
Infrastruktur	Panama	Rehabilitering af byen Panamas historiske bykerne	950 000
Infrastruktur	Nicaragua	Bygning af vejstrækningen El Guayacan-Jinoteca	10 900 000
Miljø	Ecuador	Udviklingsprojekt i Paute-flodbækkenet	11 000 000
I ALT			58 750 000

4.7.4. Fødevarer sikkerhed og udvikling af landdistrikter

I 2001 blev der givet tilladelse til, at der blev gjort en særlig indsats for at gennemføre prioriteringer, der er fastsat i samråd med de latinamerikanske lande om mere hensigtsmæssig forvaltning af naturressourcerne og bæredygtig udnyttelse af produktionsfaktorerne (vandforvaltning, juridiske aspekter og konfliktløsning i forbindelse med køb af landbrugsjord osv.) i landdistrikterne. I denne kontekst fokuserer de projekter, der gennemføres i denne region, ikke kun på at tilfredsstille befolkningens fødevarerbehov på kort sigt, men tager også hensyn til det langsigtede mål om bæredygtig udvikling.

Ecuador - fødevarerikkerhed

I dette land, der både er ramt af et sammenbrud i finanssektoren og de katastrofale konsekvenser af "El Niño", er den fattige andel af befolkningen steget fra 49% til 65% fra 1995 til 2001. For at mindske fødevarerikkerheden hos de fattigste befolkningsgrupper blev der i 2001 iværksat et fødevarerikkerhedsprogram ved en direkte budgetstøtte på 6 mio. EUR, som dels skal støtte de produktive sektorer og dels forbedre ernæringsoplysningen i sundhedscentrene. Støtten til de produktive sektorer i landdistrikterne blev lanceret i 2001 og gennemføres i nært samarbejde med Verdensbanken, civilsamfundet og de centrale og kommunale myndigheder. Formålet er at styrke lokalorganisationernes interventionskapacitet og derved muliggøre strukturelle forbedringer af produktionskapaciteten hos de økonomiske aktører i de dårligst stillede egne af landet. I denne forbindelse yder EU betydelig støtte til to nøglekomponenter, nemlig fonden for lokal investering og systemet til finansiering i landdistrikterne.

Argentina - Integreret projekt for regionen "Ramón Lista"

Det indfødte wichi-samfund lever i regionen Ramón Lista i provinsen Formosa, der ligger i Argentinas nordvestlige del. Befolkningen lever primært på et område på 3 500 km² ved Pilcomayo-flodens bredder.

EU-bistanden skal bidrage til gennemførelsen af en række tiltag inden for almen og faglig uddannelse, ernæring, opførelse af infrastrukturer (veje, huse, sundhedscentre, skoler, vandbassiner, vandledninger osv.), genplantning af skov og miljøbeskyttelse. Projektet, der beløber sig til i alt 8,6 mio. EUR, hvoraf EU betaler 5,5 mio. EUR, har været under gennemførelse siden 1995 (gennemført EU-bevilling: 3,5 mio. EUR). 6 000 personer fordelt på 20 kommuner nyder fordel heraf.

De vigtigste resultater er opnået i infrastruktursektoren, idet der i 2001 blev bygget 64 huse og en række adgangsveje. Desuden er der som led i projektet udviklet et omfattende uddannelsesprogram, modtagerne er blevet forsynet med kommunikations- og transportmateriel og -udstyr, og man har fremmet håndværksmæssige aktiviteter og små virksomheder. Alle aktiviteter er blevet udført med direkte medinddragelse af modtagerne og de lokale organisationer, lige fra programmering til gennemførelse.

Udvikling af landdistrikter/fødevarerikkerhed - Forpligtelser 2001

Sektor	Land	Projekt/programtitel	Beløb i EUR
Udvikling af landdistrikter	Regionalt LA	Støtte til landbrugsforskning via CGIAR	6 000 000
Fødevarerikkerhed	Peru	SA/CE (Seguridad Alimentaria/Comisión Europea)	5 000 000
Fødevarerikkerhed	Honduras	forskellige aktioner	6 696 996
Fødevarerikkerhed	Ecuador	PROLOCAL (Programa de Alivio de la Pobreza y Desarrollo Local Sostenible)	6 000 000
Fødevarerikkerhed	Bolivia	Programa de Apoyo a la Seguridad Alimentaria (PASA)	2 145 901
Fødevarerikkerhed	El Salvador	forskellige aktioner	690 010
Fødevarerikkerhed	Nicaragua	forskellige aktioner	891 312
Fødevarerikkerhed	Guatemala	forskellige aktioner	447 350
I ALT			27 871 569

4.7.4.1. Lokal og regional udvikling

Chile - Som bevis på, at der tages hensyn til miljøaspekterne inden for rammerne af styrkelsen af "god regeringsførelse" og den statslige decentralisering, gennemføres der et projekt med henblik på at udarbejde en udviklingsplan for kystområdet i regionen Coquimbo. Projektet beløber sig til 21,5 mio. EUR og tager sigte på at mindske de negative virkninger af turismen og af fiskeriet for naturressourcerne.

Formålet med projektet er også at løse problemerne med forvaltning af naturressourcer, navnlig vandressourcerne, i de tørre økosystemer i de indre områder.

"Programa Integrado de Gobernabilidad y Descentralización"

Dette program af 4 års varighed er inde i andet gennemførelsesår. Programmet har et budget på i alt 21 mio. EUR og gennemføres i regionen Coquimbo i Chile.

Der er tale om et program til støtte for decentraliseringen og den institutionelle udvikling, og miljødimensionen udgør en integreret del af de forskellige aktiviteter.

Interventionsområderne er lokal/kommunal udvikling i 9 af de 15 kommuner i regionen, økonomisk udvikling i alle 15 kommuner og regionaludvikling og fysisk planlægning i 8 kommuner. I sidstnævnte tilfælde vedrører projektet forvaltning af flodbækkener og kystzonen (400 km kyst).

Den berørte befolkning er systematisk blevet ansporet til at deltage. Således er det inden for rammerne af tiltaget i "Río Choapa"-flodbækkenet brugerne af vandet (hovedsagelig landbrugere), som genopretter funktioner svarende til en flodforvaltningsmyndighed, og i forbindelse med forvaltningen af kystzonen er det indbyggerne i lokalsamfundene "Los Choros" og "Punta de Choros", som har defineret deres udviklingsprojekt i samarbejde med byrådet for La Higuera, som lokalsamfundene hører ind under.

4.7.4.2. Alternativ udvikling

Foruden de af EU iværksatte projekter til støtte for udvikling af landdistrikter er et andet koncept begyndt at vinde indpas, nemlig alternativ udvikling. Det drejer sig om en række foranstaltninger til støtte for overgangen fra et produktionssystem baseret på dyrkning af ulovlige afgrøder til et system baseret på lovlige afgrøder. Dette indebærer ikke blot at der tages hensyn til de rent økonomiske aspekter ved en sådan omlægning, men også til alle de andre fakta, der i bred forstand betinger befolkningens levevilkår i de pågældende områder. Foranstaltninger med henblik på alternativ udvikling træffes på basis af demokratisk samråd med de interesserede parter.

Bolivia og Peru - I disse lande består den alternative udvikling i at tilbyde alternativer til den ulovlige kokaproduktion. De andinske lande betragter Europa-Kommissionens programmer som en strategisk sektorstøtte til bekæmpelse af produktionen og forarbejdningen af narkotika. Programmerne består af komponenter til støtte for alternativ produktion, landbrug, husdyravl, infrastruktur, styrkelse af demokratiet og forvaltning af miljø og skove.

PRAEDAC (Program for strategisk støtte til alternativ udvikling i Chapare)

I partnerskab med landboorganisationerne og kommunerne i Chapare støtter dette program en række projekter for en værdi af over 3 mio. EUR. Kommunerne har gennemført infrastrukturarbejder inden for sanitet, uddannelse, sundhed og vejbygning. Alt arbejdet er udtænkt og gennemført på grundlag af participatoriske metoder: Befolkningen i Chapare har valgt projekterne og gennemført dem sammen med byrådene med et eget finansielt bidrag på 30%. Produktionen af fisk, bananer og ananas til det lokale og subregionale marked har været en stor succes for indbyggerne i Chapare.

Desuden har 400 familier i området nydt fordel af det kreditprogram, som PRAEDAC har støttet, via en lokal finansieringsinstitution. De modtagere, der har opnået kreditter, har investeret en kapital på 1,2 millioner i projekter inden for håndværk, forbedring og markedsføring af husdyravl, landbrugsindustri og økologisk turisme.

4.7.5. *Institutionel støtte*

Kommissionens indsats på dette område¹³⁴ tager navnlig sigte på at bidrage til virkeliggørelsen af målet om styrkelse af den institutionelle kapacitet, god regeringsførelse og overholdelse af retsstatsprincippet. Den indgår som led i den intervention, der gøres rede for i Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg om et nyt partnerskab mellem Den Europæiske Union og Latinamerika på tærsklen til det 21. århundrede.¹³⁵

4.7.5.1. Institutionel støtte på nationalt niveau

Dette omfatter to kategorier af tiltag. En første serie tiltag tager sigte på at støtte de latinamerikanske regeringers bestræbelser for at konsolidere retsstaten ved at bidrage til at forbedre de offentlige myndigheders funktion og fremme "god regeringsførelse", også på lokalt og kommunalt niveau. En anden serie tiltag består i at støtte statslige reform- og decentraliseringsprogrammer gennem modernisering af de centrale og lokale administrationer, skattereform, rationalisering og modernisering af de offentlige serviceorganer og uddannelse af personalet i de statslige institutioner. I 2001 blev der godkendt 3 projekter for et beløb på i alt 22,1 mio. EUR.

Institutionel styrkelse - Forpligtelser 2001

Institutionel styrkelse	Land	Projektitel	Beløb i EUR
Retsvæsen	Guatemala	Program til støtte af reformen af retsvæsenet	10 150 000
Skattesystem	Brasilien	Støtte til modernisering af det brasilianske skattesystem	2 350 000
Decentralisering	Costa Rica	Styrkelse af kommuner og decentralisering	9 600 000
I ALT			22 100 000

4.7.5.2. Regional integration

EU lægger også stor vægt på regional integration. I denne sektor har Kommissionen gennemført samarbejdsforanstaltninger med sigte på at støtte den regionale integrationsproces og give de berørte lande mulighed for at opnå den kapacitet og de institutioner, der er nødvendige for at blive integreret i det internationale system. I 2001 blev der godkendt 3 projekter til fordel for Mellemerika, Mercosur og Det Andinske Fællesskab for et beløb på i alt 13,8 mio. EUR.

4.7.6. *Makroøkonomiske politikker*

I 1999-2000 har Kommissionen anvendt makroøkonomisk bistand som et instrument for samarbejde med Latinamerika ved at yde finansiel støtte til Verdensbankens HIPC-initiativ (« High Indebted Poor Countries ») til fordel for Bolivia, Honduras og Nicaragua. Kommissionens bevillinger til dette initiativ beløber sig til 45 mio. EUR. Den deltager desuden i samarbejde med andre donorer i finansieringen af undersøgelsesprogrammer vedrørende makroøkonomiske politikker. I 2001 støttede

¹³⁴ KOM(2000) 212 endelig af 26.04.2000 og Rådets og Kommissionens erklæring af 10. november 2000
¹³⁵ KOM (1999) 105 endelig af 09.03.1999, ved de forskellige « Country Strategy Papers »

Kommissionen således et undersøgelsesprogram under CEPAL's ledelse om analysen af de makroøkonomiske vilkår og de offentlige finanser.

4.7.7. Sociale tjenester: sundhed og uddannelse

4.7.7.1. Sundhed

Der er i øjeblikket to forskellige profiler for dødelighed og sygdomsfrekvens i Latinamerika, som hver især afspejler fattigdomssituationen eller modsat de sundhedsproblemer, der er typiske for mere udviklede samfund. På det offentlige budget afsættes der et klart utilstrækkeligt procenttal til sundhedsområdet, forvaltningen af sundhedstjenesterne er uhensigtsmæssig og adgangen til sundhedsydelser er begrænset. I øvrigt dækker socialsikringen under 33% af befolkningen. Desuden er der en tendens til at koncentrere de finansielle og menneskelige ressourcer til sundhedssektoren i byområderne, men selv i de tilfælde hvor der er tjenester til rådighed, er det kun de mest velstående befolkningsgrupper, der har adgang til dem.

I øjeblikket gennemføres der 11 samarbejdsprojekter med Latinamerika på sundhedsområdet, især i form af støtte til institutionel infrastruktur.

I Venezuela bidrager to projekter til at støtte hospitalssektoren og sundhedssystemet for et beløb på 13,5 mio. EUR.

I Peru gennemføres der to projekter for et beløb på i alt 3,5 mio. EUR, som tager sigte på at støtte reformen af sundhedssektoren.

I de mellemamerikanske lande gennemføres der 5 projekter til styrkelse af sundhedssystemet for et beløb på i alt 29,6 mio. EUR.

I Bolivia står man for at lancere et projekt på 25 mio. EUR til støtte for sundhedssektoren.

I Brasilien er der afsat 900 000 EUR til finansiering af det bioteknologiske center i São Rafael. Projektet løber nu på andet år.

Guatemala – « Apoyo a la Reforma del sector salud »

Projektet APRESAL, som EU bidrager til med 11,3 mio. EUR, er blevet en uundværlig partner for sundhedsministeriet. Dets hovedaktiviteter, som især gennemføres i departementet Alta Verapaz, hvor der lever en stor indfødt befolkningsgruppe, vedrører forbedring af infrastrukturer og udstyr, adgang til vand og sanitære tjenester og tilrådgivningsstillelse og korrekt brug af essentielle lægemidler og den traditionelle lægevidenskab.

Projektet udvikler originale og effektive arbejdsmetoder, en bedre forvaltning af tjenester og en bedre uddannelse af de menneskelige ressourcer i denne sektor. For at nå sine mål og gennemføres sine aktiviteter inddrager APRESAL i sit arbejde både sundhedsministeriets personale og medarbejdere fra ikke-statslige organisationer og basissamfund.

Det overordnede mål er at sikre, at resultaterne og de indhøstede erfaringer er bæredygtige for at forbedre arten og indholdet af fremtidige tiltag. Det er vanskeligt at måle projektets direkte fordele for sundhedsområdet, men det kan slås fast, at de aktiviteter, der er udført under APRESAL, har bidraget positivt til etableringen af et vaccinationssystem, som sikrer en passende dækning af befolkningen. I øvrigt er det, efter at sundhedsmyndighederne er passeret i projektets indflydelsesområde, konstateret, at mørdedødeligheden i regionen Alta Verapaz er faldet med 50%. Andre af de hidtidige resultater viser en forbedring i adgangen til sekundær sundhedspleje, sanitet og adgang til drikkevand i området. Desuden er der blevet indført system med sundhedsoplysning i skolerne.

Nicaragua : Decentraliseret sundhedspleje

Det overordnede mål for projektet "Fortalecimiento del Sistema de Salud de Nicaragua" (EU-bidrag: 14 mio. EUR) er at øge det offentlige sundhedssystems effektivitet. De aktiviteter, der finansieres under projektet, er koncentreret i landets nordlige del og dækker en befolkning på ca. en million personer.

Projektet bygger på en integreret strategi, hvori der tages hensyn til kriterier vedrørende kvalitet, disponibilitet og samfundsdeltagelse. Optimeringen af sundhedsressourcerne er baseret på en decentraliseret organisation af sundhedstjenesterne, der er koncentreret om primær sundhedspleje og tilrettelagt afhængigt af de forskellige serviceydelsesniveauer. Projektet er ved at blive gennemført; de forventede resultater er en funktionel organisation af decentraliserede sundhedstjenester, der udvikles integreret og gradvis og baseres på en passende geografisk fordeling og hensigtsmæssig dækning af befolkningen.

4.7.7.2. Uddannelse

EU's samarbejde med Latinamerika på uddannelsesområdet er udformet således, at de lokale aktioner gennemføres til fordel for og af de lokale deltagere, idet der tages hensyn til de identificerede prioriteter. På den måde vil overtagelsen af ejerskabet til resultaterne og tilpasningen af de iværksatte strategier og udviklede metoder blive lettet og få multiplikatoreffekt.

Europa-Kommissionen har udviklet en række tiltag inden for rammerne af sociale udviklingsprojekter hvor der især er lagt vægt på uddannelses- og erhvervsuddannelseskomponenterne, med sigte på at udligne de bestående skævheder, bl.a. med hensyn til at adgang til obligatorisk undervisning og til at erhverve den kompetence, der giver individet mulighed for at integrere sig i samfundslivet gennem arbejde og personlig udvikling, samt reducere de faktorer, der fører til mislykkede resultater.

Der gennemføres i øjeblikket 14 samarbejdsprojekter med Latinamerika inden for almen og erhvervsfaglig uddannelse. Nogle af dem indeholder aspekter, der er væsentlige for uddannelsesreformen, andre strukturelle aspekter, herunder indførelse af unge på arbejdsmarkedet, og specifikke erhvervsuddannelsesaspekter.

El Salvador - Apoyo al proceso de reforma de la educación media en el área técnica EU-bidrag: 14,2 mio. EUR

Dette projekt tager sigte på at forbedre undervisningssystemet på mellemniveau, navnlig den tekniske mellemuddannelse, og fremme lige vilkår og ligestilling mellem kønnene ved at støtte den nationale uddannelsesreform gennem en række aktioner, der skal omdanne 22 nationale institutioner for teknisk mellemuddannelse, der er fordelt i landets 14 departementer, til "eksemplariske centre".

APREMAT er blevet en uundværlig partner for undervisningsministeriet og spiller en fremtrædende rolle i reformen af den tekniske mellemuddannelse.

Efter en fase med partcipatorisk udarbejdelse af pædagogiske nyheder er der under projektet blevet udviklet et tæt samarbejde med de vigtigste aktører med henblik på at indføre nye undervisningsmodeller. Foruden undervisningsministeriet og uddannelsesinstitutionerne i hele landet er også virksomhederne, statslige og ikke statslige organisationer, handelskamre osv. involverede i denne beslutningsproces.

Den kvalitative forbedring af den tekniske uddannelse, hvorunder der også tages hensyn til kønsaspektet og miljøet, vil kunne udgøre en grundlæggende støtte til landets kulturelle, sociale og økonomiske udvikling.

**Peru - Programa marco de formación profesional tecnológica y pedagógica
EU-bidrag: 9 mio. EUR**

Dette projekt omfatter to komponenter: PROTEC (teknisk uddannelse) og PROEBI (uddannelse af tosprogede lærere). PROTEC-komponenten tager sigte på at afhjælpe manglerne i en politik, der ikke er helt klar med hensyn til teknisk uddannelse, mindske mangelen på økonomiske og menneskelige ressourcer og forbedre uddannelseskvaliteten. I 2001 blev der uddannet ca. 9 000 personer. Der er etableret et netværk af 13 højere tekniske institutter fordelt i de vigtigste regioner i Peru.

Formålet med PROEBI-komponenten er at uddanne tosprogede lærere i Perus Amazonas-område. De indfødte folk i Amazonas-området har deltaget aktivt i identifikationen, udformningen og gennemførelsen af projektet. Der er gennemført et tæt tværfagligt samarbejde mellem antropologer, sprogfolk, pædagoger og indfødte specialister.

4.7.7.3. Støtte til vanskeligt stillede befolkningsgrupper

Bistanden til vanskeligt stillede befolkningsgrupper, især i byerne, kræver en tværfaglig tilgang og en aktiv solidaritet mellem aktørerne. Formålet er at fremme en virkelig konvergens af ekspertise og engagement med henblik på at opnå en integreret udvikling, der både skal genoprette de pågældende menneskers værdighed og kulturelle stolthed og bekæmpe den økonomiske fattigdom.

El Salvador - I december 2001 blev projektet "Social forebyggelse af vold og ungdomskriminalitet i El Salvador" til et beløb af 9,2 mio. EUR godkendt. Det sigter mod at mindske ungdomskriminaliteten og styrke den sociale integration af 50 000 udsatte unge mellem 10 og 25 år, der lever i hovedstadsområdet San Salvador.

I denne sektor gennemføres der i øjeblikket 16 samarbejdsprojekter i Latinamerika for et beløb på i alt 116,7 mio. EUR.

Brasilien - Støtte til vanskeligt stillede befolkningsgrupper i byområderne omkring Rio de Janeiro og São Paulo (EU-bidrag : 12 611 792 EUR)

I Brasilien lever 70% af befolkningen i byområder. Europa-Kommissionen har i tre år bidraget betydeligt til at bekæmpe udstødelsen i byerne ved at deltage aktivt i et socialt byudviklingsprojekt, der gennemføres i samarbejde med kommunerne Rio de Janeiro og Santo André (delstaten São Paulo).

Santo André kommunes indsats er flere gange blevet anerkendt og rost af myndighederne i Brasilia, bl.a. i forbindelse med det seneste verdenstopmøde "Istanbul + 5", som fandt sted i New York i juni 2001.

I denne kommune blev der i 1999 iværksat en udbedring af infrastrukturer, som for 60% vedkommende nu er afsluttet, i slumkvartererne Sacadura Cabral og Tamarutaca.

I perioden 2000-2001 modtog over 3 000 personer en faglig uddannelse, der gør det muligt for dem bedre at komme ind på arbejdsmarkedet. Over 1 100 børn og unge deltog i 2001 i uddannelses- og beskæftigelsesaktiviteter (håndværk, musik, dans og sport), der blev gennemført som supplement til skoleprogrammet. 250 kvinder deltager årligt i aktiviteter vedrørende problematikken med ligestilling mellem kønnene og vold i familierne. 370 handicappede deltog i specifikke projekter, der skal styrke deres integration i samfundet.

Argentina - Acción de Apoyo integral a la socialización de menores marginados en el Gran Buenos Aires. EU-bidrag: 9 mio. EUR

Dette projekt udvikles på grundlag af en fælles forvaltningsmodel, der støttes af et blandet institutionelt organ, som koordinerer EU's tiltag med det arbejde, der gennemføres af de argentinske offentlige myndigheder på nationalt plan, provinsniveau og lokalt, og de aktiviteter, civilsamfundets organisationer udfører.

Projektets største fortjeneste er at have bidraget til at skabe bånd mellem staten og de repræsentanter for det civile samfund, der deltager i aktionerne til fordel for børn og unge. Opførelsen og/eller udstyringen af 58 kontorer til ikke-statslige organisationer, gennemførelsen af 40 uddannelseskurser for 3 600 fagfolk i den offentlige administration og det civile samfund, den direkte fokusering på over 3 000 børn i forbindelse med socio-sanitær forebyggelse, styrkelsen og udviklingen af 5 nye ngo-netværk med i alt 300 organisationer, der beskæftiger sig med dette område, bevidstgørelsen af samfundet gennem mediernes information om børns og unges forhold (udgivelse af tidsskriftet "FORO DE PROAMBA", 6 200 minutters radiooptale, 16 tv-indslag, 30 filmoptagelser af PROAMBA's arbejde, publikation af 6 bøger om emnet og en dokumentarfilm osv.) bidrager afgjort betydeligt til virkeliggørelsen af målet.

**Paraguay- AMAR: Integreret bistand til stærkt udsatte mindreårige
bidrag på 10 030 000 EUR**

I 1996 var 41% af Paraguays 4,1 mio. indbyggere under 15 år, og det kunne på baggrund af de 130 000 fødsler om året forventes, at befolkningen vil være fordoblet efter 22 år. Migrationen fra landdistrikterne til byerne var enorm, og slumkvartererne bredte sig hastigt. Projekterne til fordel for vanskeligt stillede familier var få og ineffektive. På den baggrund har EU besluttet at støtte Paraguays sekretariat for sociale anliggender med et tilskud på 10 mio. EUR, som dækker 79% af budgettet for AMAR-projektet, som tager sigte på at minimere de sociale risici, de unge udsættes for, gennem tiltag, der fremmer deres personlige udvikling, forbedre familiernes levevilkår og styrke samfundets institutioner.

Dette projekt af 5 års varighed, som startede i februar 1999, har formålet at oprette en generel planlægning med alle de lokale aktører, således at ressourceanvendelsen og komplementariteten optimeres. Et tæt samarbejde mellem staten, den lokale kirke og AMAR har gjort det muligt at nå et første resultat: Tusindvis af mindreårige uden papirer er blevet registreret i folkeregistret. Der var forudset en pilotfase på 18 måneder for projektet. Derefter blev den første indsats, der alene bestod i bistand, afløst af iværksættelsen af aktiviteter, der bidrager til at forsyne familierne med indkomster.

Social udvikling - Forpligtelser 2001

Sektor	Land	Projektitel	Beløb i EUR
Sundhed	El Salvador	Rehabilitering af Hospital de Sonsonate	700 000
Uddannelse	El Salvador	Styrkelse af Facultad Multidisc.Paracental Un. El Salvador	129 500
I ALT			829 500

4.7.8. tematiske politikker

4.7.8.1. Europæisk initiativ for demokrati og beskyttelse af menneskerettighederne (EIDHR)

I 2001 var det gennem EIDHR muligt at støtte projekter i Syd- og Mellemamerika for et beløb på over 15 mio. EUR. Desuden blev der i 2001 iværksat to flerårige

regionalprogrammer (2001-2004) (17,5 mio. EUR over 2000-budgettet); deres formål er at bidrage til at fremme menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder i landene i Det Andinske Fællesskab og Mellemamerika. De aktiviteter, der gennemføres inden for rammerne af disse programmets forskellige indsatsområder, skal gennemføres af ikke-statslige organisationer, universiteter og uafhængige institutioner. Desuden vil der blive iværksat mikroprojekter i Colombia og Mexico for en værdi af 1,1 mio. EUR.

Under EIDHR er der afsat ca. 3,7 mio. EUR til 5 projekter med henblik på at **fremme og forsvare menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder**. I Ecuador er der ydet ca. 1 mio. EUR til et program, som tager sigte på at beskytte migranternes og deres familiers menneskerettigheder, især kvinder og børn, som er ofre for slavehandel på grund af de store problemer, landet har haft siden 1998. Der er ydet 450 000 EUR til et projekt, som sigter mod at forbedre de juridiske rammer for børn i El Salvador, Costa Rica, Guatemala, Nicaragua og Honduras og sikre opfølgningen af den nyeste forskning vedrørende handel med og kommerciel udnyttelse af børn. Endelig er der ydet 230 000 EUR til tilrettelæggelsen af en konference, til publikation af "bedre metoder", til udpegelse af forligsmænd og til udveksling af erfaringer med institutionernes arbejde og udvikling af et tættere samarbejde mellem Latinamerika, Vestindien og EU. Målet med dette projekt er at støtte arbejdet med at styrke ombudsmandsfunktionen og de nationale foranstaltninger til beskyttelse af menneskerettighederne i Latinamerika og Vestindien, i overensstemmelse med de demokratiske traditioner. Der er ydet 2,2 mio. EUR til støtte for 5 rehabiliteringscentre for torturofre i Latinamerika.

Støtten til demokratisering og styrkelse af retsstaten er kommet 6 projekter til gode med et beløb på ca. 3,6 mio. EUR. Der er ydet 848 000 EUR til et projekt, der skal udvikle aktiviteterne i ANDI-netværket (Children's Rights News Agency), som omfatter fem pressebureauer, der har mobiliseret sig for at forsvare børns rettigheder i Brasilien; projektet gavner direkte medlemsorganisationer, studerende, virksomheder, mediefagfolk og organisationer, der hjælper børn og unge. I Argentina er der ydet 400 000 EUR til et projekt med henblik på at fremme borgernes deltagelse i beslutningstagningen og lette dialogen mellem civilsamfundets organisationer og staten i fem af landets regioner. Projektet tager også sigte på at styrke lige vilkår for mænd og kvinder og fremme beskyttelsen af menneskerettighederne som led i demokratiseringen.

Støtten til **konfliktforebyggelse** og **genoprettelse af fred** er en af EIDHR's store prioriteter. I 2001 støttede EIDHR 4 projekter i Syd- og Mellemamerika for et beløb på over 3,6 mio. EUR. I Colombia gennemføres der et projekt for over 1,3 mio. EUR, som skal bidrage til at beskytte Uraba-samfundenes grundlæggende rettigheder; disse samfund trues af forflyttelse på grund af den konflikt, der hærger i landet. Desuden skal to andre projekter i Colombia medvirke til at styrke og udvikle 900 kommunale forligsmænds arbejde med henblik på at beskytte og fremme menneskerettighederne (560 000 EUR) og styrke det civile samfund som en nøgleaktør i løsningen af den væbnede konflikt i Colombia; projektet vil søge at omdanne byen Barrancabermeja til en fredsregion (984 000 EUR). I Guatemala gennemføres der et projekt med henblik på at fremme en fredskultur og forsoning af ofrene for borgerkonflikten i 3 kommuner i departementet Alta Verapaz.

I 2001 støttede EIDHR den demokratiske overgang ved at udsende en **EU-valgobservationsmission** til parlamentsvalget den 4. november 2001 i Nicaragua.

Denne mission bestod af et hovedhold på 6 medlemmer, 8 langvarigt udsendte observatører og 36 kortvarigt udsendte observatører for første valgrunde og 30 kortvarigt udsendte observatører for anden runde (998 915 EUR).

4.7.8.2. Ligestilling mellem mænd og kvinder

Fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder er et tværgående mål, som der systematisk tages hensyn til ved udarbejdelsen af samarbejdsprojekter.

Der gennemføres i øjeblikket to projekter, der specifikt vedrører kvinder i Latinamerika.

**Panama - PROIGUALDAD : Udfordringen med lige vilkår for kvinderne
EU-bidrag: 9,8 mio. EUR**

Dette projekt blev iværksat for 4 år siden og har gjort det muligt at forbedre de panamanske kvinders levevilkår.

PROIGUALDAD har med støtte fra 31 institutioner, 26% fra den offentlige sektor og 74% fra det civile samfund, opnået at styrke de kvindeorganisationer i byerne og landdistrikterne, som deltager i dette ambitiøse program. Disse aktører vil kunne fortsætte med at fremme ligestillingen, når projektet er afsluttet.

Der er gennemført foranstaltninger med henblik på at bevidstgøre om problematikken med ligestilling mellem mænd og kvinder i den offentlige sektor. Der er blevet taget bedst fat om denne problematik i uddannelsessystemet takket være uddannelse af menneskelige ressourcer og udvikling af hensigtsmæssige metoder.

Desuden er der i 2001 blevet gennemført adskillige oplysningsforanstaltninger om dette emne. Det bør fremhæves, at den landsdækkende multimedie-kampagne om sexistiske stereotyper¹³⁶ har vundet genklang.

**Paraguay - RED-CIDEM : Decentralisering til fordel for kvinderne
EU-bidrag: 8,2 mio. EUR**

Som led i den demokratiske overgang i Paraguay gennemføres projektet "Red de Centros de Iniciativas y Desarrollo para la Mujer", som tager sigte på at styrke de paraguayanske kvindeorganisationer og fremme deres aktive deltagelse i udviklingen. I finansieringsaftalen er det forudsat, at der skal oprettes 14 centre i forskellige af landets departementer, og heraf var der pr. 31. december 2001 oprettet 9.

Hver enkelt af disse strukturer spiller en fundamental rolle i den nyiværksatte decentraliseringsproces, og med at den i en forsøgskommune fremmer en lokaludviklingsplan, hvori der tages hensyn til de maskuline og feminine særtræk, og samtidig støtter departementernes myndigheder med at træffe foranstaltninger til gennemførelse af den nationale plan for lige vilkår for mænd og kvinder.

Disse tiltag er blevet suppleret med henvisning af 12 000 personer til kompetente organismer, uddannelse af 4 000 støttemodtagere og bidrag til udarbejdelse, bekendtgørelse, udbredelse og anvendelse af lov nr. 1600 om forbud mod vold i hjemmene. Forud for kommunalvalgene undertegnede alle partiernes kandidater et charter for god adfærd og solidaritet, hvori indsatsen for at fremme og forsvare kvindernes rettigheder også var anført som en prioritet. Projektet har primært bidraget til at skabe gensidigt tillidsforhold mellem de sociale aktører og de offentlige institutioner og opbygge et nyt borgerskab i Paraguay.

4.7.9. *kohærens med eu-politikkerne*

Generelt set er politikken for udviklingssamarbejdet med landene og regionerne i Latinamerika kohærent med de øvrige EU-politikker. Det er f.eks. tilfældet med EU's konkurrencepolitik, som fremmer harmoniseringen af frie konkurrenceregler, eller politikken for Eurostat, som er rede til at udbrede EU's knowhow til andre regionale

¹³⁶ <http://www.proigualdad.com/index2.htm>

organisationer, som ikke er nået så langt i deres integration som EU. På samme måde giver EU's forskningspolitik de latinamerikanske lande mulighed for at svare på de forslagsindkaldelser, der er forudset i den internationale del af rammeprogrammerne for forskning.

På handelsområdet sikres kohærensens ved, at der ydes støtte til samarbejdsaktioner (seminarer med præsentation), som fremmer udbredelsen af den generelle præferenceordning (GSP) til landene i Mellemamerika og de andinske lande. Desuden er de regionale samarbejdsforanstaltninger, der tager sigte på at styrke den regionale integration og oprettelsen af fælles markeder, kohærente med EU's handelspolitik. De handelsaftaler, der er forhandlet på plads eller som der forhandles om med visse latinamerikanske lande eller landegrupper, bidrager også til at øge samhandelen mellem disse lande og EU og dermed til at skabe en fælles økonomisk og social udvikling.

4.7.10. Samarbejde med andre donorer

Samarbejdet mellem Kommissionen og andre internationale organisationer er særligt tæt i Latinamerika. Her er de pågældende institutioner væsentlige partnere for den europæiske samarbejdspolitik. De bidrager til at finansiere projekter af fælles interesse bl.a. inden for fattigdomsbekæmpelse og styrkelse af demokratiet.

4.7.10.1. Den Interamerikanske Udviklingsbank (IDB)

Kommissionen har siden 1997 bidraget til IDB's finansielle operationer med 57 mio. EUR og finansierer i øjeblikket to vigtige trustfonde, der administreres af IDB: den særlige fond for teknisk bistand (4 mio. EUR), som finansierer udsendelse af eksperter fra EU-medlemslandene, der foretager undersøgelser til forberedelsen af IDB-projekter, og den særlige fond for SMV'er (15 mio. EUR), som finansierer mikrokreditter på op til 540 000 EUR. Kommissionen finansierer ligeledes l'Instituto de Desarrollo Económico y Social (INDES), et regionalt projekt til støtte for uddannelsen af projektledere på sundhedsområdet i Latinamerika.

Kommissionen yder desuden aktiv støtte til en række rådgivende grupper (Colombia, El Salvador, Guatemala, Honduras og Mellemamerika - genopbygning), som ledes af IDB, hvor de internationale donorer mødes for at koordinere deres aktiviteter i de pågældende lande.

Foruden disse aktiviteter blev der i 2001 etableret en programdialog mellem de to institutioner. Kommissionens tjenestegrene (RELEX og AIDCO) rejste i oktober 2001 til Washington for at møde de respektive BID-ansvarlige og udveksle nærmere synspunkter om situationen i Latinamerika, og om deres respektive programmeringsprioriteter, mulighederne for samarbejde og for forbedring af samarbejdet.

I denne forbindelse færdiggjorde Kommissionen og IDB i 2001 et aftalememorandum, der skulle danne rammen om et mere indgående samarbejde om et række i fællesskab udvalgte prioriterede emner: konsolidering af demokratiet, mindskelse af fattigdommen og de sociale uligheder, regional integration og udvikling af informationsteknologier. De to institutioner ventes at undertegne dette aftalememorandum i maj 2002 i forbindelse med topmødet i Madrid.

I oktober 2001 aflagde en mission fra Europa-Kommissionen besøg hos IDB i Washington DC. I den anledning blev der identificeret nye samarbejdsperspektiver inden for støtte til mikrovirksomheder og regionale projekter. Kommissionen finansierer ligeledes Instituto de Desarrollo Económico y Social (INDES), som er et regionalt projekt til støtte for udvikling af projektførere på sundhedsområdet i Latinamerika. De lande, hvor samarbejdet mellem IDB og EU vil kunne få størst indvirkning, er Bolivia, Brasilien, Ecuador, Honduras, Nicaragua og Peru.

4.7.10.2. Verdensbanken

I juli 2000 undertegnede EU en aftale om ydelse af bidrag til den trustfond, der er oprettet inden for rammerne af HIPC-initiativet (initiativet for højt forgældede fattige lande), forvaltes af Verdensbanken og tager sigte på landene i Asien og Latinamerika. EU's bidrag beløber sig til 54 mio. EUR, hvoraf 45 mio. skal bruges til at finansiere gældslempelse i lande som Bolivia (14 mio. EUR), Honduras (12 mio. EUR) og Nicaragua (14 mio. EUR). Alle bidragene til landene i Latinamerika er blevet betalt i 2001.

De to institutioners låneprogram indgår som led i en kontekst med politiske og sektorspecifikke reformer. Der ydes ofte budgetstøtte. Verdensbanken betegner denne form for tiltag som **programlån** - som adskiller sig fra de "klassiske" lån til projekter eller strukturtilpasning. Programmerne skal gennemføres over en periode på 5 til 10 år, i visse tilfælde helt op til 16 år. Der er ligeledes forudset budgetstøtte i forbindelse med sektorprogrammer af 2-3 års varighed.

4.7.10.3. USA's agentur for international udvikling (USAID)

EU har sammen med USAID engageret sig i den nye transatlantiske dagsorden (NTA) og den fælles handlingsplan. Der opretholdes regelmæssige kontakter med hensyn til områder af fælles interesse: udvikling af den private sektor, styrkelse af institutionel kapacitet, støtte til demokratiske institutioner, menneskerettigheder, decentralisering osv. Hambourgs institut for iberisk-amerikanske studier og *Inter American Dialogue* fra Washington, DC, har gennemført en undersøgelse af, hvordan udviklingsproblemerne i Mellemamerika evalueres. Denne analyse, som har fået en yderst positiv modtagelse af USAID, indeholder forslag til en model for regional økonomisk integration og forslag om demokratisk styrkelse af institutioner, fremskridt henimod en toldunion og monetær union og reform af skatte- og budgetsystemerne i landene i regionen.

4.7.10.4. Organisationen af Amerikanske Stater (OAS)

I 2001 mødtes de EU-medlemsstater, der har status som permanente observatører i OAS, månedligt for at drøfte spørgsmål af interesse for EU og føre dialog med højtstående repræsentanter for OAS. OAS, som ikke er en finansieringsinstitution, og som kun intervenserer i partnerskab med andre organisationer, har vist sin store evne til at indsamle midler (36 USD for hver 1 USD tilskud). Under en mission i oktober 2001 blev der udvekslet synspunkter om tre aktivitetsområder: mindskelsen af risici i forbindelse med naturkatastrofer - et område, hvor OAS har vist sig særlig effektiv, og har opnået et godt samarbejde med de lokale myndigheder og ngo'er, fremme af demokratiet samt endelig arbejdet i Den Interamerikanske Kommission for Kontrol med Narkotikamisbrug. Samarbejdet mellem EU og CICAD begyndte for 8 år siden gennem tilskud til bekæmpelse af handelen med kemiske stoffer, som er nødvendige for at fremstille narkotika.

4.7.10.5. Den Europæiske Investeringsbank

Som signatar af rammeaftaler med 15 latinamerikanske lande og som en fremtrædende europæisk aktør i regionen bidrager EIB til finansieringen af investeringsprojekter, der er af fælles interesse for landene i EU og Latinamerika. EIB har som Kommissionens partner bl.a. intervenseret inden for industri, energi, telekommunikation, vand og sanitet samt transport. I 2001 blev der ydet 365,20 mio. EUR til foranstaltninger i Argentina, Brasilien, Panama og Mexico. I juni 2001 aflagde et hold fra Kommissionen besøg i EIB's direktorat for Latinamerika. I den forbindelse blev der identificeret tre overordnede samarbejdsområder, nemlig risikovillig kapital, finansiering af små og mellemstore virksomheder og forøgelse af EIB's lån til projekter i den private sektor.

EIB-projekter undertegnet i 2001

Land	Projektitel	Sektor	Beløb (mio. EUR)
Mexico	Vetrotex America	Industri	15,91
Panama	Cable & Wireless Panama II	Telekom	54,23
Argentina	VW Argentina	Industri	46,61
Argentina	Central Dock Sud	Energi	77,33
Brasilien	COMGAS	Energi	46,80
Brasilien	Vega Do Sul	Industri	58,00
Brasilien	Veracel Foresty	Landbrug	32,74
Brasilien	Light Electricity distribution	Energi	33,58
I alt			365,20

4.7.11. ECHO

I 2001 bevilgede ECHO (Det Europæiske Fællesskabs Kontor for Humanitær Bistand) 35,05 mio. EUR til humanitær bistand til de latinamerikanske lande. De to vigtigste interventionsområder er Colombia og El Salvador. I Colombia har ECHO siden 1997 ydet bistand til personer, der på grund af konflikten mellem forskellige væbnede grupper og regeringen er blevet fordrevet internt i landet, især i perioden umiddelbart efter at de er blevet fordrevet. I El Salvador har bistanden fra ECHO gjort det muligt at tilvejebringe midlertidige nødly, rent vand, sanitære systemer og lægemidler til de befolkningsgrupper, der er blevet berørt af de to jordskælv i begyndelsen af 2001.

En række andre tiltag har gjort det muligt at reagere på naturkatastrofer i Bolivia, Paraguay, Peru, Guatemala, Honduras og Nicaragua og til fordel for de befolkningsgrupper, der er fordrevet som følge af konflikten i Chiapas i Mexico. Desuden har ECHO inden for rammerne af sit DIPECHO-program lanceret en række projekter, som tager sigte på at gøre de lokale befolkninger i Det Andinske Fællesskab og Mellemamerika bedre rustet til at modstå naturkatastrofer.

ECHO: Finansieringsafgørelser 2001

Land	Projekttitel	Beløb (mio. €)
Bolivia/Paraguay	Humanitær bistand til befolkningsgrupper, der er ramt af oversvømmelser og tørke i Bolivia og af tørke i Paraguay	1,950
Colombia	Humanitær bistand til fordrevne personer i Colombia	10,000
El Salvador	Humanitær bistand til befolkningsgrupper, der er ramt af jordskælvene den 13. januar og den 13. februar 2001	10,000
Guatemala/Honduras/ Nicaragua	Humanitær bistand til befolkningsgrupper, der er ramt af tørke i Mellemamerika	3,350
Mexico	Humanitær bistand til fordrevne befolkningsgrupper i Chiapas	1,800
Peru	Nødhjælp til befolkningsgrupper, der er ramt af jordskælvet i Peru	3,150
Det Andinske Fællesskab	Anden DIPECHO-handlingsplan (foranstaltninger til beredskab og forebyggelse af naturkatastrofer) i Det Andinske Fællesskab	1,800
I ALT		32,050

4.7.12. Tilsyn i Latinamerika

Kommissionen har i 2000 udarbejdet et kontrolsystem for resultatforbedring baseret på forvaltningen af projektføreløb i 2001 i hvert enkelt geografisk område (ALA/MED/AVS/Balkan). De første (endnu midlertidige) oplysninger, der er indsamlet takket være det nye system, har gjort det muligt at fremlægge nyttige data om de projekter, der forvaltes af de enkelte geografiske direktorater, og de forbedringer, det vil være hensigtsmæssigt at foretage. Systemet vil blive udbredt til at omfatte alle Samarbejdskontorets aktiviteter og vil være fuldstændigt operationelt i 2002.

I 2001 blev der gennemgået 80 projekter i 13 latinamerikanske lande. EU's bidrag til disse projekter beløb sig til 381,9 mio. EUR. 21% af dette beløb var bestemt for uddannelsessektoren, resten var fordelt ligeligt mellem de øvrige analyserede sektorer.

Den gennemsnitlige karakter for disse projekter var på 2,69, mens gennemsnitskarakteren for alle de projekter, der finansieres af EU i verden, lå på 2,5.

Projekterne blev bedømt på grundlag af flere forskellige kriterier som f.eks. effektivitet, virkningsgrad, mindskede bivirkninger eller hensyntagen til miljødimensionen. I Latinamerika er projekternes effektivitet blevet anset for at være yderst tilfredsstillende. Ikke desto mindre er den manglende overholdelse af frister og den utilstrækkelige hensyntagen til miljødimensionen blevet fremhævet.

Disse resultater må imidlertid behandles med forsigtighed af de grunde, der er gjort rede for under afsnittet om tilsyn.

4.7.13. *KONKLUSIONER OG PERSPEKTIVER*

Som det blev fastslået på Rio-topmødet er EU fast besluttet på at udvikle et langsigtet strategisk partnerskab med Latinamerika med henblik på at fremme parternes fælles internationale interesser inden for politik, sociale anliggender, økonomi og handel.

For at der kan etableres et privilegeret forhold mellem EU og Latinamerika er det nødvendigt at bevare og styrke dialogen med Rio- og San José-gruppen, samt med Det Andinske Fællesskab, Mercosur, Chile og Mexico. Det kræver også at visse betingelser bliver opfyldt: navnlig bør de demokratiske systemer og retsstaten i Latinamerika konsolideres og styrkes, samtidig med at fattigdommen og de sociale uligheder bliver mindsket, og at de dårligst stillede grupper integreres i landene som helhed. For at de latinamerikanske økonomier kan blive varigt integreret i verdenssystemet og deltage i det multilaterale handelssystem, må der også gøres en tilpasningsindsats inden for rammerne af den regionale integration, som EU søger at fremme. Sammen med den politiske dialog og handelsforhandlingerne udgør udviklingssamarbejdet et væsentligt redskab til at realisere dette mål.

De retningslinjer som EU har fulgt for samarbejdet med Latinamerika i 2001 har bidraget til at konsolidere Latinamerikas politiske og økonomiske selvstændighed og har samtidig styrket de interne forbindelser mellem de latinamerikanske lande samt partnerskabforholdet til EU. Det er også med disse mål for øje, at Kommissionen vil fortsætte sine aktiviteter og lægge retningslinjerne for sin bistand til landene og regionerne i Latinamerika. Det andet topmøde mellem stats- og regeringscheferne fra EU, Latinamerika og Vestindien, som vil blive afholdt i Madrid i maj 2002, ventes at ville fremme en mere dybtgående gennemførelse af de allerede fastsatte samarbejdsmaal.

5. FEATUREARTIKEL: RESULTATORIENTERET UDVIKLINGSAPPROACH

5.1. Landeprestationer og projektprestationer

5.1.1. Indledning

Ifølge Verdensbankens overslag er det nødvendigt med yderligere 50 mia. USD om året for at føre "millennium"-udviklingsmålene (MDG) ud i livet. Det tilsagn om at forhøje ODA's niveau, der blev afgivet i marts 2002 i Monterrey, er et vigtigt skridt fremad i bestræbelserne for at opnå bæredygtig udvikling på verdensplan. I Monterrey-konsensusen er der specifikt skabt en forbindelse mellem bistandens effektivitet og landets "ejerskab" af gode politikker og sund regeringsførelse, idet der er afgivet løfte om yderligere bistand til lande med højt præstationsniveau.

Hvordan kan vi være sikre på, at disse ekstra penge - og i det hele taget al udviklingsbistand - rent faktisk giver konkrete resultater på stedet? Hvordan kan vi være sikre på, at vor indsats skridt for skridt fører til fremgang og sikkerhed for alle?

Det er ikke let at svare på disse spørgsmål. Det er slående, at **dataene** om fattigdomsbekæmpelse i de fleste udviklingslande ikke kun er utilfredsstillende: ofte er sådanne data ikke-eksisterende, forældede eller upålidelige eller benyttes simpelthen ikke som middel til "policy"-afgørelser. Alt for ofte har udviklingssamfundet (bestående af donorer, regeringer og det civile samfund) undladt at foretage en fyldestgørende analyse af resultaterne af deres politikker og finansieringsindsats i de seneste årtier.

Indberetningerne om finansielle forpligtelser er ikke nok. Donorerne skal afgive rapport om - og af deres interessenter holdes ansvarlige (accountable) for - de konkrete **ændringer** i de fattiges levevilkår, der kan tilskrives udviklingspartnerens kollektive indsats.

Kommissionen bevæger sig for tiden i stadig højere grad hen imod resultatorienteret udviklingsbistand. Dette tilsagn om **resultatorienteret forvaltning** blev formelt understreget i Kommissionens meddelelse fra 2000 om Det Europæiske Fællesskabs udviklingspolitik og de erklæringer og den handlingsplan, der knyttede sig dertil.

I dette kapitel beskrives de **to hovedapproacher**, der på det seneste er udviklet til måling af resultater. Resultaterne af en given donors indsats kan kun måles direkte på den givne donors projekters eller programmets niveau. Mere omfattende foranstaltninger, der både inddrager flere donorer og regeringen og andre aktører, vil give resultater, som opnås via en fælles indsats, der ikke kan tilskrives dette eller hint medlem af dette team (dette fænomen benævnes "attribution gap"). I den første approach beskrives det derfor, hvorledes kollektive resultater overvåges på sektor- og landeniveau ved hjælp af indikatorer, som alle interessenter er enige om at benytte. I dette kapitels anden del fremlægges en approach for måling og overvågning af de ved projekterne opnåede virkninger, dvs. deres resultater og de eventuelle ændringer i modtagernes levevilkår.

Dette kapitel indeholder en beskrivelse af det igangværende arbejde og de vigtigste indikatorer for, hvilket stade vi befinder os på med hensyn til resultatorienteret forvaltning. Disse approacher er endnu ikke færdigbehandlede, og nogle af

komponenterne er ikke helt efterprøvede. Kommissionen opfatter også dette kapitel som en opfordring til læseren til at deltage i en fælles overvejelse af mulighederne for at finde effektive og pålidelige metoder til måling af den virkning, som vor udviklingsbistand har i form af bæredygtig udvikling på verdensplan.

5.2. Overvågning af resultater: Landpræstationer

Indførelsen i 1999 af **fattigdomsbekæmpelsesstrategier** (PRSP), hvor resultatorientering er det ene af fem principper, og aftalen fra september 2000 mellem 189 lande om "**millennium**"-udviklingsmålene (MDG) betegnede starten på en udvikling hen imod forstærket hensyntagen til resultaterne. En konkret og mere resultatorienteret overvågning af landpræstationerne med hensyn til økonomisk vækst og fattigdomsbekæmpelse følger af, at det som fastslået i en række undersøgelser er nødvendigt at forbedre:

for udviklingslandenes vedkommende:

- **landenes "ejerskab"**. Når ansvaret for virkeliggørelsen af modtagerlandenes fattigdomsbekæmpelses mål påhviler disse lande selv, sikres der dem bedre plads til at fastlægge deres egne strategier og politikker i dette øjemed;
- **den nationale ansvarlighed (accountability)**. I lande, der opbygger en fattigdomsbekæmpelsesstrategi, er en overgang fra donorenes side fra overvågning af politikker og aktioner til en partcipatorisk resultatorienteret approach af stor betydning, hvis vi skal fremme opbygningen af en national ansvarlighed;
- **"policy"-processen**. Analysen af resultaterne på stedet bør føre til omlægninger af den førte politik og give "policy"-dialogen ny næring;

for donorenes vedkommende:

- **donorenes ansvarlighed over for interessenterne**. Det er ikke tilstrækkeligt at indberette finansielle tilsagn. Donorerne skal afgive rapport om og af deres interessenter holdes ansvarlige for de konkrete ændringer i de fattiges levevilkår, der kan tilskrives udviklingspartnernes kollektive indsats;
- **donorkoordinationen**. En fokusering på de resultater, der opnås af hvert enkelt land, vil antagelig gøre en bedre koordineret vurdering af donorenes præstationer mulig. Også her bør PRSP udgøre rammen for denne koordination i de berørte lande.

To omfattende arbejdsområder viser, at Kommissionen i stigende grad bevæger sig hen imod resultatorienteret udviklingsbistand: landestrategierne (CSP) og ydelsen af makroøkonomisk bistand i AVS-staterne.

5.2.1. Resultatorienterede landestrategier

Som led i programmeringsprocessen er Kommissionen i færd med at udarbejde retningslinjer for personaleplanlæggernes optagelse af udviklingsindikatorer i CSP. Da de fleste donorer stadig befinder sig på et meget tidligt stadi af det begrebsmæssige arbejde med udviklingsindikatorer, arbejder Kommissionen tæt

sammen med medlemsstaterne, OECD-DAC og en række andre donorer om udarbejdelsen af disse retningslinjer.

Der er nedsat en fælles arbejdsgruppe med deltagelse af medlemsstaterne, OECD-DAC og forskellige tjenester i Kommissionen. Den holdt sit første møde i marts 2002. Hovedopgaven for denne arbejdsgruppe er at undersøge donorenes muligheder for at vedtage en fælles approach med fælles principper og typologi for deres overvågningskrav med det formål at formindske byrderne for modtagerlandene. Grundlaget for dette arbejde er et *udkast til retningslinjer for fastlæggelse af udviklingsindikatorer*, som er udarbejdet af Kommissionen. Dette er "det igangværende arbejde", og resultaterne deraf vil gradvis blive optaget i Kommissionens programmerings- og revisionsproces. Det er blevet hilst varmt velkomment af medlemsstaterne og OECD-DAC.

Dette *udkast til retningslinjer* indledes med en fastlæggelse af principper og en typologi og omfatter to niveauer, hvor donorerne kan benytte resultatorienterede indikatorer til at overvåge landeprestationer.

5.2.1.1. Typologi

Indikatorer skal klassificeres i overensstemmelse med en klar typologi. For at sikre sammenhæng med tidligere arbejde foreslår vi, at følgende klassifikation benyttes:

- **Inputindikatorerne** måler de finansielle, administrative og regulerende ressourcer (ofte benævnt "processer"), der tilvejebringes af regeringen og donorerne. Det er nødvendigt at skabe en forbindelse mellem de anvendte ressourcer og de opnåede resultater for at kunne vurdere de gennemførte aktioners nyttevirkning.

Eksempler: Den del af budgettet, der afsættes til uddannelse, afskaffelse af obligatoriske skoleuniformer.

- **Outputindikatorerne** måler de umiddelbare og konkrete konsekvenser af de trufne foranstaltninger og de anvendte ressourcer.

Eksempler: Antal byggede skoler, antal uddannede lærere.

- **Resultatindikatorerne** måler resultaterne på modtagernes niveau.

Eksempler: Optagelse i skoler, pigernes procentandel af de børn, der optages i første klasse.

- **Konsekvensindikatorerne** måler resultaternes konsekvenser. De opgør de generelle mål i form af national udvikling og fattigdomsbekæmpelse.

Eksempler: Alfabetiseringsprocent, arbejdsløshedsprocent.

Alle disse forskellige typer indikatorer er relevante for beslutningstagerne - dvs. de nationale regeringer. De er imidlertid ikke alle tilsvarende relevante for donorerne, der bør koncentrere sig om resultaterne af de nationalt "ejede" politikker, som de støtter.

I konklusionerne af pilotundersøgelsen af reformen af betingelserne¹³⁷ blev det tydeligt påvist, at det er nødvendigt, at donorerne lægger særlig stor vægt på resultatindikatorerne. Tidligere blev hovedvægten imidlertid lagt på input- eller outputindikatorer, for hvis vedkommende en forbedring ikke giver nogen garanti for forbedrede ydelser: der findes eksempelvis talrige eksempler på, at der på en og samme tid kan registreres en forhøjelse af budgetterne eller endog af antallet af sundhedscentre og en nedgang i patienttallet på disse centre. Konsekvensindikatorerne reagerer langsomt, er vanskelige at opgøre og bestemmes af mange andre faktorer end regeringens politik. En fokusering på resultatindikatorer vil antagelig gøre det muligt at øge regeringernes "ejerskab" af de politikker, der skal gennemføres med henblik på at opnå disse resultater.

En fokusering på disse indikatorer vil antagelig også øge udviklingsbistandens troværdighed, både i modtagerlandene og i donorlandene.

5.2.1.2. Principper

Fastlæggelse af indikatorer

- (1) Det er nødvendigt, at hvert land og dets vigtigste donorer enes om at anvende fælles (resultat-) indikatorer til vurdering af landeprestationerne. I egnede lande bør dette finde sted inden for rammerne af PRSP-overvågningssystemet.
- (2) Det er nyttigt at disaggregere indikatorer, *f.eks.* ved opdeling efter:
  - køn
  - den offentlige/den private sektor
  - geografiske forhold (navnlig ved udskillelse af de fattigste regioner)
  - land/by
  - indkomstniveau (skønt dette kun sjældent er muligt) og vigtigste indkomstkilde.

Under alle omstændigheder bør disaggregeringsniveauet fastlægges, når indikatorerne er fastlagt. Denne disaggregering gør det lettere at fokusere på udviklings- og fattigdomsbekæmpelsespolitikens målgrupper.

- (3) Det må foretrækkes at begrænse listen til forholdsvis få væsentlige indikatorer. Mange indikatorer af enhver art skaber store fortolkningsvanskeligheder. Desuden gør de det vanskeligt at fokusere på det væsentlige. De valgte indikatorer skal altså defineres klart og entydigt (*f.eks.* skal det for vaccinationer fastlægges, hvilke vacciner dette indebærer, hvem målgruppen er *osv.*).
- (4) Måleligheden er et nøglekriterium, når der skal vælges indikatorer. Dette spørgsmål er et helt andet end spørgsmålet om de nuværende datasystemers kvalitet (drøftes nedenfor). Ved fastlæggelsen af hver enkelt indikator er det

¹³⁷

Ledet i Burkina Faso af Europa-Kommissionen inden for rammerne af Stratic Partnership with Africa (SPA) og med deltagelse af yderligere 12 donorer.

nødvendigt at tage højde for, hvor lang tid og hvor store ressourcer der er nødvendige til dataindsamling, og hvor ofte disse data kan tilvejebringes. Det kan tænkes, at en indikator teknisk set kan måles hvert år, men i praksis kun ændrer sig på mellemlang/lang sigt. Udviklingen i en sådan indikator påvirkes derfor af den politik, der er ført år forinden, således at dens værdi som målestok for den nuværende politik kan være begrænset.

- (5) Det er ofte vigtigt, at indikatorernes statistiske data ikke kun udtrykkes i procent, men også i absolutte talstørrelser, således at der som led i analysen udelukkes fejl, der kan tilskrives usikkerhed med hensyn til estimation af den statistiske population. Det må også foretrækkes at arbejde med trends frem for blot med isolerede data. Det er derfor vigtigt, at de eksisterende databaser tages op til fornyet vurdering, når indikatorerne vælges. Dataene vedrørende de seneste fem år bør stå til rådighed: hvis dette ikke er muligt, kan der eventuelt kræves en særlig begrundelse for indikatoren.

Dataenes pålidelighed og kvalitet

- (6) Det er nødvendigt at holde et vågent øje med pålideligheden og repræsentativiteten af de data, der danner grundlag for indikatorerne. I tvivlstilfælde må det foretrækkes at benytte en såkaldt "proxy", *dvs.* en indirekte indikator, som det er lettere at måle, og som giver en god tilnærmelse til andre indikatorer, der er vanskeligere at måle. Det er i så fald vigtigt at fastlægge en justérbar approach med jævnlig efterprøvning af indikatorernes gyldighed set på baggrund af de størrelser, de efter planen skal måle.
- (7) Det vil ofte indledningsvis være nødvendigt at yde støtte til efterprøvning af dataenes kvalitet og at yde bistand til regeringen til forbedring af deres pålidelighed og fremskyndelse af databearbejdningen - de eksisterende systemer er nemlig ofte for besværlige og langsomme. Formålet med denne støtte bør være at styrke det nationale system. Erfaringen viser, at denne støtte i almindelighed ikke kræver særlig store beløb, og at det er muligt hurtigt at gøre fremskridt med de vigtigste data. Det vil være vigtigt at opbygge et samarbejde med Eurostat om udbygning af den statistiske kapacitet.

Fastsættelse af mål for indikatorerne

- (8) Landets regering vil fastsætte indikatorernes målværdier på en måde, der er forenelig med de seneste trends og "policy"-retningslinjer. De bør drøftes med de donorer, som har planer om at støtte landet. Regeringen bør fastsætte målene for mindst PRSP's gyldighedsperiode, hvis der er fastsat en sådan, eller for de kommende 3 år, hvis en sådan ikke er fastsat.
- (9) Der knytter sig to vanskeligheder til drøftelsen af målværdierne: overdreven optimisme (ofte som følge af, at indikatorerne snarere benyttes som slagord end som værktøj i beslutningsprocessen) og overdreven forsigtighed (der viser mangel på ambitioner). Den bedste måde at undgå disse to excesser på er at følge en gennemsigtig proces i landet med inddragelse af civilsamfundet og parlamentet både i de forhandlinger, der munder ud i fastlæggelsen af indikatorer, og i overvågelsen deraf. Denne gennemsigtighed giver også

målene større synlighed og bidrager til at forstærke den indenlandske ansvarlighed.

Analyse af udviklingen i indikatorerne

- (10) Analysen af udviklingen i landenes præstationer bør aldrig begrænses til en mekanisk fortolkning af indikatorerne. Det skal foregå inden for rammerne af en omfattende "policy"-dialog med regeringen under skyldig hensyntagen til interne og eksterne faktorerers indvirkning.
- (11) Det er nødvendigt at holde sig for øje, at en fokusering på et begrænset antal indikatorer kan ændre indberetningsadfærden eller føre til en skævtrækning af prioriteringen af de forskellige politikker, navnlig hvis donorerne anvender de præstationer, der måles ved hjælp af disse indikatorer, til at fastlægge størrelsen af deres finansielle støtte. Det samlede sæt indikatorers ansporende virkninger skal medtages i "policy"-dialogen mellem regeringen og donorpartnerne.

5.2.1.3. Overvågning af landenes præstationer

I udkastet til retningslinjer foreslås der to sæt indikatorer, som bør overvåges inden for rammerne af Kommissionens programmer på landeniveau.

På et overordnet plan - og i alle lande, hvor Kommissionen er aktiv - bør et begrænset antal indikatorer overvåges (årligt og på mellemlang sigt) for at sikre et samlet overblik over fremskridtet mod "millennium"-udviklingsmålene (MDG). Dette begrænsede sæt bør udledes af de mest relevante af de 48 indikatorer, der knytter sig til MDG, plus et lille antal årligt målelige nøgleindikatorer med det formål hvert år at kunne aflægge rapport om landenes fremskridt. Disse ekstraindikatorer bør omfatte inputindikatorer (der ikke indgår i MDG-overvågningsrammen), *f.eks.* indikatorer for regeringens og donorerne finansielle støtte til særlige sektorer. Desuden bør de omfatte hurtigt justérbare resultatindikatorer. Det foreslås i udkastet til retningslinjer, at dette minimumssæt af indikatorer, når der er opnået enighed om dem, systematisk bør overvåges inden for rammerne af alle landestrategier for derved at sikre sammenlignelighed.

Den systematiske overvågning af denne brede vifte af indikatorer, herunder de årligt målelige resultat- og inputindikatorer på landeplan, vil gøre det muligt for Kommissionen at holde øje med udviklingen i enkeltsektorer, også selv om den ikke er aktivt medvirkende. Dette vil give information, som kan danne grundlag for de afgørelser, der træffes ved den fornyede gennemgang af landestrategierne.

På sektorplan i CSP's målsektorer skal der overvåges en bredere vifte af indikatorer. Disse indikatorer bør indgå i det mere omfattende sæt indikatorer, som de relevante ministerier i det enkelte land benytter i forvaltnings- og ansvarliggørelsesøjemed. Regeringens "policy"-retningslinjer og regulerende foranstaltninger bør også overvåges, selv om det ikke er let at måle dem med generelle kvantitative indikatorer.

Under alle omstændigheder baseres de af Kommissionen overvågede indikatorer på **nationale processer**, som finder sted i et givet land (PRSP for de lande, for hvis vedkommende de er relevante). Der er tale om en proces baseret på gensidig

indflydelse og deling af erfaringer og et værdifuldt hjælpemiddel i drøftelsen af "policy"-spørgsmål og i bestræbelserne for at forstærke regeringens indenlandske ansvarlighed.

5.2.2. Budgetstøtte til fattigdomsbekæmpelse

Et andet eksempel på den resultatorienterede approach er budgetstøtten til PRSP. Denne særlige foranstaltning har hidtil kun vedrørt AVS-stater. En lignende approach er ved at blive indført i forbindelse med andre programmer (ALA, MEDA), hvor dette er hensigtsmæssigt. For AVS-staternes vedkommende benytter Europa-Kommissionen en innoverende approach, som direkte binder bistandsbeløbene til landets præstationer i de sociale sektorer (navnlig sundhed og uddannelse) og forvaltningen af de offentlige finanser. Dette sker ved brug af præstationsindikatorer (*f.eks.* sundheds- og uddannelsessektorens andel af udgifterne, skolernes optagelsesfrekvens, sundhedscentrenes patienttal og procentandelen for børnevaccination) og intense drøftelser med regeringen om det omfang, hvori de mål, den har sat sig, er ført ud i livet. Hvis målene føres ud i livet, ydes der fuld finansiering; hvis de ikke føres ud i livet, ydes der mindre støtte.

På denne måde sikres der regeringen midler til at opstille et budget, som er bedre i stand til at levere de sociale nøgletjenester, ligesom den ansøres til at føre disse mål ud i livet. Da disse mål er udarbejdet af regeringen og donorsamfundet i fællesskab, har de betydelig vægt; da Kommissionen er en af de ledende donorer, bør de også afspejle Kommissionens prioritering under denne dialog. Da de er udledt af en nationalt ejet PRSP, er sandsynligheden for, at de føres ud i livet, større, end tilfældet ville være for udefra påtvungne betingelser.

14 af de 30 AVS-stater, som Kommissionen i øjeblikket yder budgetstøtte til, følger allerede denne approach (yderligere 14 lande ventes i nær fremtid at samtykke i et sæt indikatorer). Denne analyse baseres på de 30 finansieringsforslag vedrørende budgetstøtte til fattigdomsbekæmpelse (PRBS), som blev vedtaget i 2000 og 2001, og som tilsammen beløber sig til 875 mio. EUR.

5.2.2.1. Nye retningslinjer afledt af pilotundersøgelsen i Burkina Faso

På baggrund af resultaterne af pilotundersøgelsen af reformen af betingelserne i Burkina Faso¹³⁸ fra 1996 til 2000 har Kommissionen fastsat nye retningslinjer og ordninger for sine budgetstøtteprogrammer for fattigdomsbekæmpelse. Formålet dermed er at effektivisere bistanden ved forbedring af ejerskabet, mere fleksible udbetalinger og forstærket koordination donorerne imellem.

Formålet med de nye retningslinjer og ordninger, der er afledt af pilotundersøgelsen i Burkina Faso, er at forbedre reformernes **bæredygtighed** på lang sigt, forbedre regeringens "**ejerskab**" og udbygge **koordinationen** mellem donorerne indbyrdes.

De vigtigste konkrete ændringer i EU's budgetstøtte som følge af disse nye retningslinjer er en overgang fra traditionelle procesbetingelser til resultatbaseret

¹³⁸

Denne pilotundersøgelse blev ledet af Europa-Kommissionen med støtte fra 9 bilaterale donorer samt IMF, UNDP og Verdensbanken inden for rammerne af Strategic Partnership with Africa (SPA). Dens resultater er resumeret i "Bilan: Test sur la Réforme de la conditionnalité", juli 2000.

præstationsvurdering, variable udbetalinger på grundlag af de opnåede resultater og en forbedret koordination med andre donorer inden for rammerne af PRSP.

Gennemførelsesomfanget for den nye approach varierer fra land til land som følge af dels deres forskellige trin i PRSP-processen, dels det uensartede omfang, hvori der står data til rådighed. Drøftelserne om donorkoordination og præstationsindikatorer er imidlertid tæt knyttet til PRSP-processen.

5.2.2.2. Reform af betingelserne

I EU's nye retningslinjer for betingelser peges der på et begrænset antal nøglebetingelser. De traditionelle procesbetingelser bør gradvis erstattes med præstationsvurdering baseret på resultatindikatorer, hvorved regeringen får mere plads til at fastlægge sin egen politik.

Der knytter sig imidlertid stadig to vigtige betingelser til undertegnelsen af finansieringsaftalen og frigørelsen af efterfølgende rater. Disse betingelser optræder i samtlige finansieringsforslag fra 2000 og 2001:

- Undertegnelse af og tilfredsstillende fremskridt med aftalen med IMF (fattigdomsbekæmpelses- og vækstfacilitet) og sommetider med Verdensbanken. Dette er antagelig ensbetydende med, at landet har en sund makroøkonomisk ramme.
- Fremskridt i PRSP-processen.

EU's programmer hænger således nøje sammen med IMF's (og sommetider Verdensbankens) betingelser.

Blandt de 30 lande i stikprøven omfatter finansieringsforslagene i 15 lande ikke nogen yderligere procesbetingelser, og i 7 lande omfatter de kun procesbetingelser inden for forvaltning af offentlige finanser.

Overgangen til resultatorienteret præstationsvurdering har været meget mere effektiv i de sociale sektorer (overvejende sundhed og uddannelse) end inden for forvaltning af offentlige udgifter. Vanskelighederne ved at fastlægge resultatindikatorer på dette område er den vigtigste årsag til dette langsommere tempo.

Enkelte lande har betingelser på andre områder end sundhed, uddannelse, forvaltning af offentlige finanser og den makroøkonomiske ramme (*f.eks.* transport, retsvæsen eller regional integration).

5.2.2.3. Resultatorienteret præstationsvurdering

I de nye retningslinjer for støtten via EU-budgettet fokuseres der ved vurderingen af landenes præstationer i endnu højere grad på resultaterne. Denne fokusering forstærkes af den gradvise udbygning af sammenkædningen af finansiel støtte og præstationsvurdering baseret på resultatindikatorer.

Det er nødvendigt med 3 trin, før det er muligt at basere udbetalingerne på en analyse af præstationsindikatorerne:

- Enighed mellem regeringen og Kommissionen om et begrænset sæt resultatindikatorer, som vurderingen skal baseres på, og klarhed med hensyn til, hvordan de skal overvåges.
- Tillid til, at der findes en pålidelig ordning for indsamling af data om det aftalte sæt indikatorer, der om nødvendigt støtter en forbedring heraf via kapacitetsopbygning og indledende finansiel bistand.
- En beslutning fra regeringens side om disse indikatorers målværdier baseret på tidligere trends og "policy"-retningslinjer.

Landene kan opdeles på tre grupper alt efter, hvor langt fremme EU-programmerne er på dette område: de mest avancerede lande, landene i mellemgruppen og de mindst avancerede lande

De mest avancerede lande

I de mest avancerede lande munder et forudgående samtykke i et begrænset antal præstationsindikatorer ud i, at disse anvendes ved fastlæggelsen af udbetalingen af en efterfølgende variabel rate i programmets regi. Der findes derfor en fast rate knyttet til en sund makroøkonomisk politik (eksistens af et IMF-program) og en variabel rate knyttet til en præstationsvurdering. I de fleste lande opdeles denne variable rate på to delrater. Den ene er knyttet til en tilfredsstillende forvaltning af offentlige finanser (vurderet ved hjælp af præstationsindikatorer), og den anden er knyttet til udviklingen i sættet af aftalte præstationsindikatorer sammenholdt med de af regeringen fastsatte mål.

Nedenstående diagram viser udbetalingsordningen i de mest avancerede lande:

De indikatorer, som udbetalingerne baseres på, er en kombination af input-, output- og resultatindikatorer. De almindeligst benyttede er følgende:

Forvaltning af offentlige finanser/budgetstyring

- Den del af regeringens budget, som kommer de mest perifere strukturer til gode
- De bevillinger, der er afsat til sociale sektorer, og de faktiske udgifter
- Forskelle i enhedsomkostninger inden for offentlige indkøb og markedspriser

Sundhed

- Patienttal i den primære sundhedsservice
- Procentsats for sundhedspleje under graviditet
- Procentsatser for vaccination (DTP3, BCG og mæslinger)
- Omkostninger ved grundlæggende lægebehandling

Uddannelse

- Netto-/bruttoprocentsatser for optagelse (dreng/piger) i første klasse
- Procentsats for børns overgang fra primær til sekundær undervisning
- Gennemsnitligt antal børn pr. lærer
- Gennemsnitligt antal børn pr. klasseværelse
- Gennemsnitligt antal børn pr. bog
- Omkostninger for familien ved adgang til (privat/offentlig) primær undervisning

Processen med præstationsvurdering på grundlag af disse indikatorer varierer fra land til land. I alle tilfælde anmodes regeringen om at fremlægge en analyse af de opnåede resultater og om muligt påvise eksterne faktorer for at gøre det muligt at vurdere landets præstationer på et sundt, men ikke mekanisk grundlag. Drøftelsen af resultaterne af målingen af de benyttede indikatorer omfatter de ansvarlige ministerier i landet, EU og sommetider organisationer, der repræsenterer modtagere eller andre donorer. I tilfælde af "force majeure" eller ekstraordinære omstændigheder kan det besluttes, at en given indikator ikke skal benyttes.

Følgende metode anvendes i samtlige lande:

- Hvis det aftalte mål nås, eller der er gjort betydelige fremskridt, får det 1 point.
- Hvis målet ikke nås, men der er konstateret et vist fremskridt, får det ½ point.
- Hvis udviklingen er negativ eller ikke er tilstrækkeligt positiv, får det 0 point.
- Summen af disse point viser de opnåede præstationers niveau.

Beregningen af det udbetalingsniveau, der kan afledes af de opnåede præstationers niveau, varierer fra land til land. Værdien af den variable rate knyttet til præstationsvurdering udgør gennemsnitligt 22% af programmets samlede beløb (hvoraf 38% er knyttet til præstationer med hensyn til offentlige finanser, og 62% er knyttet til præstationer med hensyn til sociale sektorer).

5.2.2.4. Konklusion

De nye retningslinjer for betingelser i forbindelse med EU's budgetstøtte kan endnu ikke vurderes på grundlag af resultater. Alligevel er der en fornyet undersøgelse af proces og metode i gang. I mellemtiden rejser der sig visse store spørgsmål, som alle donorer bør overveje:

- En forstærket fokusering fra andre donorer side på resultatindikatorer vil antagelig øge regeringens opmærksomhed over for resultaterne af dens politikker.
- Fastlæggelsen af et klart PRSP-forløb, der bl.a. omfatter en årlig foranstaltningsmatrix og en vurdering af præstationsindikatorer, vil antagelig forbedre sammenkædningen af donorstøtten og PRSP-processen.
- En kombination af traditionelle procesbetingelser og resultatbaseret vurdering er inkohærent og bør undgås.

5.2.3. *Vejen frem*

To vigtige forhold er afgørende, hvis Kommissionens valg af en resultatorienteret approach skal være effektiv.

Det første er det nødvendige i, at bistanden til udbygning af det nationale statistiske system forhøjes. Dette kan ske i samarbejde med Eurostat og bør omfatte en forstærket koordination med andre donorer.

Det andet er en sikring af et forbedret samarbejde med medlemsstaterne og andre donorer såvel i hovedsæderne som på landeniveau. Dette forudsætter forbedret deling

af oplysninger, enighed om en fælles approach og større villighed til at koordinere overvågningen og indberetningen i tilknytning til de nationale systemer.

5.3. Projektresultater: Resultatorienteret overvågning

5.3.1. Baggrund

Overvågning kan defineres på mange måder. Den kan beskrives som præstationsovervågning, forvaltningsovervågning eller simpelthen projektovervågning. Der skal i alle tilfælde være tale om en relevant, hurtig og effektiv proces til tilvejebringelse af regelmæssig information om fremskridtet. Ved overvågning forstås en regelmæssig observationsmekanisme, som omfatter udarbejdelse og fremlæggelse af situationsrapporter og analytiske vurderinger af udviklingen i projektets regi. Formålet skal især være at måle de faktiske resultater og sammenholde disse med de planlagte. Den danner grundlag for målrettede beslutninger fra projektforvaltningens side med det formål at:

- kunne foretage korrektioner med minimal afbrydelse
- sikre, at projekterne holdes i gang, og at målene dermed føres ud i livet.

Overvågning af gennemførelsen af projekter eller andre aktiviteter kan foregå på et dagligt eller ugentligt grundlag, f.eks. af en projektleder, der til stadighed skal have et godt overblik over projektets præstationer. Formålet dermed er især at holde øje med omdannelsen af input til output, og den forstås af projektledelsen selv overvåget af dennes eget agentur eller egen myndighed og af EU's delegation.

Under den nedenfor beskrevne **resultatorienterede overvågningsordning** vurderes projektets eller programmets præstationer og dets bredere virkninger (uden nogen dybtgående analyse deraf). Ved denne ordning forsynes Kommissionen med uafhængig ekstern ekspertrådgivning om sine projekter. Denne ordning, der siden 2000 har været benyttet i ALA/MED/AVS og på Balkan (som beskrevet nedenfor), minder noget om, men er alligevel forskellig fra den ordning, der har været benyttet i NIS-landene (Tacis) siden 1993. Der er planlagt en harmonisering af de to ordninger i 2002. Anvendelsen af én konsistent approach vil sikre, at Kommissionen får sammenlignelige data vedrørende alle de regioner, hvor den yder ekstern bistand.

I den nuværende situation henhører overvågning af gennemførelsen som hovedregel under den statslige myndigheds og EU's delegations ansvar. Desuden overvåges projekterne med jævne mellemrum under en resultatorienteret synsvinkel af et uafhængigt overvågningsteam.

5.3.2. Resultatorienteret overvågningsordning for udviklingsprojekter¹³⁹ - beskrivelse

I løbet af 2000 udtænkte Kommissionen en forbedret resultatorienteret overvågningsordning for ALA/MED/AVS samt Balkan med udgangspunkt i Kommissionens forvaltningsordning for projektførelset. Denne ordning blev testet og forbedret i løbet af 2001.

---

¹³⁹

Undtagen i TACIS-landene.

Hovedformålet er at indsamle resultatorienteret information om projekter i marken og at give underretning om fremskridtet. Ordningen giver både delegationerne og kontoret et **overblik over projekternes fremskridt hen imod resultater**. Den henvender sig ikke primært til projektmyndighederne, hvis daglige forvaltning kræver mere detaljeret information, selv om den naturligvis skal kunne være til nytte både for dem og for partnerministerier og -regeringer.

Ordningen omfatter korte besøg på stedet aflagt på projekterne af erfarne **eksterne eksperter**, som udfylder halvstandardiserede resultatark med overslag over projekternes og programmernes **nyttevirkning, effektivitet, konsekvenser, relevans og sandsynlige bæredygtighed**. For at sikre konsistens i ordningen er hvert af de fem kriterier omhyggeligt defineret i overensstemmelse med de eksisterende metoder og derefter opdelt på sine komponenter, som vurderingsmanden nøje skal tage i betragtning, før han giver sin rating. De eksterne overvågningseksperter har varierende sektormæssig og geografisk viden og erfaring. De arbejder i passende små team; deres arbejde er baseret på en analyse af dokumenter og interviews med personer, der er repræsentative for alle interessenter under et givet projekt, herunder de endelige modtagere. Nøgledata såsom projektets budget noteres, men der finder ikke nogen revision eller dybtgående finansiel overvågning sted. Rapporter, udtalelser fra Task Managers og grundlæggende projektdokumenter registreres i den centrale database, der fungerer som centralt forvaltnings- og informationsværktøj.

Der foretages overvågning af igangværende projekter (mindst seks måneders gennemførelse og yderligere seks måneders varighed) af en vis minimumsstørrelse (ca. 1 mio. EUR). Ved udgangen af 2001 havde ca. 500 projekter til et samlet beløb af 4,7 mia. EUR været overvåget i ALA/AVS/MED og på Balkan. I planlægnings- og efterprøvningsfasen var det muligt at overvåge nogle projekter to gange, hvorfor antallet af overvågningsrapporter er større end 500.

5.3.3. *Indledende konklusioner af planlægnings- og efterprøvningsfasen*

Siden planlægnings- og efterprøvningsfasen blev afsluttet i januar 2002, er der draget de **indledende konklusioner** med hensyn til, hvad der fungerer, og hvad der kan forbedres. Disse konklusioner skal behandles med **forsigtighed**, fordi viften af overvågede projekter var temmelig lille i forhold til det samlede bistandsbeløb. Desuden er visse instrumenter såsom budgetstøtte ikke blevet overvåget.

Projekternes/programmernes præstationer varierer med størrelse, region og sektor. En indledende generel konklusion er, at de vurderede projekter **gennemsnitligt** skred frem "**efter planen**" eller **lidt bedre**. Der blev benyttet en præstationskala på 1-4, således at det uvejede gennemsnitspoint blev 2,5. Gennemsnitspointene under de forskellige hovedområder varierer mellem 2,51 og 2,67.

Der blev foretaget følgende to hovedobservationer:

- Som det kunne forventes, er der en tendens til, at projekter med velformulerede og klare mål og strategier opnår bedre resultater end projekter, der ikke har nogen - eller kun har ringe formulerede - mål og strategier.
- Fælles retningslinjer for overvågning af gennemførelsen (daglig underretning af projektforvaltningen og delegationen) og andre grundlæggende

forvaltningsinstrumenter forbedrer efter alt at dømme projekternes og programmernes nyttevirkning.

5.3.3.1. Indledende konklusioner opdelt på kriterier

I de følgende afsnit fremhæves "best practices" i tonede bokse.

Vurderingernes fem hovedkriterier er relevans, nyttevirkning, effektivitet, konsekvenser og bæredygtighed.

Gennemsnitsrating for hovedkriterierne, opdelt på regioner¹⁴⁰

	Gennemsnitsrating pr. region					Gennemsnitsrating, alle projekter
	Asien	AVS	Balkan	LA	Med	
Relevans	2,72	2,57	2,17	2,70	2,21	2,57
Nyttevirkning	2,63	2,53	2,25	2,53	2,40	2,51
Effektivitet	2,93	2,64	2,33	2,86	2,27	2,67
Konsekvenser	2,83	2,59	2,33	2,71	2,25	2,59
Bæredygtighed	2,73	2,51	2,33	2,68	2,39	2,55

Relevans og udformning (rating 2,57): Projekterne var som hovedregel relevante, og input var passende, men udformningen var ofte en følelig svaghed. De vellykkede projekter var kendetegnet af klar reference til den nationale kontekst, de eksisterende behov og interessenternes ønsker. Ringe præstationer på disse områder havde sammenhæng med mangel på en egentlig identifikationsundersøgelse eller behovsvurdering, som tydeligt kunne fastlægge de nærmere omstændigheder og de tilsligtede modtageres problemer.

Mali: Støtteprogram for Malis kulturpolitik - 8 ACP MLI 14

Sektor: Kultur og rekreation

Mali, der er et af de fattigste lande i verden, har en kulturarv og et turistpotentiel, som ikke er fremmet og udnyttet i tilstrækkelig grad. Sigtet er at afhjælpe disse mangler.

Udformningens relevans og kvalitet

"Programmet er udformet i nøje tilslutning til landets sektorpolitik. Det tager kulturhandlingsplanens udfordringer op og fastlægger klare mål, hensigter og forventede resultater. Gennemførelsesstrategien er realistisk, og de afsatte midler er passende. Programmet anerkender og ansporer på korrekt vis til samarbejde og synergi med alle andre initiativer, det være sig interne eller regionale initiativer eller initiativer taget af andre donorer."

Nyttevirkning (rating 2,51): Der er som hovedregel i forbindelse med projekterne demonstreret en evne til at reagere på skiftende behov og situationer. Aktiviteternes aktualitet blev imidlertid ofte anset for at være stærkt utilfredsstillende. De vellykkede projekter blev baseret på forvaltningspersonale af høj kvalitet, logiske rammer, arbejdsplaner, andre oversigter og interne overvågningsordninger. De ringeste aktører var kendetegnet af knaphed på nødvendig kvalificeret og stabil forvaltningskapacitet og gjorde for lidt brug af standardmidler til projektförvaltning; koordinationen med andre involverede donorer og/eller underkontrahenter var

¹⁴⁰

Kun første overvågningsrunde, ingen fornyede overvågninger.

vanskelig. EU's procedurer var også forbundet med længere forsinkelser med gennemførelsen.

Indien: Lokalsamfundsforvaltning af naturressourcer - ALA/ 93/ 33

Sektor: Udvikling af landdistrikter

Projektets formål er at bidrage til at formindske miljøforringelsen og skabe lokale indkomstmuligheder ved udvikling af partcipatorisk lokalsamfundsforvaltning og en række mikrosociale projekter. Projektet har gjort det muligt at foretage bemærkelsesværdige forbedringer af de økonomiske og sociale vilkår i de små stammesamfund.

Nyttevirkning:

"En god kontrolordning for omkostningerne har bistået projektledelsen med at opnå meget lavere omkostninger ved hver enkeltstående aktivitet med det slutresultat, at der kan iværksættes flere mikroprojekter uden budgetoverskridelser. Projektaktiviteterne er velforberejdede og tilrettelægges og gennemføres til tiden. Dette sikrer en høj succeshyppighed. Projektpersonalet består kun af indere, der har et højt uddannelsesniveau på de forskellige områder og udviser betydelig entusiasme med hensyn til virkeliggørelse af projektets mål. Aktiviteternes kvalitet og resultaterne afspejler dette."

Effektivitet (rating 2,67): De vellykkede projekter var karakteriseret af engageret medvirken fra modtagernes side, godt samarbejde og god kommunikation. Der er til tider konstateret sekundære virkninger, og disse er taget positivt op. Svage aktører har lidt under problemer med ringe kommunikation og kontakt med modtagerne. Desuden er uhensigtsmæssige EU-procedurer nævnt som årsag til lav effektivitet.

Bangladesh : BRAC-uddannelsesprogram - ALA/99/15

Sektor: Sundhedspolitik og administration

Det overordnede mål med projektet er at bidrage til fattigdomsbekæmpelsen ved at sikre børn, der normalt ikke har nogen adgang til det formelle uddannelsessystem, adgang til uformel primærundervisning. Projektet er en opfølgning af en tidligere fase, hvor der overalt i landet blev åbnet uformelle primærskoler for mere end en million børn. I denne fase lægges hovedvægten på at sikre en forbedret fuldstændig læseplan på primærtrinet.

Effektivitet

"De påtænkte modtagere - selv i afsides beliggende områder - har mulighed for at nyde godt af projektet. Der er allerede tale om et betydeligt engagement fra lokalsamfundenes side, og kommunikationen med de påtænkte modtagere er særdeles god. Programmet er på en god måde tilpasset, så det sikres, at fordelene kommer så mange modtagere som muligt til gode. Modtagerne selv værdsætter i høj grad de med projektet forbundne fordele, og det giver sig udslag i, at fattige familier foretrækker skolerne under projektet, for hvis vedkommende der i modsætning til det gratis statslige system skal betales en symbolsk afgift."

Konsekvens (rating 2,59): Det sker meget ofte, at indirekte og ikke-planlagte virkninger modtager særdeles positive ratings. De positive resultater på dette område var typisk forbundet med støtte til kapacitetsopbygning og skærpet agtpågivenhed samt gode kontakter med lokalbefolkningen. Konsekvenserne blev til tider sat lavt, hvis der ikke blev taget hensyn til tværgående spørgsmål og eventuelle forbindelser med andre projekter og programmer.

*Honduras: Desarrollo de la Educación en Comunidades Urbano-Marginales en Honduras -
HND/B7-310/96/204*

Sektor: Primæruddannelse

Formålet med projektet er at bistå marginale bysamfund med at deltage mere aktivt i landets demokratiske, sociale og økonomiske udvikling.

Konsekvens

"Projektet vil sandsynligvis have betydelige konsekvenser i lokalområder og bidrage til virkeliggørelsen af den overordnede målsætning. Lokalsamfundene udbygger deres muligheder for selvorganisering og selvforvaltning af lokale politikker og vil sandsynligvis komme til at spille en mere aktiv rolle for udbygningen af civilsamfundet og landet som sådant."

Bæredygtighed (rating 2,55): De sociokulturelle (inkl. kønsmæssige), teknologiske og miljømæssige spørgsmål blev tit betragtet som gode eller meget gode, men den finansielle og økonomiske sundhed var ofte svag. Der var tendens til, at de bæredygtige projekter havde en god interaktion med beslutningstagerne med henblik på at sikre massiv politisk støtte. Kapacitetsopbygningen var vigtig på forskellige niveauer, idet den imødekom lokale behov kendetegnet af stærkt engagement fra modtagernes side i projekternes udformning. Resultaterne tyder på, at bæredygtigheden vil være svag, hvis regeringerne ikke yder tilstrækkelig "policy"-støtte og sikrer lokal kapacitet og lokale ressourcer.

Tanzania : Mobilitetsprogram for afrikanske kørestolsbrugere - PVD/1999/284

Sektor: Støtte til ngo'er

UNDP anslår, at mindre end 1% af behovet for kørestole i Afrika dækkes ved lokal produktion, og UNESCO anslår, at mindre end 2% af den befolkning, der har brug for en kørestol, rent faktisk har en sådan. Der vil via projektet blive udviklet læseplan og fremstillet kursusmateriale til verdens første kursus for forvaltere af kørestolsværksteder (WWMTC). Desuden vil der via projektet lokalt blive produceret et udvalg af kørestolsprototyper med henblik på uddannelse i Tanzania.

Potentiel bæredygtighed

"Den politiske og budgetmæssige støtte fra de relevante myndigheder og interessenter ligger på et højt niveau. Projektet "ejes" i høj grad af de lokale interessenter. Projektet fremmer tydeligt kvindernes deltagelse i de dermed forbundne aktiviteter. Projektet, der ansporer til opbygning af lokal kapacitet og viden (specifik træning, udformning, fremstilling, fordeling og finansielle systemer, institutionel udbygning), vil utvivlsomt forbedre levevilkårene for de endelige modtagere."

5.3.3.2. Indledende konklusioner opdelt på regioner¹⁴¹

Der sondres mellem følgende fem regioner: Asien, AVS-staterne (Afrika, Vestindien, Stillehavsområdet), Balkan-landene, Latinamerika og Middelhavsregionen. Antallet af besøgte lande, overvågede projekter og fornyede overvågningsbesøg i hvert land vises i nedenstående tabel. Søgelyset rettes derved mod den lille stikprøvestørrelse, hvoraf konklusionerne er draget, og derved mod årsagen til, at resultaterne af den interregionale sammenligning af projektprestationernes niveauer skal behandles med forsigtighed.

Forskellige faktorer kan bidrage til forskellene mellem de regionale projektgruppers observerede præstationer:

¹⁴¹

Eksk. TACIS.

- Projekterne i én region kan have været udformet og planlagt tidligere end i andre regioner, *dvs.* i en periode, hvor erfaringerne med planlægning og gennemførelse af projekter var mere begrænsede.
- Desuden kan forskelle i gennemsnitlig projektstørrelse ved den interregionale sammenligning give sig udslag i præstationsmæssige forskelle.
- Endelig kan projekternes sektorfordeling ved den interregionale sammenligning give sig udslag i præstationsmæssige forskelle.

Analysen af resultaterne af overvågningen i regionerne finder sted på et forholdsvis aggregeret niveau. Det er derfor ikke muligt at udskille enkeltstående faktoreres indvirkning. Landespecifikke faktorer såsom den lokale projektforvaltnings styrke, udviklingsorienteringen i regeringens politik og forvaltning og de eksisterende menneskelige ressourcer og fysiske/organisatoriske infrastrukturer til planlægning og gennemførelse af projekter blandes med andre faktorer såsom styrken i projektforvaltningen fra EU's side eller den specifikke kombination af projekter og programmer, der er fastsat for det pågældende land.

Hvis det eksempelvis er særligt vanskeligt at planlægge og gennemføre projekter i sektor X, og de fleste projekter i sektor X er koncentreret i region Y, kan præstationsniveauet i region Y være særdeles lavt, men den relevante afgørende faktor bag præstationen vil være sektoren, ikke regionen. Det vil være nødvendigt at foretage en yderligere analyse, før regionale og andre faktoreres indvirkning på projektets præstationsniveau kan vurderes på en velfunderet måde. Til en sådan analyse vil det være bydende nødvendigt med et langt mere solidt statistisk rapporteringsgrundlag.

Disse tilregningsproblemer er en anden årsag til, at resultaterne af den interregionale sammenligning af projekternes præstationsniveauer bør behandles med forsigtighed. Den nuværende analyse kan i bedste fald give visse retningslinjer for forberedelserne til yderligere mere dybtgående undersøgelser af projektpræstationernes egenart i særlige regioner.

5.3.4. *Overvågning i TACIS-lande*

Siden 1993 har de fleste TACIS-projekter været gjort til genstand for systematisk overvågning under gennemførelsen ved anvendelse af en metode, der ligner, men alligevel er en anden end den, der blev udviklet for ALA/MED/AVS- og Balkan-regionernes vedkommende. I 2001 blev de tre forskellige eksterne team lagt sammen og de regionale særtræk harmoniseret. I 2001 blev der forelagt EU og andre interessenter 856 overvågningsrapporter og 543 lande- eller sektornotater. En vurdering af projektpræstationerne viste, at resultaterne som helhed lå mellem "standard/efter planen" og "godt" med en tendens til "godt" for projekter afsluttet i 2001.

Yderligere trin:

Overvågningsordningens **værdi** og nytte hænger nøje sammen med rapporternes kvalitet og konsistens. Ordningen skal udvides, så den omfatter Kommissionens samarbejdsinstrumenter så komplet som muligt. Som nævnt i begyndelsen af dette underkapitel forbedres metoden til stadighed på grundlag af de indhøstede erfaringer

og kan videreudvikles for de instrumenter til udviklingssamarbejde, der strækker sig ud over projekter og programmer, især sektordækkende approacher og budgetstøtte. På områder, hvor dækningen ved hjælp af denne overvågningsordning af tekniske årsager ikke er nyttig eller gørlig, kan det være nødvendigt med et andet mere hensigtsmæssigt instrument for at gøre det muligt for Kommissionen at være fuldt ansvarlig.

Ordningen er blevet **udvidet** til at dække en så stor del af aktiviteterne, som det er økonomisk rimeligt, og det er overdraget til de berørte geografiske direktorater at forvalte kontrakterne. Udfordringen er nu ikke kun at sikre tjenester af høj kvalitet, men også at bevare (og for Tacis' vedkommende sikre) konsistens i metoden.

Mange spørgsmål, f.eks. spørgsmålet om overvågningsstedet i en dekoncentreret ekstern tjeneste, står fortsat åbne og skal afgøres til rette tid. Der er også faste planer om efter et passende tidsrum at vurdere nytten af overvågningsrapporterne og disses konkrete anvendelse. Der er foreslået et tidsrum på 2-3 års brug af ordningen.

5.4. Konklusion :

Monterrey-konferencens slutresultat afspejlede en almindelig konsensus om **bistandens effektivitet**. Der er tale om en ambitiøs kombination af mål i form af mere bistand og nedbringelse af gæld og handelshindringer med **hovedvægten lagt på resultater, der tager sigte på fattigdomsbekæmpelse**.

De nye begreber og aftaler, som Monterrey nu står for, skaber betydelige udfordringer for udviklingssamarbejde, resultatorienteret overvågning og vurdering.

Udfordringen vil blive taget op på alle politiske, operationelle, finansielle og tekniske niveauer. I dette kapitel 5 behandles en række **ambitiøse hjælpemidler**, der skal gøre det lettere at fastlægge og vurdere konkrete resultater med det formål at opnå ansvarlighed (accountability) for indsatsen (forvaltning med henblik på resultater), men også at styre indsatsen i retninger, der giver bedre resultater (forvaltning via resultater).

Der er taget et vigtigt indledende metodemæssigt skridt til at overvåge resultater, som kommer hele samfundet til gode (generelle mål), og til systematisk at måle konkrete forbedringer af folks levevilkår (projektmål). Det er nødvendigt med et yderligere arbejde for at efterprøve og forbedre metoderne og sikre koordination med andre af udviklingssamfundets aktører, og et sådant arbejde er også planlagt.

Dette arbejde med at forbedre bistandens effektivitet følges også op og støttes med en indsats for at forbedre forvaltningen og vurdere resultaterne på et strategisk niveau, således som det er beskrevet i kapitel 1 i denne rapport. Indsatsen for at sikre en bedre programmering på landeplan går hånd i hånd med en indsats for at forvalte foranstaltningerne mere effektivt for derved at føre de vigtigste udviklingsmål ud i livet (se kapitel 2).

6. FINANSIELLE TABELLER

Fordeling pr. sektor af den officielle udviklingsbistand til lande i del I på DAC-listen, der finansieres via Kommissionens almindelige budget og Den Europæiske Udviklingsfond (EUF) i 2001				
Sektor	Forpligtelser i mio. EUR			
	ODA i alt		Forvaltet af EuropeAid	Forvaltet af andre GD'er
	Beløb	%		
SOCIAL INFRASTRUKTUR OG SERVICE				
Uddannelse	243,91	4,1%	232,32	11,59
Sundhed	277,00	4,6%	277,00	
Befolkningspolitik/-programmer og reproduktiv sundhed	173,03	2,9%	173,03	
Vandforsyning og sanitet	224,27	3,7%	224,27	
Regeringsførelse og civilsamfundet	427,93	7,1%	276,93	151,00
Anden social infrastruktur	503,61	8,4%	348,19	3,40
Subtotal	1.849,75	30,9%	1.531,74	165,99
ØKONOMISK INFRASTRUKTUR OG SERVICE				
Transport og oplagring	200,16	3,3%	200,16	
Kommunikation	91,37	1,5%	91,37	
Energiproduktion og -forsyning	134,12	2,2%	114,12	20,00
Bankvæsen og finansielle tjenesteydelser	158,42	2,6%	158,42	
Erhvervsservice og anden service	80,78	1,3%	80,78	
Subtotal	664,85	11,1%	644,85	20,00
PRODUKTIONSEKTORER				
Landbrug, skovbrug og fiskeri	473,68	7,9%	273,67	200,01
Industri, minedrift og byggeri	234,13	3,9%	234,13	
Handel og turisme	153,15	2,6%	145,36	7,79
Subtotal	860,96	14,4%	653,16	207,80
MULTISEKTOR/TVÆRGÅENDE				
Generel miljøbeskyttelse	132,57	2,2%	116,86	15,71
Kvinder i udviklingen	8,02	0,1%	8,02	
Andet	1.047,35	17,5%	1.115,25	84,12
Subtotal	1.187,94	19,8%	1.240,13	99,83
RÅVAREBISTAND OG GENEREL PROGRAMBISTAND				
Strukturtilpasningsstøtte sammen med Verdensbanken/IMF	243,14	4,1%	243,14	
Udviklingsfødevarehjælp/fødevaresikkerhedsstøtte	211,17	3,5%	206,66	4,51
Anden generel program- og råvarebistand	112,85	1,9%	112,85	
Subtotal	567,16	9,5%	562,65	4,51
FORANSTALTNINGER MED BERØRING TIL GÆLD				
Subtotal	76,13	1,3%	76,13	0,00
KATASTROFEBISTAND				
Subtotal	609,16	10,2%	119,62	489,54
ANDET/IKKE TILDELT/USPECIFICERET				
Subtotal	178,07	3,0%	147,57	30,50
TILSAMMEN	5.994,02	100%	4.975,85	1.018,17

Fordeling pr. budgetpost af bistanden til tredjelande, der finansieres via Kommissionens almindelige budget i 2001							
	Beløb i mio. EUR	I alt		Forvaltet af EuropeAid		Forvaltet af andre GD'er	
Post	Betegnelse	Forpligtelse r	Betalinger r	Forpligtelse r	Betalinger r	Forpligtelse r	Betalinger
B7-01..	Førtiltrædelse - SAPARD	540,00	30,53			540,00	30,53
B7-02..	Førtiltrædelse - ISPA	1.121,18	203,26			1.121,18	203,26
B7-03..	Førtiltrædelse - PHARE	1.650,69	1.167,89			1.650,69	1.167,89
B7-04..	Førtiltrædelse - Malta og Cypern	26,30	2,53			26,30	2,53
B7-20..	Fødevarehjælp	461,39	483,86	461,39	483,86		
B7-21..	Humanitær bistand	522,99	561,08			522,99	561,08
B7-30..	Asien	407,74	383,12	407,74	383,12		
B7-31..	Latinamerika	300,20	151,94	300,20	151,94		
B7-32..	Sydafrika	121,59	99,48	121,59	99,48		
B7-4...	Middelhavsområdet	808,84	477,01	761,84	471,93	47,00	5,08
B7-42..	Nær- og Mellemøsten	100,30	101,97	100,30	101,97		
B7-51..	Den Euro. Bank for Genopbygn.&Udvikl.		7,43				7,43
B7-52..	NIS & Mongoliet - TACIS	407,78	382,48	383,58	361,16	24,20	21,32
B7-53	NIS & Mongoliet/CØEL - andre aktioner	40,00	40,65	40,00	40,00		0,65
B7-54..	Balkan	824,98	920,02	704,98	844,97	120,00	75,05
B7-60..	Samfinansiering NGO'er	197,24	161,22	197,24	161,22		
B7-6002	Decentralt samarbejde	5,06	3,52	5,06	3,52		
B7-61..	Uddannelse og bevidstgørelse	3,72	2,54	3,72	2,54		
B7-620.	Miljø/tropiske skove	42,10	33,90	42,10	33,90		
B7-6211	Global sundhedsfond	60,00		60,00			
B7-63..	Social infrastruktur og service	26,75	11,19	26,75	11,19		
B7-6510	Koordination/evaluering/inspektion	9,92	8,59	9,92	8,59		
B7-6610	Antipersonnelminer	12,00	4,07	12,00	4,07		
B7-66..	Andre specifikke aktioner	55,87	70,30	2,26	22,11	53,61	48,19
B7-6710	Hurtige reaktionsoperationer	19,98	6,20			19,98	6,20
B7-70..	Demokrati og menneskerettigheder	104,72	54,06	104,72	54,06		
B7-80..	Internationale fiskeriaftaler	194,30	191,96			194,30	191,96
B7-8710	AVS-bananer	43,50	16,86	43,50	16,86		
B7-8...	Andre eksterne aspekter af EU's politik	32,94	25,14	1,91	2,55	31,03	22,59
B8-0...	Fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik	32,67	29,50	32,67	29,50		
	Afsnit B7-B8 i alt	8.174,75	5.632,30	3.823,47	3.288,54	4.351,28	2.343,76

Fordeling pr. instrument for udviklingsbistand, der finansieres af Den Europæiske udviklingsfond (EUF) i 2001						
Beløb i mio. EUR	I alt		Forvaltet af EuropeAid		Forvaltet af andre GD'er	
Instrument	Forpligtelse r	Betalinger r	Forpligtelse r	Betalinger r	Forpligtelse r	Betalinger
Programmeret bistand	869,94	752,52	869,94	752,52		
Strukturtilpasning	215,46	303,76	215,46	303,76		
Risikovillig kapital	383,47	183,46	383,47	183,46		
Rentegodtgørelse	16,33	15,57	16,33	15,57		
Katastrofebistand	11,90	30,48	11,90	30,48		
Flygtningebistand	41,14	7,95	41,14	7,95		
Sysmin	-0,28	48,18	-0,28	48,18		
Stabex		353,22		353,22		
HIPC		350,00		350,00		
Andet	16,20	22,72	16,20	22,72		
EUF i alt	1.554,16	2.067,86	1.554,16	2.067,86	0,00	0,00
Budget + EUF tilsammen	9.728,91	7.700,16	5.377,63	5.356,40	4.351,28	2.343,76

Fordeling pr. land/region af bistanden til tredjelande, der finansieres via Kommissionens almindelige budget og Den Europæiske Udviklingsfond i 2001						
Land/region	I alt i mio. EUR		Forvaltet af EuropeAid		Forvaltet af andre GD'er	
	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger	Forpligtelser	Betalinger
Del I: Udviklingslande og -territorier						
Officiel udviklingsbistand (ODA)						
Europa, i alt	1.212,75	1.192,71	907,36	949,00	305,39	243,71
Albanien	41,45	61,47	36,45	57,30	5,00	4,17
Bosnien-Hercegovina	141,99	168,61	136,24	152,74	5,75	15,87
Kroatien	60,61	14,40	60,61	14,40	0,00	0,00
Makedonien (Fyrom)	83,84	48,92	57,20	27,69	26,64	21,23
Malta	8,14	3,98	0,64	0,44	7,50	3,54
Moldova	20,95	5,18	20,17	4,18	0,78	1,00
Slovenien	52,22	51,07	0,00	0,00	52,22	51,07
Tyrkiet	203,00	91,33	156,00	86,62	47,00	4,71
Forbundsrepublikken Jugoslavien	548,89	686,37	388,39	595,81	160,50	90,56
Stater i ex-Jugoslavien, uspecificeret	0,00	51,59	0,00	0,03	0,00	51,56
Europa, ikke tildelt	51,66	9,79	51,66	9,79	0,00	0,00
Afrika, i alt	2.038,11	2.261,32	1.730,97	1.947,83	307,14	313,49
Nord for Sahara, i alt	319,07	246,80	302,74	229,61	16,33	17,19
Algeriet	79,37	23,64	63,04	6,45	16,33	17,19
Egypten	1,79	88,16	1,79	88,16	0,00	0,00
Marokko	122,42	60,80	122,42	60,80	0,00	0,00
Tunesien	91,60	74,19	91,60	74,19	0,00	0,00
Nord for Sahara, ikke tildelt	23,89	0,01	23,89	0,01	0,00	0,00
Syd for Sahara, i alt	1.719,04	2.014,52	1.428,23	1.718,22	290,81	296,30
Angola	68,25	67,69	31,27	27,83	36,98	39,86
Benin	11,89	49,28	11,89	49,28	0,00	0,00
Botswana	1,99	4,87	1,99	4,87	0,00	0,00
Burkina Faso	29,32	42,00	29,32	42,00	0,00	0,00
Burundi	20,73	70,60	0,73	56,26	20,00	14,34
Cameroun	66,80	46,66	66,80	46,66	0,00	0,00
Kap Verde	1,05	3,08	1,05	3,07	0,00	0,01
Centralafrikanske Republik	-1,47	17,42	-1,47	17,42	0,00	0,00
Tchad	40,88	42,49	40,88	42,21	0,00	0,28
Comorerne	2,02	4,38	1,67	2,46	0,35	1,92
Congo, Demokratiske Republik	54,56	49,13	19,56	20,05	35,00	29,08
Congo, Rep.	-8,20	3,66	-8,20	2,49	0,00	1,17
Djibouti	0,57	7,62	0,57	7,62	0,00	0,00
Ækvatorialguinea	3,09	3,23	3,09	3,23	0,00	0,00
Eritrea	24,78	26,20	24,78	23,92	0,00	2,28
Etiopien	69,46	116,36	62,76	105,56	6,70	10,80
Gabon	16,35	20,32	16,35	19,99	0,00	0,33
Gambia	5,46	5,13	5,46	5,13	0,00	0,00
Ghana	51,20	27,22	51,20	27,22	0,00	0,00
Guinea	56,21	23,56	48,38	17,23	7,83	6,33
Guinea-Bissau	22,45	20,19	5,95	7,85	16,50	12,34
Côte d'Ivoire	14,06	91,13	12,52	89,89	1,54	1,24
Kenya	13,95	90,44	10,95	88,60	3,00	1,84
Lesotho	22,64	10,33	22,64	10,33	0,00	0,00
Liberia	24,94	9,85	24,94	9,85	0,00	0,00
Madagascar	82,17	64,91	80,44	62,86	1,73	2,05
Malawi	43,70	78,39	43,70	78,39	0,00	0,00
Mali	58,90	45,63	58,90	45,63	0,00	0,00
Mauretanien	119,44	130,32	33,44	44,16	86,00	86,16
Mauritius	5,41	9,25	5,20	9,03	0,21	0,22
Mayotte	0,45	1,51	0,45	1,51	0,00	0,00
Mozambique	67,76	72,55	65,76	69,04	2,00	3,51
Namibia	16,51	21,44	16,51	21,40	0,00	0,04
Niger	13,91	44,43	13,91	44,08	0,00	0,35
Nigeria	66,96	26,72	66,96	26,72	0,00	0,00
Rwanda	2,89	50,51	2,89	50,36	0,00	0,15
St.Helena	-0,08	0,00	-0,08	0,00	0,00	0,00
Sao Tome & Principe	2,07	5,74	1,75	5,42	0,32	0,32
Senegal	28,59	34,98	20,59	26,97	8,00	8,01
Seychellerne	2,26	4,99	-0,04	0,93	2,30	4,06
Sierra Leone	14,87	45,56	3,87	33,66	11,00	11,90

	Somalia	5,56	27,86	3,86	22,54	1,70	5,32
	Sydafrika	133,18	110,78	133,18	110,78	0,00	0,00
	Sudan	21,81	25,44	4,81	9,49	17,00	15,95
	Swaziland	0,77	12,89	0,77	12,89	0,00	0,00
	Tanzania	166,41	113,73	134,26	88,45	32,15	25,28
	Togo	1,64	5,41	1,64	5,41	0,00	0,00
	Uganda	70,00	77,01	70,00	76,60	0,00	0,41
	Zambia	59,61	58,04	59,61	57,91	0,00	0,13
	Zimbabwe	33,69	20,52	33,19	20,27	0,50	0,25
	Syd for Sahara ikke tildelt	87,58	73,07	87,58	62,70	0,00	10,37
	Amerika, i alt	656,90	424,61	613,12	387,89	43,78	36,72
	Nord- og Mellemamerika, i alt	373,01	248,60	349,14	227,48	23,87	21,12
	Anguilla	-0,01	0,10	-0,01	0,10	0,00	0,00
	Antigua & Barbuda	-0,13	0,19	-0,13	0,19	0,00	0,00
	Barbados	6,51	0,48	6,51	0,48	0,00	0,00
	Belize	6,53	7,12	6,03	6,87	0,50	0,25
	Costa Rica	9,60	1,41	9,60	1,41	0,00	0,00
	Cuba	19,11	13,40	10,85	5,88	8,26	7,52
	Dominica	11,86	5,99	11,86	5,99	0,00	0,00
	Dominikanske Republik	20,98	15,35	20,76	15,13	0,22	0,22
	El Salvador	55,32	17,75	45,32	10,60	10,00	7,15
	Grenada	0,50	0,37	0,50	0,37	0,00	0,00
	Guatemala	29,67	22,63	28,90	22,43	0,77	0,20
	Haiti	13,19	18,46	13,19	18,41	0,00	0,05
	Honduras	7,73	16,42	6,70	15,04	1,03	1,38
	Jamaica	29,43	48,79	29,17	48,79	0,26	0,00
	Mexico	4,85	4,58	3,05	3,62	1,80	0,96
	Montserrat	0,00	0,19	0,00	0,19	0,00	0,00
	Nicaragua	45,07	34,85	44,04	33,73	1,03	1,12
	Panama	9,32	3,32	9,32	3,32	0,00	0,00
	St.Kitts-Nevis	0,00	4,11	0,00	4,11	0,00	0,00
	St.Lucia	12,03	18,27	12,03	18,27	0,00	0,00
	St.Vincent & Grenadinerne	6,38	4,13	6,38	4,13	0,00	0,00
	Trinidad & Tobago	0,41	1,06	0,41	1,06	0,00	0,00
	Turks & Caicosøerne	3,00	0,22	3,00	0,22	0,00	0,00
	Nord- og Mellemamerika, ikke tildelt	81,66	9,41	81,66	7,14	0,00	2,27
	Sydamerika, i alt	195,56	140,48	175,65	124,88	19,91	15,60
	Argentina	1,15	8,69	1,15	8,69	0,00	0,00
	Bolivia	9,75	29,83	8,68	29,14	1,07	0,69
	Brasilien	6,40	17,12	6,40	16,69	0,00	0,43
	Chile	3,27	8,77	3,27	8,77	0,00	0,00
	Colombia	54,86	17,52	41,54	8,62	13,32	8,90
	Ecuador	22,86	6,36	22,23	5,59	0,63	0,77
	Guyana	21,36	10,16	21,36	10,12	0,00	0,04
	Paraguay	2,23	8,94	1,25	8,31	0,98	0,63
	Peru	13,04	23,88	9,40	21,32	3,64	2,56
	Surinam	16,72	1,73	16,72	1,73	0,00	0,00
	Uruguay	1,61	2,18	1,61	2,18	0,00	0,00
	Venezuela	38,29	5,30	38,02	3,72	0,27	1,58
	Sydamerika, ikke tildelt	4,02	0,00	4,02	0,00	0,00	0,00
	Amerika, uspecificeret	88,33	35,53	88,33	35,53	0,00	0,00
	Asien, i alt	955,66	870,13	746,95	686,33	208,71	183,80
	Mellemøsten, i alt	188,09	182,90	155,31	157,57	32,78	25,33
	Iran	2,65	1,73	2,65	1,73	0,00	0,00
	Irak	12,89	12,70	0,01	0,15	12,88	12,55
	Jordan	20,83	20,15	20,83	19,65	0,00	0,50
	Libanon	5,83	9,69	5,83	8,35	0,00	1,34
	Områder under palæstinensisk admin.	86,58	123,41	68,57	114,81	18,01	8,60
	Syrien	8,11	6,40	8,11	5,94	0,00	0,46
	Yemen	18,25	8,56	16,36	6,89	1,89	1,67
	Mellemøsten, ikke tildelt	32,95	0,26	32,95	0,05	0,00	0,21
	Syd- og Centralasien, i alt	466,67	409,96	341,70	310,51	124,97	99,45
	Afghanistan	86,01	51,13	29,43	16,95	56,58	34,18
	Armenien	17,80	11,35	10,20	9,78	7,60	1,57
	Aserbajdsjan	1,60	14,27	1,60	12,79	0,00	1,48
	Bangladesh	106,70	82,55	106,06	80,95	0,64	1,60
	Bhutan	0,00	1,78	0,00	1,78	0,00	0,00

	Georgien	42,35	26,21	29,80	18,21	12,55	8,00
	Indien	110,85	83,98	95,06	67,77	15,79	16,21
	Kasakhstan	14,40	4,92	14,40	4,92	0,00	0,00
	Kirgisistan	19,30	12,55	19,30	12,37	0,00	0,18
	Maldiverne	0,00	0,06	0,00	0,06	0,00	0,00
	Myanmar (Burma)	3,98	4,29	1,99	2,75	1,99	1,54
	Nepal	7,44	12,40	4,75	10,71	2,69	1,69
	Pakistan	32,61	50,23	26,90	50,03	5,71	0,20
	Sri Lanka	4,38	7,90	1,96	6,26	2,42	1,64
	Tadsjikistan	19,25	32,25	0,25	5,43	19,00	26,82
	Turkmenistan	0,00	2,93	0,00	2,93	0,00	0,00
	Usbekistan	0,00	6,82	0,00	6,82	0,00	0,00
	Syd- og Centralasien, ikke tildelt	0,00	4,34	0,00	0,00	0,00	4,34
	Fjerne Østen, i alt	217,23	230,82	166,27	171,80	50,96	59,02
	Cambodja	18,60	27,01	13,70	23,47	4,90	3,54
	Kina	46,27	26,39	44,12	24,03	2,15	2,36
	Østtimor	41,94	30,70	30,82	30,70	11,12	0,00
	Indonesien	34,13	31,68	32,23	11,51	1,90	20,17
	Korea, Dem.	43,55	45,04	20,18	21,44	23,37	23,60
	Laos	1,66	9,24	1,66	9,11	0,00	0,13
	Malaysia	0,00	0,41	0,00	0,41	0,00	0,00
	Mongoliet	1,03	4,08	0,00	2,42	1,03	1,66
	Filippinerne	7,44	21,25	5,98	19,51	1,46	1,74
	Thailand	6,53	10,88	2,03	6,01	4,50	4,87
	Vietnam	15,66	23,73	15,13	23,19	0,53	0,54
	Fjerne Østen, ikke tildelt	0,42	0,41	0,42	0,00	0,00	0,41
	Asien, uspecificeret	83,67	46,45	83,67	46,45	0,00	0,00
	Oceanien, i alt	65,82	68,96	65,74	68,96	0,08	0,00
	Cookøerne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Fiji	10,71	0,94	10,63	0,94	0,08	0,00
	Kiribati	6,60	0,41	6,60	0,41	0,00	0,00
	Marshalløerne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Mikronesiens Forenede Stater	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Nauru	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Niue	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Palau	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Papua Ny Guinea	-0,18	13,81	-0,18	13,81	0,00	0,00
	Samoa	3,08	11,35	3,08	11,35	0,00	0,00
	Solomonøerne	0,22	35,43	0,22	35,43	0,00	0,00
	Tonga	6,25	0,24	6,25	0,24	0,00	0,00
	Tuvalu	0,00	1,42	0,00	1,42	0,00	0,00
	Vanuatu	2,96	4,96	2,96	4,96	0,00	0,00
	Wallis & Futuna	3,92	0,00	3,92	0,00	0,00	0,00
	Oceanien, ikke tildelt	32,26	0,40	32,26	0,40	0,00	0,00
	LDC, uspecificeret	857,53	578,07	704,46	433,86	153,07	144,21
	Multilateral bistand	207,25	495,96	207,25	495,96	0,00	0,00
	UNRWA	57,25	54,58	57,25	54,58	0,00	0,00
	WFP	90,00	91,38	90,00	91,38	0,00	0,00
	HIPC	0,00	350,00	0,00	350,00	0,00	0,00
	GHF	60,00	0,00	60,00	0,00	0,00	0,00
	Del I (ODA), i alt	5.994,02	5.891,76	4.975,85	4.969,83	1.018,17	921,93
	Del II: Lande og territorier under omstilling - officiel bistand (OA)						
	Mere avancerede udviklingslande	42,59	47,22	11,84	17,26	30,75	29,96
	Aruba	0,50	0,29	0,50	0,29	0,00	0,00
	Bahamas	-1,03	0,84	-1,03	0,84	0,00	0,00
	Bermuda	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Brunei	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Caymanøerne	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00
	Taiwan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Cypern	18,80	3,58	0,00	0,00	18,80	3,58
	Falklandsøerne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Fransk Polynesien	-0,01	6,16	-0,01	6,16	0,00	0,00
	Gibraltar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Hongkong, Kina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Israel	15,01	29,91	3,06	3,53	11,95	26,38

	Korea	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Kuwait	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Libyen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Macao	0,00	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00
	Nederlandske Antiller	-0,20	4,84	-0,20	4,84	0,00	0,00
	Ny Kaledonien	9,46	0,27	9,46	0,27	0,00	0,00
	Nordmarianerne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Qatar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Singapore	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Forenede Arabiske Emirater	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Jomfruøerne (UK)	-0,04	1,23	-0,04	1,23	0,00	0,00
	Mere av. udviklingslande, ikke tildelt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	CØEL/NIS	3.692,30	1.761,18	389,94	369,31	3.302,36	1.391,87
	Belarus	1,12	3,57	0,92	3,38	0,20	0,19
	Bulgarien	348,45	155,27	1,07	0,13	347,38	155,14
	Den Tjekkiske Republik	178,06	89,33	0,38	0,70	177,68	88,63
	Estland	70,15	30,53	0,00	0,09	70,15	30,44
	Ungarn	242,18	185,90	0,53	0,00	241,65	185,90
	Letland	117,14	53,76	0,00	0,00	117,14	53,76
	Litauen	186,10	68,33	0,00	0,16	186,10	68,17
	Polen	1.049,82	315,85	0,28	0,04	1.049,54	315,81
	Rumænien	691,91	243,89	0,00	0,80	691,91	243,09
	Rusland	152,65	109,37	112,30	84,84	40,35	24,53
	Slovakiet	148,58	66,17	0,00	0,13	148,58	66,04
	Ukraine	109,83	108,70	108,91	107,31	0,92	1,39
	CØEL, uspecificeret	230,56	136,07	0,00	0,00	230,56	136,07
	NIS, ikke tildelt	165,12	178,76	164,92	171,73	0,20	7,03
	CØEL/NIS, ikke tildelt	0,63	15,68	0,63	0,00	0,00	15,68
	Del II (OA), i alt	3.734,89	1.808,40	401,78	386,57	3.333,11	1.421,83
	Del I & del II (ODA+OA) tilsammen	9.728,91	7.700,16	5.377,63	5.356,40	4.351,28	2.343,76

7. BILAG

I det følgende beskrives en række aktiviteter, der er blevet iværksat i 2001 i forbindelse med reformen af EU's bistand til tredjelande, der er beskrevet i kapitel 1. I punkt 1 forklares den udvikling, der er sket med harmoniseringen af kontrakt- og finansieringsprocedurerne. Punkt 2 giver et overblik over ophobningen af uindfriede forpligtelser pr. 31. december 2000 og de fremskridt, der er gjort for at nedbringe denne pukkel. De følgende punkter behandler andre vigtige aktiviteter i forbindelse med reformen, som f.eks. revision, EuropeAid's innovationskontor, EU's forbindelser med andre vigtigste internationale donorer, og Kommissionens indsats for at opnå større gennemsigtighed og synlighed.

7.1. Harmonisering af kontrakt- og finansieringsprocedurerne

I 2001 skete der en yderligere udvikling med harmoniseringen af kontrakt- og finansieringsprocedurerne.

EuropeAid samarbejdskontoret udarbejdede en praktisk vejledning for kontraktprocedurer i forbindelse med EU's bistand til tredjelande (Practical Guide to EC external aid contract procedures) for de samarbejdsprogrammer og de forskellige modtagerlande, der hører ind under kontorets kompetenceområde. Der blev i den forbindelse afholdt efteruddannelseskurser i Bruxelles og i Kommissionens delegationer (se tallene nedenfor). Vejledningen beskriver også, hvordan forvaltningen af projekterne skal overdrages til modtagerlandene i forbindelse med dekoncentrationsprocessen.

EuropeAid samarbejdskontorets finansieringsvejledning (Finance Guide) for aktioner i tredjelande, der finansieres over EU's almindelige budget, og den ajourførte vejledning for finansieringsprocedurerne for aktioner, der finansieres via 7. og 8. EUF, blev færdiggjort i december 2001. De to vejledninger, som er disponible på EuropeAid's websted, forklarer og dokumenterer de gældende finansielle procedurer. De forklarer udførligt de nye finansielle kredsløb for forpligtelser, kontrakter, udbetalinger, tilbagekrævning og afslutning af forpligtelserne i forbindelse med aktioner finansieret over det almindelige budget, som blev godkendt og vedtaget af EuropeAid's ledelse i juni og november 2001. Begge vejledninger tager endvidere hensyn til den nye fordeling af opgaver, beføjelser og ansvar mellem hovedkvarteret og delegationerne i forbindelse med dekoncentrationsprocessen.

Den 8. november 2001 undertegnede Kommissionen og Verdensbanken en rammeaftale vedrørende trustfonds og samfinansiering. Den indeholder typekontrakter til anvendelse når Kommissionen deltager i trustfonds med en eller flere donorer. Samarbejdet mellem Kommissionen og Verdensbanken skulle herefter forløbe mere smidigt. EuropeAid samarbejdskontoret underskrev også på Kommissionens vegne en aftale med FN om foranstaltninger til gennemførelse af "verifikationsklausulen" af 1994, som hidtil har været en anstødssten i forholdet mellem EU og FN. Resultatet af denne aftale har åbnet mulighed for at parterne kan gå i gang med en mere gennemgående revision af 1999-aftalen mellem EU og FN for at tilpasse den til det udvidede partnerskab, de nu ønsker at indgå.

Videreuddannelse

I 2001 gennemførte EuropeAid samarbejdskontoret følgende specifikke uddannelsesaktiviteter:

Praktisk vejledning i kontraktprocedurerne i forbindelse med EU's bistand til tredjelande

Bruxelles: 8 kurser for i alt 260 personer

Delegationerne: 3 missioner for i alt 124 personer

Finansiell gennemførelse

Bruxelles: 4 kurser for i alt 100 personer

Andre tal

I 2001 behandlede EuropeAid samarbejdskontoret (det alm. budget og EUF)

- over 26 000 udbetalinger på i alt 5,2 mia. EUR
- over 1 600 forpligtelser på i alt 5,6 mia. EUR

Data vedrørende EuropeAid samarbejdskontorets websted i 2001

- i afsnittet "Tenders & Grants" blev der i 2001 offentliggjort 3 270 dokumenter (heraf 891 udbud og forslagsindkaldelser)
- antal hits (pr. måned): over 4 mio.
- download af html-sider (pr. måned): over 700 000

7.2. Bistand til tredjelande og "RAL"

"RAL" er betegnelsen for midler, der er disponeret over, men som endnu ikke er blevet udbetalt. Udtrykket stammer fra fransk *reste à liquider* (uindfriet saldo). RAL er summen af de beløb, der er disponeret over i de forudgående budgetår minus summen af de udbetalte eller frigjorte beløb.

Udtrykket stammer fra budgetprincipperne i finansforordningen, som i artikel 1, stk. 4, beskriver to typer bevillinger for aktioner, som strækker sig over flere regnskabsår:

- forpligtelsesbevillinger, der fastsætter årlige grænser for de forpligtelser, der kan indgås med tredjeparter
- betalingsbevillinger, der skal dække de anslåede udbetalingerne til disse tredjeparter i et givet regnskabsår.

En del af RAL kan være opstået af naturlige grunde, da forpligtelserne indgås på forhånd i forventning om, at betalingerne vil finde sted senere. Kommissionen anvender betegnelsen "gamle" eller "sovende" forpligtelser for de "unormalt"

uindfriede forpligtelser som udgør den egentlige pukkel. "Gamle" uindfriede forpligtelser er forpligtelser, der er indgået for over fem år siden, men stadig ikke er indfriet, og "sovende" forpligtelser er forpligtelser til projekter, der har ligget stille i over to år.

En generel afvikling af RAL var allerede en prioritet inden oprettelsen af EuropeAid samarbejdskontoret. Alle gamle eller sovende forpligtelser er under behandling og denne proces fortsatte i 2001 samtidig med en screening af forpligtelsernes position i den samlede portefølje.

7.2.1. Gamle forpligtelser

Fra 2001 blev de forpligtelser, der var indgået i 1995, overført til beholdningen af gamle forpligtelser.

7.2.1.1. Før 1995

- I november 1999 blev der lavet en første opgørelse vedrørende de budgetposter, der dækker EU's bistand til tredjelande under udgiftsområde 4 i budgettet (som omfatter Asien, Latinamerika, Middelhavslandene, Balkan og Central- og Østeuropa).
- RAL blev reduceret med 60% fra 1 092,34 mio. EUR til 429,7 mio. EUR, dels som følge af betalinger (301,85 mio. EUR) og dels ved frigørelser (360,80 mio. EUR). Antallet af budgetbevillinger med udestående restbeløb faldt med 67% fra 1 662 til 548. **Siden den første opgørelse er i alt 1 114 budgetbevillinger fra før 1995 således blevet afsluttet i regnskabssystemet** (og der var ingen udestående restbeløb i slutningen af 2001), enten ved udbetaling af hele beløbet og/eller ved frigørelse. De respektive RAL var på referencetidspunktet 251 mio. EUR.
- Med de forpligtelser, der allerede er blevet frigjort (1114), og de forpligtelser, der er blevet undersøgt eller er ved at blive undersøgt (536), var **der ved udgangen af 2001 blevet behandlet 99,2% af den oprindelige pukkel af gamle forpligtelser.**

7.2.1.2. Året 1995

Forpligtelserne fra 1995 indgik i 2001 i den systematiske undersøgelse. Resultatet fra det forløbne år er:

Den finansielle værdi af RAL faldt med 31%, fra 656,8 mio. EUR til 456 mio. EUR.

Antallet af budgetforpligtelser med udestående restbeløb faldt med 42% fra 524 til 305.

I løbet af 2001 blev i alt **219 budgetforpligtelser fra 1995 afsluttet i regnskabssystemet** (og der var ingen udestående restbeløb i slutningen af 2001), enten ved udbetaling af hele beløbet og/eller ved frigørelse. De respektive RAL var på referencetidspunktet 43,3 mio. EUR.

Nedbringelsen af RAL fra budgetåret 1995 med 200,8 mio. EUR skyldes dels udbetalinger (106,3 mio. EUR) men også i stor udstrækning frigørelser (94,59 mio. EUR).

Med de forpligtelser, der allerede er blevet frigjort (219), og de forpligtelser, der er blevet undersøgt eller er ved at blive undersøgt (283), **var der blevet behandlet 96% af de unormale uindfriede forpligtelser fra 1995, som indgik i undersøgelsen i 2001.**

7.2.1.3. Udsigterne for de forpligtelser, der endnu ikke er indfriet (fra før 1995 + 1995):

Forpligtelser for projekter, der i princippet er igangværende

- Undersøgelsen viste, at 97 af de budgetforpligtelser, der var indgået før 1995, vedrører igangværende projekter, som er behæftet med juridiske forpligtelser. Denne type forpligtelser androg 313,23 mio. EUR, hvilket udgjorde 73% af RAL ved året udgang. For 39 forpligtelser til et beløb på 131 mio. EUR blev gyldigheden forlænget. Næsten alle forpligtelserne i denne kategori vedrørte Asien og Middelhavslandene. Afgørelserne om at forlænge gyldigheden blev truffet for hvert enkelt tilfælde. Visse projekter blev alvorligt forsinket i starten, men forløber nu planmæssigt til opfyldelse af forventningerne i partnerlandet. Andre er blevet reaktiveret på grundlag af en ny analyse.
- Andelen af løbende uindfriede forpligtelser fra 1995 er stadig højt: 87 forpligtelser til en værdi af 352 mio. EUR (77%).

Sager, der skal afsluttes

Størsteparten af forpligtelserne fra før 1995 (som kun udgør en mindre del af RAL) viste sig at vedrøre projekter, der ikke længere var i gang, og de er nu ved at blive afsluttet. Det samme gælder for forpligtelserne fra 1995 (180 forpligtelser, som udgør 82,6 mio. EUR af RAL). 449 af forpligtelserne fra før 1996 vil blive afsluttet som en prioritet i begyndelsen af 2002. Visse af disse sager er allerede blevet frigjort med 1 EUR (63 forpligtelser fra før 1995 og 8 fra 1995).

7.2.1.4. Den generelle udvikling for gamle forpligtelser 1999-2001

Skemaet nedenfor viser udviklingen i de seneste to år for udestående forpligtelser som vil blive betegnet som "gamle" i 2002. Den viser, at forvaltningstjenesterne har gjort en solid indsats for at få afsluttet så mange forpligtelser som muligt, allerede inden de overgår til kategorien "gamle forpligtelser" som led i de normale forvaltningsprocedurer.

	EuropeAid alene	23/11/99	31/12/99	31/12/00	31/12/01
Før 1995	Antal forpligtelser	1663	1497	841	548
	RAL (mio. EUR)	1 092,65	1 015,44	741,02	429,7
Budgetår 1995	Antal forpligtelser		761	524	305
	RAL (mio. EUR)		936,74	656,87	455,98
Budgetår 1996	Antal forpligtelser		1109	776	509
	RAL (mio. EUR)		1249,23	928,25	685,98
GAMLE FOR- PLIGT- ELSER I ALT	Antal forpligtelser	1663	1497	1365	1362
	RAL	1 092,65 mio. EUR	1 015,44 mio. EUR	1 397,89 mio. EUR (+37%)	1 571,66 mio. EUR (+12%)

7.2.2. Sovende forpligtelser

De endelige tal for 2001 viser, at der er i alt 1 482 sovende budgetforpligtelser i regnskabssystemet, hvilket repræsenterer et udestående beløb på 1 319 mio. EUR. Dette er en forbedring i forhold til slutningen af 2000 (en nedgang på 15% af de samlede RAL og på 20% af det samlede antal sovende forpligtelser). Der er således blevet rettet op på den mindre forværring, der blev konstateret i slutningen af 2000, som det fremgår af nedenstående skema over udviklingen i perioden 1999-2001.

SOVENDE FORPLIGTELSE	Slutningen af 1999	slutningen af 2000	slutningen af 2001
Antal forpligtelser	2223	1932	1482
<i>Ikke gamle</i>	1180	1055	735
RAL i alt (i mio. EUR)	1.537	1.558	1.319
<i>Ikke gamle</i>	1.314	1.350	1.029

“ikke gamle”   95/96/97   96/97/98   97/98/99

Der gøres opmærksom på, at beholdningen af sovende forpligtelser ikke er den samme som i begyndelsen af 2001. Mange af de daværende sovende forpligtelser er det ikke længere, mens andre i mellemtiden er blevet det. Hvis man kun ser på udviklingen i de forpligtelser, der var sovende i 2001, har nedbringelse været betydelig, nemlig 815 mio. EUR. Denne nedbringelse blev imidlertid delvis ophævet med tilføjelsen af de sovende forpligtelser fra budgetåret 1999 som udgjorde 576 mio. EUR. Nettonedbringelsen af sovende RAL i slutningen af 2001 udgjorde således 239 mio. EUR.

Analysen af de sovende forpligtelser pr. oprindelsesår viser, at det ovenfor beskrevne mønster ikke har ændret sig synderligt: en væsentlig procentdel af de udestående beløb (78% i 2001) og halvdelen af det samlede antal sovende forpligtelser stammer fra de seneste år (97/98/99).

Når man analyserer fordelingen af sovende forpligtelser efter om der har fundet udbetalinger sted eller ej, er der et andet ovenfor beskrevet træk, der forbliver nogenlunde uændret: størstedelen af de udestående sovende beløb (RAL) vedrører forpligtelser uden udbetalinger overhovedet. Dette er tilfældet for 20% af de sovende budgetforpligtelser, hvilket udgør 80% af de sovende RAL (året før var procentdelen henholdsvis 19% og 81% af RAL). Skønt procentdelen er uændret, er den samlede værdi af sovende RAL for forpligtelser uden udbetalinger naturligvis faldet, idet der er en generel nedgang fra 1 256 mio. EUR til 1 061 mio. EUR. Det sidste tal er imidlertid stadig for højt. Det endelige mål er naturligvis, at der slet ikke er nogen sovende forpligtelser med nul-udbetalinger, hvilket i praksis vil betyde, at det er lykkedes at få gang i projekterne på stedet mindre end to år efter det år, hvor budgetforpligtelserne blev indgået, undtagen i tilfælde af force majeure.

Analysen pr. region giver omtrent samme resultat som sidste år: budgetkapitel B7-4 (Middelhavsområdet) tegner sig for halvdelen af de samlede sovende beløb og for 55% af de sovende RAL uden udbetalinger. En gruppe på fire større programmer (Middelhavsområdet, Asien og Latinamerika samt fødevarehjælp) tegner sig for 90 % af de samlede sovende RAL og 84% af de forpligtelser, hvor der ikke er foretaget udbetalinger.

En sammenligning af tallene fra slutningen af 2000 med tallene fra 2001 viser, at det største fald i de sovende RAL, nemlig -59%, har fundet sted i budgetposterne for samarbejdet med Asien.

Tallene for middelhavskapitlet kræver en nærmere forklaring: Det samlede beløb for budgetpost B7-4 er vokset fra 576 mio. EUR til 667 mio. EUR. Dette skyldes imidlertid forpligtelserne for Tyrkiet på budgetposten for MEDA-programmet, der forvaltes af DG for Udvidelse, som er vokset betydeligt med tilføjelsen af budgetår 1999. Hvis man ser bort fra budgetforpligtelserne for Tyrkiet, er der reelt sket en omvendt beskedne nedgang: fra 519 mio. EUR til 508 mio. EUR.

Tallene for hele kapitel B7-6 kræver også en nærmere analyse af de enkelte budgetposter: Budgetposten for miljø og tropiske skove (B7-6200) tegner sig for en betydelig del: 61,7 mio. EUR ud af det samlede beløb på 104 mio. EUR (60% af RAL og en fjerdedel af de sovende forpligtelser). Og hvad mere er: procentdelen af forpligtelser med nul-udbetalinger er endnu højere: 79% af beløbene hidrører fra denne budgetpost. Niveauet af sovende forpligtelser med nul-udbetalinger i forhold til mængden af forpligtelsesbevillinger er højere for B7-6200 (43,7 mio. EUR) end for alle andre budgetposter og budgetkapitler (både i 2001 og 2002). Det overstiger værdien af nye bevillinger på budgettet i et helt år (40 mio. EUR), og er således et tydeligt symptom på gennemførelsesvanskeligheder.

Analysen af de sovende budgetforpligtelser på denne budgetpost i 2001 viste et mønster af dårligt forberedte finansieringsbeslutninger: flere af projekterne var utilstrækkeligt forberedt og måtte omarbejdes efter finansieringsbeslutningen, og var således slet ikke klar til kontrahering. Dårlig opfølgning af den pågældende portefølje gav sig også udslag i en pukkel af strandede projekter uden kontrakt med tilsvarende sovende budgetforpligtelser. 2001-analysen af samtlige sovende forpligtelser vil i 2002 blive fulgt op af et betydeligt antal frigørelser af de sovende projekter uden kontrakt, specielt fra 1996, 1997 og 1998

Formålet med de tiltag til systemisk forvaltning, der blev gjort allerede i 2001, var at sikre, at de projekter, der blev forelagt Kommissionen, var modne til kontraktindgåelse, dvs. at der kun blev indgået forpligtelser for projekter, der var så teknisk fremskredne, at der kunne indgås kontrakt senest et år efter afgørelsen. Endvidere blev der i 2001 for første gang iværksat en officiel forlagsindkaldelse med standardiserede udbudsformularer og hvor udvælgelseskriterierne skulle sikre, at de indsendte projektforslag var modne. En første serie af udvalgte projekter blev finansieret med budgetbevillinger fra 2001 og en anden serie vil blive finansieret med bevillinger fra 2002.

7.2.3. *Udviklingen i de "unormale" RAL (sovende + gamle)*

De "unormale" RAL er opdelt i de såkaldte "gamle" og "sovende" forpligtelser.

Procentdelen af unormale RAL (gamle + sovende forpligtelser, der endnu ikke var "gamle") var i begyndelsen af 2000 på 23%. Den er faldet til 21%, selv efter at forpligtelserne fra budgetår 1996 er blevet "gamle", men eksklusiv MEDA-porteføljen for Tyrkiet, der ikke forvaltes af EuropaAid samarbejdskontoret. Hvis sidstnævnte medregnes er procentdelen 22% (på grund af det høje niveau af sovende forpligtelser for Tyrkiet).

Det bør imidlertid noteres, at procenten er faldet i begge de porteføljer, der forvaltes af EuropeAid, både af RAL (med et mindre fald i absolutte tal) og af den "unormale" del deraf, hvor der især var kraftig nedgang i de sovende forpligtelser. Da begge disse faktorer er opfyldt, må resultatet betragtes som en klar forbedring (hvis procentdelen var faldet, fordi der havde været en stigning i de samlede RAL, ville det ikke nødvendigvis være et fremskridt).

Når man ser på antallet af forpligtelser, forekommer procentdelen at være steget (fra 34% til 36% i kategorierne gamle og sovende forpligtelser). Men de forskellige elementer i denne procentsats bør igen analyseres særskilt. Det absolutte antal gamle eller sovende forpligtelser er i virkeligheden faldet betydeligt (med 14%), selv efter at budgetår 1996 er overgået til de gamle forpligtelser. Der er imidlertid sket et brat fald i det samlede antal forpligtelser, dels fordi mange projekter er blevet afsluttet, men også fordi der i 2001 blev indført en ny ordning med forhåndsforpligtelser (globale forpligtelser) i regnskabssystemet Sincom2, som er udbredt anvendt for aktioner i tredjelande. Kun forhåndsforpligtelser og individuelle forpligtelser medregnes (ikke sekundære forpligtelser af forhåndsforpligtelser).

7.2.4. *Indsatsen til afslutning og frigørelse af RAL*

Omfanget af frigørelser i de porteføljer, der forvaltes af EuropeAid, androg i 2001 591 mio. EUR. Dette skyldtes ikke blot, at en del af de gamle projekter var blevet afsluttet, men også den generelle indsats, der var gjort, for at gennemgå hele den åbne portefølje. Andelen af gamle forpligtelser fra før 1996 andrager 290,78 mio. EUR (196,18 fra før 1995 og 94,59 fra budgetår 1995), dvs. rundt regnet halvdelen af det samlede frigjorte beløb i 2001. De frigjorte finansielle beløb kan stamme fra delvise frigørelser eller afslutningen af forpligtelser, hvor de udestående restbeløb er blevet fuldstændig frigjort.

Resultatet af den indsats, der er gjort for at afslutte RAL, er bedst repræsenteret af de forpligtelser, som er blevet fuldstændig udbetalt og/eller frigjort i årets løb, uden udestående restbeløb (nul RAL), og som ikke er overført til næste finansår.

7.2.5. *Konklusioner*

Samlede resultater og generelle bemærkninger

Efter 2 års ihærdigt arbejde i at de operationelle finansenheder med de gamle forpligtelser, er puklen af forsinkede afslutningsoperationer blevet betydeligt nedbragt.

Antallet af sovende forpligtelser er blevet nedbragt fra år til år, samt i forhold til 1999 (med en mindre stigning i 2000). Hvis der kun tages hensyn til EuropeAid's portefølje, er niveauet nu under på 1 mia. EUR sovende beløb. Den mindre forværring, der blev konstateret sidste år, er blevet opvejet.

I begge kategorier er der er sket reelle og signifikante kvantitative fremskridt, som ikke blot kan måles i tal, men også viser, at man er blevet bevidst om at det er nødvendigt at overvåge beholdningen af åbne budgetforpligtelser og sikre, at de ikke vokser uhæmmet.

På det generelle plan forekommer det imidlertid vigtigt, at man parallelt hermed fortsat behandler de systemiske faktorer, der har tilladt en akkumulering af så mange uindfriede forpligtelser i årenes løb. Der kan udpeges tre lige vigtige nøglefaktorer: manglen på et fælles pålideligt edb-informationssystem, der dækker alle aspekter af projektcyklussen, og på opbakning fra lederne, alvorlig mangel på menneskelige ressourcer til et stadig voksende antal projekter, samt den tidligere tendens hos den øverste ledelse til at lægge for ringe vægt på alle aspekter i forvaltningen af en portefølje (det blev ofte anset for vigtigere at iværksætte nye initiativer end at føre de løbende projekter frem til et godt resultat). Disse svagheder har vist sig særligt kritiske i en organisation, som i høj grad er geografisk og organisatorisk decentraliseret, specielt manglen på et edb-informationssystem.

For så vidt angår sovende forpligtelser er størsteparten af de finansielle beløb, som tidligere nævnt, forpligtelser med nul udbetalinger i forbindelse med større geografiske samarbejdsprogrammer. Dette problem kan behandles ved at nedbringe tidsrummet mellem beslutningen, budgetforpligtelsen, undertegnelsen af finansieringsafgørelserne samt kontrahering og udbetaling.

Den tid, der går med undertegnelsen af finansieringsafgørelserne og kontrahering af en europæisk leder til den fælles projektledelse samt etablering af fælles forvaltningsstrukturer med modtagerlandet, viser sig af være et af de kritiske punkter i hele processen, da disse etaper finder sted efter at budgetforpligtelserne er blevet indgået. For så vidt angår finansieringsafgørelserne, bør de være færdigforhandlede og klar til undertegnelse, når budgetforpligtelsen indgås. Med hensyn til den tekniske bistand bør de tekniske forskrifter udarbejdes parallelt med Kommissionens interne finansieringsafgørelse, så der sikres en hurtig start. Man kan også spørge, om det virkelig er nødvendigt og hensigtsmæssigt hver gang at opbygge en sådan struktur fra bar bund, eller om det ikke er muligt at satse mere på lokal kapacitet, både fra de nu dekoncentrerede delegationer og fra modtagerlandets administration, evt. med hjælp udefra.

Der vil snart blive indført en vigtig forbedring på dette område med ændringen af finansforordningen og indførelsen af en frist for kontrahering på "n+3" (36 måneder) efter indgåelse af budgetforpligtelsen. Dette vil utvivlsomt medføre betydelige ændringer i planlægningen og længden af projektførelsen. Større programmer må udformes i faser, måske opdeles i successive kortere projektfaser med selvstændige moduler, der hver kan kontrolleres fysisk og finansielt, men som indgår i en sammenhængende programmering på mellemlang sigt.

7.3. Evaluering

7.3.1. Resultaterne af evalueringerne i 2001

Menneskerettigheder, god regeringsførelse og demokrati: Disse evalueringer viste, at man endnu ikke på alle niveauer i Kommissionen betragter menneskerettighederne som et sandt horisontalt spørgsmål med et fælles mål og en ensrettet politik, der bør integreres i alle samarbejdsprogrammer og politiske forhold. Der er tydeligvis behov for, at Kommissionen sikrer en bedre definition af grænserne for menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse og en bedre forståelse for de roller, som de forskellige menneskerettighedsenheder inden for Kommissionen skal udfylde. Der er også behov for at begrænse prioriteterne på budgetposterne for menneskerettigheder for at sikre, at der vil være tilstrækkelige ressourcer til at realisere de mål, der bliver fastsat. Dette kan evt. indebære, at der må fastsættes nationale og regionale målsætninger og sikres bedre komplementaritet mellem medlemsstater, ngo'er og andre organisationer. En del af resultaterne blev indarbejdet i Kommissionens meddelelse af 8. Maj 2001¹⁴²

EVALUERINGER I 2001

1. Oversigt over evalueringsaktioner vedrørende menneskerettigheder, god regeringsførelse og demokrati

- 1.1 Evaluering af positive aktioner til udvikling af menneskelige ressourcer i AVS-landene, 1995-1999
- 1.2 Evaluering af EU/Europarådets fælles programmer, 1995-2001
- 1.3 Evaluering af vælgeroplysningskampagner, 1992-2000
- 1.4 Sammenfattende rapport om menneskerettigheder, god regeringsførelse og demokrati

2. Oversigt over evalueringsaktioner om økonomisk samarbejde

- 2.1 Evaluering af finansiel bistand til Middelhavslandene forvaltet af Den Europæiske Investeringsbank på EU's vegne.
- 2.2 Evaluering af det økonomiske samarbejde mellem EU og partnerlandene i Asien og Latinamerika.
- 2.3 TACIS' virksomhedsomstrukturingsfacilitet i Den Russiske Føderation
- 2.4 Initiativet for grænseoverskridende samarbejde

3. Oversigt over evalueringer med relation til fattigdomsbekæmpelse

¹⁴²

KOM (2001)252 endelig af 8. maj 2001.

3.1	Evaluering af EU's fødevareresikkerhedspolitik, forvaltning af fødevarerhjælpen og programmer til støtte for fødevareresikkerhed
3.2	Evaluering af samfinansieringsaktioner med europæiske udviklingsngo'er.
3.3	Evaluering af hjælp fra uddannelsessektoren i EU til AVS-landene
4.	Oversigt over evalueringer af landeprogrammer og regionale programmer
4.1	Albanien
4.2	FYROM
4.3	Moldova
4.4	Burkina Faso
4.5	Namibia
4.6	Uganda
4.7	Evaluering af det regionale samarbejde mellem PALOP-landene (de portugisisktalende afrikanske lande) finansieret gennem EUF

Økonomisk samarbejde: Det mest slående træk ved EU's interventioner på dette område har været den store variation mellem de forskellige programmer, som afspejler helt forskellige koncepter og strategier. Generelt kan der skelnes mellem to større kategorier: Den ene omfatter programmer, der fokuserer på at skabe "gunstige vækstbetingelser for den private sektor" ved institutionelle, lovgivningsmæssige og skattemæssige foranstaltninger samt finansiel og fysisk infrastruktur. Den anden kategori omfatter direkte og indirekte støtte til investeringer i den private sektor eller til opstart af virksomheder. Undersøgelserne konkluderede bl.a., at konceptet og indholdet i det økonomiske samarbejde har udviklet sig og er blevet anvendt forskelligt med tiden og i relation til de forskellige geografiske regioner, samt at de forskellige redskaber var blevet udvalgt lidt i flæng og havde været dårligt koordineret. De bekræftede også, at det var vigtigt at skabe gunstige betingelser for udviklingen af den private sektor. Andre undersøgelser af det økonomiske samarbejde er under udarbejdelse.

Fattigdomsbekæmpelse: Fattigdom defineres ikke kun som mangel på indkomst og økonomiske ressourcer, men omfatter også begreber som sårbarhed og faktorer som manglende adgang til fødevarer, uddannelse og andre livsforødenheder. Vedvarende vækst er ikke i sig selv tilstrækkeligt. Programmet er stadig under gennemførelse, men her følger de vigtigste konklusioner af de tre evalueringer, der er blevet foretaget på dette område i 2001:

- Samfinansiering med ngo'er har givet EU's udviklingspolitik endnu en positiv dimension, om budgetposten åbnede mulighed for at finansiere aktioner, der var for forskellige til at sikre, at der blev fokuseret klart på fattigdomsbekæmpelse (denne evaluering er blevet taget til efterretning i en ny dialog med ngo'erne).
- Der er sket væsentlige kvalitative fremskridt med EU's politik indenfor fødevarerhjælp og fødevareresikkerhed, men gennemførelsen i marken har ikke fulgt trop, dels på grund af manglende forvaltningskapacitet (denne evaluering indgik i en meddelelse for nylig til Rådet og Parlamentet om dette emne), og

- Der er opnået gode resultater med uddannelsesstøtte til i AVS-landene, men der er ikke blevet gjort en aktiv indsats for at etablere en direkte sammenhæng mellem uddannelsesstøtten og fattigdomsstrategierne.

Evalueringer af landestrategierne: Skønt man skal være forsigtig med at drage generelle konklusioner af de ret få analyser, der foreligger for perioden 1996-2000, viser de store udsving i resultaterne af Kommissionens lokale programmer dog, at der foreligger to behov: For det første for en mere omfattende harmonisering af strategi- og programmeringsprocessen (som man har søgt at råde bod på med indførelsen af en iQSG (inter-service Quality Support Group) og af landestrategidokumenter. For det andet behov for bedre og mere regelmæssige forbindelser og kommunikation, både på de forskellige niveauer i tjenestegrenene i Bruxelles, og mellem disse tjenestegrene og delegationerne, til sikring af en mere konsekvent målsætning. De nærmere resultater af analyserne var:

- De politiske og socioøkonomisk analyser af landenes situation, som danner basis for strategi- og programmeringsdokumenterne, har været af svingende kvalitet. Selv når kvaliteten har været god, er der ikke altid blevet taget tilstrækkeligt hensyn til disse analyser i programmeringsdokumenterne.
- Skønt Kommissionen har haft rig lejlighed til hjælpe med at styrke de lokale kapaciteter i regeringens og civilsamfundets institutioner, er disse muligheder alt for ofte ikke blevet udnyttet.
- Skønt fattigdomsbekæmpelse var den altoverskyggende prioritet, fremgik dette ikke altid af de lokale programmer.
- Delegationerne har ofte været tynget af besværlige administrative procedurer og overdrevne krav til deres personale.
- Sektorbaserede strategier har fungeret bedre end projektbaserede strategier, hvilket tyder på, at Kommissionen har udvist tilstrækkelig fleksibilitet til at trække sig hurtigt tilbage fra de sektorer, hvor virkningen af bistanden har vist sig svag, og der ikke var udsigt til, at den blev bedre.

Kommissionen har ofte påtaget sig den egentlige ledelse af donorkoordineringen, specielt mellem EU-medlemsstaterne, skønt der også er behov for mere konsistente konsulteringsprocedurer med Bretton Woods-institutionerne med henblik på at undgå overlapning, øge komplementariteten og sikre bedre koordinering af budgetstøtten.

7.3.2. *Handlingsprioriteter, der kan udledes af 2001-evalueringerne*

Resultaterne af undersøgelserne har i det store og hele været opmuntrende, men de viser dog, at der generelt er behov for at fokusere mere på:

- **At fastsætte målsætningerne**, men overlade det til Kommissionen og partnerlandet at vælge det mest hensigtsmæssige redskab eller den mest hensigtsmæssige blanding af redskaber
- **At sikre en smidig finansiering**, da det især er vigtigt at EU's interventioner ikke er afhængige af en budgetpost, der kun kan anvendes til én type aktioner

- **At forenkle de administrative procedurer** for EU's aktioner, som i undersøgelsesperioden var besværlige og effektivitetshæmmende.

7.3.3. *Evalueringer for 2002 og senere*

Evalueringsstrategien for årene 2002-2006¹⁴³ og arbejdsprogrammet for 2002 blev godkendt af EuropeAid samarbejdskontorets ledelse på dens møde i november. Strategien for 2002-2006 er beskrevet i kapitel 5.

Strategien er baseret på en kombination af forskellige udgangspunkter: et geografisk udgangspunkt (baseret på lande og regioner), et sektorbaseret eller tematisk udgangspunkt, samt efter finansielle instrumenter og forskriftsmæssige krav. Disse forskellige udgangspunkter har vist sig at være nødvendige for at give lederne visse referencepunkter og et praktisk grundlag, der sætter dem bedre i stand til at definere de prioriterede udviklingssektorer. Kommissionen kan endvidere anvende dem til at måle sine stærke og svage punkter i de forskellige sektorer sammenlignet med andre donorer, samt til at udvælge, hvilke instrumenter eller kanaler der er bedst egnet til at uddele bistanden, alt efter konteksten og det ønskede resultat. Ledelsen kan naturligvis altid kræve ad hoc-evalueringer i tilfælde af særlige behov eller nødsituationer.

I 2001 blev der indført et universelt nyt resultatorienteret overvågningssystem (se kapitel 5) med midlertidig hjælp fra evalueringsenheden. Dette vil i høj grad bidrage til at fremme informationsudvekslingen i forvaltningen og forbedre målsætningen og kvaliteten af evalueringerne.

Styrkelse af kvaliteten og nytteværdien af evalueringerne

• **Udbredelse og feedback**

- De vigtigste evalueringsresultater er regelmæssigt blevet rapporteret til EuropeAid samarbejdskontorets ledelse.
- Den endelige fase i de fleste evalueringer er et seminar, hvor de vigtigste resultater og henstillinger forelægges for de berørte tjenestegrene, ledelsen og andre specialister. I visse tilfælde drøftes evalueringsrapporterne i de relevante fora med repræsentanter for EU-medlemsstaterne.
- Den tværtjenstlige kvalitetsstøttegruppe (iQSG) har fået til opgave gradvis at harmonisere og forbedre kvaliteten af programmeringsarbejdet, og herunder med fuldt hensyn til de relevante evalueringsresultater. Lederen af evalueringsenheden deltager i arbejdet i iQSG og kan overvåge, hvor hurtigt den lære, der kan drages af evalueringerne, bliver taget til efterretning.
- Styrkelse af anvendelsen af den såkaldte 'fiche contradictoire', som er et skema hvor henstillingerne og resultaterne fra evalueringerne og de tilhørende svar fra de berørte tjenestegrene er opstillet i to kolonner, med det formål at informere kommissærerne om de ændringer, man er blevet enige om at indføre, eller hvorfor de anbefalede ændringer ikke er blevet accepteret. På mødet i november 2001

¹⁴³

Offentliggjort på EuropeAids websted: <http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/index.htm>

blev EuropeAid samarbejdskontorets ledelse enig om at indføre en tredje kolonne, der skal vise, i hvilken udstrækning de accepterede henstillinger er blevet fulgt op.

- De evalueringsrapporter, der er bestilt af evalueringsenheden, bliver alle offentliggjort i deres helhed i evalueringsafsnittet på EuropeAid samarbejdskontorets websted¹⁴⁴. Enheden fører desuden en database med de af Kommissionen finansierede evalueringsrapporter for de enkelte projekter. Alle evalueringer foretages af eksterne, specialiserede konsulenter.

- **Udveksling af evalueringserfaringer og oplysninger med EU-medlemsstaterne og andre parter**

Der blev i 2001 afholdt to møder med evalueringstjenesterne i medlemsstaterne, hvor man drøftede de planlagte, løbende og nylig færdiggjorte evalueringer. Der blev også taget nye skridt med det fælles evalueringsarbejde om koordinering, komplementaritet og kohærens. Man fortsatte udvekslingerne med andre donorer, specielt via evalueringsgruppen under OECD's Komité for Udviklingsbistand (DAC).

7.4. Revisionsarbejdet i 2001

I **EUF-sektoren** har revisionsarbejdet især været koncentreret om budgetstøtten. De tre revisioner, der er blevet påbegyndt i Etiopien, Zambia og Niger, samt arbejdet med at færdiggøre og opfølge de 8 revisioner, der blev foretaget i 2000 (Cameroun, Guinea, Madagaskar, Kap Verde, Malawi og Burkina Faso), har optaget al den disponible kapacitet. Der er endvidere blevet ydet støtte til et begrænset antal revisioner på andre områder, som f.eks. anlæg af lufthavne i Madagaskar samt projekterne EBAS, DIAGNOS, CDE og ATF. Udover disse mere løbende aktiviteter er revisionstjenestens erfaring blevet udnyttet af IASC (Den Internationale Komité for Regnskabsstandarder) i forbindelse med en administrativ undersøgelse af forvaltningen af counterpart-midler samt udarbejdelsen af en strategi for samarbejdet mellem de forskellige internationale donorer.

Revisionerne af de programmer og projekter, der finansieres via **MEDA**-programmet er i tre på hinanden følgende år blevet gennemført af revisionsholdet i MEDA-teamet. På det pågældende direktorats anmodning - eller med dets tilladelse og på delegationernes initiativ - har holdet gennemført 24 revisioner. For 12 revisioners vedkommende, der er blevet gennemført i 2000, har det vist sig nødvendigt at foretage yderligere undersøgelser. Da kontoret for faglig bistand (BAT) blev nedlagt i slutningen af 2001, indstillede MEDA-revisionsholdet ligeledes sine aktiviteter.

Der er ikke foretaget revisioner af programmer og projekter i **Latinamerika og Asien**. Blandt de 4 revisioner, der blev gennemført i de **central- og østeuropæiske lande**, var revisionerne af leveringen af fødevarerhjælp til Rusland og budgetstøtten til FYROM de vigtigste. I alle de geografiske sektorer har revisionstjenesten kunnet støtte delegationerne med organisationen af revisionerne.

I de ikke-geografiske sektorer bør man især nævne revisionerne af CLONG (udviklingsngo'ernes forbindelsesudvalg ved Den Europæiske Union), ECIP-

---

¹⁴⁴

<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/index.htm>

programmet og opfølgningen af revisionen af UNRWA (FN's Hjelpeorganisation for Palæstinaflygtninge) og ECIP-programmet ("EC-International Investment Partners").

Siden marts 2001 har revisionstjenesten arbejdet på at etablere en rammekontrakt, der skal lette mobiliseringen af revisorer. Denne rammekontrakt skulle være klar til anvendelse fra sommeren 2002.

7.5. Innovation

Inden for rammerne af EuropeAid samarbejdskontorets initiativer til forbedring af kvaliteten af forvaltningen af udviklingssamarbejdet, har innovationskontoret været involveret på følgende vigtige områder:

– støtte til oprettelsen af tematiske netværk

I løbet af de sidste seks måneder af 2001 blev der oprettet seks tematiske netværk om følgende emner:

- Budgetstøtte
- Sundhedssektoren
- Uddannelsessektoren
- Kapacitetsopbygning, god regeringsførelse og retsstaten
- Handel
- Udvikling af privatsektoren

Dette initiativ skulle både opfylde målet om at sikre god koordinering mellem de forskellige geografiske direktorater og målet om at støtte den igangværende uddelegeringsproces.

Formålene var nærmere bestemt:

- at udvikle kohærente strategier mellem de forskellige geografiske regioner og inden for én og samme region, men samtidig være tilstrækkelig fleksibel til at tilpasse strategien til de lokale forhold og særlige betingelser
- støtte de geografiske direktorater med henblik på at forbedre kvaliteten og effektiviteten af implementeringsarbejdet, samt gøre samarbejdet mere synligt
- bidrage til at uddanne personalet i hovedkvarteret og delegationerne

Hvert af de tematiske netværk skal danne forum for diskussioner og informationsudveksling for at forbedre kvaliteten af implementeringsarbejdet ved udveksling af eksempler på god praksis. De tematiske netværk har også til opgave at bidrage til den fortløbende udarbejdelse af operationelle retningslinjer.

– Udarbejdelsen af retningslinjer

Arbejdet med at fastlægge retningslinjer for programmering og implementering af budgetstøtteaktioner i tredjelande er skredet støt fremad. Der blev iværksat et omfattende konsultering bygget på ekspertisen i EuropeAid og i de andre generaldirektorater. Et større antal delegationer var også involveret.

Man er ligeledes begyndt at udarbejde de øvrige retningslinjer(f.eks. SWAps (Sector Wide Approach) inden for undervisning og udviklingen af privatsektoren).

– Udarbejdelsen af kurser i PCM (Projet Cycle Management), SWAP og budgetstøtte

Der blev lanceret to udbud i november med henblik på rekruttering af eksterne konsulenter, der skal kunne afholde uddannelseskurser og yde helpdesk-service inden for PCM, SWAp og budgetstøtte samt økonomisk og finansiel analyse. Konsulenterne ventes ansat i slutningen af første kvartal af 2002.

Formålet med helpdesk og uddannelseskurser er at supplere det forberedende arbejde med de operationelle retningslinjer.

– Overvejelser om rationalisering og revidering af bestemmelserne for implementering af budgetposterne

EuropaAid har iværksat en undersøgelse for at rationalisere og revidere bestemmelserne for implementering af de tematiske programmer, der finansieres over specifikke budgetposter. EuropeAid har også iværksat en omfattende analyse, med fokus på dekoncentration af de tematiske programmer, der er finansieret over specifikke budgetposter. De er begge under gennemførelse.

– Screening af projekter

Der er i løbet af året blevet foretaget projektscreening, især af projekter inden for uddannelse og udvikling af privatsektoren.

Nye temaer

Der er bl.a. blevet fokuseret på adgangen til ny teknologi, informationsfundet, vedvarende energi og mulighederne for at integrere disse aspekter i udviklingsprogrammerne. Der ventes at blive lagt større vægt på disse områder i 2002.

7.6. Forbindelserne med andre internationale organisationer

Der er blevet oprettet et særlig kontor til at varetage dette aspekt inden for EuropeAid samarbejdskontoret. Her er resultaterne fra kontorets virke i det første år:

Den 8. november blev der undertegnet en rammeaftale om trustfonds og samfinansiering med Verdensbanken. I rammeaftalen er der fastsat regler for EU-samfinansiering af projekter, der er iværksat af Verdensbanken. Den indeholder også retningslinjer for afholdelsen af kontrolbesøg samt typekontrakter, der skal lette forhandlingerne om de individuelle kontrakter

Der er taget en række foranstaltninger til opfølgning af Kommissionens meddelelse "Opbygning af et effektivt partnerskab med FN inden for udvikling og humanitære anliggender"

- der blev også indgået en aftale med FN om foranstaltninger til gennemførelsen af "verifikationsklausulen", som i flere år har været en anstødssten i forholdet mellem Kommissionen og FN. Med den nye aftale er der åbnet mulighed for en mere gennemgående revision af den gældende rammeaftale mellem EU og FN.
- Der er blevet lavet en rapport over EuropeAid samarbejdskontorets erfaringer med at arbejde med de forskellige FN-organer, som vil blive fulgt op af et forslag om, med hvilke partnere partnerskabet bør udbygges yderligere.
- De operative enheder har udarbejdet et skema over EU's projekter med FN i 1999-2000, som vil blive regelmæssigt ajourført.
- Der er etableret kontakter på højt plan med flere af disse organer, herunder UNDP, UNHCR, ILO og UNESCO, med henblik på at begynde at identificere og programmere hvordan man kan styrke det praktiske samarbejde om samfinansiering af programmer og projekter.

Samarbejdskontoret har etableret kontakter på højt plan med de fleste bilaterale donorer med henblik på at udbygge koordineringen og komplementariteten mellem donorerne. I denne forbindelse blev der bl.a. undertegnet et samarbejdsmemorandum for samfinansiering af projekter i Tchad i december med de franske og tyske gennemførelsesorganer.

7.7. Gennemsigtighed og synlighed

Der er blevet gjort en stor indsats i 2001 for at kunne fremlægge den første årsrapport om gennemførelsen af EU's bistand til tredjelande i alle de regioner, der forvaltes af det nyligt oprettede EuropeAid samarbejdskontor. Rapporten gav et overblik over situationen pr. 1.1.2001, hvor Europa-Kommissionens nye organ til forvaltning af EU's bistand til tredjelande trådte i funktion.

Men i øvrigt er Internettet fortsat det vigtigste redskab til oplysning og gennemsigtighed. Der er blevet indført visse forbedringer, og i 2002 vil man ved en ny og mere brugervenlig måde vise oplysninger om aktiviteter på stedet. Der vil blive oprettet links til samarbejdsafnittene på de forskellige delegationers websted, så at man så vidt muligt vil kunne vise de enkelte projekter på skærmen.

Det mest besøgte afsnit på EuropeAid's websted har igen i år været afsnittet med udbudsmuligheder, hvor interesserede parter kan finde alle oplysninger om de aktiviteter, som Europa-Kommissionen har i gang i tredjelande. Evalueringswebstedet er ligeledes blevet større og har været mere besøgt: http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender/survey/index_en.htm

Nedenstående skema viser, hvor mange hits der er registreret på webstederne for de forskellige generaldirektorater og tjenestegrene inden for eksterne forbindelser på Europa-Kommissionens server. Der gøres opmærksom på, at hit-tallet er større end antallet af brugere, der reelt har besøgt det pågældende websted, da der registreres et hit for alle operationer på webstedet (inklusive fotografier og links)

EUROPA-KOMMISSIONENS WEBSTEDER FOR EKSTERNE FORBINDELSER

TJENESTEGREN	WEBSTED	HIT PR. MÅNED I 2000 (GENNEM- SNIT)	HIT PR. MÅNED I 2001 (GENNEM- SNIT)
DG for Eksterne Forbindelser	Europa.eu.int/comm/external.relations	1.000.000	2 125 000
DG for Udvikling	Europa.eu.int/comm/development	600.000	200 000
EuropeAid samarbejdskontoret	Europa.eu.int/comm/europeaid	600 000	4 200 000
DG for Handel	Europe.eu.int/comm/trade	1.000.000	1 800 000
DG for Udvidelse	Europa.eu.int/comm/enlargement	1.000.000	400 000
ECHO	Europa.eu.int/comm/echo	400 000	250 000
EU og den øvrige verden	Europa.eu.int/comm/world	200 000	200 000

7.8. EU-bistand, der ikke er omfattet af denne beretning

Denne beretning behandler den del af EU's bistand til tredjelande, der forvaltes af EuropeAid samarbejdskontoret. Humanitær hjælp og førtiltrædelsesstøtte er således ikke omfattet af denne beretning. Der er dog givet en kortfattet beskrivelse af ECHO's aktiviteter under hvert regionalt afsnit for at give læseren et mere alsidigt indblik i det samlede EF-bidrag.

Mere detaljerede oplysninger findes i de årsberetningerne, der er udgivet om humanitær bistand og bistand til kandidatlandene. Følgende korte resumé viser betydningen af EU's bistand på disse to områder:

- Humanitær hjælp

ECHO's indsats i forbindelse med humanitære kriser i 2001 beløber sig til i alt 543,7 mio. EUR. Der er blevet finansieret humanitære hjælpeprojekter i over 60 lande og undertegnet 1031 kontrakter (herunder kontrakter til gennemførelse af afgørelser truffet i 2000). Landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet var de største modtagere af hjælpen, der beløb sig til i alt 173,3 mio. EUR (35%). Bistanden til det vestlige Balkan faldt i forhold til 2000 som følge af stabiliseringen i regionen, mens bistanden til Asien steg en smule.

ECHO's vigtigste partnergrupper er fortsat de europæiske ngo'er (som stod for implementeringen af 62,5% af ECHO's). Med FN's Flygtningehøjkommissariat (8,6%) og Verdensfødevarerprogrammet (7,25%) som hovedpartnere steg midlerne til FN betydeligt i 2001 hvor de nåede op på 26,5% (2000: 19,2%). Andre internationale organisationer, herunder Den Internationale Røde Kors Komité, modtog 7,9%.

- Bistand til kandidatlandene

Det Europæiske Fællesskab stillede i 2001 over 3 mia. EUR til rådighed for de lande, der søger om medlemsskab af Den Europæiske Union. Næsten 95% af denne førtiltrædelsesstøtte var rettet til de ti kandidatlande i Central- og Østeuropa¹⁴⁵ gennem tre særskilte programmer.

---

¹⁴⁵ Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Den Tjekkiske Republik og Ungarn

Phare-programmet, som forvaltes af Generaldirektoratet for Udvidelse, stod for ca. 1,6 mia. EUR. Det fokuserer på de tiltrædelsesprioriteter, som er defineret af Rådet i tiltrædelsespaktens. De fremskridt, der er gjort for at realisere disse prioriteter, fremgår af Kommissionens årlige periodiske rapporter. Omkring 30% af Phare-midlerne går til institutionsopbygning og 70% til investeringer, ligelig fordelt mellem investeringer til styrkelse af de retlige infrastrukturer, som er nødvendige for at sikre, at Fællesskabets regelværk overholdes, og investeringer i økonomisk og social samhørighed. Sidstnævnte hjælper kandidatlandene med at etablere de strukturer og procedurer, som er nødvendige for at få effektivt udbytte af strukturfondene efter tiltrædelsen.¹⁴⁶

Ispa, som forvaltes af Generaldirektoratet for Regionalpolitik, rådede over ca. 1 mia. EUR. Det fokuserer på større investeringer i miljø- og transportsektoren¹⁴⁷. Der var afsat ca. 500 mio. EUR til Sapard, der fokuserer på udvikling i landdistrikter og landbrug. Programmet forvaltes af Generaldirektoratet for Landbrug¹⁴⁸.

Tyrkiet, Cypern og Malta fik i 2001 tildelt henholdsvis 194 mio. EUR, 11,5 mio. EUR og 7,5 mio. EUR. Bistanden til Cypern og Malta blev tildelt på grundlag af en forordning om førtiltrædelsesstøtte, der blev vedtaget i marts 2000, mens bistanden til Tyrkiet blev gennemført ved forordningerne om MEDA og den europæiske strategi. I december 2001 blev der vedtaget en ny finansforordning for Tyrkiet, som vil blive anvendt fra og med 2002. Bistanden til disse tre lande forvaltes af Generaldirektoratet for Udvidelse, skønt de også fortsat er berettiget til støtte fra regionale programmer under MEDA som led i Barcelona-processen, der forvaltes af EuropeAid.

Det generaldirektorat, der forvalter de enkelte førtiltrædelsesprogrammer, er inden for Kommissionen ansvarligt for hele projektførelsen fra programmering til gennemførelse og evaluering. Programgennemførelsen er dog i høj grad decentraliseret, da kandidatlandene selv har det direkte ansvar for projektførelsen (Kommissionen kontrollerer dog udbud og kontraktindgåelse).

- Macrofinansiel bistand til Tredjelande

Kommissionen gennemfører makrofinansiel bistand i forbindelse med støtteprogrammerne fra Den Internationale Valutafond (IMF) og Verdensbanken og efter at have hørt Det Økonomiske og Finansielle Udvalg og sikret sig Rådets afgørelse. Tildelingen af makrofinansiel bistand er omfattet af en række principper, som understreger, at det drejer sig om en ekstraordinær foranstaltning (baseret på Rådets adhoc-afgørelser), som skal supplere bistanden fra de internationale finansieringsinstitutioner og opfylde visse makroøkonomiske betingelser. Instrumentet er specifikt beregnet til at hjælpe modtagerlandene med at rette op på alvorlige men generelt kortfristede makroøkonomiske skævheder (alvorlige betalingsbalancevanskeligheder og fiskale problemer). I nært samarbejde med IMF's og Verdensbankens programmer har man ved makrofinansiel bistand støttet politikker, der er blevet skræddersyet til de enkelte landes særlige behov med det overordnede mål at stabilisere den eksterne og interne finansielle situation og etablere en markedsorienteret økonomi.

---

¹⁴⁶ Årsberetningen om Phare er tilgængelig på følgende web-sted:
<http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/phare/publist.htm>

¹⁴⁷ Årsberetningen om Ispa er tilgængelig på følgende web-sted:
http://www.inforegio.cec.eu.int/wbpro/ispa/ispa_en.htm

¹⁴⁸ Årsberetningen om Sapard er tilgængelig på følgende web-sted:
<http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/sapard.htm>

I 2001¹⁴⁹ blev der udbetalt 380 mio. EUR i makrofinansiel bistand i form af to gavebidrag på 7 mio. EUR og et lån på 60 mio. EUR til Tadsjikistan, et gavebidrag på 6 mio. EUR til Georgien, et gavebidrag på 15 mio. EUR til Kosovo, et gavebidrag på 15 mio. EUR til Bosnien-Hercegovina, et lån på 12 mio. EUR og et gavebidrag på 10 mio. EUR til Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien (FYROM)¹⁵⁰ og et lån på 225 mio. EUR og et gavebidrag på 35 mio. EUR til Forbundsrepublikken Jugoslavien.

Kommissionen forelægger en årlig beretning til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemførelsen af den makrofinansielle bistand til tredjelande¹⁵¹.

---

¹⁴⁹ Et gavebidrag på 10 mio. EUR og et lån på 10 mio. EUR til Bosnien-Hercegovina, et lån på 10 mio. EUR til FYROM og et gavebidrag på 12,95 mio. EUR til Montenegro blev udbetalt i begyndelsen af 2001. Beslutningerne om udbetaling blev imidlertid truffet i 2000 og udbetalingerne skete ved bevillinger fra 2000-budgettet.

¹⁵⁰ Den egentlige udbetaling af både lån- og gaverate fandt sted i januar 2002. Beslutningen blev imidlertid truffet i december 2001 og udbetalingen skete for gavebidragets vedkommende ved bevillinger fra 2001-budgettet.

¹⁵¹ Beretning fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemførelse af den makrofinansielle bistand til tredjelande i 2000 (KOM(2002) 352 endelig af 11.07.2002).